This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på `http://books.google.com`

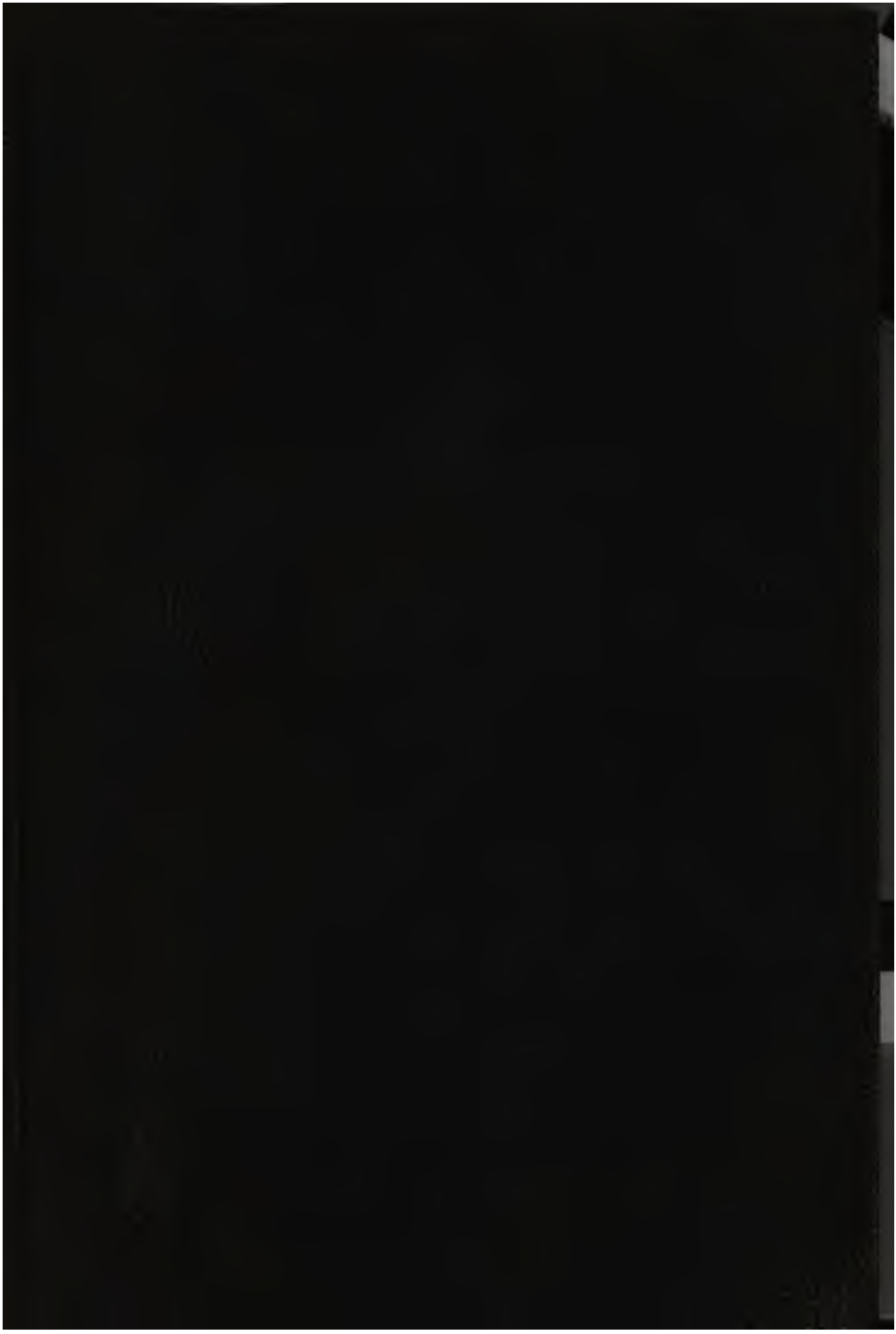

arm's Bookbindery,
291 Weber Ave.
31

B
F91s

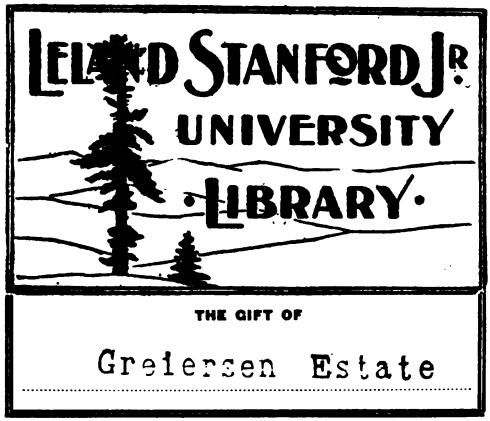

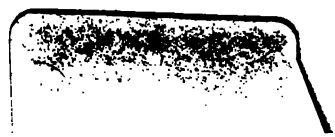

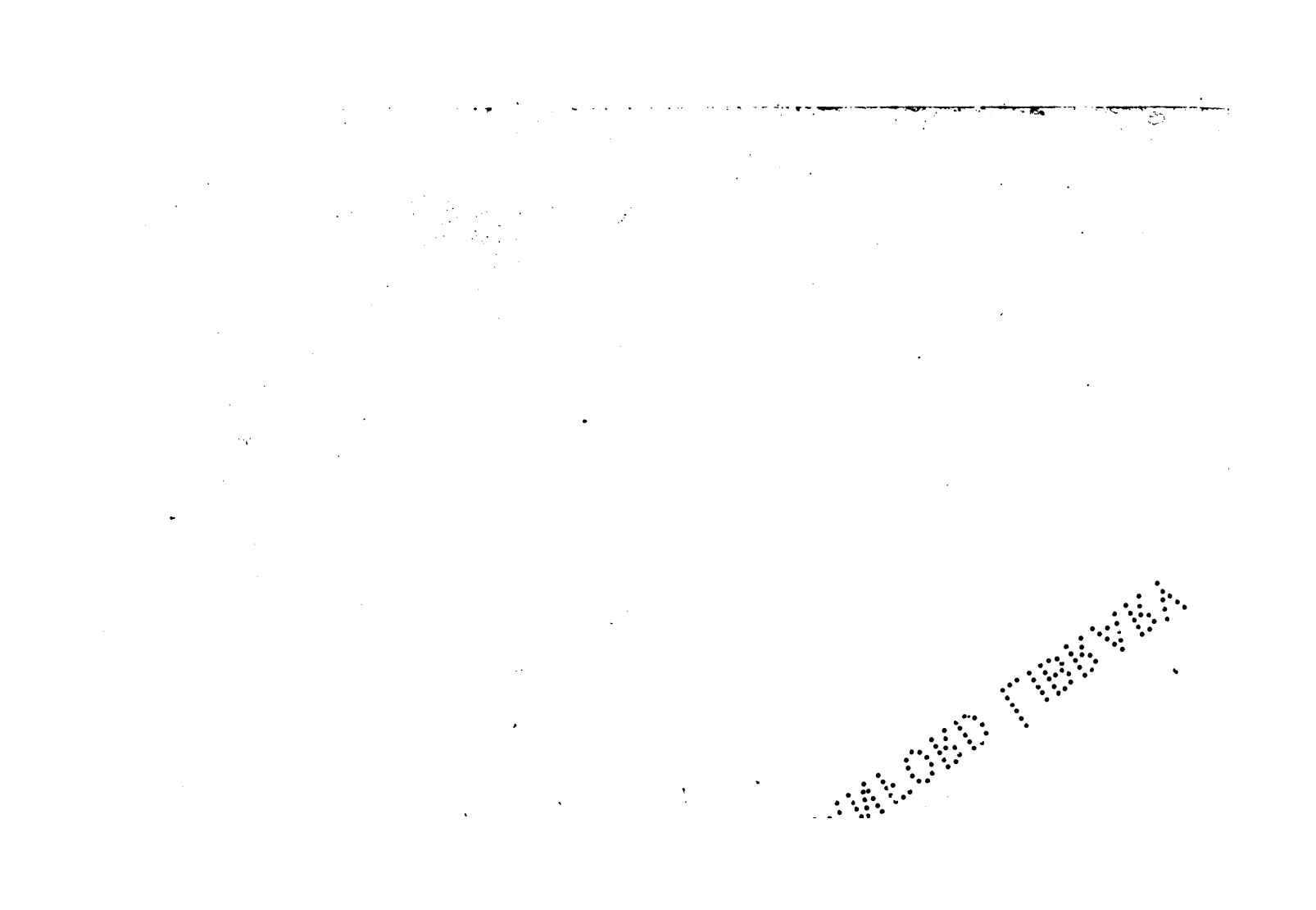

STANFORD LIBRARY

Rudolf Frimodt.

Et Livsbillede

af

Harald Stein.

Andet Oplag.

Indtægten tilfalder
kirkelig Forening for den indre Mission i Kjøbenhavn.

STANFORD LIBRARY

Kjøbenhavn.
I Commission hos G. L. C. Gad.
Trykt hos Nielsen & Lydiche.
1880.

1850.39

STANFORD LIBRARY

„De, ſom tjene vel i Menigheden, de bane ſig ſelv en god Vej og erhverve ſig ſtor Frimodighed i Troen paa Chriſtum Jeſum."
(1 Tim. 3, 13.)

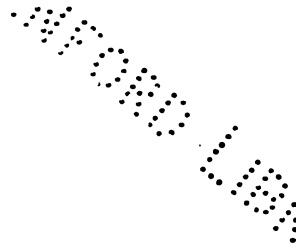

I.

(1828—1848.)

Jens Christian Rudolf Frimodt er født paa Birkendegaard ved Kallundborg den 24de December 1828. Hans Fader, Kammerraad Johan Frimodt var Godsforvalter paa Lerchenborg og døde i denne Stilling 1855. Hans Moder, Nikoline Cathrine, født Nielsen, lever endnu i en høj Alder. Ligesom begge Forældres Ansigtstræk traadte mærkeligt frem i Rudolf Frimodts Aasyn, saadan synes ogsaa begges Karakterer at have forenet sig hos ham. Det Ildfulde, Stemningsrige tog han i Arv efter Faderen, der med stor Dygtighed til sin Livsgjerning forbandt mange aandelige Interesser; den faste Villie og den udprægede Ordenssands arvede han efter Moderen, der flittig styrede sit Hus, hvor elleve Børn (sex Sønner og fem Døttre) voxede op. Rudolf var den tredie i Børnenes Række, blandt Sønnerne den ældste.

I en lille Skizze af sit Barndomsliv, som Frimodt har forfattet i det Aar, han blev Student, hedder det med hans egne Ord: „Indtil mit femte, sjette Aar erindrer jeg ikke meget Andet, end at min Moder ofte skændte paa mig, fordi jeg ikke vilde lære Bogstaverne; men fra den Tid læste jeg sammen med mine ældre Søstre hos en Seminarist, hvor Spanskrørsprygl hørte til den ugentlige Orden, da det var

mig umuligt at tilfredsstille dette haarde Menneske. Glad var jeg, da han blev Skolelærer og en anden Seminarist fulgte i hans Sted, som dog kun gjorde den Forandring i Prygleſyſtemet, at han ſlog med Haanden. Saaledes gik det indtil mit niende Aar, da jeg kom i Huſet hos Paſtor Hjort i Tømmerup, der havde oprettet en Penſionsanſtalt, hvor vi vare en halv Snes Drenge, med hvem han læſte; dog afholdt han ſig fra alle Haandgribeligheder imod os; derimod var det mig værre at omgaaes med de andre Drenge, thi da jeg i lang Tid var den yngſte, ſkulde jeg være deres Tjener; men min Haardnakkethed og min Ryg, der af mine foregaaende Lærere var bleven temmelig hærdet, gjorde kun Ondt værre, og maaſke den Indeſluttethed, Hr. Magiſteren [M. Hammerich] har bebrejdet mig, allerede havde ſit Udſpring derfra. Dog fik jeg der megen Lyſt til at læſe, og Geografien var iſær det Fag, der interesſerede mig, og i kort Tid lærte jeg ogſaa af andre Fag mere end flere af mine Kammerater, og den Flid og Lyſt, hvormed jeg gik til mit Arbejde, indgjød min Fader den Beſlutning, at jeg ſkulde ſtudere, tilligemed at Hjort ſagde ham, at jeg var et ret godt Hoved. Desværre blev jeg kun $1^1/_2$ Aar hos denne elſkelige Mand, hvem Sygdom nødte til at hæve ſin Penſionsanſtalt. Nu kom der atter en ubehagelig Caſus for min Fader, om han ſkulde ſætte mig i en lærd Skole eller tage en theologiſk Candidat ſom Huslærer, hvilket ſidſte desværre fandt meſt Bifald, og ſom han ſaa ofte har fortrudt, da jeg i de tre Aar (fra 10—13) jeg læſte med denne, kun lærte lidet og Intet tilbunds undtagen Geografi og Mathematik, hvilket var de to Fag, han havde meſt Intereſſe for. Latin derimod kunde jeg kun lidt af, ſaavelſom Græſk, ſom jeg kun læſte et halvt Aar med ham, ligeſaa gik det med Franſk og

Tydsk, som jeg skulde læse med mine Søstres Gouvernante. Dertil kom ogsaa, at den store Gaard, hvorpaa mine Forældre leve, vakte en større Lyst hos mig til at tage Adspredelser mellem Heste og Karle end mellem Bøger, saa uagtet jeg maanedsviis var meget flittig, indsaa Fader dog, at jeg maatte i en Skole, forat kunne blive til Noget."

I nogen Tid vaklede Forældrene med Hensyn til Valget af Skole; Sorø og Slagelse vare paa Tale; men tilsidst bestemte man sig dog for en kjøbenhavnsk Skole, skjøndt Drengens Anbringelse i Hovedstaden vilde medføre større Bekostning. Der blev forsøgt Optagelse i Metropolitanskolen, men Klasserne vare overfyldte, og han blev da indskreven i „Borgerdydskolen paa Christianshavn," som dengang bestyredes af Dr. Krarup, som tog meget venlig imod Drengen. Den 17de Oktober 1842 begyndte han sin Skolegang; han kom i Huset hos en Familie (Assistent Sorterup), hvor han — som han selv skriver — havde det meget godt, og af hvem han igjen faaer Vidnesbyrdet, at have været meget rar og beskeden, men tillige meget stille og indesluttet. Efter et Par Aars Forløb blev han optaget som Pensionair i Magister M. Hammerichs Hus, da denne havde overtaget Skolen efter Krarups Død.

Sit Skoleliv skildrer Frimodt med levende Farver. Om sine Evner dømte han med stor Beskedenhed, idet han skriver: „den Erkjendelse er jeg kommen til om mig selv, at det ikke er mine naturlige Anlæg, som kun ere middelmaadige, men alene min Flid, som jeg skal stole paa". Om sine Lærere har han fældet udførlige Domme, som ville have Interesse for Mange, som ere udgaaede fra denne Skole; Mathematiklæreren Svenningsen „har jeg elsket og agtet som en af mine dygtigste Lærere"; den græske Lærer Berg (nu Rector i Fre-

beriksborg) roſes for „den Gemytlighed, han har indført i ſine Timer, tilligemed den Udholdenhed og Iver, hvormed han arbejder, forat ſkaffe os Intereſſe for Sproget“; Religionslæreren, Gude (nu Domprovſt i Roskilde), „har behaget mig meget, ſaavel i hans Perſonlighed ſom i hans Læremethode, og de mange Vink, han har givet os, ville viſt ſenere i en modnere Alder komme til en bedre Erkjendelſe“. Hiſtorielæreren, Brix (nu Profeſſor, Beſtyrer af „Efterſlægten“) har i højere Grad end de fleſte andre Lærere vundet min Kjærlighed, ham alene har jeg at takke for den uhyre Lyſt, jeg har til at give mig af med Hiſtorie“; kun en enkelt Lærer medtages ſlemt paa Grund af hans Chikanerier og hans Valgſprog „nok lære, men ikke forſtaa“, hvad der ſkabte Lede iſtedetfor Intereſſe for Faget. Deſto gladere var han ved Hammerichs Timer ſaavel i Danſk ſom i latinſk Forfatterlæsning, ſom han regner til ſit Skolelivs bedſte Minder, og Penſionærernes Tilſynsmand, Hr. Køie, omtales ogſaa med Erkjendtlighed og Glæde.

Endſkjøndt Frimodt altſaa i det Hele taget var tilfreds med ſine Forhold i Skolen, var det dog beſtandig, ſom om et Aag tyngede paa ham; thi han led uſtandſelig af Hjemvee efter Forældre og Søſkende og efter det muntre Liv paa den ſtore Gaard. Derfor var det Glædesdage, naar Ferierne begyndte og han kunde ile hjem til Samlivet med de Kjære og til Jagt og Fiſkeri; thi kom der end tidligt noget Indeſluttet over Drengen, hvortil han jo ſelv har antydet Grunden, ſaa kunde han ogſaa være Liv og Lyſt, naar han færdedes paa Landet med Kammerater, iblandt hvilke Vilh: Beck, ſom var hjemmehørende der paa Egnen, bør nævnes, da han ſenere i Livet blev Frimodts Stalbroder i Miſſionsgjerningen. Fra ſin Omgang med Karlene paa Gaarden fik han tidlig en ſlem

Vane: at bande; Folkene satte Præmie ud for den værste Ed, og morede sig saa, naar Drengen rigtigt anstrængte sig. Frimodt har fortalt mig, at det varede mange Aar, inden han kunde vænne sig af med den slemme Vane, og han taler af egen Erfaring, naar han i en af sine efterladte Prædikener (S. 73) siger: „er det saa fornøjeligt uafladeligt at paakalde Djævlen og alle Helvedes Magter, hvergang Noget gaaer En imod?“

Jo lykkeligere han følte sig paa Landet, desto tungere var det, at maatte tilbage igjen til den trange By. En stor Glæde var det for ham i Begyndelsen af hans Ophold i Kjøbenhavn, at hans smukke og begavede Søster Vilhelmine, som han elskede, boede herinde, for at gjennemgaa Cursus. Men da hun døde, lidt over sexten Aar gammel, fik det mørke Sind igjen Overhaand hos ham. Hertil bidrog ogsaa den ringe Fremgang, han, trods sin Flid, gjorde i Skolen. Han skriver selv: „Lykken har aldrig fulgt mig, og som oftest har mine Examiners Udfald ikke svaret til den Plads, jeg sædvanlig beklædte i Klassen.“ Hans aarlige Examenskarakterer ere forbausende slette, og Lærernes Vidnesbyrd, som ere bevarede, rose vel hans Flid og retskafne Karakteer, men anke over hans Usikkerhed i Fagene, undtagen i Historie og Geografi, ja et enkelt Sted tilføjes der „han lider iøvrigt af den moderne Slaphed.“ Det bedrøvede ham inderligt, da en Lærer en Dag sagde til ham: „Frimodt, hvorfor skal du studere? du driver det aldrig til Noget,“ og dobbelt mismodig blev han, naar der ogsaa fra Hjemmet kom Bebrejdelser over hans ringe Fremgang. Ved Slutningen af en Ferie synes Faderen at have klaget over de mange daarlige Karakterer; Sønnen blev taus, men græd sin Sorg ud hos Moderen; hun fortalte igjen sin *Mand om* Drengens Bedrøvelse, og han sendte strax

et Brev efter den nylig bortkjørte Søn, hvori han med faderlig Myndighed og Kjærlighed baade formaner og trøster. „At jeg, kjære Rudolf, ej kan være glad og tilfreds ved at see dig tilbage i Studeringernes allervigtigste Disciplin og Basis, maa din Følelse saavelsom Forstand sige dig. . . . . Men hvorofte har jeg ikke sagt dig, at jeg ubetinget stoler paa din Flid, ja, min Tro paa den er klippefast, saa jernfast, som jeg veed, at den er bygget paa din egen ædle Selvfølelse, hvor kan du da fortvivle og hensynke i Sorg og Graad? Lad mig i Tanken omfavne dig og trykke dig til mit Bryst, forat du kan fornemme, hvor varmt mit Hjerte slaaer for dig, i hvem jeg seer min Slægts Stolthed og Alderdoms Glæde." Rudolf tog sig sammen, og Aaret efter kunde han meddele Faderen om god Fremgang i alle Fag. Da skriver den glade Fader tilbage (20de Septbr. 1847:) „Hvor har du ikke glædet mig ved at melde om dine Skolesager, „at der er Intet, som du nu kan sige at føle dig svag i." Gud være lovet, at du selv er kommen til denne skjønne Bevidsthed, thi denne giver netop den rolige Selvtillid, som føder det Examensmod og Overblik over dit aandelige Pund, som du hidtil vistnok har manglet i overvejende Grad. Hurra, for den Bevidsthed. . . Gud være med dig, du, min kjære, kjære Rudolf." Legemlig Skrøbelighed og Mismod over at koste sin Fader for mange Penge synes ogsaa at have trykket Frimodt i de sidste Aar af hans Skoleliv; thi Faderen skriver (7de Septbr. 1848:) Du maa forresten ikke stole paa Freden med dit Helbred, men gjør dig dygtig Motion . . . . sæt alle Skrublerier til Side i Hensende til de mange medgaaende Penge, dem, jeg giver med Glæde, fordi min Overbevisning siger mig, at de ere godt anvendte, og send hellere din varme Tak til Gud, for at du blandt Tusinder er født i saa lykkelige Kaar, at kunne berige

bin Aand med gode Kundskaber; . . . at jeg er blandt de lykkelige Fædre, at kunne arbejde til dette Maal med mine mange kjære Børn føler og skatter jeg, og derfor, kjære Rudolf, aabner jeg redebon min Haand og Pung, saalænge den formaaer, og Gud giver mig Kræfter at arbejde for eder!"

Under saadanne ydre og indre Forhold levede Frimodt indtil den Dag kom, da han skulde afgaa til Universitetet. Han skrev da til Hammerich: „Maa jeg nu sluttelig takke Dem, kjære Hr. Magister, for alt det Gode, jeg har nydt i Deres Hus, for de mange Vink, De har givet mig, og som jeg længe skal erindre, for den Tillid, De har haft til mig, og gid jeg aldrig maa forspilde den. Endnu har jeg, Gud ske Lov, sejlet sikkert i Havnen, men snart styrer jeg ud af den paa det store Verdenshav; maa jeg da, naar det gynger og Modvinde rejse sig, henvende mig til Dem som den erfarne Styrmand og lytte opmærksomt til Deres Raad?" Det Testimonium, som Hammerich medgav Frimodt, er et Bevis paa det klare Blik, hvormed Skolens Forstander opfattede sine Disciple; thi i faa Træk har han paa engang angivet Grunden til Frimodts mindre Fremgang i Skolen og tillige betegnet ham saadan, som han vilde udvikle sig, naar han fra Skolen traadte ud i Livet. „Ved en dygtig Karakteer og megen Villieskraft har han med Held bødet paa hvad der manglede hans aandelige Anlæg i Omløb og Opsving. At hans Forkundskaber ikke vare sikkrere, har gjort ham Arbejdet saa meget vanskeligere og svækket hans Tillid til egne Kræfter. I og for sig er han ogsaa mindre begavet i den videnskabelige end i den praktiske Retning. Han har en sund Forstand, megen Sands for indre som ydre Orden, Kraft og Udholdenhed til at tage fat paa sin Gjerning og Takt for hvad han kan eller ikke kan udrette. Naar han kommer til Arbejde, hvor han

hverken behøver at svinge sig højere eller gaa dybere end han føler sig istand til, vil han være paa sin Plads ... Af Væsen er han beskeden, sindig og trofast, og er bestandig bleven mere aaben og umiddelbar; ved sin faste Holdning har han altid gjort sig gjældende mellem sine Jevnlige og vundet sine Foresattes Agtelse. Da han i 4 Aar har været i mit Hus, har hans moralske Kraft og Sands for det Sømmelige ogsaa her kommet hans Omgivelser tilgode, og jeg er kommet i et Forhold til ham, der ikke vil afbrydes nu, da han fra Skolen gaaer ud i Livet, ledsaget af vore bedste Ønsker og Forhaabninger."

Frimodt blev Student i Efteraaret 1848 med Haud. illaud.

II.

(1849—1854).

Aaret efter tog Frimodt anden Examen med laud. og han gav sig nu, uden den ringeste Vaklen, til at studere Theologi.

Jeg har efter Frimodts Død ofte hørt Folk udtale, at han nok i sin Ungdom havde levet et temmelig vildt Liv, og at derfor Omslaget til den strenge Bodsprædikant var ganske forklarligt. Det er en fuldstændig Vildfarelse; han førte gjennem hele sit Liv den reneste, mest ulastelige Vandel, og naar han nu og da i sine Prædikener omtalte sit eget Liv (f. Ex. i efterladte Prædikener S. 73, hvor han siger: „er det da saa fornøjeligt og lysteligt Liv, man tilbringer paa Torvet? Jeg kjender det, thi ogsaa jeg har været der") — da antyder han ingenlunde dermed et usædeligt Levnet, men

et Tidspunkt i ſit Liv, hvor han endnu ikke helt var kommen ind i Vingaarden. Andre, deriblandt Enkelte af hans nærmeſte Venner, have ment, at „hans Venſkab med Jeſus og Jeſu Venner ikke ſtammer fra hans Studentertid", og at hans ſædelige Levnet „ikke havde ſin Grund i Chriſtendommen" ſamt at det maa antages, at „hans chriſtelige Vækkelſe omtrent falder ſammen med den Tid, da han blev theologiſk Candidat". Hellerikke den Opfattelſe kan jeg give Medhold, idet jeg tør paaſtaa, at Frimodts chriſtelige Udvikling er foregaaet gjennem en ſtadig fremadſkridende Væxt; han har vel haft alvorlige Sjælekampe at beſtaa, og har udviklet ſig fra en chriſtelig „Barnealder" til „Mands Modenhed, til Chriſti Fyldes voxne Alder"; men Alt hvad der hedder Vækkelſe eller pludſelige Omſlag har aldrig fundet Sted. Ligeſom hans Haandſkrift i paafaldende Grad er den ſamme i Ungdommen, ſom i Manddommen, kun at Skrifttrækkene ere blevne klarere og beſtemtere; og ligeſom hans ſkjønne Anſigtstræk bevarede ſig uforandrede fra Yngling til Mand, kun at det ſværmeriſke Øje fik mere Ro og de bløde Former ſtørre Faſthed, ſaadan er det ogſaa gaaet med hans aandelige Udvikling. Allerede ſom Barn udtalte han: „jeg vil være Præſt"; ſom tyveaarig forærede han ſin Søſter, Charlotte, Thomas a Kempis' lille Bog „om Jeſu Efterfølgelſe", idet han ſagde: „jeg elſker den Bog, læs lidt i den, naar du gaaer i Skoven, lidt ad Gangen". Synds erkjendelſen var tidlig levende i ham, Jeſus, med hvem han havde Fødſelsdag tilfælleds, blev tidlig født i hans Hjerte, hvad der ej udelukker, at han i ſin ſvulmende Ungdomskraft endnu havde ſtor Tillid til egne Kræfter og at han derfor maatte ydmyges gjennem Anfægtelſe og Kamp. Under dette Synspunkt maa det opfattes, naar Frimodt i ſenere Aar ofte ſagde „jeg var en Jøde i min Ungdom", thi han mente

dermed, at Naaden endnu ikke var bleven ham Livskilden og den eneste Kraft. Til Bevis for denne Opfattelses Rigtighed kan hans egne Ord tjene, idet han førend sin Præstevielse, hvor Candidaterne give en kort Selvbiografi, har nedskrevet Følgende i Biskoppens Protokol: „Det har været et lykkeligt Lod for mig, at jeg hele mit Liv igjennem med fuld Bevidsthed og med Hjertens Lyst har seet mit Livs Maal i Præsteembedet; det var derfor egentlig først, da jeg begyndte det theologiske Studium, at jeg syntes, at jeg var kommen paa min rette Vej. Den Energi og Alvor, hvormed jeg begyndte mit Studium af Theologien, havde en dybere Grund end Videbegjærlighed og Lyst til at blive færdig med Examen; thi jeg stod endnu dengang med uskrømtet Lid til egne Kræfters Dygtighed, med fuld Forvisning om, at Loven, som den var givet ved Christus, maatte kunne opfyldes af det naturlige Menneske, Naaden stod for mig kun som „gratia juvans“ (hjælpende Naade), jeg vidste endnu ej paa rette Maade, at „hvad der er født af Kjød, er Kjød“. Men derfor kan jeg heller ikke takke Gud nok for de nye Erfaringer og de mange alvorlige Kampe, jeg blev ledet ind i ved mine Studeringer, — det var ikke Hovedet alene, der i denne Tid voxede i Kundskaber, det var fremfor Alt Hjertet, der blev et andet, Villien, der blev brudt, Syndens dybe Alvor, der aabnede sig for mig, saa vel som Troens usigelige Naade, der ved Aandens Bistand tog Bolig hos mig“. Og hvad Frimodt her selv har anthydet, finder sin Stadfæstelse i de mange Breve, som ere bevarede efter ham netop fra hine Udviklingens Aar.

To Personligheder fik fremfor alle Andre Indflydelse paa ham i hans Studentertid; den Ene var hans Søster Charlotte, til hvem han, efter den tidligere omtalte Søster Vilhelmines Død, sluttede sig med inderlig Kjærlighed; den

anden var Johannes Clauſen, Profeſſor H. N. Clauſens næſtældſte Søn. Han traf ham en Aften i Studenterforeningen, og der blev ſnart ſluttet et Venſkab, der fik indgribende Betydning for begges Liv.

Naar Frimodt var hjemme i Ferierne, i „det kjære, det velſignede Hjem", levede han det ſkjønneſte Samliv med ſin Søſter Charlotte; han færdedes med hende i Mark og Skov, og han ſkriver ved Juletid 1849 til ſin Ven Johannes Clauſen: „jeg benytter det udmærkede Vejr til ret at leve med min Gud og Afgud, Naturen, ſom i ſin Stilhed og Ro netop ſynes at ville nyde den Begivenhed, at juſt nu er vor Frelſer født". Og i Sommertiden 1852 ſkriver han til den ſamme: „Charlotte og jeg forſlaa mangen herlig Time med hinanden; . . hver Dag, om Eftermiddagen, ſidde vi paa hendes Bænk og læſe Shakeſpeare med hinanden; er der nogen mere ſtorartet Poeſi end Romeo og Julie? kan du huſke, da vi læſte den med hinanden ved Farumſø? O, ja, han er min Tolk, al min Tanke løber derover, hvor den ſaa gjerne vil være, hvert Ord, hver Længſel bliver min". Ogſaa „Adam Homo" blev læſt og han ſkriver til Vennen: „du kan ikke begribe, hvor den interesſerer mig". — Naar Ferietiderne derimod vare endte og Frimodt igjen ſad i Byen, hvor han iøvrigt boede ſammen med ſin Ven, Frederik Beck, ſenere hans Svoger, ſaa kom Papir og Blæk hyppig frem og han ſkrev glødende, indholdsrige Breve til den elſkede Søſter, hvem han ikke fyldte med Bynyt, men oprigtig betroede Alt, hvad der rørte ſig i hans Hjerte. „Du er min gode Genius", ſkriver han engang, og en anden Gang hedder det: „du kjender mig, du forſtaaer mig, du føler med mig og for mig, ſom ingen Anden; du trøſter, raader, opmuntrer, tilgiver, bebrejder kjærligt, uden bidende Kulde og Haardhed".

For denne Søster beskriver han, hvilke Kampe Syndsbevidstheden førte ham ind i. „Lær heraf", skriver han 22de Oktober 1852, „at din Broder Rudolf hører med til dem, der kæmpe i Havet, snart siddende paa Bølgernes Toppe, glad, ret inderlig glad i Beskuelse af Guds herlige Stjernehimmel, snart dybt skjult i Vandenes Grav, hvor alt Djævelskab boer og stormer løs mod den arme Sjæl, der med al Magt dog næppe kan gribe og faa fat i Korsets Bjælke, den eneste Redning," og han taler om „denne Afgrund af Umenneskelighed, som jeg føler bo i mig, og som ofte træder frem med forbausende Kraft". Og 8de December samme Aar skriver han: „og tænker jeg saa: „du vil være Præst!", da er jeg mangen Gang ved at opgive at tænke derover, ja nærved at mistvivle; skulde jeg, der ofte føler mig saa langt borte fra Gud, som mangen Gang ej kan bede, som det sig bør, som søger og søger og ikke finder, skulde jeg kunde blive Andres Leder og et Exempel for en Menighed; jeg gyser ved at tænke mig paa en Prædikestol; men saa beder jeg og saa haaber jeg, at Herrens Aand er kraftig, og bliver den mig forundt, ja da — intet er underligt for Herren?" Men til denne Søster skriver han ogsaa med Glæde, naar Hjertefreden er vendt tilbage. Det hedder saaledes i et Brev fra 24de April 1853: „Anfægtelsen møder os ej, for at blive, den træffer os, for at vække os, for atter at føre os nærmere, at vi kunne begribe, at der i det store Livets Skibbrud kun er een Planke, til hvilken vi med Fortrøstning kunne klamre os i vor Angst, det Korsens Træ, paa hvilket han hang, der er Vejen og Livet og Sandheden, der sagde „Ingen kommer til Faderen uden ved mig" — — ja, Gud være lovet, at jeg dog altid har fundet ham, vor Sjæls gode Hyrde, og ved hans Bistand atter fundet mig selv". En Broders Død, der

indtraf juſt i de Aar, har yderligere beſtyrket Troeslivet i ham; thi han ſkriver til Søſteren (26de Septbr. 1851): „det kjæreſte efter det at tale med min Gud, er at tale med ſande, troende Chriſtne, hvis Hjerter ere vendte udover Jorden.... Jeg er — Tak, o Fader, at jeg kan ſige det — ved vor fælles Sorg og Tab drevet tættere og tættere til ham, „ſom leder Alt til det Bedſte"; min Sjæl føler Trøſt i ham, ſom led paa Korſet, han, ſom døde, for at vi kunde leve, og leve ej os ſelv, men ham, ſom ſkabte os; ja, Sorgen binder med faſtere Baand end Glæden, og dog ſkal og Glæden binde; nu længes mit Hjerte, det modnes til den Glæde, ſom er „at æde Herrens Legeme og Blod, paa det at jeg ej ſkal æde mig ſelv til Dom". Et af de intereſſanteſte Breve fra hine Aar ſkriver ſig fra 8de Februar 1852. Han ſkriver til Søſteren: „Det er Søndagaften, Vægteren raaber juſt 9, jeg er ene hjemme; ..... du faaer ſenere at vide, hvorfor jeg er bleven hjemme. Jeg kom paa Grund af Ballet igaar Aftes ikke i Kirke i Formiddags, og dog trængte min Sjæl ſaa inderligt til Beſtyrkelſe i Troen, ja hvor vi dog let falde fra; vi leve i en Verden, der drager Sindet bort ſaa ofte; vi pønſe paa jordiſke Ting og ere nærved i vor forhippede Iver at glemme Vejen til Livet; hvor ſkulle vi dog paſſe paa os ſelv, at ej Liidenſkab og Selvkjærlighed faaer Bugt med os; — dog jeg vil ej prædike for dig, kun fortælle dig, at jeg trængte til Guds Ord; og jeg gik da i Eftermiddag Kl. 6 hen i Holmens Kirke og hørte en herlig Prædiken af en ung Mand, Paſtor Warburg*); du kan ikke tro, hvilket

*) blev førſt anſat ved Holmens Kirke 1857, men prædikede, ſom Kateket ved Frue Kirke, undertiden Søndagaften i Holmens, idet Aftengudstjeneſterne dengang holdtes ſkiftevis i de to nævnte Kirker. Saavidt det kan oplyſes, var Prædikenen over „Sædemanden" og handlede om „Hjerternes Beredelſe for Guds Ord".

Indtryk den hele Gudsdyrkelse havde paa mig, den store Mængde Lys, Orgelspillet og den talrigt forsamlede Menighed, de smukke Psalmer, som jeg sang ret af Hjertet, Prædikenen, Messen, kort sagt, det Hele virkede saa uendeligt ind paa mig, jeg fandt mig saa hyggeligt, at jeg var den Sidste, der forlod Kirken. Hvor ubehageligt var der ikke udenfor, Regnen skyllede ned i Strømme, men jeg ænsede det ikke, jeg gik i mine egne Tanker og gik op til min Ven, den Ven, der bedst forstaaer mig (havde du været herinde, var jeg gaaet til dig) — til Clausen gik jeg, for at dele min Glæde og Sorg med ham; desværre fik jeg kun talt Lidet med ham; han vilde have, at jeg skulde følge ned med til hans Familie, hvor nogle Fremmede kom iaften, men dertil var mit Sind slet ikke stemt; jeg gik hjem, tog Mynsters Betragtninger frem og læste Stykket „om Christi Efterfølgelse"; nu først fik mit Sind ret Luft i en inderlig og kraftig Bøn til ham, der skaber et nyt Hjerte i os, som lader os bortdø fra Synden, som virker det i os, at vi med Apostlen Paulus kunne sige: „ej jeg lever, men Christus lever i mig"; o, hvor det er sødt at kunne bede, at kunne være ene med Herren, at kunne græde for ham; og han, som er Kjærlighed, lader sig ej uden Vidnesbyrd, men nedsender ved sin Helligaand Kraft, Styrke og velsignet Trøst".

Ogsaa Johannes Clausen øvede, som tidligere omtalt, en stor Indflydelse paa Frimodt under den daglige Omgang. Hans roligere Sind dæmpede og mildnede hvad der brusede og gjærede i Frimodt, der i et af sine Breve beder Vennen om Tilgivelse og tilstaaer, at han har fortjent at blive kaldt „en vranten og muggen Misantrop". Vennerne læste flittig sammen, de sproglige Fag var som altid Frimodts svage Side, hvorimod Kirkehistorien var hans Styrke, og

mangen Gang gik de to Venner sammen paa Nørrefælled, juſt paa den Plet, hvor Johanneskirken ſenere blev opført, for i uforſtyrret Ro at ſamtale om Guds Rige og gjennemgaa det Læſte med hinanden. Naar Clauſen var bortrejſt, ſavnede Frimodt ham haardt, og han ſkriver ſaaledes (15de Juli 1852) til ſin Ven, der holdt Sommerferie paa Møen, medens han ſelv blev i Byen, for at læſe: „Det gaaer ikke ſaa galt med Læsningen .... mine Aftentoure forlænger jeg rigtignok, hvor kan jeg lade de velſignede, duftende Høſtakke i Fred? der ſavner jeg dig iſær; ene ſidder jeg mangen Time — men jeg ſynger med Jøderne „ved Babylons Floder vi ſørgende ſad, mens Tanken i Zion mon være“ .... Muſen titter ſtundum ind i mit Paulun, dog troer jeg, hun ikke befinder ſig ret vel, thi beſtandig halter hun, naar hun forlader mig“.

Men Vennerne læſte ikke blot ſammen, de kunde ogſaa godt fornøje ſig med hinanden. Som ganſke ung Student ſkriver Frimodt fra Birkendegaard til ſin Ven (30 Decbr. 1849): „du vilde næppe kjende din trofaſte Ven, ſaa forſviret ſeer jeg ud, thi næſten otte Aftener efter hinanden er jeg ikke kommen i Seng før Klokken fire.“ Og det er intereſſant at lægge Mærke til, at ſamtidig med den aandelige Udvikling, der foregik i ham, ofte gjennem Anfægtelſens Kamp, kunde han dog ikke blot deltage i et lyſtigt Studenterliv, men ogſaa ſelv ſætte ungdommelige Sammenkomſter i Værk. Han og Johannes Clauſen gav nemlig i 1850 det førſte Stød til Dannelſen af en Forening, ſom førſt fik Navnet „Foſtbrødrelaget“, men ſenere blev ombøbt til „Oaſen“, og hvis Formaal var „at ſtifte et Hjem for Ungdommelighed, Aand og Venſkab“. Foreningens Medlemmer kaldtes „Kameler“ og bar ved deres Sammenkomſter, ſom ofteſt fandt Sted hos

et Par Medlemmer, Brødrene Holten, en „Kamelorden“ paa Bryſtet. I Møderne gav Kamelerne „hinanden paa Puklen“, naar de kritiſerede de Afhandlinger, ſom bleve læſte, eller de Foredrag, der bleve holdte; Foreningen talte flere unge Læger, ſom her ſkulle have lært Nytten af „Kameelthee“ at kjende; og da der efterhaanden viſte ſig en Tilbøjelighed iblandt Kamelerne til at ſøge ſig „Hunkameler, da de ikke ene kunde bære Livets Byrder“, og da flere Medlemmer gjenſidig bleve forlovede med hinandens Søſtre, ſaa kaldte onde Tunger Oaſen for „Forlovelſesforeningen“, og Kamelerne maatte gjøre Brug af al den Foragt, ſom udtrykkes i en af deres Sange:

„men vil Philiſtren gjøre Nar
og ſtikle paa Oaſen,
nu, ſom man raaber, faaer man Svar,
og Echo ſvarer: Aſen!“

Undertiden ſpillede man Komedie eller mødte i Koſtumer, og Frimodt optraadte nogle Gange i Bondedragt ſom Jens Stenløſe og Peer Kjøng og morede de Andre ved ſin Færdighed i at tale med Dialekt; endnu til ſin ſidſte Tid havde han bevaret en uimodſtaaelig morſom Evne til at tale efter Folk. Ofte drog Kamelerne „i Karavane“ ud til en eller anden Kro, forat tilbringe en lyſtig Aften — Frimodt ſtaaer noteret for „udmærket ſlet Kegleſpil“ — eller man foretog Skovtoure og længere Udflugter, ſom til Herthadalen, hvor man paa det gamle Offerſted brændte ſine Smørrebrødspapirer og opførte Dandſe til de gamle Guders Ære, ja i Skuldelev Præſtegaard ſlog Karavanen ſig engang, paa Indbydelſe, ned, og tilbragte nogle muntre Dage. Det er fornøjeligt at gjennemlæſe „Oaſens“ Viſebog og Protocoller, ſom ſprudle af lyſtig Skæmt, uden mindſte Spor af Raahed,

og Foreningens Medlemmer*) have bevaret deres Ungdoms Sammenkomster i kjær Erindring. Ved „Oasens" Jubilæum 14 Decbr. 1875 mødtes en stor Del af „Kamelerne" paany; den alvorlige Sognepræst paa Nørrebro udeblev ikke.

Af uberegnelig Betydning for Frimodts Udvikling var ogsaa hans stadige Besøg i Sognepræst ved Garnisonskirken C. J. Boyes og særlig i Professor H. N. Clausens Hus. Det første Sted gjennemgik han Lektier med de yngre Sønner, i Byen om Vinteren, paa „Bakkehuset" om Sommeren. Mand og Hustru viste den unge Student megen Tillid, og Boyes djærve norske Alvor, poetiske Gave og dybe Kjærlighed til Naturen øvede stor Indflydelse paa Frimodt. I det Clausenske Hus, hvor han var indført ved Sønnen og var en kjær Gjæst, har han modtaget mangesidig Paavirkning; det Sværmeriske, der laa i Frimodts Natur, og let kunde have antaget et asketisk Præg, blev trængt tilbage ved Samlivet i dette Hjem, hvor man med alvorlig Religiøsitet forbandt Glæde over Naturen, Kunsten, Litteratur og Musik, samt en

*) Oprindelig bestod Foreningen af Fr. Beck (nu Justitsraad, Godsinspecteur); Johannes Clausen; Rudolf Frimodt; H. A. T. B. Goos (nu Byfoged i Stege); B. C. B. L. Hjort (nu Sognepræst i Nyborg); Nicolai Holten († som Sognepræst i Thorning); Just Holten (nu Kammerjunker, Præsident for den internationale Domstol i Ægypten); C. A. Lerche (Lehnsgreve til Lerchenborg); Th. Linde (nu Overretsassessor i Kjøbenhavn); C. A. Nielsen (nu Capitain og Contorchef i Krigsministeriet); E. N. C. Petersen (Læge i Kolding); Chr. Richardt (nu Sognepræst i Ørsted); Reinhold Svendsen (nu Proprietair). Senere indtraadte D. Bølling (nu Læge i Næstved); A. P. C. Bretton († som Prokurator i Vestindien); L. Fenger (nu Architekt); Jens Krog († som Sognepræst i Kjerteminde); Chr. Olrik (nu Sognepræst til Ølgod og Strelup); Gotfred Rode († som Dr. phil. og Høiskoleforstander); C. L. Studsgaard (nu Dr. med., Overkirurg ved Kommunehospitalet).

inderlig Kjærlighed til Land og Folk. Med hele den Clauſenſke Familie deltog han i en Udflugt til Fredensborg, og i 1851 foretog han ſammen med Joh. Clauſen og Fred. Beck en tre Ugers Udflugt til Sverigs ſkjønneſte Egne lige op til Stockholm; en udførlig Dagbog, med Haandtegninger af ham ſelv, bevarer Mindet om denne Rejſe.

De politiſke Begivenheder, ſom bevægede Folket i Frimodts Studenteraar, lode hellerikke ham upaavirket, og fra disſe Aar ſkriver ſig hans førſte Optræden ſom Taler i en ſtørre Forſamling. Han fortæller ſelv derom i et Brev til Joh. Clauſen (28de Juli 1852): „Det var den 25de Juli, Idſtedſlagets Aarsdag; den blev fejret med en Folkefeſt i Vedby Skov, tre Mile herfra ad Sorøvejen. Klokken var vel $4^1/_2$, da vi kom derhen, hvilken Maſſe Mennesker, Bønder med Koner og Børn, Standsperſoner fra Land og By, Studenter, Lieutenanter og Frøkener i hvide Kjoler, Telte, Karouſeller o. ſ. v.; men Gemytligheden manglede; . . . der var holdt et Par Taler, temmelig middelmaadige, af en Præſt og en Doctor, for Soldaterne, ledſaget af et daarligt Hurra; jeg følte denne Tomhed, det gjorde mig ondt, og min Beſlutning var taget. Jeg vilde tale, jeg ſagde det til Charlotte, hun fraraadede mig af Angſt, men jeg blev Beſlutningen tro, tænkte over en halv Times Tid, henvendte mig til Beſtyrelſen og udbad mig Ordet . . . endelig ringede den ſtore Klokke, Maſſerne ſtyrtede til Talerſtolen, og jeg traadte op. Efter med et Par Ord om Dagens Højtidelighed at have indledet, gik jeg over til at tale om det oldenborgſke Kongehuus i Almindelighed, hvor jeg ved at omtale Chriſtian II og hans Beſtræbelſer forat hæve Borgere og Bønder blev modtaget med ſtormende Bravo, ſaa jeg maatte ſtandſe; jeg gik videre, endnu mere begejſtret, og kom til min Tales Hoved-

æmne, Kong Frederik VII, berørte Grundloven, Krigen, og hans Forhold til den, og endte med at udbringe et Leve for Kongen, som blev modtaget med nidobbelt Hurra, som rungede, og derefter, medens jeg endnu stod deroppe, raabte man „et Hurra for Taleren, leve det unge Danmark", og hilsende til alle Sider forlod din unge laurbærkronede Ven Talerstolen; . . . Undseelsen drev mig langt bort, efterat jeg havde truffet mine Søskende, . . . de var nær ved at omfavne mig alle paa eengang, de havde alle haft Kanonfeber, da Klokken ringede". Smeden i Vedby spaaede, at den unge Kjøbenhavner blev da nok engang Præst.

En anden Begivenhed i Frimodts Studenterliv gjorde ogsaa dybt Indtryk paa ham: Koleraepidemien i Kjøbenhavn 1853. Han blev i Byen og skriver derfra hjem: „jeg har det godt endnu, saa længe det varer; thi det synes at gribe mere om sig end man ventede; — dog Gud er jo ogsaa i Døden."

Under flittig Læsning, et rigt indre Liv og munter Studenterfærd henrandt Universitetsaarene, og Examen stod for Døren. Johannes Clausen tog Attestats et halvt Aar før og blev strax forlovet med Charlotte Frimodt, som han havde lært at kjende under Feriebesøg paa Birkendegaard. Hvor glad var Rudolf ikke, da hans kjæreste Søster og hans kjæreste Ven rakte hinanden Hjerte og Haand, men dobbelt trangt var det nu, at sidde ene tilbage i Byen. Anfald af Mismod greb ham paany. Han skriver til sin Søster (2den Septbr. 1853): „hold ikke saa meget af mig, jeg er det ikke værd"; han skriver til sin Ven og Svoger (5te Juli 1853): „bestandig vender den Tanke tilbage: du, der er en saadan, saa langt borte fra Herren, hvad skal der vel blive af dig, *kan du vente* ved hans Naade engang at hjælpe Andre? og

mismodig vender jeg tilbage til min Celle." Og ligesom ved Artium maa Faderen ogsaa ved Attestats sætte Mod i Sønnen ved Breve. Den 4de Decbr. 1853 skriver han til Rudolf: „hvor kan du nu, saa nær Maalet, komme til den sørgelige Bevidsthed, at du egenlig kan lidet? ja maaler du din Viden fra et højere Standpunkt, kan du maaskee have Ret, men fra det sædvanlige Standpunkt, hvorpaa man i Almindelighed kan fordre, at en velforberedt Student bør staa saa nær Examinationen, er og maa du ganske sikkert være blandt de Bedre, og i Grundighed blandt de Bedste . . . For Guds Skyld ikke forknyt eller bange! selv om et Spørgsmaal forfejles, hold endelig Ørene stive!" Og da skriftlig Examen var godt overstaaet, skriver Faderen i Januar 1854: „Gud være lovet, vore Bønner ere hørte! han vil fremdeles være med dig og hos dig, saa haabe vi . . . Moder og jeg velsigne den Stund, Gud skænkede os vor elskelige, førstefødte Søn." Faa Uger efter var Frimodt theologisk Candidat med bedste Karakteer; og den 1ste Februar rakte Sofie Clausen ham sin Haand; af alle Goder, han havde høstet i det Clausenske Hus, var dette endnu det Bedste, det længe i Stilhed attraaede Maal. I Sommeren 1854 foretog han med hele den Clausenske Familie en større Udflugt til Fyen, Als, Slesvig og over Hamborg til Harzen.

III.

(1855—1857).

Som Candidat fik Frimodt strax Bolig paa „Ehlers' Collegium", hvor han levede sammen med kjære Venner; men den bedste af dem, Johannes Clausen, maatte han

ſavne, da han foretog en ſtor Rejſe i Udlandet. Dog ſtod Vennerne i ſtadig Brevvexling med hinanden; Clauſen fortalte om ſine Beſøg hos Irvingianerne i Berlin og om Alt hvad han hørte og ſaae i „den evige Stad“, og Frimodt gav Meddelelſer om Alt hvad der paa kirkeligt Omraade ſkete herhjemme og opmuntrer Clauſen til at ſee Katholicismen rigtig efter i Sømmene. Han ſkriver den 11te December 1855: „ſee dog endelig ſnart at faa fat i nogle Munke og Gejſtlige at tale med . . . jeg føler paa mig, at mine Fingre klø efter at gjøre nøjere Bekjendtſkab med disſe Gjerningsmænd, fra hvem ſaa megen uſſel Kjøbmandstro ſkal omſpredes mellem os ſtakkels Skabninger . . . ſee at lære en Enkelt nøjere at kjende, aand paa ham, om jeg ſaa maa ſige, faa hans Hjertes Mening at høre og fornem da, om Bunden i ham er ligeſaa ſtenet og hul, ſom det Gøglerværk maa være, du daglig ſeer for dine Øjne.“ En ung Mand med Frimodts glødende Tro paa Herren maatte føle ſig hendragen til „Irvingianismens“ Forkyndelſe om Herrens nære Gjenkomſt, for at udfri ſit troende Folk, og det kan ſees af Brevene, at han ivrig har ſtuderet Charles Böhms Skrift „Schatten und Licht“; han kalder Tilhængerne „et vidunderligt religiøſt Samfund“, men har Øjet meget klart rettet paa deres ſvage Side, idet han ſkriver: „glem ikke i Berlin paa Tilbagevejen atter at tale med dem om, hvorfra de ere ſaa viſſe paa deres Profeters og Apoſtles Ægtheb“. Angaaende Bevægelſerne herhjemme dvæler han udførligſt ved det Røre, der rejſte ſig efter Søren Kierkegaards Død, fortæller Alt hvad der paſſerede ved hans Begravelſe, og tilføjer: „hvis du troer, at Kierkegaards Stormløb nu magtesløſt er ſunket ſammen, ſaa tager du fejl, det gaaer *viſt gjennem det hele* Danmark ſom en Ildſvøbe, der vækker

og renſer, vel altfor voldſomt, men Virkningerne ſpores ſaavel paa den vantro Verden ſom mellem de Troende." Ogſaa om „Kirkeforfatningsſagen", ſom i de Aar gav Anledning til megen Forhandling og litterær Strid, giver han i ſine Breve nærmere Oplysning.

Iøvrigt var Frimodt ſtærkt beſkjæftiget i ſine Candidataar, idet han fortſatte ſine Studeringer. Han læſte ſærlig det gamle Teſtamente og ſkriver til Vennen (12. Oktbr. 1855): „hvad jeg læſer om Jødernes Vandring i Ørkenen, om deres Ulydighed og Gjenſtridighed kan være mig godt at tage til Hjerte, naar Tankerne flyve vide om i alſkens Indbildninger om egen Dygtighed og med Haab om Kjødgryder og Mammon; aldrig kan man dog for tidt vende tilbage til Selvtugt og Ydmygelſe under Herrens Førelſer, de være nok ſaa underlige for vore Øjne." Med Liv og Sjæl deltog Frimodt i de „Candidatmøder", ſom Præſterne N. G. Blædel og P. Fenger afholdt i Forening juſt i disſe Aar. En Aften ugentlig ſamledes man, ſkiftevis hos de to Præſter; en Liſte gik ved Vinterens Begyndelſe om blandt Candidaterne, hvorpaa de kunde paategne, hvilke Æmner de ønſkede drøftede, og de Yngre udviklede ſaa deres Anſkuelſer i de erfarne Mænds Paahør og modtog Belæring og Vejledning af dem. Om Fenger ſkriver Frimodt til Vennen (11. Decbr. 1855): „Du kan ikke tro, hvor Fenger er en elſkværdig Perſonlighed, der er noget ſaa roligt, ſimpelt og ſundt udbredt over ham . . . vel er han Grundtvigianer, men Skjærene ere hidtil undgaaede, uden at der er kommet nogen Brydning". Men fremfor Alt ſluttede Frimodt ſig dog til „den elſkværdige, nidkjære Blædel," „han taler ikke ſaa meget, men han er dog Styreren af det Hele", og gjennem hele ſit Liv bevarede Frimodt ſtor Pietet og Taknemlighed overfor Blædel.

Men ved Siden af det fortsatte Arbejde for at samle Kundskaber og voxe i sit Troesliv, udfoldede Frimodt ogsaa en stor praktisk Virksomhed. Strax efter sin Attestats fik han Tilbud af Professor Hammerich om at overtage Religionsunderviſningen i de fleste Klasser af „Borgerdydskolen paa Christianshavn“, og fra 1854 til Efteraaret 1857 virkede han som Lærer ved sin gamle Skole. Den, der nedskriver disse Linier, var dengang Elev i Skolen, og jeg har levende bevaret Indtrykket af Frimodt, som jeg her saae for første Gang. Hans smukke Ydre og faste Optræden imponerede os; vi lærte ypperligt hos ham, og han forstod i sjælden Grad at lade Religionen gjøre sig gjældende paa engang som et Læresag, idet han stillede store Fordringer til os navnlig i Henseende til Udenadslæren af store Afsnit af Testamentet, og dog fremfor Alt som en Hjertesag, idet hans Timer havde et for os uvant opbyggeligt Præg. Men der var endnu et stærkt asketisk Skær udbredt over ham, hans Væsen var tidt bizart, uden den senere Harmoni, hans Tale om Synd og Naade var ikke tilstrækkeligt afpasset efter de Forudsætninger, som ere tilstede hos Flertallet af halvvoxne Drenge, og skjøndt vi ærede hans Person — „Frimodighed“ kaldte vi ham — saa kunde vi dog ikke nægte os Fornøjelsen af at drille ham lidt ved at modtage ham i Klassen med en almindelig Kimen til Kirke, frembragt ved Penneskafternes Slag mod vore Vandglas. Jeg mindes et lille Træk. Jeg havde taget første Deel af Artium med et særdeles godt Udfald og gik straalende over hele Ansigtet oppe i en af Klasserne; da kom Frimodt ind, rakte mig først Haanden og sagde venlig „jeg ønsker dig til Lykke, min Dreng,“ men saa saae han mig ind i Øjet, lagde Haanden paa min Skulder og sagde: „har du takket *Jesus?*“ *Jeg tav, thi* jeg var mig bevidst, ikke at have tænkt

derpaa, men hans Ord var ikke spildte, thi jeg kan endnu tidt høre Frimodts Spørgsmaal klinge i mine Øren. Som Adjunkt i Sorø var han vist en langt mere gjennemklaret Person, men allerede i Borgerdydskolen hørte han til de Lærere, der, selv om de ikke forstaaes strax og glemmes, dog „komme igjen" og dukke op i taknemlig Erindring.

I sin Fritid arbejdede Frimodt for Guds Rige. Det gaaer med Mormonerne som med Oldenborrene; i flere Aar hører man Intet til dem, men saa paa eengang komme de igjen. Saadanne Mormon-aar faldt netop sammen med Frimodts Candidattid. Han satte sig flittig ind i dette Væv af Løgn og Fantasteri, hvori de søge at fange de Ubefæstede, saa gik han ud i deres Forsamlinger paa Christianshavn, og uden Frygt traadte han op iblandt dem, gjendrev Vildfarelsen og prædikede det rene Guds Ord. En lille Piece af ham, „Haandsrækning for Menigmand i Kampen mod Mormonerne", skriver sig fra disse Aar. Ogsaa i Kirkerne prædikede han enkelte Gange, dels som Følge af sit Besøg i Pastoralseminariet — han tog de praktiske Prøver 1857 — dels af indre Trang, og han skriver (5. Juli 1856) til Joh. Clausen om en Prædiken, han havde holdt i Garnisonskirken: „Meningerne have været delte, ikke om Prædikenens Indhold — det troer jeg nok tilfredsstillede — men om Maaden, hvorpaa den blev holdt, det skulde være for frit, for simpelt, eller jeg veed ikke ret." Hans Fader oplevede, at faa hans første Prædiken at læse, og han skriver (29. Marts 1855): „Hvor har det ikke glædet mig, min egen kjære Rudolf, i Ro at gjennemlæse din første Prædiken, første Skud af den Velsignelsesplante, som din Virksomhed i Christi Kirke vil stifte". Senere paa Aaret døde han, og Enken flyttede ikke længe efter til Kjøbenhavn.

I disse Aar (snareſt Foraaret 54) maa ogsaa hans korte Soldatertjeneſte falde; han laa i nogle Uger i Garniſon i Rendsborg, indtil hans Stillingsſag var ordnet. Hans Blik for det Pudſige og hans Evne til at tale efter Folk fik her rigelig Næring, og han gav undertiden Scener fra dette Ophold til Bedſte. „En Ting," har jeg hørt ham ſige, „kan Folk lære af disſe Sergeanter: hvordan man ſkal give ſig en Mine, naar man træder frem! ikke liſte frem, ſom om I havde ſtjaalet Støvlerne — ſaadan ſagde de til Rekruterne — nej, op med Næſen, ſom om I havde tuſind Daler paa Lommen!"

Da han var forlovet med „den kjære, velſignede Sofie," var det naturligviis hans Længslers Maal at føre hende ſom Huſtru til eget Hjem. Da derfor en Adjunktplads blev ledig i Sorø i Efteraaret 1855, ſøgte han den ſtrax; Hammerich vilde nødig af med ſin dygtige Lærer, men gav ham dog en god Anbefaling; Pladſen blev imidlertid givet til Hejſe, og Frimodt maatte foreløbig ſlaa ſig til Ro.

Hans Helbred var jævnt godt, men en ganſke let Blodopſpytning i Sommertiden 1856 gjorde ham dog bekymret. Han ſkriver derom til ſin Ven (5te Juli 1856): „betænk, at man læſer ſine 4 Timer om Formiddagen paa Skolen, og ſaa examinerer man lige ſaa længe uafbrudt om Eftermiddagen i Hr. Skoledirekteur Madvigs Nærværelſe — gevaltig Buxefeber ved at holde Prøve i Hebraiſk — ſaa ſeer du Aarſagen til, at jeg i Torsdags fik nogen Blodopſpytning, ſom jeg ikke har haft, ſiden du, min kjære Johannes, var Vidne til min Beſippelſe iſſor, og ſom jeg næſten havde glemt. En Vallekur hjalp ham imidlertid godt, og i ſamme Sommer foretog han i Selſkab med ſine Venner Hjort (nuværende Præſt i *Nyborg*) og Krog († ſom Præſt i Kjerteminde) en

Rejſe til Berlin. Ved Blædels Candidatmøder havde Irvingianismen ofte været paa Bane; nu fik Vennerne den at ſee paa nært Hold, idet de aflagde Charles Bøhm et Beſøg, ſamtalede længe med ham, og deltoge i en Gudstjeneſte med Bibeludlægning. Böhms Perſon tiltalte dem, men Gudstjeneſten gjorde et alt andet end „apoſtoliſk“ Indtryk, og de fik Øjnene rigtig op baade for Partiets gode Sider og for dets vilkaarlige, uholdbare Paaſtande. Fra Berlin gik Vejen til Dresden, hvorfra Hjort og Krog gik ſydpaa, medens Frimodt ſluttede ſig til den Clauſenſke Familie, ſom havde ſat ham Stævne her, hvor ogſaa Johannes Clauſen indtraf paa Hjemrejſen fra Italien. Alle i Forening foretog ſaa en Udflugt til ſachſiſk Schweiz og Prag.

I Sommeren 1857 blev paany to Adjunktpoſter ledige i Sorø, den ene med Religion ſom Hovedfag. Frimodt var bekjendt ſom en udmærket Religionslærer og Rector E. Bojeſen ønſkede derfor at faa ham derned. Da der imidlertid forlangtes, at Frimodt ved Siden af ſin Lærervirkſomhed ſkulde overtage Inſpectionen paa Opdragelſesanſtalten, var han noget betænkelig ved at ſøge Embedet, men beſtemte ſig dog tilſidſt til at indgive ſin Anſøgning, og under 21de Septbr. 1857 *) blev han conſtitueret til Lærer ved Skolen; først Aaret efter, d. 7. Oktbr., blev han udnævnt til Adjunkt. Frimodts Formand paa Opdragelſesanſtalten havde faaet ind-

*) Da anden reſiderende Kapellani ved vor Frue Kirke i Kjøbenhavn blev ledigt 19de Septbr. 1857, idet Lic. theol. P. C. Rothe blev udnævnt til første Kapellan, forſøgte denne at formaa Frimodt til at ſøge det nu ledigblevne Embede ved Kirken; men Frimodt vilde ikke tage ſin Anſøgning om Adjunktpoſten tilbage og havde ikke Mod til at begynde ſin Præſtegjerning ved en af Hovedſtadens ſtore Kirker.

rettet en Familiebolig, og denne blev nu indrømmet Frimodt, da hans ældre Collega var ugift. Han flyttede ind i Oktbr. 1857, og d. 30. Decbr. samme Aar holdt han Bryllup i Kjøbenhavn. Hans faderlige Ven, Pastor Blædel, blev indbudt til Brylluppet og takkede for Indbydelsen ved et Brev, hvori han baade raader godt og udtaler sig om Frimodts Evner paa en saare træffende Maade. Blædel skriver (8. Decbr. 1857): „Lad mig see, kjære Frimodt, at De faaer brudt det Løvens Jernscepter, som hidindtil har tyranniseret de stakkels Disciple i Sorø; jeg troer, at netop De er Manden dertil, og at De ved Sagtmodighedens og Kjærlighedens Aand vil kunne vinde Deres Elevers Hjerter for noget Bedre og Ædlere. Det er dog glædeligt, at De faaer saa meget at bestille med Eleverne som Inspecteur, og jeg tænker mig, at De ved et eller andet Ord kan give Deres Disciple „et Stød til en evig Bevægelse“; thi det er en Naadegave, som Herren har skænket Dem, at De ofte paa en forunderlig træffende Maade veed at vælge det rette Ord og sige det til den rette Tid. Dette har jeg ofte glædet mig over at iagttage hos Dem. Og saa, naar den rette Tid kommer, skal Herren nok ogsaa kalde Dem til den Præstegjerning, som De elsker, og hvori han da ogsaa nok vil give Dem Aand og Naade til at tale det rette Ord til Sjælenes Opbyggelse og Bekræftelse i Herren. Gud give da, at vi saa kunde komme lidt i Nærheden af hinanden; thi jeg veed faa Mænd, jeg hellere vilde arbejde sammen med, end med Dem, kjære Frimodt!“

IV.

(1858—1861).

Kort efter Frimodts Død bragte Bladet „Nutiden“ en Skildring af hans Virksomhed som Adjunkt i Sorø; den var forfattet af en af Frimodts daværende Elever, H. Schwanenflügel, og giver et godt Billede saavel af den Nidkjærhed som af den Elskværdighed, hvormed den nye Lærer og Inspectør traadte frem blandt sine Elever. Det hedder i denne Skildring: „Jeg mindes tydelig den første Gang, han kom ind i Klassen. Vi tog ham naturligviis Alle skarpt i Øjesyn. Han var endnu en ung Mand, middelhøj, med et sjeldent regelmæssigt Ansigt og brune, [?] levende Øjne; det tykke, glatte, sorte Haar var strøget rask fra Panden, saa det dannede en lille Hanekam. Hans Paaklædning var soigneret, uden i mindste Maade at være moderniseret eller firlig. Han gik langsomt hen til den første Række, støttede Albuerne paa Bordpladen og sagde med et venligt, næsten indtagende Smil: „det er nok os, som skal snakke lidt sammen.“ Der gik en stille Forbauselse gjennem Klassen; Sligt var man aldrig vant til..... Og endnu mere om Aftenen ved Sengetid, da han inspicerede paa Sovesalen: han sagde „God Nat“, da han gik ud ad Døren!.... Jeg skylder Sandheden at tilstaa, at alle vore Lærere vare brave Mænd, respektable lige ud til Fingerspidserne og pligtopfyldende til det Yderste; men den absolutistiske Regeringsform var nu engang den herskende dernede paa den lærde Anstalt..... Hans Timer var egenlig mere Opbyggelsestimer end Læretimer. Dogmetærskning og lange Skriftsteder kan jeg aldrig huske, han pinte os med. Paragraferne i Balslevs Forklaring blev gjennemgaaede, og det i Skriftstederne, som var det Væsenlige,

blev accentueret, men paa en rolig, alvorlig, indtrængende Maade; at slaa faldt ham aldrig ind; jeg kan i det Hele taget ikke huske, at jeg har seet Frimodt slaa en Dreng. Herslebs udførlige, men halvt rationalistiske og affektert skrevne Bibelhistorie, der brugtes i Skolen, holdt han aldrig af; han gik hellere til Grundskrifterne selv; vi læste Bjergprædikenen, Apostlenes Historie og Galaterbrevet. Alt blev tydet omhyggeligt og forsøgt memoreret; og jeg skal aldrig glemme det forunderlig levende Indtryk, jeg modtog i hine Timer af Christendommens klassiske Litteratur. Det kom vistnok af, at Frimodt forstod at gjøre alt det Læste saa anskueligt. Grebet som han selv var deraf, meddelte hans Interesse sig uvilkaarligt til os Andre." — Men det var ikke blot Interessen, Frimodt kunde fængsle, og det var ikke blot Hjerterne han vandt, men det lykkedes ham ogsaa at give mange af sine Disciple det „Stød til en evig Bevægelse", som Blædel har omtalt. Adskillige, som ere udgaaede fra Sorø Skole, have sagt mig, at de skylde Frimodts Undervisning deres christelige Liv, og jeg har liggende foran mig et Brev til Frimodt fra Vilhelm Meyer, som senere blev hans Ven og Medarbejder som Læge ved „Magdalenehjemmet", men som dengang endnu var Elev i Sorø. Han skriver derfra (16de Februar 1864) til sin fordums Lærer, der nu var Præst paa Nørrebro: „Naar jeg begynder mit Brev med Ordet „Kjære", saa gjør jeg det ret af mit Hjertes Inderste, og jeg vil blot dertil føje, at næst efter mine kjære Forældre og Søskende er De det Menneske, jeg mest af Alle ærer, agter og elsker; jeg vil aldrig glemme den Tid, da De opholdt Dem her i Sorø og gav mig Lærdomme, som jeg aldrig skal glemme, og der er en Ting, jeg ret glæder mig til, naar jeg kommer til Kjøbenhavn som Student, at jeg nemlig ret tidt skal besøge

Dem og ved Samtale med Dem faa en god Fasthed i Troen."

Frimodts Forhold til hans Rector og Medlærere var altid godt, og skjøndt han — som ovenfor anført — bragte adskillige nye Skikke med sig, blev det venskabelige og collegiale Forhold dog aldrig brudt.

Det selskabelige Liv voldte i Begyndelsen lidt Vanskelighed. Det var dengang Skik i Sorø, at den nye Lærer gjorde Visitter først hos Rector og Collegaer, dernæst hos Amtmand, Byfoged, Præst og Flere. Man blev saa efterhaanden indbudt til en hel Række Selskaber, og naar man var gift, maatte man gjøre Gjengjæld. Frimodt aflagde de sædvanlige Besøg, men de fleste Indbydelser afslog han, dels fordi han mente, at kunne bruge Tiden bedre, og dels fordi han ej havde Raad til at føre Hus. Hans Beslutning fremkaldte vel Misstemning hos Nogle og blev af Enkelte udtydet som Hovmod, men efterhaanden indsaa Alle, at Frimodt ogsaa i denne Henseende var sand og klar. De Huse, hvor han og hans Hustru kom mest, var hos Sognepræsten, Dr. Zeuthen, og hos Digteren Ingemann, der var nær beslægtet med den clausenske Familie. Begge disse elskelige og begavede Mænd fik stor Indflydelse paa Frimodt, og han skriver i et Brev (15de Novbr. 1857): „Zeuthen og Ingemann, du kan tro, det er Perler hver paa sin Vis." Med inderlig Sympathi sluttede Frimodt sig ogsaa til Overlærer P. Lorenzen, som H. N. Clausen i sit Levnet (S. 549) skildrer som „en Mand, lige kundskabsrig og meddelsom, og fremfor Alt en Karakteer af det reneste Vand, klar og oprigtig", og om hvem Frimodt selv skriver til Johannes Clausen (16de Marts 1860): „Jeg er særdeles glad ved i Lorenzen meer og meer at finde en Mand, jeg i mange Henseender kan stemme

overens med; vi spadsere ofte sammen og komme jævnlig til hinanden; det er en stor Glæde hos en Lægmand at finde saa levende Interesse for Guds Riges Anliggender, og dertil er han en bestemt udpræget Karakteer, ingen Jabroder eller Vejrhane, som man træffer saa mange af". Endnu maa to elskelige Familier nævnes, med hvem Frimodt og hans Hustru stod i jævnligt og hyggeligt Samliv; den ene var Adjunkt C. S. Gad's (nuværende Stiftsprovst i Aalborg), den anden var Skolebestyrer Lange's († som Præst i Nyborg).

Frimodt betragtede bestandig sin Ansættelse i Sorø som midlertidig, thi hans Hu stod til den præstelige Gjerning, hvortil han ogsaa forberedte sig paa forskjellig Maade. I sin Fritid læste han meget, og det fremgaaer af hans Breve, at han i disse Aar særlig har studeret Missionshistorie, og Afrika var den Verdensdeel, der interesserede ham mest. Endnu i hans sidste Leveaar kan jeg huske en Yttring af ham: „naar her bliver for slemt herhjemme, saa drage vi til mine Længslers Land, til Afrika, slaaer os ned i en af de dejlige Dale, og samler Herren en Menighed der." I flere Vintre holdt han stærkt besøgte Missionsforedrag i Borgerskolens Lokale i Sorø, og nu og da prædikede han i Kirken under stor Tilstrømning. En gammel Mand udbrød efter en af hans Prædikener: „dersom Hr. Frimodt var Præst i Sorø, vilde jeg gaa i Kirke hver Søndag". Ogsaa privat Sjælepleje øvede han hos Enkelte, der henvendte sig til ham, og han besøgte Syge, naar hans Nærværelse blev ønsket. Hans faste Tro, levende Bøn og kraftige Sang mindes endnu af Mange i Sorø.

Ved Siden af al sin travle Virksomhed førte Frimodt det lykkeligste Husliv, som han selv skildrer i Breve til sin Ven Johannes og sin Søster Charlotte, der nu som Mand

og Hustru vare dragne til Jonstrup Seminarium, hvor Clausen havde faaet Ansættelse som Lærer. Han skriver (15de Novbr. 1857): „man begynder at føle sig ved disse fem Værelser og Kjøkken, og hvad mere er, faaer dem mere kjær med hver Dag, her er en mageløs dejlig Udsigt fra vore Vinduer." I et Brev af 16de Marts 1860 hedder det: „Gud ske Lov for denne yndige, velsignede Hustru, jeg har, for din Søster, som jeg elsker saa inderligt; næsten hele Vinteren have vi siddet sammen om Aftenen og jeg læste højt for hende". To Børn blev dem skænkede under Opholdet i Sorø, og Frimodt udtaler i Brevene sin Glæde over, at hans „gamle, velsignede Mutter" kunde være lidt hos dem og hjælpe hans Hustru, og sande Festdage var det, naar den Clausenske Familie, fra Kjøbenhavn saavelsom Jonstrup, gjæstede dem i Sorø.

Allerede i Efteraaret 1859 skete der en Forandring i Frimodts Stilling, idet han tog sin Afsked som Inspector, opgav sin Bolig paa Akademiet og flyttede ned i en privat Lejlighed i Byen. Han skriver (6te Juni 1858): „jeg synes ofte mig selv at gaa herude og blive halv vissen og tør ved denne evige Inspiceren og Drengevrøvl", og da Forandringen var skeet, skriver han (30te Decbr. 1859) til sin Broder Hugo: „det er en mageløs Forandring for os begge at være slupne fra det Trælleliv, og vi kunne nu leve friere inden egne Døre".

En Skygge faldt over det lykkelige Hjem, da Prof. H. N. Clausen i Julen 1858 blev ramt af det Slagtilfælde, som han selv hentyder til i Fororbet til „det evangeliske Kirkelivs Nutid og Fremtid", hvor han omtaler de lange Vinterfolhverv-Nætter, da han med klar og fuld Bevidsthed havde afsluttet med Livet hernede. Frimodt og hans Hustru

ſtod ved hans Leje, og idelig blev der ſendt Breve til Bennen Johannes, ſom maatte blive paa Jonſtrup. Guds Kraft rejſte den Syge, og med glade og taknemlige Hjerter kunde Mand og Huſtru vende tilbage til Sorø.

Hovedintereſſen ved Sorø-Opholdet knytter ſig dog til Forhandlingerne angaaende Johanneskirken, ſom fra nu af ſnoer ſig ſom den røde Traad igjennem Frimodts Liv. Allerede i 1852, medens Frimodt var ung Student og optraadte ſom Feſttaler i Vebby, var denne Sag ſat i Bevægelſe. I „Berlingſke Tidende" for 5te October 1852 havde en Indſender h—g ſkrevet et Stykke om „Kjøbenhavn og dens Kirker", hvor han gjorde opmærkſom paa, at Trinitatis Sogn talte 40,000 Mennesker og at der var ſtor Trang til nye Kirker. Da Statskirken efter vor nye Forfatning nu var bleven en Folkekirke, maatte Stødet udgaa fra Befolkningen ſelv, og Spørgsmaalet var nu blot, om der i denne fandtes et Antal kirkelig ſindede Mænd, der vilde forſøge paa at ſætte Sagen i Værk. Der blev tillige mindet om, at Krigen ſaa lykkelig var endt, og at det danſke Folk ikke paa nogen værdigere Maade kunde viſe ſin Skjønſomhed og Tak end ved at bygge Huſe til Guds Ære. I „Fædrelandet" for 28de Oktober ſ. A. udtaler en Indſender N ſig paa ſamme Maade; han retter først en ſkarp Dadel til Kjøbenhavns Communalbeſtyrelſe, der ikke havde bygget Kirker i uminde-lige Tider, medens Byen ved Ildsvaade havde miſtet flere, og Reſterne af en af de ældſte Kirker, Nikolaj, havde man endog opgravet, for at anlægge Slagterboder paa Pladſen; han ſpørger dernæſt: er det ikke muligt, at Menigheden ſelv kunde oprejſe en Kirke? og han ender med at ſige: „lad der blive bygget en Kirke paa Nørrebro, lad en aandfuld Mand forkynde Guds Ord, og man kan være vis paa, at den Men-

neſkefangſt, Herren har forjættet ſin Kirke, ligeſaa lidt vil udeblive der, ſom noget Sted, hvor Evangeliet har lydt." Kjøbenhavns gejſtlige Convent ſtøttede Bevægelſen og indgav den 15de November 1852, ved Stiftsprovſt Tryde og Lic. theol. Rothe, et Andragende til Miniſteriet, hvori der gjøres opmærkſom paa Nødvendigheden af Opførelſen af en Kirke og Anſættelſen af en Præſt for Beboerne i det ſaakaldte udenbyes Klædebo-Kvarteer, ſom dels hørte til Frue, dels til Trinitatis Sogn. Kirken foreſlaaes opført paa Nørrefælled, omtrent ligeoverfor det nye Thinghus og den nye Skolebygning, men ſaa liden Erfaring havde man endnu om, hvad en Kirkebygning koſtede, at Conventet mente, efter en Bygningskyndigs Udtalelſer, at Bekoſtningen kun vil andrage omtrent 30,000 Rigsdaler, et Haab, ſom paa det Følelſigſte blev gjort til Skamme. I rigtig Erkjendelſe af det nye Sogns Betydning udtaler Conventet ſig imod den mulige Plan: at forene Præſteembedet med et eller andet mindre i ſelve Hovedſtaden, og hævder, at Menigheden bør have ſin Præſt for ſig ſelv, og ſelv om Embedet blev ringe fra Begyndelſen af, var det dog at haabe, at der vilde findes dygtige Mænd, ſom vilde attraa Stillingen. Kort efter (22de Decbr.) traadte en foreløbig Comitee ſammen, forat virke for Kirken paa Nørrebro; den beſtod af Cand. theol. Helveg, daværende Bankaſſiſtent, ſenere Kammerraad, Arkivar i Nationalbanken Feilberg, Major Faſting, Aſſeſſor Glahn og Juſtitsraad Wroblewſky; da Comiteen ſenere antog blivende Form, findes Helveg ikke mere blandt Navnene, hvorimod Doktor Knudſen og Fabrikant Peterſen havde ſluttet ſig til de alt nævnede Mænd; paa Miniſteriets Vegne var Etatsraad Caſſe indtraadt i Comiteen. Krigsminiſteriet og Communalbeſtyrelſen ſtænkede den af Conventet anbydede Byggegrund paa Nørrefælled,

Pastor eremitus Rafn testamenterede 9000 Rdl., en Bazar indbragte 4000 Rdl., og Magistraten tilsagde 10,000 Rdl. af de Brockske og Haldske Legater. Paa Prof. Hetsch's Foranstaltning blev „Kirken paa Nørrebro" gjort til Præmieopgave for den neuhausenske Concurrence ved Kunstakademiet. Ingen vandt Prisen, men det lykkedes en af Concurrenterne, Arkitekt Sørensen, under Medvirkning af Professor Høyen, Conferensraad Thomsen og Arkitekt Kayser, at foretage saadanne Forandringer i Planen, at den blev antaget; Kirken skulde rumme 1,200 Personer, men Overslaget løb paa — c. 75,000 Rdl. Den 20de Juni 1856 lagde Kong Frederik d. Syvende Grundstenen „Gud til Ære, Menigheden til Gavn"; Kongen skænkede 1000 Rdl. til Byggefonden og snart efter bevilgede den danske Rigsdag et rentefrit Laan paa 25,000 Rigsdaler. I 1859 kom Bygningen, med Taarnet, under Tag, men endskjøndt 82,000 Rigsdaler vare tilvejebragte, viste det sig, at man havde forregnet sig saameget, at omtrent 30,000 Rigsdaler manglede endnu. Sagen trak i Langdrag, Folk tabte Interessen, i „dansk Kirketidende" (1855 Nr. 414) skriver Pastor Th. Fenger: „Forsøgene paa nu om Stunder at opbygge en ny Folkekirke paa den gamle Statskirkes Ruiner, tør derfor være at betragte som uheldige; hvilke Tegn viser sig vel paa, at et saadant Foretagende skulde kunne lykkes? Dog vel ikke, at jeg skal nævne en Enkelthed, den paatænkte Kirkebygning paa Nørrebro? Jeg mener, at hvad vi alt have oplevet med Hensyn til denne Plans Iværksættelse afgiver et ret passende Billede paa de Vanskeligheder, der ville møde ved den nye Folkekirkes Opførelse, kun at de sidstnævnte blive af en langt alvorligere Natur". Men Comiteen arbejdede ufortrøden, Feilberg gjorde offentlig Rede for Midlernes Anvendelse og paakaldte endnu engang Medborgeres Bistand, og

Bygningsudvalget indgik med et nyt Andragende til Cultus-ministeriet og Communalbestyrelsen om „at understøtte med Raad og Daad.“ Efter adskillige heftige Debatter tilsagde Communalbestyrelsen, som i Modsætning til sine Traditioner viste Kirkebygningen stor Interesse, endnu en Understøttelse paa 10,000 Rigsdaler, naar Kirken var fuldfærdig indtil Udgangen af 1861 og gjældfri, med Undtagelse af Rigsdagens Laan. Nu lykkedes det tilsidst, Magistraten skænkede endnu 6,200 Rigsdaler af Brygger Halds Legat til et Orgel, Feilberg gav Prædikestolen, mange Andre smykkede Kirken, kun Altertavlen manglede*), og i 1861 ved Sommertid var Johanneskirken, efter ni Aars Forhandlinger og fem Aars Arbejde, færdig til Indvielse. Den havde kostet i Alt omtrent 110,000 Rdl.

Medens Kirkens Opførelse saaledes sneg sig hen, havde Comiteen, og da særlig Feilberg, Tanken henvendt paa det Spørgsmaal: hvem man skulde faa til Præst. Opmærksomheden henledtes meget tidlig paa Frimodt, og der er bevaret en Brevveksling mellem Feilberg og Frimodt, som i lige Grad gjør begge Mænd Ære. Den 6te August 1858 skriver Feilberg for første Gang til ham: „Jeg har Grund til at formode, at det er kommet til Deres Kundskab, at jeg, skjønbt Dem ubekjendt, under mine fortsatte Efterforskninger for at finde Manden, der kunde være skikket til at løse den vistnok vanskelige, men i højeste Maade tilfredsstillende Opgave at vække et Menighedsliv i det nye Sogn, som bliver henlagt under St. Johannes Kirken, hvortil de slumrende Elementer iøvrigt ikke mangle i vor Kreds, støttende mig til en for mig uforkastelig Autoritet, har henvendt Tanken paa Dem som

*) senere blev en ældre, af Prof. J. L. G. Lund malet Altertavle erhvervet for Kirken.

den, der af den yngre Slægt var i Besiddelse af Evne og Villie til med Guds Bistand at tænde Lys og Liv i den døde eller dorske Masse. Vel har jeg ikke Myndighed til at gjøre Valg blandt dem, som i sin Tid, maaske ad Aare, indstille sig som Concurrenter til det nye Embede, men det veed jeg, at Bestyrelsens Stemme eller Ønske vil faa betydelig Vægt i dette Anliggende. Saafremt De nu maatte føle Dem kaldet til alvorlig at tænke paa Muligheden af at blive Præst for Johannes Kirke, ønskede jeg ret meget, at De vilde give mig Lejlighed til at høre Dem tale fra Prædikestolen; jeg skulde da gjøre mig en Fornøjelse af, paa en nærmere opgiven Søndag at gjæste Dem i Sorø. Jeg tillader mig til Slutning at udtale det Haab, at min Deltagelse for Kirken vil i Deres Øjne indeholde Undskyldning for den Frimodighed, hvormed jeg har henvendt mig til Dem." De første Breve, som Frimodt har skrevet til Feilberg, ere ikke bevarede, men af mundtlige Meddelelser, af Feilbergs Gjensvar og af Yttringer i Breve til Vennerne kan man slutte sig til den Kamp, som Frimodt havde at bestaa igjennem flere Aar. Han bad daglig til Herren om Naade til at kjende hans Villie, og ofte vandrede han timevis med sin Hustru i Akademihaven og i „Filosofgangen", samtalende om, hvad han burde svare, naar Spørgsmaalet nærmede sig sin Afgjørelse. Ogsaa med sin Ven Lorenzen talte han ofte derom.

Forat slippe for den pinlige Uvished og da han længtes efter Præstegjerning, søgte han kort efter Modtagelsen af Feilbergs Brev Vallensbæk Landsbykald, som han havde et svagt Haab om at faa,*) men allerede 26de Novbr. 1858

*) Kaldsretten til Vallensbæk Sognekald havde i forrige Aarhundrede tilhørt Justitsraad, Raadmand Rissen og Hustru f. Pechüle-

kan han meddele sin Ven Hjort: „Haabet om Vallensbæk er begravet“ og under 4de Decbr. samme Aar skriver han til Johannes Clausen: „jeg er nu igjen kommen ganske godt i Ligevægt efter den Dravat med at søge Vallensbæk“ og hvad Nørrebro angaaer tilføjer han: „jeg forsikkrer dig, jeg tænker ikke ofte derpaa og da med megen Gysen“. Faa Dage efter bankede Feilberg atter paa, idet han under 16de Decbr. 1858 skriver: „Jeg kan godt sætte mig ind i Deres Sindsstemning; De gjennemlever i denne Tid en bevæget Tilstand i Deres Indre, som vil bære velsignet Frugt, idet den rykker Dem det alvorlige Hverv, De maaskee snart skal paatage Dem, ret nær for Øje, og nøder Dem til ovenfra og indenfra at hente Mod og Kraft til at bære det store Ansvar, at vandre for Guds Aasyn, et Spejl for Menigheden.“ Feilberg maa imidlertid have troet, at der endnu var Haab for Frimodt med Hensyn til Vallensbæk, thi han tilføjer i samme Brev: „jeg begriber godt, at De som Begynder foretrækker dette mere stille og mindre besværlige Kald for en baade vanskeligere og byrdefuldere Virksomhed, hvorvel man netop i Deres Alder, da Iveren og Kraften er størst, er bedst skikket til det strenge Arbejde.“ Ved Begyndelsen af 1859 var Stemningen omskiftet hos Frimodt, thi han skriver d. 28de Januar til Hjort: „Og dog, hvor forunderligt det ofte

---

de havde overdraget Kaldsretten til Kjøbenhavns Magistrat, dog i det Haab, at Fundatorernes Paarørende maatte „blive tagne i Consideration fremfor Andre“, om nogle af dem maatte være „bekvemme og værdige“ og ønske Ansættelse i dette Embede. Dette Ønske havde saavel Magistraten, som senere Kongen, taget Hensyn til. Frimodts Bedstefader, Christian F. havde 1792 faaet Embedet paa Grund af Slægtskabsforhold til Testators Hustru. Endskjøndt Forholdene med Hensyn til Embedsbesættelser jo nu vare forandrede, mente Frimodt dog, at de her berørte Omstændigheder kunde støtte hans Ansøgning.

forekommer mig — dog tænker jeg jo paa, engang at blive Præst paa Nørrebro..... Du kan nok vide, at jeg ſom oftеſt ſletikke føler Dygtighed og Gaver nok hos mig til at turde tjene Herren i den Gjerning; det maa Tiden og hans Naade modne i mig, hvad jeg tør paatage mig, og om jeg end ofte er inderlig nær hos min Herre, hvor er jeg dog ſaa ikke ofte lunken, doven, langt borte fra ham og ſtikker dybt i Forfængelighed, Æreſyge, Gjerningshelligheд og hvad det hedder Alt, ſom vil drage os fra ham, vort eneſte Værn, vor eneſte Støtte i Liv og Død." Den 15de Maj 1859 prædikede Frimodt i Sorø Kirke; Feilberg, ſom var tilſtede, ſkriver til ham Dagen efter: „Deres Tale i Kirken vakte min Opmærkſomhed og beſtyrkede min Formodning om, at De var i Beſiddelſe af gode Naturgaver ſom Prædikant, en klangfuld Stemme, et godt Foredrag, ſom kun mangler Øvelſe og Fortrolighed med Omgivelſerne. At jeg ſpecielt ved denne Texts Behandling kunde have ønſket ſtørre Inderlighed og Varme, en omſtændeligere Indprentning af Nødvendigheden af Kjødets Korsfæſtelſe, for derved at indvies til Freden og den ſande Glæde hos Chriſto, det vil De ikke fortænke en gammel Tilhører af Blædel i. Men, ſom ſagt, De har Evnen og Villien, det øvrige Fornødne giver Herren!" Tanken om at ſøge et ſtille Landsbykald dukkede dog paany op hos Frimodt, og han talte med Regenburg om et Kald i den danſktalende Del af Slesvig, men Sagen faldt hen.

Den 6te Juni 1860 ſkriver han til Johannes Clauſen: „Det er virkelig, ſom ſkulde jeg beſtandig ſkubbes ud paa Forventningernes og Drømmeriernes uhyggelige Bølger og tumles omkring der; ſaaledes kom nu Feilberg fra Nørrebro herud i Søndags,... talte om Kirken og mig ſom vordende Præſt, ſom var det en fait accompli, og hvor meget jeg end

talte tilbageholden og søgte at bringe ham fra slige Tanker, har dog den Samtale efterladt en skarp Braad i min Sjæl, som foruroliger mig, uagtet jeg troede, jeg fuldkommen havde overvundet de Fristelser, som kunde lokke mig dertil." Den 26de October 1860 skrev Feilberg følgende smukke Brev til Frimodt: „Jeg kan nu have den Fornøjelse at meddele Dem, at Johannes Kirken, om Gud vil, bliver fuldstændig i Løbet af Foraaret, og at Bestyrelsen alt for længere Tid siden har anmodet Ministeriet om, i betimelig Tid at udnævne Embedsmænd og Betjente, saaledes at den kan indvies og tages i Brug førstkommende Pintse. Biskoppen, som jeg nylig har besøgt, glædede sig ret inderlig til den Fryd at skulle indvie en Johannes Kirke. Kjære Frimodt! mit Haab staaer nu til Dem. Gud har givet Dem Evne og Dygtighed, og hvad vigtigere er, Tro og Nidkjærhed til hans Tjeneste; jeg beder ham, at han ogsaa vil give Dem Lyst og Villie til at paatage Dem dette Embede, om De kaldes dertil. Mod kan og bør ikke mangle Dem, naar De betænker, at Herren er stærk i den Svage. Jeg lægger Dem Herrens Ord til Jeremias paa Hjerte; da denne, tvivlende om sin Kraft til at røgte Herrens Kald, sagde: „Herre; Herre, jeg veed ikke at tale, thi jeg er ung." „Siig ikke" siger Herren „jeg er ung, thi du skal gaa til Alt det, jeg sender dig til, og Alt det, som jeg befaler dig, skal Du tale. Frygt ikke, thi jeg er med dig at redde dig, jeg lægger mine Ord i din Mund." To Dage efter (28de October 1860) svarede Frimodt med følgende glødende Brev:

„Min Sjæl bruser i mig", jeg kan ikke tie, jeg maa tale med Dem, kjære Feilberg. Siden jeg igaar fik Deres forunderlig velsignede Brev har mit Indre været som et oprørt

Hav og dog med en dejlig festlig Stemning, som jeg hidtil ikke har kjendt; thi visselig der lyder et fuldtonende „Ja!“ herindefra, som griber mig med en ukjendt Magt. —

Ak, hvorofte har jeg nu ikke i disse tvende Aar bedet Herren ikke at lede mig i Fristelse, at lade mig være stille og bie paa ham; — bedet ham siden jeg saae Dem sidste Sommer, at han dog vilde lade det blive klart for mig, om han vilde bruge mig i sin Gjerning, inderlig bedet ham som fordum Moses: „Ak Herre, send en Anden“! Jeg har i Kjøbenhavn undgaaet at træffe sammen med Dem, kjære Feilberg, for ikke atter at kastes ud og tumles om i Spørgsmaal, som jeg dog saa lidt forstod at løse; jeg haabede, De skulde glemme mig, jeg havde til en Tid ganske slaaet det hen og kastet den hele Tanke fra mig som en Drøm. Da De saa atter stod i mit Huus i Sommer, da rødmede jeg, ja jeg var inderlig bedrøvet over, at De atter havde kastet Uroens Fakkel ind i min Sjæl; jeg kunde i lang Tid, efter at De havde været her, ikke finde nogen ret Hvile; — ja jeg har ikke kunnet det, før dette Deres velsignede Brev kom til mig, det var som hele mit Indre opløste sig, jeg maatte kaste mig paa mine Knæ for ham vor Gud og Skaber, udgyde mine Taarer for ham, tale med ham, som stod han lige hos mig. — Og i Sandhed han svarede mig som ingensinde før, det var som sagde han: „Frygt ikke, thi jeg er med Dig at redde Dig, jeg lægger mine Ord i din Mund.“ — Ja tak, kjære Feilberg, for disse velsignede Ord, De trøstede mig med, de have løst min Sjæls Baand. — Ja, ja jeg kan ikke andet!

Kjære Feilberg, jeg veed Deres Ord til mig ere ikke Smigerens, men Alvorens; jeg veed, hvor dyrebar en Opgave det er Dem, om De kunde virke til at vor Herre Jesu Christi Ære udbredes blandt Menneskene, om ogsaa De kunde

virke til, at en trofast og sanddru Mand blev beskikket til den Kirke, De nu i mange Aar har arbejdet for at rejse til hans Ære. Derfor er det, jeg saa aabent har løftet en Flig til=side og ladet Dem see lidt ind i mit Inderste, i den Hellig=dom, som vi ellers tildække for Menneskers Blikke. — O, men tro nu ikke om mig, at fordi jeg nu har en saa fast Vished hos mig, at jeg maa søge Embedet ved Johannes Kirken, at jeg derfor ogsaa skulde mene, at jeg faaer det. Ak nej, hvad Tiden i saa Henseende vil bringe, det staaer i Guds Faderhaand, det overlader jeg trøstig til ham, som tæller Haarene paa vore Hoveder. For mig har hele Opgaven hidtil stillet sig saaledes, om jeg dog maatte faa Vished og Frimodighed i mit Indre, om det var min Guds Villie, at jeg turde søge det; — og Gud være lovet, det er dertil, jeg er naaet. — Skal den hele indre Kamp, jeg har stridt i disse Aar, ikkun være en alvorlig Prøvelse for mig; — skal Tiden vise, at jeg endda ikke bliver Præst ved Jo=hannes Kirken, saa vil jeg dog ikke staa overfor en Skuffelse, men jeg vil forstaa, at han endnu ikke har Brug for mig i sin Gjerning, jeg vil forstaa, at Guldet skal skilles fra Slakkerne ved Ild. —

Og hvor lys vinker ikke den Gjerning paa Nørrebro ad mig i disse Dage; det er ikke „Kjødgryderne", der drage, — jeg veed kun altfor godt, hvilket uhyre Arbejde, der venter den Præst, der bliver ansat; — det er ikke Ære blandt Mennesker, jeg søger; — men hvilket Lod troer De vel alene dette er i Vægtskaalen for mig, at en Menighed siger til mig: „Kom Du og vær vor Præst!", for hvor Faaes Bugge her i Danmark blev det sunget? — Ja gid jeg da maa være den, som ogsaa Herren kalder! —"

Men endskjøndt et fuldtonende „Ja“ havde klinget i hans Sjæl, vendte dog Anfægtelsen jævnlig tilbage, og endnu sukkede han ofte: „Herre, send hellere en Anden!“ Vel kom han ind til Kjøbenhavn og prædikede en Søndag i Garnisonskirken i Nærværelse af Kirkecomiteen, og den ærlige Feilberg, „Johanneskirkens Evangelist“, som han engang spøgende kalder sig selv, skriver i den Anledning til ham (9de April 1861): „Saafremt jeg skulde anse hvad De hidtil har præsteret som Blomsten, den modne Frugt, Toppunktet af Deres fremtidige Virksomhed, da vilde jeg, forat besvare Deres sidste Hjertespørgsmaal, først oprigtig tilstaa Dem, at mine Forventninger ikke vilde blive tilfredsstillede i deres fulde Omfang, men jeg betragter Dem som et frodigt ungt og ædelt Træ, hvis svulmende Knopper give glade Udsigter til en rig Høst af liflige Frugter, alt med hans Bistand og under hans Varetægt, som kjærligt vil staa ved Deres Side og lede Dem frem paa Vejen, og mange højtagtede Mænd, Kirkens sande Venner, nære de samme Tanker om Dem. Hvorfor skulde jeg da i den ellevte Time forandre en paa disse Forudsætsætninger bygget gunstig Dom. Jeg er overbevist om Deres Tro og Deres Gudsfrygt, al Visdoms Begyndelse, og veed ogsaa af egen Erfaring, at Herren er stærk i den Svage“. Men Frimodt var dog endnu saa betænkelig ved at paatage sig den store Opgave i Hovedstaden, at han for Alvor tænkte paa at søge Sognekaldet i Sorø, da det blev ledigt i 1861 ved Dr. Zeuthens Forflyttelse til Fredericia. Menigheden i Sorø, hvor Frimodt var meget afholdt, indgav en Adresse til Ministeriet om at faa ham til Præst; Concepten til en Ansøgning om Sorø Kald findes mellem Frimodts efterladte Papirer; om Ansøgningen nogensinde er bleven indgivet, er mig ubekjendt.

Et af Hensynene, der ogsaa gjorde Frimodt noget betænkelig ved at søge Johanneskirken, var de økonomisk daarlige Vilkaar, som man bød ham. Han havde allerede Hustru og to Børn at forsørge. Det oprindelige Tilbud havde lydt paa 1000 Rdl. fast Indtægt, men dette Haab maatte opgives, og Comiteen kunde nu kun love ham: 400 Rigsdaler fast Indtægt og 1000 Rigsdaler „formodet Uvist for en afholdt Præst". Det maa erindres, at Nørrebro dengang var langt mindre bebygget end nu, og Udsigterne til et sorgfrit Udkomme vare ikke lyse, naar man anstillede menneskelig Sandsynlighedsberegning. Frimodt havde imidlertid nu, som altid, et stort Blik i Pengesager, og han skriver den 4de April 1861 til Johannes Clausen: „Nu, jeg veed vel, at Arbejderen er sin Løn værd, og at der er noget Velgjørende i at tænke en Herrens Discipel, der skal udgaa uden Guld, Sølv og Kobber i Bæltet, at tænke ham befriet fra „Levebrødets" og „de faste Indtægters" fristende og slovende Indskydelse, kastet ud paa det Uvisse, levende fra Haand til Mund; men naar Mundene alt ere saa mange og jeg synes mine Hænder ere saa svage til Gjerningen, kjære Ven, saa kan Du begribe, at Sukket „Herre, forøg os Troen" ikke lader sig trænge tilbage." Faa Dage efter (7de April 1861) skriver han om den Sag til Feilberg: „Jeg vedgaaer, at Deres Meddelelse om, at den vordende Præst kun faaer 400 Rigsdaler fast Indtægt, bragte mig alvorligt til at tænke over en Sag, som hidtil kun havde voldet mig megen liden Bekymring. . . . Fornemmer De, kjære Hr. Feilberg, den Snare, som her lurer bagved, den „at bruge Gudsfrygt til Vinding", at tækkes Mennesker; derved tjenes vor Herre Christus ikke . . . dog, jeg vil ikke bekymre mig om den Side af Sagen, saa sandt som jeg troer hans Ord, der

sagde: „hvi bekymre I eder for hvad I skulle æde og drikke og iføre eder“ og henviste os til at betragte Fuglene under Himlen; jeg troer fuldt og fast, at Herren ikke vil svigte sine Løfter eller lade os blive til Skamme heller i denne Henseende, saasandt vi ville tjene ham i Sandhed, kun ville give ham Æren, hvem Æren alene tilkommer!“ Feilberg svarer to Dage efter: „Hvad Udkommet angaaer, da maa De selv være Deres bedste Raadgiver, og qvoad materiam tage Raad af Frænder og Venner; jeg vilde intet Øieblik være vaklende, naar jeg havde Deres Ungdom, og som De besad Evne og Villie, og følte mig kaldet til denne Gjerning. O, du lidet Troende! kan De virkelig mene, at Deres nye Menighed, saafremt De bliver dens Hyrde, for hvis Sjæles Frelse De vil leve og virke, skulde lade Dem lide timelig Nød, at Minister og Biskop, som med Kjærlighed omfatter denne Kirke, skulde lade dens Tjener i Stikken; dog paa dette Gebeet vil og bør jeg hverken raade til eller fra. Kun det veed jeg, havde jeg ikke haabet med Haab mod Haab, ikke gaaet trygt løs paa Maalet, i Tillid til at Gud vilde hjælpe til at sejre over Vanskeligheberne, da havde Kirken ikke været rejst, som den nu er det, ved frie Bidrag, da vilde de Mange have triumferet eller sørget, som i den kun saae en Ruin, en Marmorkirke Nr. 2.“

Under Feilbergs Besøg i Sorø i Foraaret 1861 gav Frimodt sit endelige „Ja“. Hans Ansøgning er dateret d: 18de Maj. Den 3die Juni blev han enstemmig indstillet af Kirkecomiteen; der var 7 Medansøgere. Den 7de Juni 1861 udnævnte Kongen ham til Sognepræst ved St. Johanneskirken paa Nørrebro, og den 12te Juni derefter blev han i Frue Kirke ordineret til Præst af Biskop Martensen.

Frimodt flyttede strax efter sin Udnævnelse til Kjøben-

havn og tog Bolig paa St. Hanstorv. Kirkens Indvielse lod imidlertid vente et Par Maaneder paa sig, da Kongen var rejst til Slesvig; men Frimodt var glad over denne stille Tid, hvor han kunde samle sit Sind og berede sig til Gjerningen. De første Mennesker, som han tilskrev fra det nye Hjem, var Søsteren og Vennen paa Jonstrup; i et Brev af 25de Juni 1861 hedder det: „Du veed bedst, min egen Ven og Broder, hvorledes jeg føler mig tilmode i disse Dage, det er som en Ruus, en forunderlig levende Drøm, der omgiver mig, at jeg virkelig er Præst, er ordineret til at tjene ved Alteret og Funten i det hellige Hus .... ak ja, og hvormed har jeg fortjent dette, hvormed dygtig til al denne Velsignelse? jeg veed, at der er Intet, slet Intet hos mig, hverken Gaver eller Gudsfrygt eller Fromhed, hvormed jeg kunde rage blot en halv Tomme over mine Jævninge, jeg føler, det er idel Naade hele mit Liv igjennem .... Gud, at det maatte være virkelig med hans Villie, jeg er kommet hertil, at det er paa hans Ord, jeg kan fare længere ud paa Dybet og kaste Garnet til en Dræt — ja, da faaer jeg gaa i Troen paa ham og hverken see tilhøjre eller venstre, men ene tro dette, at uden ham kunne vi slet Intet gjøre, ej heller ængstes, om han nu har gjemt mange Prøvelser og Sorger til mig."

V.

(1861—1866.)

Søndag den 25de August 1861 var Husene paa Nørrebro festlig smykkede med Flag og Grønt. Vejret var straalende. Klokken 9½ kjørte Frederik den Syvende i Guld-

kareth, forspændt med sex hvide prægtig udstafferede Heste, og ledsaget af Garden til Hest, gjennem jublende Folkeskarer ud til Johannes Kirken. Han blev modtagen ved Døren af Kirkecomiteen, Minister, Biskop og Gejstlighed samt mange Indbudne, som nu i Processsion fulgte Kongen op gjennem Kirken. De hellige Kar bleve frembaarne og satte paa Alteret, Confessionarius Dr. Münter indledede Gudstjenesten ved Bøn i Chordøren, ligesom han ogsaa sluttede Højtideligheden paa samme Maade. Selve Indvielsen blev foretaget af Sjællands Biskop Dr. Martensen, som til Text havde valgt Ordene af Johannes første Brev (4, 10): „derudi bestaaer Kjærligheden: ikke at vi have elsket Gud, men at han haver elsket os, og haver udsendt sin Søn til en Forsoning for vore Synder." Frimodt traadte nu for første Gang frem i Menigheden og prædikede over Johannes Evangeliet 14, 1—6; denne Tiltrædelsesprædiken „Christus er Vejen, Sandheden og Livet" findes optaget i den Samling Prædikener, som er bleven udgivet efter Frimodts Død. En Cantate af hans gamle Ven, Ingemann, med Musik af Emil Hartmann, blev afsunget ved Festen.

Faa Dage efter var Frimodt til Taffels hos Kongen. Efter Bordet gik Frederik den Syvende hen til ham, slog ham paa Skulderen og sagde: „naa, unge Mand, kan du nu raabe mig Folket op paa Nørrebro?" Da Frimodt svarede, at det var hans Haab, vedblev Kongen: „du skal ikke tvivle derom, hvem Kongen giver et Embede, giver Gud Naade, naar han beder ham derom." Frimodt har senere fortalt mig, at Kongens Ord havde elektriseret ham strax og altid bevaredes i taknemlig Erindring.

Frimodt var altsaa nu indsat som Præst for den Menighed, han fik Naade til at betjene i atten Aar. Store

Folkeſkarer ſamlede ſig ſtrax i Nørrebros Kirke; dels har det nyeſte Nyt — ogſaa hvad Prædikanter angaaer — en ſtor Tiltrækningskraft for Kjøbenhavnerne; men dels var her en virkelig Trang tilſtede blandt den ſtore Befolkning, ſom boede langt borte fra andre Kirker; og dels og fremfor alt viſte det ſig ſtrax, at Frimodt i ſjelden Grad var rette Mand paa rette Plads. Den altid voxende Tilhørerkreds antog derfor ſnart Karakteren af en Menighed, der ikke blot ſlog Kreds om ſin Præſt, men ogſaa ſluttede ſig nøje ſammen; man kjendte hinanden godt i St. Johanneskirken.

Frimodt hørte ikke til de Prædikanter, ſom udviklede ſig langſomt, eller i hvis Virkſomhed ſom Ordets Forkynder, der kan ſkjelnes mellem forſkjellige Perioder. Hans Udvikling angik egenlig kun det rent Udvortes, idet der er et Fremſkridt at paaviſe med Henſyn til klarere Dispoſition i Prædikenen, ligeſom han ogſaa vandt ſtørre Herredømme og Ro over ſin Perſon, jo mere han følte ſig hjemme paa ſin Prædikeſtol. Men hvad Indholdet angaaer og med Henſyn til den Form, hvori Ordet fremtraadte, viſte han ſtrax alle ſine Ejendommeligheder, ſom han bevarede uforandrede indtil det Sidſte. Det vil derfor være betimeligt, allerede paa dette Punkt at give en Karakteriſtik af den frimodtſke Forkyndelſe, idet jeg dog forudſender den Bemærkning, at jeg ſelv kun ſjeldnere har været Tilhører i Johanneskirken, da jeg tidlig følte mig dragen til Forkyndelſen, ſom den lød i Holmens Kirke, ſærlig ved Dr. Fog, og jeg maa derfor væſenlig holde mig til de to Prædikenſamlinger, ſom foreligge fra Frimodts Haand, og til den tredie, ſom blev udgivet efter hans Død. Ved Miſſionsmøder har jeg hørt ham ofte.

Det lader ſig ikke faſtſlaa, hvilken Prædikemaade, der er den abſolut rette. Hver Slægt har ſit forſkjellige aande-

lige Fysiognomi og trænger derfor til, at Røsten omskiftes; og hver enkelt Natur har sit forskjellige Behov; nogle skulle hugges op med Hammer og Stang og andre skulle smeltes af Naadens Sol. Den ene Tid tør derfor ikke fordømme den andens Forkyndelse, med mindre den helt har mistet Troens Salt, og den ene Præst tør hverken dømme den andens Prædiken eller opstille den som den ene rette; thi det gaaer i Aandens som i Naturens Rige; hver Sangfugl fik sin Røst, og Nogle føle sig mest tiltalte af Lærkens, Andre af Nattergalens Sang; saadan har ogsaa hver alvorlig Præst faaet sin Naturgave, der under Aandens Paavirkning kan forklares til en Naadegave; Mennesker kunne tilkjende denne eller hin Røst, der høres iblandt os, Prisen, men altid maa det fastholdes: der er Forskjel paa Naadegaver, men Aanden er den samme; og der er Forskjel paa Tjenester, men Herren er den samme; og der er Forskjel paa kraftige Gjerninger, men Gud er den samme, som kraftigen virker Alt i Alle. Hver Forkyndelse, som voxer ud af en god Samvittighed og en uskrømtet Tro, er derfor berettiget, selv om den fjerner sig fra tilvante Former; kun det Upersonlige og Blodløse bærer Dødens Mærke.

Den første Ejendommelighed ved den frimodtske Prædiken er netop det Personlige, det Selvoplevede. Naar han talte om Djævelen, følte man, at det var en Mand, som selv havde vaandet sig under „alt det Djævelskab, der fandtes i hans eget Bryst.“ Naar han malede Syndelivet med brede, kraftige-Træk, mærkede man: han taler ikke ud af Bøger, men ud af Livet, og hans Breve vidne jo tilstrækkeligt om, hvor bøjet han har følt sig under Syndens Vægt. Naar han pegede paa Jesus, i Krybben eller paa Korset, da voxede han ligesom paa Prædikestolen, og Ingen *tvivlede om hans* personlige Grebethed, naar han udbryder:

„derfor siger jeg ogsaa til dig, min Broder og Søster, som har denne Tro, jeg siger til dig, hvo du end er, Mand eller Kvinde, Fornem eller Ringe, Ung eller Gammel, jeg siger til dig, som Herren sagde til Peder: salig er du, ja salig er du, som har denne Tro, thi saa seer du jo Straaleglandsen, saa seer du jo Glorien om Jesu Pande, ikke den malede, nej den himmelske Glorie, som engang skal lyse fra hans Ansigt, naar han kommer igjen at hente os hjem til sig.“ („Fra Trinitatistiden“ S. 118). Naar han i sine Prædikener og Gravtaler talte om Døden, om den store Fryd „naar vi engang tør tales ved i det dejlige Paradis hinsides det store Svælg — mine Brødre, vi have det Bedste ivente!“ („Fra Trinitatistiden“ S. 20) — da følte Tilhørerne, at Ordets Forkynder selv følte sig som en „Trækfugl paa denne arme Jord, og naar Solen begynder at dale og Sommeren er omme, saa flyve vi hjem til den evige Sommer, hvor alle Taarer og Suk og Savn ere glemte.“ (Samme Samling S. 87.) Og hvor inderligt han elskede den ham anbetroede Kreds, kan kjendes paa hans Røst, naar han udbryder: „O, mine Brødre, man kan tilgive et ungt Menneske, der ved Vintertid i Raadhed og Letsindighed løber hen over den knagende Isflade, der kun er een Nat gammel; men at Mænd og Kvinder, Dag ud og Dag ind, et langt Liv igjennem kan fjase og spase Naadetiden hen og leve ganske paa det Uvisse og Usikkre, det skulde man vanskelig tro, hvis ikke Livet prædikede højt om det, hver Dag vi leve. Skulde der være kommen en saadan Sjæl herind idag, o, hvor gjerne vilde jeg ikke standse dig lidt, hvor gjerne vilde jeg ikke bede dig betænke vel, hvilken uhyre, forfærdelig Byrde din Synd er, og hvilken uendelig Salighed det er, at være Synden kvit og fri og gaa som et Guds Barn hjem til Guds Faderhus.“ (*Samme Samling* S. 124.)

Den anden Ejendommelighed ved Frimodts Forkyndelse er det forargende Moment. Enhver Prædiken bør have det i sig; thi i samme Grad som en Prædiken duer, maa den ej nøjes med at „kildre Ørene“, men den maa tvinge Hjerterne henimod en Afgjørelse for eller imod Jesus. Hos Frimodt var dette Moment stærkt udviklet, ofte paa den sande Harmonis Bekostning. Han forarger de selvretfærdige, sløve Christne, naar han siger: „Ak, endnu hos saadanne Sjæle hedder det bestandig: det er tidsnok, det er tidsnok paa dit sidste Sygeleje at omvende dig, saa skikker du Bud efter Præsten, faaer Syndernes Forladelse og Alterens Sacramente, saa er Himlen din“. (Efterl. Præd. S. 70). Han forarger, naar han prædiker „Adventsforkyndelsen er noget mere og andet end lidt Kling Klang med nogle Julepsalmer“ og „disse mange Søndagschristne, der her paa Jorden dække deres kolde, uomvendte Steenhjerter med lidt christelig Snak og nogle gudelige Ord, de skulle vises ud af Folden, ud tilvenstre i Ildsøen. (Første Samling S. 12 og 17.) Han forarger, naar han siger: „det er Kræftskaden, som fortærer saa mange, mange Mennesker; man vil nok have Naaden, men man vil ogsaa have Synden, man vil nok have Syndsforladelse, men man vil fremdeles blive i sine Synder, man vil nok ind i Himlen, men man vil ikke ud af Helvede, og dog lade disse to Ting sig umulig forene, thi Ingen kan tjene to Herrer.“ (Anden Samling S. 125.) Dette stærkt fremtrædende Forargelses-Moment bevirkede, at Frimodts Forkyndelse væsenlig blev en Opvækkelsesprædiken; Nogle, som vare blevne vakte af Frimodt, følte derfor senere Trang til at høre andre Prædikanter ved Siden af, som kunde føre dem dybere ind i christelig Erkjendelse; andre forlod ham helt, idet det gik dem, saaledes som han omtaler det: „du synes, det

var for galt, saaledes at staa Skoleret for et andet Menneske, du var vred paa Præsten, fordi han prædikede saa strængt". (Anden Samling S. 54.) Men altid voxende Skarer lejrede sig bestandig om ham, saa man næppe kunde trænge sig ind i Kirken, og Nørrebro blev „de Opvaktes" Hjemsted i Kjøbenhavn. Frimodt selv var iøvrigt ikke blind for de Farer, som „Opvækkelsen" fører med sig: en ukjærlig Dømmen af alle Andre og en Svælgen i fromme Følelser og Ord uden tilsvarende Arbejde for Helliggjørelsen, og han advarer Vennerne mod den falske Tryghed, idet han siger: „naar man har Vin og helder den paa en Flaske og propper for den, ja, saa har man Vinen; eller naar man har 1000 Daler, lægger dem i sin Skuffe og lukker for dem, saa har man dem; men ikke saaledes med Guds Rige og de himmelske Ting, dem kan et Menneske ikke siges at eje eller at have, med mindre han uafladelig paany gaaer til Jesus og beder ham om ny Naade, om ny Velsignelse, om ny Forsikkring i sin Udvælgelse." (Anden Samling S. 85.)

Den tredie Ejendommelighed ved den frimodtske Forkyndelse er hans Evne til altid at pege paa det Centrale i Texten og altid stille Tilhørerne Ansigt til Ansigt med Jesus. Mangfoldige Prædikanter have haft langt flere Strenge paa deres Harpe, men Ingen har behandlet de ham betroede Strenge med større Virtuositet end Frimodt; Mangfoldige have ført aandfuldere Syner frem for Menighedens Betragtning, men Ingen har med større Troskab malet Mennesker Jesusbilledet for Øje end Frimodt, som siger. „Gud holde fremdeles sin Haand over dig, at Intet i Verden maa forbunkle Jesu dejlige Ansigt for dig" (anden Samling S. 119). Og næsten hellere end at tale om Frimodts Strengeleg, vil jeg tale om Basunen, som blev ham betroet.

„Om Basunen giver en utydelig Lyd, hvo vil da berede sig til Krig“?, saadan spørger Paulus (1 Kor. 14, 8); just fordi Frimodts Basun altid gav den samme, klare og sikkre Lyd, flokkedes Folket om ham, og som Basunen kalder til Krig, saadan klang der ogsaa gjennem Frimodts Forkyndelse et Opraab „til Kamp, til Kamp for Jesus“, og han blev selvskreven Høvding for den Retning i Kjøbenhavn, som kaldes den „indre Mission“, og som senere skal blive omtalt. Hvad Frimodt udtaler i sin første Prædikensamling (S. 12—13) viser, at han selv betragtede sig som Basunblæseren, der skal vække og blæse sammen under Herrens Banner.

Hvad Formen i Frimodts Prædikener angaaer, da udmærke de sig alle ved en klar Disposition, saa de binde sig i Erindringen. Man finder Partier af stor Skjønhed, som navnlig fremtræder, naar han skildrer det evige Liv og Glæden i Guds Rige; som et enkelt Exempel skal jeg nævne den ypperlige malende Indledning til Prædikenen om „den store Nadvere“, som findes i den anden Samling S. 21 ff. Men det kan hellerikke nægtes, at ogsaa mange Platheder, bizarre Indfald og pudsige Skildringer fandt Vej til hans Prædiken, saa at Mange kom til at le, medens Andre forargedes over det, som de hørte. Det humoristiske Element, som var stærkt fremtrædende i hans Begavelse, kom nemlig ogsaa frem paa Prædikestolen, og blev ogsaa dér baaret af hans Evne til at tale med forskjellige Stemmer, saa at hans Forkyndelse ofte mindede om Folketalere som Abraham a St. Clara i forrige Aarhundrede, og i den nyere Tid Ludvig Harms, som Frimodt ogsaa satte højt. Kun enkelte af de her omtalte grelle Ord og Beskrivelser kunne paapeges i de trykte Samlinger; de fleste af dem vare nemlig Øjeblikkets Børn og stode ikke i hans Manuscript. Men naar Blodet

kom i Kog, og Fantaſien kom i Bevægelſe og naar han ſærlig ved Aftengudstjeneſterne ſaae den tæt ſammenpakkede Menneſkemaſſe, der lyttede til hans Ord og for hvem han gjerne vilde udtrykke ſig ſaa klart ſom muligt, ſaa fløj ham tidt Ord og Billeder ud af Munden, ſom han bagefter kunde fortryde eller endog være ſaa uvidende om, at han, naar Udtrykket blev paaanket, kunde udbryde: „ſagde jeg da virkelig det?“ Hans Opgave og hans Naadegave var: ved Ordets Gniſt at tænde Ild i „den ſtore dorſke, døde Folkemaſſe“, ſom Feilberg havde omtalt, og han kjendte ſelv ſine Evner, idet han ſkriver til Vennen Krog (19de Februar 1871): „min Naadegave er det kaldende, vækkende Vidnesbyrd, uagtet jo Mange hellere ønſke, at jeg ſkulde begynde at lægge Puder under Guds Børn og forvandle min Røſt; det bliver der imidlertid ikke noget af med Frimodt, ſom du veed — jeg hører til Polititalenterne, jeg bliver aldrig Hofkavaleer.“

Næſt efter Ordets Forkyndelſe i Kirken var det hans perſonlige Optræden i det daglige Liv, ſom ſamlede en levende Menighed omkring ham. Man følte beſtandig, at han var Præſt med Liv og Sjæl, og betegnende i ſaa Henſeende er den Yttring, han ofte gjentog, for at betegne Glæden ved ſit Kald: „Fiſken i Vandet, og Fuglen i Luften, og jeg i min Præſtekjole“. Han holdt ſig klar af det Skjær, hvorpaa ſaa mange Præſte-Fartøjer ere ſtrandede eller have faaet en Læk: altfor ſtor Deltagelſe i Selſkabslivet; og han ſamlede al ſin Tid til den daglig voxende Gjerning. Ofte blev han kaldt „Pietiſt“, og han ſkriver engang i den Anledning til Johannes Clauſen (3die Febr. 1866): „jeg er mere og mere kommet til den Erkjendelſe, at det er godt ikke at ſkamme ſig ved Jeſus ogſaa i denne ſyndige og overfladiſke Verden. Et Guds Barn kan ikke gjøre alle Ting med, — ſaa faaer man

hedde Pietiſt.“ Dette „ikke at ſkamme ſig ved Jeſus“ var netop Hovedejendommeligheden ved ham i det daglige Liv. Vandrede man med ham, kunde han paa engang gribe En i Armen, ſee ind i Øjet og ſige: „kan du tænke dig ſtørre Glæde end at ſee og tale med Jeſus?“ mødte han en Bekjendt, ſom han ikke havde ſeet i mange Aar, kunde han ſtandſe ham og, iſtedetfor at ſpørge om Legemets Befindende, ſpørge med et Haandtryk: „Kjære Ven, hvordan har du det med Jeſus?“ Mange have forarget ſig derover, men Enkelte have ogſaa paa den Vis faaet Stødet af ham til en evig Bevægelſe. Kom han til de Syge, førte han ikke gudelig Smaaſnak uden Saft og Kraft, men han talte aabent og djærvt om Synd og Død og fremfor alt om ham, der har overvundet begge, og med ſin klare Stemme ſang han ofte Pſalmer over de Syge. Og fordi han havde „Omſvøbsdepartementet“ og altid gik lige løs paa en Sag, kunde han i ſine Modtagelſestimer, hvor Forværelſet var fuldt, blive færdig med Folk. Som der er „Heſtebremſer“, ſaadan er der ogſaa „Præſtebremſer“, der pine og plage ved ørkesløs Løben og unyttig Snak; en lille Tid „ſværme“ de om en Præſt og ſaa om en anden. Frimodt havde en ſærlig Evne til at faa dem paa Døren, og blandt de Advarsler, ſom han altid rettede til yngre Præſter var ogſaa denne: „vogter eder for Roſe-Konerne!“ Frimodts koleriſke Sind kunde nu og da, under det daglige Overløb, lægge ham et eller andet uoverlagt Ord i Munden; men han var altid rede til at erkjende og rette Fejlen.

Da Menigheden voxede ſaa ſtærkt, var det umuligt for Frimodt at være ene om Gjerningen. Allerede Aaret efter Kirkens Indvielſe (1862) drog han Omſorg for, at en Kateketplads blev oprettet, ſom blev beſat med Paſtor Rindom. Faa Aar efter (1866) lykkedes hans møiſommelige Beſtræbelſer

for at faa oprettet et reſiderende Kapellani, i hvilken Poſt Rindom rykkede op. Begge disſe Poſter kunde kun oprettes ved Hjælp af Frimodts ſtore Beredvilligheð til at bringe Offre. Til Kapellaniet afſtod han $^1/_3$ af ſine Indtægter.

Allerede under Sorø-Afſnittet have vi omtalt Frimodts Intereſſe for Hedningemiſſionen, og ogſaa hans Prædikenſamlinger bære Vidnesbyrd om hans Tro paa Miſſionens Sejr, idet han ſiger: „ſaaledes bliver den vantro Chriſtenhed beſtyrtet, naar vi med Troens Forvisning ſige, at den Helligaand ſkal fare hen over Aſiens Stepper, kuldkaſte Kinas Afguder, omſtyrte Muhameds Moſkeer, nedſlaa Tyrkernes Halvmaane; og dog maa det og ſkal det blive ſaa, at Jorden ſkal fyldes med Herrens Pris og hans Rige ſtrække ſig fra Hav til Hav“ (første Samling S. 132). Dr. Kalkar, Miſſionens nidkjære Talsmand, bad derfor i Decbr. 1863 Frimodt om at træde ind i Miſſionsſelſkabets Beſtyrelſe, hvad han ogſaa gjorde, og hvor han forblev indtil 1870, da han af forſkjellige Grunde nedlagde ſin Stilling i Beſtyrelſen, uden dog derfor at opgive ſin levende Intereſſe for Miſſionens Sag.

Det vil ventelig være overflødig at udvikle for Læſerne af Frimodts Levnet, hvilket Formaal den „indre Miſſion“ har ſat ſig; nærmere Oplysning kan i ethvert Fald faaes i de Skrifter, ſom baade Paſtor R. Volf og Forfatteren af disſe Linier have udſendt om denne Sag.*) Paa dette Sted maa det være nok at erindre om, at „indre Miſſion“, hvis Navn kun kjendes fra 1842, har ſat ſig til Formaal at ſamle

*) R. Volf: indre Miſſion, dens Hiſtorie og Grundtanker i kort Udtog. Kjøbh. 1870.
H. Stein: hvad vil den indre Miſſion? otte Foredrag om Tro, virkſom i Kjærlighed. Kjøbh. 1876.

nidkjære Præster og troende Menigheder til eendrægtig Kamp mod al det Hedenskab og al den Jødedom, som paany breder sig i Christenheden. En „kirkelig Forening for indre Mission i Danmark“ var allerede stiftet noget tidligere, og skylder væsenlig Frimodts Barndomskammerat, den utrættelige Pastor Vilhelm Beck, sin store Udbredelse og sit hele Præg. Den nævner som sit Øjemed: „at vække Liv hos dem, der sove i Synden, modarbejde Partiers Opkomst, og om muligt føre de Forvildede tilbage til Faderhuset, hvoraf de ere udgangne.“ Da Frimodt, som fra sit Ophold i Sorø kjendte til Landmissionens Gjerning, blev Præst i Kjøbenhavn og saae de store Folkeskarer, som aldrig søgte Guds Hus og levede aldeles fremmede for Guds Ord, ofte nedsunkne i sørgelige Laster, begyndte Hjertet at brænde indeni ham, og saasnart han følte sig lidt hjemme i sin Embedsgjerning, tog han efter Samraad med et Par Candidater, som meldte sig hos ham, fat paa at stifte „en kirkelig Forening for indre Mission i Kjøbenhavn“, hvis Formaal var at paavirke Folkemasserne og søge at drage dem til Kirken. Foreningen blev stiftet 1865 og dens første Medlemmer var Frimodt (Formand), Provst Aleth Hansen (dengang fordreven slesvigsk Præst, nu Sognepræst i Ledøje og Smørum) cand. theol. Holbek (nu Sognepræst til Snoldelev) og cand. theol. R. Volf (nu Lic. theol. og Sognepræst til St. Stefanskirken i Kjøbenhavn) samt Boghandler Fr. Bertelsen. Den 15de Februar 1865 holdtes det første større Møde i Garnisonskirken, og senere paa Aftenen holdtes et Møde i Sølvgadens Skole, forat gjøre Folk bekjendte med Sagen. Pastor Blædel, som havde vakt christeligt Liv i store Kredse, sluttede sig til Bevægelsen, og adskillige slesvigske Præster, som efter Krigen vare tjenstledige, tilsagde deres Bistand. Da Kjøbenhavn den Gang

havde følelig Mangel paa Kirker, 7 danske Sognekirker til 180,000 Mennesker, satte Missionen „Ordets Forkyndelse“ som sit Hovedformaal, og der blev snart holdt Bibellæsninger og Forsamlinger, i Gjennemsnit 4—5 Gange om Ugen, dels i Arbejdshuset paa Christianshavn og for de husvilde Familier paa Søkvæsthuset og Fattiggaarden, dels i en Forsamlingssal i Borgergade, som Missionen havde lejet. Desuden virkede Foreningen blandt ganske unge Mennesker og blandt Soldaterne, og som en særlig Opgave kom snart Omsorgen for at frelse „faldne Kvinder“. Frimodt tog Del i al denne Gjerning med Liv og Sjæl, men da Missionens frodige Vækst og Indtræden i et helt nyt Stadium skriver sig fra en senere Tid, maa Beretningen derom henlægges til et paafølgende Afsnit.

Midt under al denne travle Virksomhed som Prædikant, Sjæleſørger og ivrig Arbejder for ydre og indre Mission levede Frimodt det lykkeligste Husliv med sin Hustru og sine Børn, og faa Mennesker have som han takket Gud for Naaden baade over Livsgjerning og Hjem. Paa Aarsdagen efter sin Udnævnelse til Præst (Juni 1862) skriver han til Johannes Clausen: „Det er en stor Højtidsdag for mig idag; — idag er Præsten fyldt eet Aar!“ . . . . aldrig, hvor gammel jeg bliver, skal jeg glemme at takke min levende Gud og Frelser for al den Naade, han har udøst over mig og Mine.“ Til Vennen Lorenzen i Sorø, hvem han melder et Barns Fødsel, skriver han (30te Juni 1862): „jeg hører fremdeles til Lykkens Børn, der bæres højt paa vor Guds Kjærlighedsvinger; men, tro mig, netop paa hans Ørnevinger føler jeg mig mere og mere som en lille bitte Gjerdesmutte.“ Til Johannes Clausen, som imidlertid var forflyttet fra Jonstrup til Trinitatis Sognekald i Fredericia, skriver han (3die Febr. 1866): „i disse Dage ere alle Børnene borte; jeg længes svarligen efter deres

Brøvl, Skrig og Latter, — det er en Velsignelse at have dem." Og ubaf Menigheden og Medarbejderne i „indre Missjon" dannede der sig snart en Kreds af Venner, som var kjære Gjæster i det frimodtske Hus.

Kun Krigen i 1864 voldte bitter Smerte. Han skriver under Vaabenstilstanden (d: 19de Mai 1864) til Johannes Clausen, som i Fredericia havde faaet at prøve hvad Krigen bringer med sig: „man skammer sig næsten ved i al Ro og Mag under al den Lykke, som er udøst over mig og mit Hus, at sætte sig til at skrive til en Ven og Broder, der i dette Fjerdingaarstid har været saa omtumlet og hver Dag bliver saaledes prøvet baade ved huslige Savn og ved al den Skændsel, som et dansk Hjerte er Vidne til derovre . . . . men lader os blive ved at bede for hverandre, at han vil give os Skuldre til at bære Alt hvad han lægger paa os, uden at tage Sjæleskade, bede, at vi maa kunne sige som Paulus: „jeg er forfaren i Alt, baade i at mættes og at hungre, baade i at have Overflod og at fattes; jeg formaaer Alt i Christo, som gjør mig stærk." Senere i Brevet antyder han Muligheden af Slesvigs Deling og anfører, som Trøst i det Tilfælde, et Ord af J. F. Schouw: „et ægte Firemarksstykke er bedre end en falsk Rigsdaler." Faa Uger før Dyppel faldt, holdt han en kraftig Paaskeprædiken, hvori Krigen alvorlig føres paa Bane; og faa Dage efter at Fredspræliminærerne vare undertegnede, som senere førte til Hertugdømmernes Tab, faldt det i Frimodts Lod at tale til den danske Rigsdag, som traadte sammen d: 6te August 1864. Begge de omtalte Prædikener ere optagne i den første trykte Samling.

VI.

(1866 — 1867.)

Frimodt ſiger i en af ſine Prædikener: „mon ikke mange, mange af os vilde fare lige ind i Helvede ſom fordømte Hovmodschriſtne, der toge Naaden forfængelig og glemte Naaden, hvis ikke Jeſus i ſin dybe, forbarmende Kjærlighed førte os atter og atter ind i Korsſkolen, at vi kunne blive „ſunde i Troen“ og voxe den rette Vext baade ved Taareregnen og Naadeſolen og lære A B C'en om igjen: „af Naade er jeg, hvad jeg er.“ (første Samling S. 106).

Nærværende Afſnit ſkal fortælle, hvordan Frimodt, efter ſaa megen Lykke, blev ført ind i „Korsſkolen,“ ſom han ved Guds Naade gik ud af igjen renſet og luttret, endnu faſtere i Troen, endnu mere dygtiggjort til at øve Herrens Gjerning og til at plukke nye Frugter af Naadens Træ.

Et Par Blodopſpytninger, ſom Frimodt havde haft i ſine Candidataar, ere omtalte i tidligere Afſnit. Som Præſt, ikke mindſt ved Kirkegaardstourene, var han udſat for Forkjølelſe, og han klager i et Brev til Johannes Clauſen (3die Febr. 1866) over en chroniſk Katarrh, ſom har gjæſtet ham i mange Maaneder, og han fortæller, at han, ſom det virkſomſte Middel derimod, ſom det, Herren ſelv anviſer, har ladet ſit Skæg voxe. I Foraarstiden reiſte han til Aarhus, for her at vie en ſenere afdød Broder, tilbragte kort efter glade Dage hos ſin Søſter og Svoger i Fredericia, og tog med dem ned til Kolding, hvor han ſkulde prædike ved et Miſſionsmøde. Han talte varmt og kraftigt over Johannes Evgl 3, 16, men anſtrengte ſin Stemme over al Maade. Faa Dage efter ſkriver en Præſteven (D. P. Svendſen) til ham (9de Juni 1866:) „hør et oprigtigt Vennerad: hvor du kan og ſaavidt

du tør, saa hold lidt til Maade med din Stemme og skaan en Smule dit Bryst, at du maa blive en Gammel iblandt os!" Da Frimodt saa Dage efter vandrede med sine Kjære i Fuglesangskov ved Fredericia, paakom der ham en let Blodopspytning, som vel gjorde ham bekymret, men dog ej medførte øjeblikkelige Følger. Han fortsatte sin Ferierejse til kjære Slægtninge og Venner i Fyen; men her blev han en Nat syg paa „Dyrehavegaard," hvor han maatte dvæle i længere Tid, inden han fik Lov til at vende tilbage til Kjøbenhavn, for, som han selv troede, strax at kunne varetage sit Embede. Hans dygtige Huslæge tilraadede ham imidlertid paa det Bestemteste en Baderejse til Lippspringe i Westfalen, og i Sommertiden drog Frimodt med Hustru og to Børn afsted. Den 7de August sendte han det første Brev til Pastor Krog, Kammeraten fra „Oasen," Ungdomsvennen, med hvem han havde rejst i Udlandet, og som nu, som fordreven slesvigsk Præst, levede i Kjøbenhavn og havde været Hjælpepræst ved Johannes Kirken siden 30te October 1864. Han skriver: „Herrens Villie er jo nok altid den rette, men ikke altid den lette; Tak, kjære Ven og Broder, at du saa beredvillig har paataget dig et større Arbejde for mig. Du veed nok selv, at det er et godt Stød paa Hjulene, naar man skal afsted, at man veed, at Arbejdet bliver overtaget af en kjærlig Haand. Men Herren og Mennesker skulle have Tak, at jeg saaledes nolens volens blev sendt herned til Lippspringe, ... thi nu efter 14 Dages Kur kan jeg ikke nokſom prise dette Otium og Kildens gode Indflydelse. Først havde vi det Held at faa en Læge, som huer mig godt, han gjør ingen lang tydsk Sludder, men er kurz und bündig . . . og jeg kan glæde dig med, at da jeg igaar var hos Lægen, for efter 14 Dage atter at lade ham undersøge mig, fik jeg den gode Efterretning, som jeg efter

mit Befindende ogſaa havde haabet, at den Lækage, min højre Lunge havde lidt — en Fortætning kalde de det — nu var ganſke hævet og den højre Lunge ligeſaa friſk ſom den venſtre. Herren kan gjøre ſtore Ting paa ringe Tid! . . . ſaa med Guds Hjælp ſkal du og de kjære Venner nok ſee mig fuldkommen raſk, dygtig til med nogen Skaanſomhed „atter at fløjte ad Lammene.“ Vennernes kjærlige Deltagelſe fulgte Frimodt, og mange Bønner bleve opſendte for ham. Den gamle, troſaſte Feilberg ſkriver til ham (25 Auguſt 1866): „Jeg erindrer engang, inden De var kaldet til Præſt ved Johanneskirken, da De var paa Vej til at forſage i beſkeden Frygt for Deres Evners Utilſtrækkelighed, at have beſvaret Deres Hjerteſpørgsmaal til mig, om jeg efter de forudgaaede Prøver troede, at De kunde opfylde mine Forventninger om Dem, ſaaledes: at De ſtod for mig ſom et ungt, ædelt Frugttræ, hvis ſvulmende Knopper lovede en rig Høſt af de liſligſte Frugter. Denne Forhaabning er bleven til Virkelighed, vi have nydt Frugten og glædet os over dens Safter. Gid den fremdeles maa gaa i Opfyldelſe til Guds Riges Fremme og til Velſignelſe for de Mange, ſom i ſtille Forventning haabe paa Deres Komme, karſk og frimodig ſom hidtil, og glæde ſig til at høre Ordet forkyndt af de Læber, ſom vækkede Livet herude til Forargelſe for Nogle, men til Trøſt og Huſvalelſe for Flere.“ Og Vennen, Vilh. Beck, ſkriver under 2den Oktober 1866: „Vor Herre veed jo nok hvad han gjør, ſkjøndt jeg ikke har kunnet rive mig løs fra Luthers gamle, ofte udtalte Mening (navnlig ved Melanchtons Sygeleje), at Satan ofte ſkamferer Herrens Tjenere med Sygdom. Og jeg er glad ved den Tanke, thi er det Satan, der har ſkamferet dig, ſaa ſkal du nok ſnart blive raſk igjen, vi vil bede for dig og bede dig raſk tilbage til din gamle Gjerning: at forſtyrre Satans

Befæstninger og opbygge Herrens Hus. . . . Du maa slide meget endnu, førend du bliver slidt op, og slides op det skal du, saavelsom vi Alle, der gjør den samme Gjerning. Alle vore Kræfter skulle bruges, ikke en eneste maa ruste op."

Frimodt vendte tilbage raskere end han var draget ud, men den haardnakkede Katarrh med Snue og Slimsamling var endnu langtfra besejret. Alle, som mente ham det vel, indsaa derfor snart, at det vilde være ham umuligt at gjenoptage sin Gjerning nu, da Vinteren stundede til, og Lægens Raad lød paa et Vinterophold i Syden. Da viste det sig ret, hvor elsket Frimodt var i sin Menighed, thi i kort Tid var 4000 Kroner samlede sammen — selv Smaafolk gav deres Skærv — og vemodig over at skulle forlade sin Gjerning, men rørt over saa megen Kjærlighed, drog Frimodt med Hustru og de to ældste Børn mod Syden. Hans Ven Krog varetog ogsaa denne Gang hans Gjerning, og der var desforuden andre nidkjære Arbejdere ved Kirken, paa hvem han fuldt kunde stole, nemlig den residerende Kapellan Rindom, og den fordrevne slesvigske Præst Holger Rørdam (nu Dr. phil. Sognepræst til Brendekilde og Bellinge), som ofte rakte en hjælpende Haand.

Begyndelsen af Rejsen var trang, idet Datteren fik Nældefeber i München og senere gastrisk Feber i Norditalien; men man var saa heldig at finde en velvillig Læge og en trofast Pige, og Frimodts levende Mimespil og kraftige Gestikuleren kunde blandt Italienere, selv under saa alvorlige Forhold, bøde paa hans svage Evne til at udtrykke sig i fremmede Sprog.

Det første længere Ophold blev gjort i Cadanabbia, ligeoverfor Bellaggio, ved Comosøen. Herfra skriver han til Krog (28de Novbr. 1866): „Først har jeg erfaret om mig

selv, at det var paa Tide, jeg „blev sat fra Husholdningen"; thi min Helbredstilstand har for mine egne Øjne viist sig noget betænkeligere end den hjemme syntes mig at være ... Jeg skriver det ikke fordi jeg tvivler paa, at „den gode Dag" nok engang oprinder, men Herren, som hidtil har ført mig saa naadigt „ligefrem", vil nu lære mig, at der ogsaa er noget, som hedder „ad Omveje."" Han læste daglig med sine Børn, bevægede sig i fri Luft saa meget, som det omskiftelige Vejr vilde tillade, og arbejdede iøvrigt mest paa Udarbejdelsen af sin første Prædikensamling, som han tilegnede sin Menighed paa Nørrebro „som en svag Gjenklang fra kjære Timer". Han skriver til Lorenzen (6te Decbr. 1866) om denne daglige Syslen med sine Prædikener: „det er paa en Gang et kjært og et svært Arbejde; thi det er umuligt at holde Tanken om de mulig mange forskjellige Læsere borte, hvilket stemmer kritisk og gjør lidt mismodig, naar man synes det er saa lidt, man har at byde."

I Midten af December mødtes den frimodtske Husstand, i Milano, med Professor Clausen, Hustru og Datter, og det kjære, tilvante Familieliv fra Norden blev nu gjenoptaget under Italiens Himmel. Efter omtrent en Maaneds Ophold ved Speziabugten gik Rejsen over Pisa og Florens til Rom, hvor Ankomsten skete sidst i Februar 1867. Her modtog han Sørgebudskaber fra Hjemmet, om Sygdom og Død i hans Søskendes Kreds. Den haardnakkede Forkølelse vilde fremdeles ikke vige, og han maatte daglig øve sig i „Taalmodighedens Skole"; „sommetider synes jeg nok, jeg kommer et Par Numre op i Klassen, men saa dumper man igjen og er den samme gamle Synder". Medens Professor Clausen nød Musæerne og havde de store Forudsætninger til at kunne glæde sig over det meget Skjønne i Katholicismen, trættedes

Frimodt ved at gaa i Samlingerne, og han følte sig bedst tilpas paa Monte Pincio eller i Haverne ved de skjønne Villaer, som omgive Rom. Katholicismen afskyede han. Han rakte ellers gjerne Broderhaand ud til alle kirkelige Partier, spottede tidt med hvad han kaldte „Baasesystemet", hvorefter christne Mennesker, som i Hovedsagen ville det Samme, skille sig fra hinanden ved selvlavede Vægge; og han kan i sin Embedsvirksomhed ikke frikjendes for den Bebrejdelse, at han har seet for mildt til forskjellige, tildels farlige sekteriske Retninger, som forstod at drage Nytte af hans velvillige Holdning; han kjender sig selv godt, naar han senere siger i et Brev til Johannes Clausen (24de Septbr. 1867): „Hver Maade, hvorpaa Sjæle kunne vindes for Herren, anbefaler sig let hos mig. Jeg erkjender, at jeg mangler Blik for Organisation, — det overlader jeg helst til Andre." Men ligeoverfor Papismen tog han altid en fast Position. Han er lige kjed over Relikviernes „døde Been" som over Prælaternes „røde Been" og Munkenes „bare Been", og hvergang Paven passerede ham forbi, vendte han sig bort, han vilde ikke see den Mand, der satte sig i Guds Sted og lærte Menneskepaafund istedetfor Guds aabenbarede Ord; thi „jeg kan nu engang ikke løsgjøre mig fra dette katholske Uvæsen og sætte mig paa den rolige Jagttagers Plads, — nej jeg føler mig som Part i Sagen". Noget af „Paulus i Athen" brændte i ham. Desuden led han af Hjemvee, thi „jeg er intet Rejsemenneske og synes mig kun at due til at tale og virke i en lille Kreds, hvor Hjerterne aabne sig for hinanden og for Herren;" og naar han gjennem Krogs Breve hørte om Menigheden og om Missionen, svarer han: „jeg føler mig som en gammel Krigshest, der vil frem, naar den hører Trompeten".

I Majmaaned 1867 gik Vejen fra Rom til Meran i *Tyrol, efterat* der i Botzen var taget Asted med den clausenske

Familie, som nu drog hjemad. Men Opholdet i Meran, hvor Heden var stærk, bekom Frimodt daarligt, og det er vemodige Toner, der klinge gjennem et Brev til Krog (13de Juni 1867): „Det er sværere for Kjød og Blod, end man fra først af troer, at finde sig i, fra en kraftig Mand, der ikke skyer noget Arbejde, at være bleven en sygelig Pjalt, der maa fægte sig igjennem med stor Lempe." Tanken om at søge Afsked som Præst, i det mindste paa Nørrebro, beskæftigede ham alvorligt, og Rygter derom naaede Danmark. Hans Ven Vilh. Beck skrev i den Anledning til ham: „Det hedder ofte „Frimodt skal paa Landet og have en mindre anstrængende Virksomhed". Det er det rene Snak; kommer du paa Landet, faaer Du strax en stor Virksomhed, og saa er det dobbelt slemt netop naar man er paa Landet; det umaadelige daglige Overløb af de kjærlige, vidtløftige Landboere, de kolde, fugtige Kirker, det at skulle ud i hvad Vejr det skal være .... nej, kjære Ven, ikke paa Landet, blive paa Nørrebro! .... Garnet er kastet godt ud, nu kan du tage dig Hjælpere til at drage det!" Men da Becks Brev kom, var der allerede indtruffet en stor Forandring til det Bedre med Frimodt, som fra Meran var draget til Reichenhall. Opholdet og Kuren her havde en hurtig og heldbringende Indflydelse paa ham, og efter tre Ugers Ophold ved dette Bad kan han skrive til sin Broder Hugo (26de Juni 1867): „Jeg har nu i over fjorten Dage været saa rask, flink og frejdig som nogensinde .... og jeg har godt Haab om, at I endnu faa Lov at høre mig prædike nogle Aar i Johanneskirken; gid det da maa fornemmes paa Klangen, at dette Aar har lagt endnu lidt mere Ydmyghed i Hjertet!"

I Julimaaned 1867 ankom Frimodt igjen til Hjemmet, hvor Smaabørnene vare raske og hvor kjærlige Hænder havde

ſat Huſet i „den meſt ſtraalende Stand“. Den 11te Søndag efter Trinitatis ſtod han igjen paa ſin Prædikeſtol, omgivet af tætte Skarer. „Hvorledes ſkal jeg gjengjælde eders Kjærlighed mod mig?“ — det var Spørgsmaalet, han fremførte, og han ſamler Svaret i den Hovedſum: „jeg har tænkt at betale min Gjæld til eder ved altid at tage af min Frelſers rige, uudtømmelige Naadeſkat og øſe ud til alle Syndere“. Denne Prædiken findes i den Samling, ſom er udgivet efter hans Død.

Han kunde ſlutte Aaret 1867 med Tak til Herren. „Mit Helbred er bedre end det turde ventes“ — ſkriver han 20de Decbr. til Johannes Clauſen — „Lægen erklærede forleden Dag Lungerne for normale ... dog, Herren raade, det er et Ord, jeg mere og mere øver mig i at ſige af Hjerte; vi kjende ſaa lidt, hvad der tjener os i Sandhed til Gode, til ret at dø en ſalig Død, og derpaa ſkulle dog alle vore Tanker og Beſtræbelſer være rettede; jeg har nok faaet lidt bedre Tag derpaa end for nogle Aar ſiden.“

VII.

(1868 — Septbr. 1878).

Der ſtaaer fortalt i anden Kongernes Bog (20, 1—11), at Kong Ezechias var ſyg og Døden blev ham bebudet, men han bad til Herren, og han lagde Aar til hans Liv og lod Skyggen paa Solviſeren gaa ti Streger tilbage. Alle, ſom ſørge ved Frimodts tidlige Bortgang, ſkulle mindes, hvordan Gud hørte de mange Bønner, der opſendtes for ham, da han ſom ſyg maatte drage til fremmede Lande, og Herren lagde Aar til hans Dage, og gjemte for ham den bedſte Vin tilſidſt. I ſamme Grad ſom dette erindres, vil Klagen over

Tabet forandre ſig til Taknemmelſe over Naaden, at Herren lod Solviſeren gaa ti Streger tilbage for Frimodt, og netop gjorde den halve Snes Aar af hans Liv til dem, der bar den rigeſte Frugt.

Efter Hjemkomſten begyndte han ſtrax, men med Forſigtighed, paa ſin Gjerning. Endnu i Sommeren 1868 foretog han, ſammen med ſin Huſtru og ſin kjære Ven Lorenzen fra Sorø, en Udenlandsreiſe, denne Gang til Schweiz, hvor han ret nød den ſkjønne Natur og den friſke Luft, thi han følte daglig, hvordan Kræfterne vendte tilbage. Det er denne Reiſe, ſom Frimodt hentyder til i Slutningen af den Prædiken til tredie Søndag efter Trinitatis, ſom er optaget i „nogle Prædikener fra Trinitatistiden". Da han vendte tilbage fra denne Udflugt, ſtillede han ſig igjen „paa Skandſen", med daglig voxende legemlig Kraft, og endnu bedre end før iført Guds fulde Ruſtning. „Gid det maa være Haandpenge fra Herren" — ſkriver han til Krog (1. Septbr. 1868) — „og ikke blot en ſidſte Opblusſen i en „forhenværende Brand"".

Som Ordets Forkynder drog han beſtandig, lige til ſin Død, ſtore Skarer til Johanneskirken; tidligere havde han altid meget omhyggeligt nedſkrevet ſine Prædikener, men i de ſenere Aar var det ham umuligt, idet alt ſkriftligt Arbejde bevirkede, at Blodet ſteg ham til Hovedet, medens hans Fødder bleve kolde ſom Is. Dog lagde han altid omhyggelig ſin Diſpoſition, udarbejdede Tankernes Rækkefølge paa ſine daglige Toure, og overlod ſaa iøvrigt, under Bøn, Udførelſen til Herren, ſom har forjættet „det er Faderens Aand, der taler i Eder!" Kort før ſin Død beſvarede han i „indre Miſſionstidende" (Nr. 10, 1879) de Opfordringer, der rettedes til ham om at udgive flere Prædikener, med en Rede-

gjørelſe, der ganſke ſtemmer med det her Fremſatte. Den ſidſte Samling, han ſelv har udgivet, ſtammer fra 1871 og indeholder mange af hans bedſte og meſt ejendommelige Prædikener. Om denne Samling ſkriver han til Krog (19. Febr. 1871): „jeg er ſaa ofte bleven tigget om nogle flere Prædikener, at jeg ſom ſagt har beſtemt mig til at lade en atten Stykker fra Trinitatistiden trykke; der er udgivet ſaa mange „Feſtprædikener", at jeg ſyntes nogle Hverdagsditto om Omvendelſe og Tro kunde ogſaa lade ſig ſee, om ikke for andet, ſaa for at „Feſtſtemningerne" kunde blive lidt tempererede."

Kjøbenhavns ſtærkt tiltagende Udvidelſe til alle Sider, ſærlig efter at Voldene faldt, bevirkede, at ogſaa „Nørrebro" blev til en hel By, hvor det ene Kvarteer rejſte ſig efter det andet, med kæmpemæsſige Huſe med Side- og Bagbygninger, og Johannes Sogn, ſom ved Frimodts Anſættelſe talte omtrent 16,000 Menneſker, voxede i Aarenes Løb til at omfatte c: 40,000 Sjæle. Præſterne ved Kirken, Sognepræſt, reſiderende Kapellan og to Kateketer (andet Kateketembede blev nemlig oprettet i 1872 paa Frimodts Tilſkyndelſe) kunde end ikke tilnærmelſesvis betjene denne Menneſkemaſſe, og om Søndagen var det ligefrem overvældende for Præſter og Kirkebetjente, foruden de ſædvanlige Gudstjeneſter, at ſkulle udføre eller aſſiſtere ved den uſtandſelige Rækkefølge af kirkelige Handlinger, ſom ſkulde foretages i Johanneskirken. Frimodts Tanke og Bøn gik derfor beſtandig i Retningen af flere nye Kirker, og Faa har ſom han været rede til at ſee bort fra eget Tab eller Vinding, naar blot Guds Rige kunde fremmes. Tanken om at bygge nye Kirker har allerede rørt ſig i ham nogle Aar efter hans Ankomſt til Kjøbenhavn, thi i en Prædiken, holdt 1864, ſiger han: „efter et Aarhundredes Forløb, medens denne Stads Indvaanerantal er ſteget til det

Dobbelte, har dette rige Folk ikke evnet at rejse mere end en eneste ny Kirke til Jesu Ære. Tal til vor Tids Mennesker om at bygge Kirker og Du vil finde Dørene lukkede, men kom frem med en Aktietegning til et nyt Forlystelsessted, og det vil lykkes inden en Maaneds Forløb, mind om Gaver til Guds Riges Fremgang blandt Hedningerne, om Gaver til Missionen, og Kjøbmændene ville smile ad Dig, men foreslaa at opføre en Ølhalle, og Du vil næppe savne Deltagere!" (første Samling S. 175). Erfaringerne fra Johanneskirkens Opførelse berettigede Frimodt til at tale saadan; desto mere glædede han sig senere over, at Forholdene forandrede sig langt udover hans Haab. Det er lærerigt at see, at medens den Opfordring til at bygge Herren Huse, som fremkom strax efter den sejerrigt tilendebragte Krig, faldt mat til Jorden, saa fandt Tanken kraftig Indgang efter den store nationale Ulykke i 1864. Kirker have siden den Tid rejst sig rundt om i hele Landet, siden 1874 har alene Kjøbenhavn og nærmeste Omegn faaet 7 nye Gudshuse — de fleste alt i Brug, et Par endnu under Opførelse — nemlig: Stefans-, Emmaus-, St. Pauls-, St. Jakobs-, Matthæus-, Marmorkirken og Kirken i de Classenske Boliger; og ingen Biskop i Landet har vist nogensinde haft Naade til at indvie flere nye Kirker, end Sjællands nuværende Biskop.

Frimodt havde særlig henvendt sin Opmærksomhed paa „Lygtevejskvarteret med tilstødende Uttersløvmark"; her var der i kort Tid opstaaet en By paa 4—5000 Mennesker, af hvilke en stor Del ligefrem levede under Communernes Forsørgelse, og Alle maatte siges at henhøre til den fattigste Klasse af Samfundet, som derfor led under de med Armoden følgende saa vel Bekymringer som Synder og Laster. I September 1872 talte Frimodt med fem Venner af sin

Menighed (Bogholder Bartſch, Grosſerer H. J. Hvalſøe, Ingenieurcapitain Chr. Keyper, Vinhandler T. S. Peterſen og Kunſtmaler Reſtorff) om at opføre en Kirke i Lygtevejs-Kvarteret, og disſe ſex Mænd ſluttede ſig ſammen ſom Comitee. En lille trofaſt Flok af Menigheden blev dernæſt indbudt til et privat Møde med Comiteen hos Frimodt, hvor de vandtes for Sagen. I et Møde paa „Ravnsborg“ (et velbekjendt Lokale paa Nørrebro) den 17. Septbr. 1872 forelagdes Tanken første Gang for en større Kreds af St. Johannes Menighed og fandt ſtrax varm Tilſlutning. I de Breve med Anmodning om Bidrag, ſom i denne Maaned udſendtes til Folk med Hjerte for Guds Rige, hedder det: „vi nære den fulde Tro, at Jeſu Chriſti Evangelium er den eneſte rette Kraft, ſom formaaer at bevare Hjerterne fra ſocialiſtiſke og communiſtiſke Galſkaber, for hvis forførende og blændende Luftkaſteller de Mennesker meſt ere udſatte, ſom intet have at tabe i denne Verden; ligeſom et Guds Ord med Fred og Syndsforladelſe er det frugtbareſte Middel til at give et Menneſke Agtelſe for ſig ſelv, Lyſt til Arbejde og Frimodighed til den haarde Kamp her paa Jorden“. Baron Løvenſkjold til Løvenborg ſkænkede en paſſende Byggegrund ved Lygtevejen. Bidragene flød hurtigt og rigeligt ind, og d. 18. Juni 1873 blev Grundſtenen lagt til „St. Stefanskirken“, ſom opførtes efter Architekt Knudſens Tegning. Indvielſen fandt Sted ved Biſkop Martenſen d. 26. Decbr. 1874. Comiteen havde bedet om 60,000 Kroner til Kirkens Opførelſe — der indkom udelukkende ved private Bidrag: c: 66,000 Kr. til Kirken, 12,000 Kr. til en Præſtebolig og 20,000 Kr. til et Lønningslegat, hvoraf Præſten nyder Renten. Frimodts kjære Ven og Medarbejder fra „indre Miſſion,“ Rudolf Wolf, (dengang Kapellan i Farum)

modtog Frimodts Opfordring til at blive St. Stefanskirkens første Præst. Sognet kom til at omfatte Dele saavel af Johannes som af Brønshøj Sogn. Den 30. Decbr. 1874, faa Dage efter Kirkens Indvielse, skriver Frimodt til Vennen Lorenzen i Sorø: „det var en Højtidsdag, at staa ved Enden af en Sag, som er grebet og fuldendt i Tro til Ham, som er fattige Synderes bedste Ven, baade timelig og aandelig; — og saa staa ved Enden saaledes, som vi have tænkt os det, trods alle spodske Bemærkninger og overlegen Latter."

Næppe var Stefanskirken færdig, førend man hørte Tale om en paatænkt ny Kirke paa Østerbro, en udstrakt Forstad, som trods sin Afstand fra Johanneskirken dog hørte til dette Sogn. Venner talte til Frimodt om Sagen, men han var aldrig let at faa med straxt; han maatte have Tid „til at tale med Herren"; som en god Jesu Christi Stridsmand forstod han at „staa stille", for at høre rigtig efter, om Signalet, han hørte, kom fra Fristeren eller fra Herren; men kjendte han Jesus paa Røsten, saa „gik han frem" med ustandselig Energi. I December 1875, knap et Aar efter Stefanskirkens Indvielse, samlede han en lille Kreds af sin Menighed hos sig, for under Bøn at overlægge Sagen. De foran nævnte sex Mænd, som havde virket for Stefanskirken, sluttede sig paany sammen til en Comitee, hvori ogsaa Generalconsul Joh. Hansen og Grosserer M. P. Schultz indtraadte. Den 15de December 1875 samledes en stor Skare af Menigheden paa „Ravnsborg", hvor Frimodt og Wolf talte. Det blev oplyst, at, selv efter St. Stefansognets Udskillelse, talte St. Johannes Sognet 36,000 Mennesker og nye Kvarterer vare bestandig i Opvæxt. Forholdene vare for Tiden saaledes ved St. Johanneskirken, at der i 10 Maaneder af Aaret havde været i Gjennemsnit 40 Børn til

Daab hver Søndag, 6—7 Brudevielser og 15—16 Jordfæstelser*). At anſætte flere Præſter ved Johanneskirken, vilde være ugjørligt, da de ſlet ikke vilde kunne faa Adgang til Kirken, ſom om Søndagen var optaget ligefra Kl. 9 om Morgenen til ud paa Aftenen; desuden kunde Kirkebetjentene umuligt overkomme flere Forretninger. Frimodt kom iøvrigt ikke tomhændet til dette Møde, thi 30—40 Mænd, med hvem han forud havde holdt et Møde om Sagen, havde allerede tegnet ſig for Tilſkud af 20,000 Kroner, omtrent en Femtedel af den Sum, ſom formentlig vilde medgaa til Opførelſe af den nye Kirke. Klækkelige Summer indkom i Bøsſerne ved Mødet paa Ravnsborg. Den offentlige Indbydelſe, der udgik i December Maaned, mindede først om Chriſtian den Fjerdes Valgſprog „Gudsfrygt ſtyrker Riget“ og udtaler dernæſt: „jo højere de falſke Røſter lyde, jo mægtigere Dybets Kræfter røre ſig trindt om i Landene, ſaa Dønningerne fornemmes i vort lille Land og gamle Stad, jo mere de ſplittende Kræfter drage Folket hid og did i falſke og farlige Drømmerier om gyldne Tider for Kjød og Blod; — deſto alvorligere er Arbejdet for dem, der endnu elſke vor Herre Jeſu Chriſti Evangelium, deſto mere gjælder det at ſamle Folket under den Fane, ſom altid ſejrer, at bringe ſand Gudsfrygt ind i Huſene og levende Chriſtentro ind i Hjerterne“. Krigsminiſteriet og Communalbeſtyrelſen gav redebon den ønſkede Byggegrund paa Oſterfælled, Kongehuſet ſendte betydelige Gaver, Magiſtraten ſkænkede 40,000 Kroner paa viſſe nærmere angivne Betingelſer, Johanneskirkens Embedsmænd erklærede ſig villige til, uden Vederlag, at afſtaa de

*) Tallet paa miniſterielle Forretninger ved St. Johanneskirken var i 1871: 1,878; men i 1875 var det voxet til 3,531.

dem tilkommende Indtægter for de Dele af Sognet, der ønskedes tillagte den nye Kirke, og i Løbet af 3 Maaneder indkom der allerede 70,000 Kroner i private Bidrag. Kirkens Opførelse blev overdraget til Arkitekt L. Fenger; dens Navn blev „St. Jakob"! den skulde jo række „St. Johannes" Broderhaand. Da Grundstenen blev nedlagt af Kongen, den 4de September 1876, vare 125,000 Kroner allerede skaffede tilveje. I en ny Opfordring fra Comiteen (10de April 1877) om at træde til med endnu 30,000 Kroner, hedder det: „det havde været Comiteens Haab at modtage det resterende Beløb som Gave af Staten, idet vor Begjæring om 25,000 Kroner har mødt særdeles Velvillie og Tilslutning hos en stor Del af Rigsdagens Medlemmer. Men den sørgelige politiske Tilstand, de sidste Tider have fremkaldt i vort Land, har berøvet Comiteen Haabet om ad denne Vej at naa Maalet." Derimod lykkedes det, fra Regjeringen at faa et Laan af Sorø Akademies Midler paa 25,000 Kroner og et Prioritetslaan i Præsteboligen paa 6000 Kroner; Forrentningen paalignes Sognet i en længere Aarrække. Den 23de Juni 1878, halvtredie Aar efter at Sagen var bragt paa Bane, indviedes den nye, smukke Kirke af Biskop Martensen i Kongehusets Nærværelse. Til Kirkens Opførelse og Indhegning o. s. fr. medgik 174,791 Kroner 35 Øre, og til Præsteboligen 19,807 Kroner 8 Øre; som Overskud kunde afleveres til Kirkeinspectionen 10 Kroner 65 Øre. — Ved Besættelsen af Præsteembedet ved St. Jakobskirken, hvortil Comiteen fik Indstillingsret, spillede Frimodt samme Rolle som Feilberg i sin Tid ved Johanneskirken. Frimodts første og kjæreste Tanke var at faa Peter Krag til Sognepræst; han havde været hans nidkjære Kateket ved Johanneskirken fra 1868 til 1873, da han blev forflyttet til Vildbjerg Sognekald i

Jylland, hvor han endnu var; og det er interessant at gjennemlæse de Breve, Frimodt i den Anledning skrev til Krag, som var glad i sin Menighed og ikke følte bestemt Dragelse til Kjøbenhavn, hvorfor han længe gav undvigende Svar. Vemodig bankede Frimodt paa hos andre Venner, som han dog ansaa mindre skikkede paa denne Plads; men han fik „Nej" hos dem Alle. Da skriver han (15de Oktober 1877) til Krag: „ja, jeg veed virkelig ikke bedre, end siden du ynder en militær Kirkestyrelse, saa betragt mig som en Provst eller General, og jeg siger ganske imperativisk: Kom! Bespørg dig da ikke længer med Kjød og Blod, men svar mig i Løbet af 24 Timer et Svar saaledes: „ja gamle Ven, jeg kommer, jeg giver mig helt og holdent, jeg er villig til i Fryd og i Smerte at tjene Jesus i det nye Jakobssogn, jeg bryder Broerne efter mig og seer ikke tilbage til Vildbjergs Kjødgryder, men fremad mod Herren; jeg veed, jeg skal til Østerbro". Faa Dage efter kom Krags Svar, et helt og fuldt Ja, og Frimodt, som havde modtaget Brevet en Søndag Morgen, da han gik til Kirke, meddeler tilbage (24de Oktober 1877), hvordan han „paa sine Knæ for Alteret takkede Herren for den prøvede Stalbroder, der nu vil hjælpe mig at drage Drætten i Land."

Den 20de Januar 1872 skriver Frimodt til Krog: „hvor er det dog underligt, at der er saa mange Candidater, der engang ville være Præster, men som ikke have Lyst til at kaste Boddet ud i denne store Stad, hvor Sjælene dog ubevidst længes efter en Frelser og prise Socialistførerne istedetfor Jesus af Nazareth, Døden for Livet. Formodenlig bede vi ikke nok for Sagen og ere maaske ikke Mændene, der skulle føre den frem." Paa Grund af denne Mangel paa nye Arbejdere var „indre Mission i Kjøbenhavn" derfor lidt

efter lidt sygnet hen; thi Aleth Hansen, Krog, Holbek, Wolf og Krag fik Alle efterhaanden Ansættelser paa Landet, og i nogle Aar var Arbejdet næsten ganske nedlagt i den store By, hvor Socialismen bredte sig i store Kredse. Efter Stefanskirkens Fuldførelse viste der sig imidlertid nye Livstegn, idet stadige Opfordinger rettedes til Frimodt om paany at samle Missionens Venner til det frivillige Arbejde for Herren; men i Begyndelsen afviste han ganske Sagen. „Forfatteren af disse Linier havde gjentagne Gange Samtaler med ham derom og bad ham indstændig om at stille sig i Spidsen som vor Høvding, da yngre Kræfter saa nok vilde slutte sig om ham; men han var mismodig og var længe ikke til at rokke af Stedet. Da imidlertid Wolf, som nu igjen var kommen til Byen, og flere Lægmænd af hans prøvede Venner gav Tilsagn om kraftig Understøttelse, saa ansaa han det tilsidst for Herrens Villie, og i Efteraaret 1875 — altsaa samtidig med at Planen til Jakobskirken var under Forhandling — samlede han os en Aften i sin Bolig, hvor det under Bøn blev vedtaget at gjenoplive „indre Mission i Kjøbenhavn", som nu traadte ind i et helt nyt Stadium. Guds Ords Forkyndelse blev vel langtfra udelukket af Missionens Opgaver, idet man netop søgte ved ugentlige Bibellæsninger i tæt befolkede fattige Kvarterer at drage Mennesker til Kirken; men da det paa den anden Side maatte erkjendes, at Byens Præster med stor Nidkjærhed arbejdede paa Forkyndelsens Omraade, hvorom de fyldte Kirker vidnede; da Bestræbelserne forat faa flere Kirker og Præster slog an; og da det desuden viste sig, hvor vanskeligt det var at faa fuldt paalidelige, aandelig sunde Lægmænd til at virke som Colportører herinde, saa enedes Bestyrelsen snart om, ikke at forcere denne Sag, men kun med stor Varsomhed at antage

Lægmænd til at forkynde Guds Ord. Eftertrykket blev derimod lagt paa „Kjærlighedens Gjerninger“ i bevarende og frelsende Retning, og „indre Missjon“ blev dermed ført ind i det Spor, som den har antaget i de fleste andre protestantiske Lande. Netop lige overfor det moderne Hedenskabs og Socialismens ihærdige Bestræbelser for at fange de Unge og Ubefæstede, blev det anseet af stor Betydning: at flette et Næt, hvor Maske nøje passede ind i Maske, og hvori man kunde drage alle Aldre og forskjellige Samfundsklasser til Herren. Søndagsskoler (ɔ: Børnegudstjenester) blev oprettede, i Begyndelsen i Tilslutning til Axel V. Jakobsen, men senere selvstændigt, og over 1400 Børn komme nu om Søndagen i Missionens otte Afdelinger, som betjenes af henved 100 Lærere og Lærerinder. „Bibelklasserne“ modtage Søndag Aften den confirmerede Ungdom, som er gaaet ud af Søndagsskolerne; der er særlige Afdelinger for Drenge og Piger. „De unge Mænds Forening“, som styres af Pastor Schousboe, tæller over 150 Medlemmer, som ugenlig samles til Bibelforklaring og Forhandling, og som ogsaa virke med i Kjærlighedens Gjerninger. En christelig Sangforening er i frodig Vext. „Christelig Broderforening“ samler nu omtrent 60 ældre Mænd til ugenlige Sammenkomster; Colportørgjerningen, som øves af en enkelt fuldt paalidelig Mand, finder Understøttelse i denne Kreds. For Tjenestepiger holdes godt besøgte Møder hver Søndag Aften i Lokalet paa Østergade, og Fabrikspigerne, som komme i hundredevis, samles to Gange ugenlig til lignende Møder, dels i Jægergade, hvor Missionen har et Lokale, dels i Søkvæsthuset paa Christianshavn, hvor en stor Sal er os velvillig overladt. I Sommertiden røgter „Blomstermissionen“ en velsignet Gjerning blandt Syge paa de store Hospitaler. Frimodt oplevede at

ſee al denne frodige Vext, og det var med ſtraalende Aaſyn og med Tak til Herren at han hørte paa Oplæsningen af den første større Aarsberetning, ſom Miſſionen udſendte ved Nytaarstid 1879. Hvert Medlem af Beſtyrelſen *) havde ſin ſærlige Virkſomhedsgreen at ſtyre, og den første Tirsdag Aften i hver Maaned ſamledes vi ſaa hos Frimodt, for at aflægge Regnſkab. Han var en udmærket Formand, „hurtig til at høre" de Raad, ſom Vennerne gav, „langſom til tale" det afgjørende Ord, ærlig og aaben i al ſin Færd, og i Beſiddelſe af en ſjelden Evne til „at hente Støddpuderne frem", naar ſkarpe Kanter kunde viſe ſig i Debatten. Naar Forhandlingerne var endte, tilbragte vi Aftenen i hans Families Kreds; det humoriſtiſke Moment i hans Karakteer kom da ofte frem, og mange af de Smaatræk, ſom ere indflettede i dette Livsbillede, har jeg hentet paa disſe uforglemmelige Aftener i det Frimodtſke Hus.

Særlig Omtale fortjener „Magdalene Hjemmet". Den første Tanke om en ſaadan Stiftelſes Oprettelſe herhjemme ſkyldes afdøde N. G. Blædel, ſom i „Fædrelandet" for 8de Januar 1851 ſkrev en Artikkel om denne Sag. Han oplyſte, at han, ſom Præſt ved Almindelig Hoſpital, daglig havde Lejlighed til at lære de faldne Kvinder at kjende, hos hvem han ofte fandt Anger og Modtagelighed for Guds Ord, men ſom desuagtet vendte fra Hoſpitalet tilbage til deres ſkændige Bedrift, idet de ſagde: vi maa blive ved, der er

*) Ved Frimodts Død beſtod Beſtyrelſen af: Frimodt ſom Formand, Bogholder Bartſch, Frk. Th. Eſche, Generalkonſul Joh. Hanſen, Fru Th. Keyper, Paſtor P. Krag, Vinhandler Th. S. Peterſen, Kunſtmaler Reſtorff, Paſtor V. Schousboe, Paſtor H. Stein, Paſtor, Lic. theol. R. Wolf; ſnart efter indtraadte Ingenieurcapitain Chr. Keyper, og i indeværende Aar Profeſſor L. F. Holmberg, Prof. theol. P. Madſen ſamt Præſterne Paulli og Schepelern.

ingen Udvej, Ingen, som for Alvor vil antage sig os. I Virkeligheden var der ogsaa kun to Udveje: enten at blive gift, eller at faa en ordenlig Condition; det første var sjeldent, det andet næsten umuligt. Blædel havde rent privat begyndt paa at anbringe enkelte Kvinder, som havde anmodet ham derom, men han gjorde nu opmærksom paa, hvor ulige lettere det vilde være at faa Pigerne anbragt, hvis der, som i flere andre Byer i Udlandet, blev aabnet en „Magdalenestiftelse", helst et lille Hus udenfor Byen, hvor et Par christelige Ægtefolk kunde oplære Pigerne til Arbejde og Orden, medens en Præst skulde have det gejstlige Tilsyn. Flere Rigmænd havde tilsikret Bidrag, hvis Sagen kom istand, og Blædel meddelte tilsidst, at dersom Artiklen vandt Samstemning i større Omfang, vilde en Comitee træde sammen for at drøfte Sagen. I „Fædrelandet" for 19de April 1852 — altsaa fem Fjerdingaar senere — meddeles Resultatet af de Forhandlinger og Debatter, som i Mellemtiden havde fundet Sted. Tanken om at oprette en Stiftelse, hvor Pigerne kunde opholde sig og oplæres i længere Tid, var opgivet, da mange Stemmer rejste sig imod at samle de faldne Kvinder paa eet Sted, hvor den ene let kunde gjøre den anden værre; derimod stiftede man „en Forening til ulykkelige Pigers Frelse"; Politiembedsmand, Læge og Præst skulde være i Bestyrelsen. Foreningen sigtede mod det Maal, at faa to „foreløbige Optagelseshuse", et for mere og et for mindre dybt faldne Kvinder, som under en dygtig Kones Vejledning skulde lære det Nødtørftigste, inden de saa bortfæstedes til Familier. Hvem, der stod ved Siden af Blædel i denne Sag, er mig ubekjendt, men de Protokoller, som han har ført med stor Nøjagtighed og som nu bevares paa „Magdalene Hjemmet", udvise, at han selv har baaret den

største Del af Arbejdet og Byrden i denne saare vanskelige Sag. Omtrent 400 Piger ere indførte i denne Forenings Protokoller, som vidne om ufortrødne og nidkjære Bestræbelser for at frelse det Fortabte. Men to Vanskeligheder viste sig i Aarenes Løb i altid voxende Grad: man kunde ikke træffe belejlige Lokaler til de paatænkte Optagelseshuse, og det var næsten umuligt at finde Familier, som havde Tro, Taalmodighed og Dygtighed nok til at kunne oplære og paavirke Pigerne. Omtrent 1866, saa vidt mig bekjendt, standsede Blædel med denne Virksomhed, som saa blev overtaget af „kirkelig Forening for indre Mission i Kjøbenhavn", som var stiftet i 1865, hvorom der alt tidligere er fortalt i denne Skildring. Lige til 1875, da Missionen indtraadte i et nyt Stadium, vedblev man at anbringe faldne Kvinder — i Alt henved hundrede — paa den tilvante Maade. Men Skuffelserne med Hensyn til Pigerne og Umuligheden af tilstrækkelig at kunne kontrollere de Almuesfamilier, hvor Pigerne anbragtes, bestemte Bestyrelsen til, aldeles at standse med den Gjerning, indtil den kunde bringes ind i et helt nyt Spor. Et af Bestyrelsens Medlemmer havde ved gjentagne Besøg hos den hollandske Præst Heldring gjort sig bekjendt med hans storartede Magdalenehjem „Asyl Steenbeek", og kunde give Oplysninger om Husets Indretning, Opdragelsesmaade og de Resultater, som forelaa gjennem de c. 30 Aar, hvori Heldrings Principper havde staaet deres Prøve. Medens Anbringelsen i Familier, som Blædel og senere Missionen havde forsøgt med c. 500 Piger, bragte Skuffelse paa Skuffelse, viste det sig som uomstødelig Kjendsgjerning ved de Magdalenehjem, som lededes af Heldring personlig eller i hans Aand, at en Trediedel af de modtagne Piger frelses for Samfundet og Herren, en anden Trediedel gjøres mere

menneskelig end tidligere, medens den sidste Trediedel vender tilbage til det gamle Syndeliv. Da „Magdalenehjemmets“ nuværende Forstanderinde samtidig tilbød Missionen sin Tjeneste, vandt Tanken mere og mere Indgang i vor Bestyrelse og hos dens Formand, Frimodt. Jeg gjemmer blandt mine bedste Minder Erindringen om den Aften i Frimodts Hjem, da han meddelte os Andre, at nu havde han Frimodighed til at føre os an ogsaa i den Sag. Under Bøn og Sang vedtoges det, at den vordende Forstanderinde skulde rejse til Norge og Holland, for personlig at sætte sig ind i Magdalenehjemmenes Drift, og at Sagen skulde forelægges Menigheden i Kjøbenhavn ved et større Kirkemøde samtidig med at offentlige Opfordringer fremkom i Bladene. Mødet blev holdt i Trinitatis Kirke den 24de Oktober 1876; Pastor V. Beck prædikede, og Forfatteren af disse Linier var det dernæst betroet, at fremlægge Forslaget til Oprettelse af Magdalenehjemmet, i Sammenhæng med den aarlige Beretning, som skulde afgives*). Dagen efter bragte Bladene Opfordringen, forfattet af Frimodt, og bærende alle hans Ejendommeligheder. Overskriften „lad ikke de Faldne blive liggende“ forargede Nogle; Andre mente, at den Sag var haabløs, medens man hellere skulde see at forebygge Fald og hjælpe paa de forvildede, men endnu ej ligefrem faldne Kvinder; og atter Andre saae skævt til, at „Jesu“ Navn blev bragt i Forbindelse med en Sag, som man mente hellere burde fremtræde i „det Humanes“ Navn. En Bladdebat udviklede sig, hvor „Magdalenehjemmet“ særlig kom til at skylde Provst Dr. Fog Tak

*) Baade Prædikenen og Beretningen med Forslaget ere trykte som Nr. 56 af Smaaskrifter, udgivne af „kirkelig Forening for indre Mission i Danmark“. 1876.

for den djærve og overbeviſende Maade, hvorpaa han gjorde ſig til Sagens Talsmand; en anden Forening dannede ſig, for at antage ſig „de forvildede Piger“, Noget, der kun kunde være Miſſionen velkomment, efterſom vi da ſkarpere kunde drage vore Grændſer; og Reſultatet paa det Hele blev, at Bevægelſen blev af ſtørſte Betydning for „Magdalenehjemmet“, ſom derved kom under Debat i alle Huſe, fik Modſtandere, men ogſaa langt flere Venner end vi fra Begyndelſen havde ventet. En heldig beliggende Ejendom paa lille Jagtvej 203, nær Byen og dog i rolige, landlige Omgivelſer, blev kjøbt i Foraarstiden 1877, ombannet til ſin Beſtemmelſe og tarvelig monteret. Kjøbeſummen var 30,000 Kroner, Ombygningen koſtede 14,000 Kroner, og til Monteringen medgik c. 4,500 Kroner, men i Gaver var der indtil Udgangen af ſidſte Regnſkabsaar ſtænket henved 32,000 Kroner og henved 7000 Kroner i aarlige Bidrag. — Den 15de November 1877 indviedes Hjemmet i al Stilhed. Af Fremmede udenfor Miſſionens Kreds vare kun Paſtor Blædel og Dr. Fog indbudne af nærliggende Grunde. Frimodt talte ganſke kort, og ſaa begyndte Gjerningen, over hvilken Guds Velſignelſe har hvilet. „Magdalenehjemmet“ har ofte været og maa ifølge ſin Natur være „Smerternes Barn“; men Frimodt oplevede dog at kunne plukke Glædens Frugter ogſaa paa dette Træ.

Som vi have ſeet, var Frimodt ſtærkt optaget i dette Tidsrum af ſit Liv; Præſtegjerningen, det daglige Overløb, Opførelſen af Stefans- og Jakobskirken, Indretningen af Magdalehjemmet og Ledelſen af Miſſionens øvrige Gjerning gjorde det umuligt for ham at tage activ Del i mange andre Beſtræbelſer for Guds Rige Fremme, ſom han dog omfattede med Intereſſe. Kun til to ſaadanne Bevægelſer har han

knyttet sit Navn; angaaende den saakaldte „amerikanske Fejde“ og Frimodts Deltagelse deri, vil jeg blot henvise til H. N. Clausens korte Meddelelser derom i „Optegnelser om mit Levneds og min Tids Historie“ (S. 547); angaaende Børresen og Santalmissionen vil det være i friskt Minde, hvor tiltalt Frimodt følte sig af Manden og hvor gjerne han deltog i Sammenkomster for at fremme dette af Herren velsignede Værk.

Fra sin Menigheds Side modtog han bestandig mange Tegn paa Velvillie. Han skriver i den Anledning til Krog (1ste Septbr. 1868): „blot disse Mennesker paa Nørrebro ikke holde for meget af mig og forlokke mig til det Samme; der er ingen Fare og intet Skær, som er værre at styre udenom for en Præst, der rager en halv Tomme frem over de andre, end Faren for at synes godt om sig selv; o, hvor ofte beder jeg dog, at min stakkels Sjæl ikke skal blive hængende paa den Kant; de kjære Venner her gjøre i deres Kjærlighed og Blindhed en hel Del forat fordærve mig. Herren holde os dog i det Lave.“

For de Fattige i Sognet havde han varmt Hjerte og aaben Haand, men han virkede i Løndom, og først efter hans Død er det aabenbaret, i hvilket Omfang han havde opfyldt Herrens Ord: Giv den, der beder dig, og vend dig ikke fra den, som vil laane af dig!

Om Aftenen vilde han helst være hjemme; var han nu og da i Selskab, tog han i Reglen tidlig hjem! han benyttede da Tiden til at læse, og Martensens Ethik var ham i de senere Aar en kjær og stadig Læsning; særlig satte han Pris paa Afsnittet „om Disciplelforholdet“. Løverdagaften anvendte han ofte til at skrive Breve; han skriver derom til

Johannes Clauſen, ſom nu var bleven Sognepræſt i Horſens (Skærtorsdag 1872): „Jeg har lagt Mærke til, at mine bedſte Skrivetider ere om Aftenen, førend jeg ſkal prædike; man er nemlig kommet til Ro med ſine Tanker og ſit Arbejde, ja trænger ovenikjøbet til at komme en Stund fra det og ind i anden Tankegang.“ Men allerhelſt bad han om Aftenen, naar alt Dagværk var endt, ſin Huſtru ind i ſit Studerekammer, forat fortælle hende om ſit Arbejde og høre paa hendes Raad. Faa Mænd have i den Grad ſom Frimodt betroet Huſtruen de lønligſte Tanker. Var det end tungt for dem begge, da det gamle kjære Hjem paa Universitetet blev lukket ved Profeſſor Clauſens og den noget tidligere hjemkaldte Huſtrues Død, ſaa havde de rig Erſtatning for Savnet i de ſex Børn, ſom var Hjemmets Rigdom og Lykke. Til Krog, hvis tidlige Død ſmertede Frimodt, endſkjøndt han takkede for Vennens Udløsning fra den ubodelige Sygdom, ſkriver han allerede i 1870 (7de Novbr.): „Flokken er flink, ſpiſer, drikker, ſliber Klæder og Støvler, ſaa det er en Lyſt (undtagen for Faders Pung) og ſynes at gaa fremad, gid jeg maatte ſige: i Visdom og Naade for Gud og Mennesker. Naar jeg ſaa hertil føjer, at din gamle Ven har flere og flere Kræfter, arbejder med Lyſt og med Herrens Velſignelſe, ja, ſaa har du Billedet af et ſaare lykkeligt Hjem, ſom taaler at ſees paa nært Hold, og ſom altid har Dør og Hjerter aabne, naar Jens Krog banker paa.“ Og faa Aar efter (20de Januar 1872) ſkriver han til den Samme, ſom han og Familie Aaret iforvejen havde beſøgt paa en Udflugt: „du huſker nok hvad jeg ſagde til Affeld i Sommer, da vi rullede ned ad Kjerteminde Gade; jeg gav dig Lov til at ſige: „der kjører en lykkelig Familie!“

Allerede i 1862 (30te Juni) skriver han til Lorenzen: „det er jo om Sommeren, man plejer at spække og tække Leerhytterne", og naar Frimodt kunde, var han glad ved i Sommerferien at kunne frede lidt om sit Legemes „Telthytte". Sydpaa rejste han ikke oftere; men han besøgte Slægt og Venner heri Landet, og drog ogsaa over paa den anden Side Øresund; i Sommeren 1872 tilbragte han, med Hustru og et Par af Børnene, lykkelige Uger ved Ronneby Bad i Bleking, sammen med Professor Clausens Familie og sin kjære Ven Lorenzen fra Sorø.

Sverig øvede bestandig en stor Tiltrækning paa Frimodt. Det var det første fremmede Land, han besøgte, og det blev ogsaa det sidste. I Rejsedagbogen fra Studentertiden (1851) hedder det: „i dejligt Maaneskin naaede vi til Sverigs smukkeste lille Stad Grenna; den ligger under Foden af en vel 300 Fod høj Klippe — nær Vettern — der kan ej tænkes smukkere Beliggenhed." Netop paa dette Sted tilbragte Frimodt med Hustru og et Par af Børnene en Del af sin sidste Sommerferie; thi da Jakobskirken var indviet, trængte han til en lang Ferie, og han nød det skjønne Sommervejr og den friske Luft i fulde Drag. Fra Grenna skriver han (1ste August 1878) til Lorenzen: „jeg tænker med megen Tilfredsstillelse paa St. Jakob, St. Stefan og St. Johannes og takker Gud for den rige velsignede Virksomhed, han i Naade har betroet mig og som fylder mit Sind med højrøstet Sang heroppe i Fjeldskovene."

VIII.

(Septbr. 1878 — Marts 1879).

Legemlig raſk og aandelig forfriſket vendte han tilbage, og da Aftnerne blev lange, begyndte Misſionens Arbejdere igjen at flokkes om deres Formand. Baade i vore Møder, i Vennernes Kreds og i Samlivet med ſin Familie viſte han juſt i ſine ſidſte Maaneder en Friſkhed og et Livsmod, ſom glædede os Alle. Nye ſtore Planer dukkede op paa Misſionens Omraade; der blev forhandlet meget om at ſkaffe gode „Herberger for Fabrikspiger"; og ſidſte Gang Frimodt talte ved et Misſionsmøde (Oktober 1878 i Holmens Kirke), lagde han Menigheden denne Sag paa Hjerte; men fremfor Alt drejede Tanker og Ønſker ſig om „et Misſionshus" o: et Hus, hvori vi kunde ſkaffe Plads til vore Foreninger, Bibellæsninger, Foredrag, Pigemøder, kort ſagt, et Brændpunkt, hvorfra Virkſomheden igjen kunde udſtraale over den hele By. En Byggegrund var alt udſeet, en foreløbig Tegning udkaſtet, mange Øren lyttede, mange Fødder vare rede til at gaa frem i den Sag, hvis kun Frimodt vilde give Signal med Baſunen; men han tøvede. Aaret ſkiftede, men Frimodt bad beſtandig om Henſtand. Ved et Møde med mange af Misſionens Venner, ſom i Begyndelſen af 1879 holdtes i vort Lokale paa Østergade, talte han varmt om Sagen, men føjede til: „jeg mangler Frimodighed endnu, det er beſtandig, ſom om en Haand holdt mig tilbage." Alle bleve da enige om at tie og bie.

Denne Yttring er iøvrigt kun et Led i Rækken af mange lignende, ſom tyde paa, at der bag det ſvulmende Livsmod altid var Bevidſthed om Livets Uſikkerhed, ofte maaſke endog

Anelſe om en nær foreſtaaende Død. Faa Uger før ſin Død beſøgte han, ſom ſaa ofte, „Magdalenehjemmet“ og ſagde ved den Lejlighed, uden Foranledning, til Huſets brave Portner, ſom han holdt hjertelig af: „ja, naar Jeſus ikke mere behøver Frimodt, ſaa kalder han ham hjem!“ Løverdagen den 8de Marts, omtrent Klokken tolv, lod Frimodt ſig lukke ind i St. Jakobskirken; han tog Kirkebudet med ind i en af de aabne Stole midt i Kirken; efterat have ſat ſig, tog han en lille Bog op af Lommen og ſang et Vers; derpaa bad han en Bøn for St. Jakobskirken, for Krag og for Menigheden, at de ret maatte ſmelte ſammen i Kjærlighed, ſaa ſang han igjen et Vers, gik op til Alteret, ſaae paa Altertavlen, vendte ſig om og ſagde: „hvormange Gange har jeg ikke ſtaaet her og ſeet, at der er rejſt Steen paa Steen; hvad der har været den ſtørſte Glæde i mit Liv, det er, at Herren har ſkænket mig de to Kirker (St. Stefan og St. Jakob), thi dem har han ligefrem givet mig.“

Tirsdag den 4de Marts var Miſſionsbeſtyrelſen for ſidſte Gang ſamlet hos ham. Han modtog os paa denne brede, hjertelige Maade, ſom Alle mindes, der ere traadte ind over Frimodts Tærſkel, han var ſom ſædvanlig oprømt, og jeg ſeer ham endnu ſtaaende i Døren, med Kalenderen i ſin Haand, og ſigende til Afſked: „vil Gud, ſamles vi næſte Gang den førſte Tirsdag i April;“ da Dagen kom, laa han i ſin Grav. Søndag den 9de Marts prædikede han for ſidſte Gang. Aftenen efter deltog han i Kjøbenhavns gejſtlige Convent, hvor han tog Ordet for en udvidet Perikoperække, men han var tankefuld og paafaldende taus. Fredag den 14de Marts holdt han Skriftemaal for ſidſte Gang i St. Johanneskirke, og inden han forlod Kirken ſagde han til Klok-

keren, som var ham saare kjær: „vi have haft det velsignet sammen, men hvorlænge skal dette blive ved?“ lignende Yttringer havde han iøvrigt tidligere brugt. Løverdag den 15de blev han upasselig, var glad over ikke at skulle prædike Dagen efter, og gik til Sengs. Sygdommen, som i Begyndelsen ikke gav Anledning til Frygt, antog efterhaanden Karakteren af en alvorlig Lungebetændelse, og allerede Fredag den 21de Marts lød Sørgebudskabet: Frimodt er død! Det lykkelige Hjem var blevet et Sorgens Hus, hans Menighed var som lamslaaet, og over hele Landet lød der et Suk fra mangfoldige Hjerter. Hans Venner samlede sig strax, for at udvirke det Fornødne til at hans Legeme maatte finde Hvilen tæt udenfor den Kirke, hvor han i atten Aar havde røgtet sin Herres Gjerning. Til at smykke Graven med hans Billede, opsætte Mindetavler i Stefans- og Jakobskirken, og stifte et „Rudolf Frimodts Legat“, blev der snart efter gjort indledende Skridt. Taknemlighed og Kjærlighed forsømte Intet; paa disses Regning maa det skrives, hvis Besindigheden i en eller anden Retning gik lidt tabt under Indtrykket af den uventede og overvældende Sorg.

Fredag den 28de Marts fandt Begravelsen Sted. Kirken var overfyldt, og udenfor stod tætte Skarer. Hans kjæreste Ven, Svogeren, Dr. Johannes Clausen, talte først, derpaa hans mangeaarige Medtjener Rindom; hans Ven Chr. Richardt havde skrevet en skjøn Sang, som blev sunget i Kirken. Endeel Præster, ældre og yngre, bar ham derpaa ud til Graven, hvor det sidste Ord blev talt af Vilh. Beck, som forrettede Jordspaakastelsen.*)

---

*) Alle Talerne og Sangene ere trykte i et Hefte: „ved R. Frimodts Jordefærd“. Gad 1879.

Faa Aftner efterat Frimodt var ſtedet til Hvilen, ſang en klar Røſt*) henover hans Grav:

Staalſatte Præſt og Tjener god,
med Malmet i din ſkjønne Stemme,
med Aanden hos din Frelſer hjemme,
med Kjærlighedens fulde Mod!
naar du til Kirke ringe lod,
blev Overhyrden kjendt paa Røſten,
og Hjorden flokkedes om Trøſten,
der giver ſyge Sjæle Bod.

Naar St. Johannes Klokker gaa
for Folket i den tætte Klynge,
ſkal deres Tunger og udſynge
en Tak, ſom kan dit Hjemſted naa;
Og Jakobſpiret peger paa,
ſom Stefans Kors, dets gyldne Sale,
ſaa Stenene ſkal ogſaa tale
om hvad der i dit Hjerte laa!

*) Provſt Paludan-Müller (i „Fædrelandet“ for 1ſte April 1879.)

Efterſkrift.

For ſent til at indſætte i ſelve Skildringen har jeg modtaget Underretning om de „gudelige Forſamlinger", ſom Frimodt og Rindom i Forening afholdt i deres første Præſteaar (1863—1865). I Kroen paa Lygtevejen, nær det Sted, hvor Stefanskirken nu ſtaaer, ſamledes Fredagaften om Vinteren en Skare Mennesker; begge Præſterne vare altid tilſtede og talte ſkiftevis over en frit valgt Text. Her var Samlingspunktet for „de Opvakte"; ogſaa fra Amager kom Mange til disſe Møder. Denne Sag burde have været omtalt i femte Afſnit, under Skildringen af Frimodts første Præſteaar.

Nogle Prædikener

fra

Trinitatistiden

af

V. Frimodt,
Præst ved St. Johanneskirken.

„Dersom Saltet miſter ſin Kraft,
hvormed ſkal det ſaltes?"
(Matth. Evang. 5, 13.)

Kjøbenhavn.
Forlagt af G. E. C. Gad.
Thieles Bogtrykkeri.
1871.

Indhold.

		Side
I.	Herrens Tempel. (Pintſedag)	1
II.	Den rige Mand og den fattige Lazarus. (1ſte Søndag efter Trinitatis)	11
III.	Kom til Nadvere! (2den Søndag efter Trinitatis)	21
IV.	Det fortabte Faar. (3die Søndag efter Trinitatis)	31
V.	Vogter eder for de falſke Propheter. (8de Søndag efter Trinitatis)	40
VI.	Jeſus gjør alle Ting vel. (12te Søndag efter Trinitatis)	49
VII.	Samaritanen. (13de Søndag efter Trinitatis)	58
VIII.	Hvor ere de Ni? (14de Søndag efter Trinitatis)	69
IX.	Søg først Guds Rige! (15de Søndag efter Trinitatis)	78
X.	Døden og Livet. (16de Søndag efter Trinitatis)	88
XI.	Er det tilladt at helbrede paa Sabbaten? (17de Søndag efter Trinitatis)	101
XII.	Hvad tykkes du om Chriſtus? (18de Søndag efter Trinitatis)	110
XIII.	Har du dine Synders Forladelſe? (19de Søndag efter Trinitatis)	120
XIV.	Allehelgensdag	129
XV.	Troer du Ordet? (21de Søndag efter Trinitatis)	138
XVI.	Hvorledes betaler du din Skat? (23de Søndag efter Trinitatis)	148
XVII.	Den blodſottige Kvinde. (24de Søndag efter Trinitatis)	157
XVIII.	Kom til Jeſus! (26de Søndag efter Trinitatis)	160

Herrens Tempel.

Pinsedag.

Joh. Evang. 14, 23—31.

Jesus svarede og sagde til Judas: om Nogen elsker mig, skal han holde mit Ord; og min Fader skal elske ham, og vi skulle komme til ham, og tage Bolig hos ham. Hvo mig ikke elsker, holder ikke mine Ord; og det Ord, som I høre, er ikke mit, men Faderens, som mig haver udsendt. Dette haver jeg talet til Eder, medens jeg blev hos Eder. Men Talsmanden, den Hellig Aand, hvilken Faderen skal sende i mit Navn, han skal lære Eder alle Ting, og minde Eder paa alle Ting, som jeg haver sagt Eder. Fred lader jeg Eder, min Fred giver jeg Eder; jeg giver Eder ikke, som Verden giver. Eders Hjerte forfærdes ikke, forsage ikke! I have hørt, at jeg sagde til Eder: jeg gaaer bort, og kommer til Eder igjen; dersom I havde mig kjær, da glædede I Eder, at jeg sagde: jeg gaaer til Faderen; thi min Fader er større end jeg. Og nu haver jeg sagt Eder det, før det skeer, at, naar det er skeet, I da skulle troe. Jeg skal herefter ikke tale Meget med Eder; thi denne Verdens Fyrste kommer, og haver slet Intet i mig. Men paa det Verden skal kjende, at jeg elsker Faderen, og ligesom Faderen haver befalet mig, saa gjør jeg. Staaer op, og lader os gaae herfra!

„Ingen kan lægge en anden Grundvold end den, som lagt er, hvilken er Christus Jesus" (1 Cor. 3, 11). Mine

Brødre, enhver Bygmester og Bygherre, som vil opføre et Huus, en Bygning, der ikke skal omkastes af ethvert Vindstød, men modstaae Tidens fortærende Tand, han tænker fremfor alt at lægge en forsvarlig Grund til Bygningen; den vise og forstandige Bygmester, der ikke vil, at Rævene skulle nedrive og Pladskregnen bortskylle, hvad han opfører, han tøver og venter med at tage fat paa Arbeidet, indtil han seer, at den forsvarlige Grundsten er tilstede og Grundvolden kan blive lagt. Derfor tøvede og ventede den Bygmester, hvis Fest vi idag ville feire med hinanden, derfor tøvede Guds Bygmester, den Helligaand, som udgaaer fra Faderen og Sønnen, eet med Faderen og Sønnen, hvis store guddommelige Opgave det er at opføre Guds Tempel, at bygge den levende Guds Tempel i denne onde Verden og paa denne Synderjord. Han tøvede og ventede med sit Arbeide og sin Gjerning indtil Tidens Fylde kom, indtil Hovedhjørnestenen, indtil Grundvolden var der, paa hvilken Bygningen skal hvile, men Grunvolden er Christus Jesus. Vel havde Guds Helligaand ligefra Verdens Skabelse hist og her forbarmet sig over enkelte Syndere, vel havde Guds Helligaand arbeidet blandt et enkelt Folk, blandt Israels Børn, skrevet Lovens Bud paa Stentavlerne og besøgt de fromme Fædre og Propheter med sin Raadetrøst; men først da Golgathas Høi havde bævet paa Langfredag og Grundvolden var bleven nedlagt som den evige Klippe og befæstet i vor Frelsers Blod; først da kunde den Helligaand lægge Haand paa den store Byggegjerning at opføre Guds Tempel paa Jorden; først da kunde det opfyldes, hvad der var lovet: „i de sidste Dage vil jeg udgyde min Aand over alt Kjød; Eders Sønner og Eders Døttre skulle prophetere, de Unge blandt Eder skulle see Syner og de Gamle skulle have Drømme; ja endog over mine Trælle og mine Trælqvinder vil jeg i de

Dage udgyde af min Aand og de skulle prophetere" (Joel 3, 1. 2). Da den store Naadegjerning var fuldbyrdet i Verden, da Guds egen Søn var død for vore Synder og opreist til vor Retfærdighed, da det var fuldbragt, da Hovedhjørnestenen, som denne Verdens Bygningsmænd havde forkastet, var antaget af den levende Gud; først da kom Bygmesteren, som skulde bygge paa denne Hjørnesten, da kom Guds Aand som et vældigt fremfarende Veir at samle Stene til Bygningen, og er siden hiin første Pintsedag vedblevet at bygge og arbeide indtil denne Dag, og vil blive ved indtil Dagenes Ende. Lad os derfor nærmere tale med hinanden idag om denne store Bygmester og Hans Arbeide, men lad os tale og lad os bede saaledes, at det kan fornemmes, at Aanden er iblandt os og arbeider med os og paa os. Der var en Tid i Jeremiæ Dage, da Israels Folk og deres vantro Præster raabte: „Herrens Tempel, Herrens Tempel, Herrens Tempel ere vi" (Jerem. 7, 4), men de vare dog ikke Herrens Tempel, fordi de laae i deres Synder og forlode sig paa Løgnens Ord; lad os dog ikke komme ind i en lignende Vildfarelse, men lad os bede den Aand, som er Sandhedens Aand, meer og meer at gjøre os til gode levende Stene, der hvile fast og trygt paa Hovedhjørnestenen, som er Christus, thi først da høre vi med til Guds Tempel.

„Ingen kan lægge en anden Grundvold end den, som lagt er, hvilken er Christus Jesus". Mine Brødre, derpaa kjendes den vise og forstandige Bygmester, derpaa kjendes det, at det er Guds Helligaand, som driver Værket og bygger Bygningen, at denne Grundvold bliver valgt og ingen anden. Der er blevet arbeidet og opført grumme meget i denne Verden, som alt er sporløst forsvundet og blevet til Intet; hvor ere de henne de mange Foreninger og Forsamlinger af Mennesker,

ſom forekom Verden ſaa faſte og ſtærke, fordi de vare ſtøttede af Menneſkelove og opførte af Menneſkeforſætter, forſvarede ved Vaaben og omgjærdede af Staal? hvor ere de henne disſe Forbund af Stater og Selſkaber af Mennesker, ſom forekom Samtiden ſaa faſte og ſaa ſtærke? — De ere faldne og ſtyrtede ſammen ſom Huſet, der bygges paa Sand, de ere ſporløſt udſlettede og afløſte af andre, ſom atter vare deres Tid. Men ſee, mine Brødre, det er Bygningen, ſom ſtaaer faſt gjennem alle Tidens Omſkiftelſer, ſom bliver til evige Tider, Guds hellige Kirke, der ſtiftedes paa Pintſedagen i Jeruſalem, da den befæſtedes paa Klippen, ſom er Chriſtus. Hvor ringe og ubetydelig denne Grundvold end ſynes Verden at være; hvorofte denne Verdens Bygningsmænd, baade Konger og Keiſere, baade Statsmænd og Philoſopher end have forkaſtet denne Hjørneſten, hvorofte de end ønſke at udrydde denne enfoldige Tale om den korsfæſtede Guds Søn; Klippen er dog blevet ſtaaende i Verden og Helvedes Porte ſkulle ikke faae Magt over den; Klippen er dog blevet ſtaaende, Grundvolden er ikke blevet rokket, men i disſe 1800 Aar ere Stene og Mure og Piller og Hvælvinger blevne opførte paa Grundvolden, Herren til Ære og Sjælene til Frelſe. Guds Kirke ſtaaer faſt, thi Bygmeſteren valgte den rette, den eneſte Grundvold, ſom er faſt. — Og ikke blot dette, at Grundvolden er faſt, — men den er bred og ſtor nok til at bære den hele Bygning; „thi Chriſtus er død, ikke alene for vore, men for den ganſke Verdens Synder" (1 Joh. 2, 2). Ja visſelig er Grundvolden bred nok til den hele Bygning; opløfter Eders Øine og Hjerter og betænker dog, mine Venner, hvor vidunderligt Bygmeſteren har arbeidet i disſe 1800 Aar; naar vi nu idag ere forſamlede, ſaa er det ikke alene trindt om i det lille Danmark, der holdes Pintſe og prædikes om den

korsfæstede Jesus, ikke alene trindt om i denne Verdensdel med dens Millioner af Sjæle, nei ogsaa blandt Grønlændere og Afrikas Negere, i Amerikas Urskove og paa Asiens Sletter, paa over hundrede Tungemaal forkyndes det salige Evangelium: at der er Frelse i Jesus for alle Syndere. Naar en Bygning er stor og vidtløftig, følger det af sig selv, at der maa være forskjellige Afdelinger, forskjellige Værelser, adskilte ved Mellemvægge og Skillerum, derfor maa det ikke forarge noget Guds Barn, at der ogsaa i den Bygning, som er opført af den himmelske Bygmester, findes forskjellige Afdelinger; det maa ikke forarge noget Guds Barn, at der i den levende Guds Tempelbygning findes mange Sideskibe og mindre Tilbygninger, som dog alle høre med til Herrens aandelige Huus; det maa ikke forarge Guds Børn, at der i den store Christenhed findes mange Partier, mange Secter, mange Landskirker, afpassede efter hvert Folks Eiendommeligheder og efter de Naadegaver, som ere dem betroede at aagre med; — alt det kan ikke være anderledes, det maa være saaledes efter Guds Ord; den vise Bygmester har givet sit Minde dertil efter Timelighedens Vilkaar; — men alle høre de dog med til det store Hus og til Herrens Tempel, saafremt de ere opførte paa den ene Grundvold, Jesus Christus, saafremt de arbeide paa denne Grundvold og ikke ville vide andet til Salighed end den korsfæstede Jesus. Lad os dog paa denne Guds Aands Festdag faae Naade til at overse de timelige Forskjelligheder, overse det meget slette Arbeide, som er opført af Menneskehænder, og som derfor ogsaa vil styrte sammen i sin Tid, overse det meget Menneskelige, som blander sig ind i Aandens Arbeide og oploste vore Hjerter forat prise den levende Gud, som ikke er bleven træt af at arbeide paa os arme Syndere, prise den Helligaand, som endnu den Dag idag paa mang-

foldige Tungemaal kalder ad Synderne, at de skulle komme og hvile paa Klippen og blive salige ved Jesus. Naar vi i denne Tid af Aaret færdes herudenfor i Skov og paa Mark og see al den vidunderlige Pragt og Rigdom af Blomster, Græs og Blade, som er skudt frem efter den lange Vinter, ja saa blive vi dog vist opløftede af den store Almagt, som vor Skabergud udfolder for vore Øine; — men hvad er al denne Fylde og Rigdom imod den Naade, at Guds hellige Kirke er plantet iblandt os; hvad er al Naturens og Skovenes Skjønhed, som dog hastig affalder og engang skal smeltes i den store Brand, hvad er dette imod den hellige Tempelbygning, opført paa Jesus, som Grundvolden, baaret af Apostlene og de Hellige som Støtter og Piller, denne aandelige Bygning, som hæver sig i Verden med sine Mure og Gavle, med sine Spir og Hvælvinger, denne Bygning, som bliver og som skal bestaae gjennem Tiderne, indtil den staaer som Guds eget Paulun i det nye Jerusalem paa den nye Jord? O mine Brødre og Søstre, til alle Tider og af alle Slægter blive Stenene hentede ind til denne Bygning, af alle Folkeslag, Nationer, Stammer og Tungemaal saamange som ere af Sandheden, saamange som ville lade sig drage af Aanden og Ordet; — maatte dog ogsaa vi, ja vi som nu leve, vi som her ere forsamlede være blandt de levende Stene og sidde faste i Murværket, hver efter den ham anviste Plads; — lad os prøve vore Hjerter, om det skulde være saa.

„Ingen kan lægge en anden Grundvold end den, som lagt er, hvilken er Christus Jesus." Naar dette altsaa er det første ved en Bygning, at der er en forsvarlig, fast og bred Grundvold; saa bliver det næste, — hvorledes der bygges derpaa, om de Sten, som skulle bruges til Mure, Piller og

saa fremdeles, om de ere stærke og gode og faste. Hvis en Bygherre kun vilde tage Leret, forme det til Mursten, tørre dem og da bruge dem, kun bruge, hvad man i Bygningssproget kalder raa Stene, saa vilde Regnen snart skylle dem bort og Tiden hastig fortære Værket; — nei, Stenene maae først i Ilden, de maae brændes for at faae Haardhed og Fasthed, for ret at blive brugbare, først da kan der være Haab om Varighed og Styrke. Lad os kun blive i dette Billede, mine Venner; og lad mig alvorligt spørge dig, hører du til de raa eller til de brændte Stene? Af Naturen ere vi alle Ler, af Naturen ere vi alle raa Stene, af Naturen, som vi ere udgaaede af Moders Liv, ere vi kun Syndere, der slet ikke kunne andet end synde; slet ikke kunne elske Gud eller bestaae for hans Ansigt; skal derfor et Menneske kunne due til at være en Sten i Bygningen, en levende Sten i den hellige Tempelbygning, saa maa han først brændes, saa maa han først ind i den Helligaands Ovn, ind i Omvendelsens Hede og Smerte, at Synden og Verden kan døe og det nye Troesliv vinde Form og Skikkelse i ham. Af Naturen ere vi alle kun raa Stene, kun Syndere; — men saa tænke saa mange, ak saa mange: „Med Aarene, naar du faaer udviklet din Forstand, naar du faaer indsamlet en Del Kundskaber, naar du lever et skikkeligt Liv, naar du beflitter dig paa det, som er ordentligt og anstændigt i Verden, naar du kjønt gaaer i Kirke engang imellem, naar du lader dine Børn confirmere og gaaer tilalters med dem;" — ja saa tænke mange, at de ere gode Christne og at de høre med til den hellige Familie, til den store Tempelbygning; — men ak, trods al Polituren, trods al den ydre Pænhed og Ærbarhed og Kirkelighed; Hjertet er dog fuldt af Synd og Verdslighed, de ere dog kun raa Stene og blive kasserede af Bygherren. Saalænge den Hellig-

aands Ild ikke har gjennemglødet Hjertet, brændt Synden til-døde ved Jesu uforskyldte Naade, fortæret Egenretfærdigheden, saa Troen alene klinger igjennem det hele Menneskes Liv og Handling, — saalænge er du ikke nogen brugbar Sten, saalænge er du ikke nogen levende Sten og kan ikke hvile paa Grundvolden. — Det er dette vor Frelser taler om i Evangeliet idag, naar Han siger: „Om Nogen elsker mig, skal han holde mit Ord, og min Fader skal elske ham og vi skulle komme til ham og tage Bolig hos ham.“ Hvilken vidunderlig Forjættelse, at Faderen og Sønnen vil komme til et Menneske og tage Bolig i hans Hjerte, hvilken vidunderlig Naade, at den store almægtige levende Gud vil drage ind i en Synders Hjerte og boe derinde. Men hvem kan vel bevirke dette, hvem kan vække en saadan Kjærlighed i en Synders Hjerte til Jesus, hvem kan berede Veien for den levende Gud, hvem kan aabne Dørene for ham; — mon et Menneske kan gjøre det ved egen Kraft og Forsæt? Nei, nei, mine Venner, det kan alene den Guds Aand, hvis Fest vi feire idag, det kan alene den Helligaand. Og netop dette er Hemmeligheden ved hver en levende Sten, at den selv er et Tempel, en Bolig for den treenige Gud; dette er Hemmeligheden ved hver en Synder, som hører til Guds sande Menighed, at han er et Tempel for Faderen og Sønnen og den Helligaand, — og denne Naadegjerning beroer ikke paa Kjød og Blod, den er Aandens Værk. — Jesus siger ikke, at Faderen og Sønnen vil komme og aflægge et flygtigt Besøg, Jesus siger ikke at det er nok, at blive sat i en forbigaaende blød Stemning ved en Prædiken i Ny og Næ, Jesus siger ikke, at det er nok at mærke en enkelt Susen i Sjælen, som driver fromme Løfter og Forsætter frem til en Tid; — nei, Jesus lover og skjænker os denne mageløse Forjættelse, at Faderen og Sønnen ville tage blivende

Ophold og Bolig i Hjertet; og det kan dog vist enhver forstaae, hvor den levende Gud er tilhuse, der maa Afguderne vige Pladsen, hvor den levende Gud regerer, der maa Synden ligge under, der maa Synden flygte, der maa Synden vige; — hvor den treenige Gud boer i al sin Helligheb, der maa den gamle Adam døe og korsfæstes; hvor den levende Gud opfylder Hjertet med sin Freb, der maa Verden med al dens Bekymring, Ufred og Løgn svinde hen og blive til Intet. Det er dette, den Helligaand vil gjøre med os Alle, det er dette, Guds Aand vil og kan gjøre med enhver Synder. — Men hvad siger du da min Tilhører, hvad synes du om dig, er du en levende Sten i Bygningen, er du den levende Guds Tempel, har Faderen og Sønnen taget Bolig hos dig? — Du drager maaske et Suk ved at skulle svare paa dette Spørgsmaal; — og veed ikke ret hvad du skal svare; — men har Guds Aand da begyndt at virke paa dig og i dig? En saadan mægtig Forandring og Forvandling, den skeer ikke paa samme Maade for alle Mennesker, den skeer ikke altid paa een Gang, der kan ofte gaae Maaneder, Aar, ja et heelt langt Liv inden Aanden seirer over dette trodsige og forsagte Hjerte. Men veed du om Begyndelsen er skeet, saa du er ført ind i Ovnen forat brændes til en levende Sten i Tempelbygningen. O mine Brødre og Søstre, hvor saligt dog for dem iblandt os, som tør sige, om end i Skrøbelighed: „Ja, ja, Herren og Aanden har været os saa naadige at forbarme sig over os, vi have faaet det nye Øre til at høre om Jesus, vi have faaet det nye Hjerte med Troens Pulsslag, Herren være lovet, jeg har lært at hade Synden og Satan og favne min Frelser; — jeg hører dog med til Tempelbygningen." — Ja, Gud være i Evighed takket, at dog ikke saa faa iblandt os tør sige det; — og bryd dig saa forresten slet ikke om, hvor din

Plads er i Herrens ſtore Tempel, om du ſidder ſkjult midt i Muren, om Du hører til Forſtringerne eller til Bæreſtenene, nei lad det ikke bekymre dig, Aanden veed nok, hvor Han har bedſt Plads og Brug for enhver af os, Han alene er den viſe Bygmeſter, ſom kan lære os Ydmyghed; — men lov Ham og priis Ham, at du har fundet Jeſus, at du troer Jeſus, at du er en levende Sten, der hviler paa Grundvolden; — du kan være vis paa, du ſkal ikke blive glemt eller overſeet paa Herrens ſtore Dag, naar vi da ſkulle indføies ſom Stene i det nye Jeruſalem.

Den rige Mand og den fattige Lazarus.

1ſte Søndag efter Trinitatis.

Luc. Evang. 16, 19—31.

(Jeſus ſagde til Phariſæerne:)

Men der var en rig Mand, og han klædte ſig i Purpur og koſteligt Linklæde, og levede hver Dag herligen og i Glæde. Der var og en Fattig, ved Navn Lazarus, ſom var lagt for hans Dør, fuld af Saar. Og han begjerede at mættes af de Smuler, ſom faldt af den Riges Bord; men og Hundene kom, og ſlikkede hans Saar. Men det begav ſig, at den Fattige døde, og at han blev henbaaren af Englene i Abrahams Skjød; men den Rige døde ogſaa og blev begraven. Og der han opløftede ſine Øine i Helvede, der han var i Pine, ſaae han Abraham langt borte, og Lazarus i hans Skjød. Og han raabte, og ſagde: Fader Abraham! forbarm dig over mig, og ſend Lazarus, at han dypper det Yderſte af ſin Finger i Vand, og lædſker min Tunge; thi jeg pines ſvarligen i denne Lue. Men Abraham ſagde: Søn! kom ihu, at du haver annammet dit Gode i din Livstid, og Lazarus ligeſaa det Onde; men nu trøſtes han, og du pines. Og foruden alt dette er imellem os og Eder et ſtort Svælg befæſtet, at de, ſom ville fare herfra ned til Eder, kunne ikke, og de kunne ei heller fare derfra over til os. Men han ſagde: ſaa beder jeg dig, Fader! at du ſender ham til min Faders Huus; thi jeg haver fem Brødre, paa det han kan vidne for dem, at ikke ogſaa de komme i denne Pines Sted.

Abraham ſagde til ham: de have Moſes og Propheterne, lad dem høre dem. Men han ſagde: ak nei, Fader Abraham! men derſom Nogen fra de Døde gik til dem, da omvendte de ſig. Men han ſagde til ham: høre de ikke Moſes og Propheterne, da troe de ikke heller, om Nogen opſtod fra de Døde.

Saa have vi da nu hørt, hvorledes der ſeer ud i det fremmede Land, til hvilket vi Alle drage, deromme bag Dødens Port, deromme bag Graven. Nu have vi alleſammen igjen hørt, at der virkelig er en Himmel og et Helvede, ſom indtræde ſtrax efter Døden for alle dem, der have Guds Ord, have Moſes og Propheterne; at der virkelig er et Abrahams Skjød, med Hvile, Fred og Vederkvægelſe; et Paradis med Livets Sol og Livets Flod og Livets Frugt til evig Huſvalelſe for alle dets Beboere; men ogſaa at der virkelig er et Pineſted med en brændende Ild, ſom ſvier gjennem Marv og Ben, indtil den naaer Hjerterødderne, med en Lue, der flammer uden at ſlukkes, der brænder uden at fortære. Nu have vi igjen hørt det alleſammen, hvorledes der ſeer ud bag Graven, at der gaaer en Vei midt igjennem det Land, et dybt, et gabende, et bundløſt Svælg mellem Paradis og Pineſtedet, ſaa at det er umuligt, at nogen af dem ſom her i Verden have havt Guds Ord kunne komme over fra det ene Sted til det andet; ſaa at det er umuligt, at nogen fra Pineſtedet kan ſlippe over Svælget og gaae ind i Abrahams Skjød eller omvendt fra Himlen til Helvede, — hver faaer ſin Plads efter Døden og der bliver han. — Jeſus har ſagt os det altſammen, Han, hvis Ord ere Ja, Amen, Hans Navn være priſet gjennem alle Evigheder. Ja mine Brødre og Søſtre nu have vi alleſammen igjen hørt denne ſtore Hemmelighed; o maatte vi dog nu ogſaa alleſammen tro dette Jeſu Ord, maatte vi dog alleſammen

ydmygt ville bøie os under Ham, den trofaste og sanddru Jesus, saa at Ingen lader sig lede vild af Satans Forlokkelser, naar han lyver og indbilder Folket, at der er intet Liv efter dette, men at med Døden er alting ude og at Mennesket dør som Qvæget; — maatte vi dog allesammen ydmygt ville bøie os under Ham, den trofaste og sanddru Jesus, saa Ingen lader sig lede vild af denne Verdens Vise, som drømme om en Skjærsild, fra hvilken man nok kan bede sine Afdøde ud og ind i Himlen; som drømme om, at der for dem, som her paa Jorden have havt Guds Ord, Mosés og Propheterne, endnu skulde kunne gives Omvendelse efter Døden, saa man skulde kunne slippe over det dybe Svælg ind i Himlen. — Mine Brødre, min Agt er det at blive enfoldigt ved min Herres Ord og minde Eder Alle; Tiden skrider og Døden nærmer sig til Enhver iblandt os med raske Skridt, du veed ikke naar han banker paa din Dør og tager dig med om bag Graven, hvor du saa faaer Syn for Sagen og faaer din Plads anviist for al Evighed. — Her, her paa Jorden, mens vi ere i dette Liv, her skal Slaget staae, her maae vi bestemme os, om vi ville gaae til Paradis af Naade eller synke i Pinestedet med Ret. — Jeg er vis paa, at der i denne store Forsamling ikke er en eneste Sjæl, som ikke ønsker at komme ind i Paradis; ja her er vel ikke en eneste, som ikke venter og haaber, at han nok skal faae det godt efter Døden; — ak maatte dit Ønske og dit Haab ikke være bygget paa løst Sand, maatte du dog ikke leve i en stor Skuffelse og Vildfarelse. — Jeg har talt med mange Mennesker som vare ved at døe, og næsten alle uden Undtagelse have troet sig fuldkommen sikkre paa Himlen; men om mangfoldige af dem er jeg overbeviist, at de have opslaaet Øinene i Pinestedet, og nu med Suk og Taarer ønske, at de vare her tilbage paa Jorden; —

blot een, — blot en eneste Dag forat de kunde omvende sig, troe og blive salige; — o maatte dog ingen blandt os gjøre den Erfaring. Lad os derfor prøve vore Hjerter, lad os spørge os selv, hver især, er du blandt den rige Mands Brødre og Søstre, eller hører du til den arme Lazarus' Slægt og Venner; thi deraf afhænger det store Evigheds Svar; — deraf afhænger det, om du skal synke ned og pines i Helvede eller paa Englehænder bæres ind i Abrahams Skjød.

Er du blandt den rige Mands Brødre og Søstre? Hvis nu nogen vilde svare paa dette Spørgsmaal omtrent saaledes: „nei, Gudbevares tænk dog ikke det om mig, der staaer jo om den rige Mand, at han klædte sig i Purpur og kosteligt Linklæde og levede hver Dag herlig og i Glæde; — og det er saa langtfra, at nogen skulde kunne sige det om mig, at jeg er rig og lever i Overflod, at jeg tvertimod har grumme lidt at leve af og neppe kan klæde mig efter min Stand, — hvor skulde jeg kunde kaldes den rige Mands Brødre eller Søstre?" Sæt at nogen svarede omtrent saaledes; saa vil jeg sige dig min Ven, at det Svar vil jeg slet ikke lade gjælde; thi det veed jeg godt, at det er grumme faa Mennesker, der ere rige og som hver Dag kunne leve herlig; men sæt at du, som kun har til Nødtørftighed eller som endog er grumme fattig paa Guld og Gods, sæt at det netop var din daglige Bekymring, at du ikke er rig, sæt at det hørte til dine lønlige, dine stadige, dine inderlige Ønsker, at du engang maatte komme til Rigdom og Overflod og kunne leve som en rig Mand, — hvis du virkelig mærker noget Saadant hos dig og vedgaaer det for dig selv, o saa lad mig sige dig, saa røber du et farligt Slægtskab med den rige Mand i Evangeliet, saa kan det nok være, at du er mere i Familie med ham end du hidtil har gjort dig klart; thi ikke alene efter hvad et Menneske har,

men ogſaa efter hvad han ønſker at have ſkal han veies og prøves. — Eller hvis en anden vilde fralægge ſig Slægtſkab med den rige Mand derved at du ſagde: — „nei, hans Broder eller Søſter kan jeg ikke være, han var jo en gjerrig, paaholden Gnier, der ikke havde noget tilovers til den fattige Lazarus; og det er jeg ſlet ikke.“ — Min kjære Ven, ſaa vogt dig, at du ikke ſiger den rige Mand mere paa end du kan ſtaae ved, det var jo dog allerede-noget, at Lazarus fik Smulerne fra hans Bord, og mon du for Alvor vilde kalde den gjerrig, ſom delte ſine Herligheder med ſine Venner og ſine Omgangsfæller; jeg troer tvertimod, at den rige Mand har været en høiſt elſkværdig, beleven Vært at være Gjæſt hos; hans Huus har været et meget ſøgt-Sted med elegante Middagstafler, gemytlige Baller, Soireer og Concerter, hvor enhver kunde ſpiſe og nyde i fuldt Maal. — Saa hvis du mener, at du ikke kan kaldes den rige Mands Broder, fordi du ikke er gjerrig, ſaa ſiger jeg dig, at du tager feil og ſkyder udenom Maalet. — Eller hvis nogen vilde kalde den rige Mand hovmodig og ubarmhjertig, ſaa vil jeg ſpørge dig, om det tyder paa Ubarmhjertighed, at han bad for ſine fem Brødre, at de ikke ſkulde komme i ſamme Pine ſom han ſelv; og hvor mange blandt os vilde være barmhjertige nok til at have en ſyg Lazarus liggende for vor Dør i vort ſmukke Palads, hvis vi havde et ſaadant; o mine Venner, lad os vogte os for at fralægge os Slægtſkab med dette Verdensbarn ved at paaſige ham Lyder og Laſter, ſom han ikke havde; lad os tvertimod ſee og forſtaae, at hans Brødre ere mange og at hans Slægt er grumme ſtor ogſaa den Dag idag. Thi hvorpaa er det vel, at det kommer an, hvad var Grunden til at den rige Mand foer til Helvede, til Pinen, og hvad kan for dig og mig blive en lignende Anſtødsſten, paa hvilken vi kunne ſtøde

os tilblods og døe den evige Død. Vi høre det gjennem Abrahams Mund, da han sagde til ham: „Søn, du haver annammet dit Gode i din Livstid"; han siger ikke det Gode, men dit Gode. Der var altsaa noget, som den rige Mand havde valgt og kaaret sig som sit Gode i denne Verden, noget andet end den levende treenige Gud; og det er den selvsamme Fare, enhver af os løber mens vi ere tilhuse paa Jorden, at ogsaa vi kunne vælge noget andet end den levende Gud som vort Gode; og saa ere vi den rige Mands Sødskende. At den rige Mand havde valgt Rigdom og Vellevnet som sit Gode og nød det som sit Gode, det var det frygtelige ved hans Liv, at han saa forresten var en brav Borger, der betalte sine Skatter, var en skikkelig Mand, der tog Del i Jødernes Gudstjeneste, betalte sit Offer, sin Tiende, sine Præstepenge, lod sine Børn omskjære og oplære i Loven; det havde altsammen slet ikke noget at betyde, hans Gode var ikke Gud, det var kun hans Rigdom og Vellevnet, det var det, der opfyldte hans Sindelag, udfyldte hans Tanker. — Og derfor siger jeg i stor Alvor og Kjærlighed til enhver af Eder, randsag og prøv dit Hjerte, hvor du har dit Gode og hvad der er dit Gode; den rige Mand havde valgt sit Gode i Pengene og Pengenes Glæde; det har du maaske ikke, men hvad er dit Gode, er Gud dit Gode, er vor Herres Jesu Christi Fader den, der opfylder dit Sind og Tanke tidlig og silde, eller er der noget andet, som har større Plads i dit Hjerte og i din Sjæl; hvad lever du for og hvad drømmer du om, er det Ære, er det Forfængelighed, er det Forlystelser, er det Vellyst, er det et Menneske, er det din Mand, din Hustru, dine Børn, kort sagt er det noget Skabt, du sætter over Skaberen, ja saa er du den rige Mands Brødre og Søstre, thi saa dyrker du en Afgud; og en Afgud kan ikke redde et

Menneſte, en Afgud kan kun fordærve et Menneſte. — O ſee dog, hvor Menneſtene klynge ſig til Afguder og vælge deres Gode i denne Verden; men naar ſaa Døden kommer og man ikke har andet end ſin Afgud, ſit Gode i Verden at klamre ſig om, ak, ak! lær det itide af den rige Mand at forlade Afguderne og vende dig fra dem. Hvor frygteligt for den rige Mand, den ene Dag at ſidde ved ſit rige Taffel og drikke overflødig Vin — og den næſte Dag ikke at have en Draabe Vand til ſin tørſtige Tunge, hvor frygteligt, den ene Dag at hvile behageligt i ſin bløde Seng og den næſte Dag at være omſpændt af de evige Luer, hvor frygteligt, den ene Dag at ſynge glade Sange med ſine Venner og den næſte Dag at høre Graad og Tænders Gnidſel af de fortabte Aander, hvor frygteligt at døe ſom den rige Mand, at blive begravet ſom den rige Mand, begrædt af ſine Venner, at faae en Marmorſtøtte reiſt paa ſin Grav med forgyldte Bogſtaver, hvor der blev fortalt, hvilken fortræffelig Medborger der var gaaet til den evige Hvile, -- og ſaa ſelv, ſelv at høre den levende Gud ſige: fordømt, fordømt, evig — bort fra mit Anſigt. — Saaledes gik det den rige Mand og ſaaledes vil det gaae alle hans Brødre og Søſtre. — Derfor prøv dig ſelv, hvad hænger dit Hjerte ved, hvad er dit Gode?

Er du blandt den rige Mands Brødre, eller hører du til den arme Lazarus's Slægt og Venner? Hvis nogen atter paa dette Spørgsmaal vilde ſvare og ſige: „nei, Gud ſkee Lov, en ſaadan uſel, fattig, ſyg Tigger ſom Lazarus er jeg dog ikke, jeg har dog baade Tag over Hovedet og Brød at mætte mig med;" — ſaa vilde jeg fremdeles ſige, dette Svar kan jeg ikke lade gjælde, thi det veed jeg visſelig, at der ſikkert i denne Forſamling ikke er en eneſte, der timelig er ſaa fattig ſom Lazarus var det, men ligeſaalidt ſom Slægtſkabet med

den rige Mand beroer paa de ydre jordiſke Kaar, ligeſaalidt tør man altid vente at finde Lazarus's ſande Venner blandt Stoddere og Tiggere. Nei, mine Brødre, det er i Hjertet, i Sjælen, i Troen, at Slægtſkabet ſkal ſøges og aabenbare ſig. Derfor, naar jeg ſpørger dig, om du er blandt Lazarus's Venner, ſaa ſpørger jeg dig, om du i dit Hjerte har erfaret, at dine Synder og dine Overtrædelſer have gjort dig til en fattig, en ſtakkels, bundfattig forgjældet Mand overfor den hellige retfærdige Gud, ſaa du ſlet ikke har det mindſte at betale med; om du har erfaret, at dine Synder have gjort dig ſaa ſyg og elendig, at du ikke kan røre Haand eller Fod for Smerte; ja ſaa fattig og ſyg, at du ikke har det mindſte hos dig ſelv eller af dig ſelv, hvormed du kan dække din Nøgenhed eller læge dine Saar. — Naar jeg ſpørger dig, om du er blandt Lazarus's Venner, ſaa ſpørger jeg dig, om du af Lazarus har lært at lægge dig ſom en ſtakkels fattig Tigger for den ſtore, rige Jeſu Naadedør og bede Ham, den rige Jeſus, om Hjælp og om Redning; ſaa ſpørger jeg dig, om du har lært at banke paa den rige Jeſu Naadedør og bede om Mættelſe for din hungrige Sjæl hos Ham, bede om Naade, ja blot om nogle Smuler fra hans Naadebord, at du dog ikke ſkal omkomme af Hunger. Ja, derpaa er det, det kommer an for hver eneſte Menneſkeſjæl, baade Mænd og Qvinder, baade Konger og Tiggere, baade Viſe og Enfoldige, om du har fundet og virkelig har dit Gode i Naaden, i Jeſu frie, uforſkyldte Naade, om det paa een Gang er din Bekymring, men ogſaa din Glæde at du ligger ſom en ſtakkels Tigger, ſom en ſtakkels Synder ved Rigmandens Dør og mættes ved Naaden fra Jeſu Bord. — Hvis du virkelig kan ſige og bekjende, at det er dit høieſte Gode, at du i Troen har fundet Jeſus, i Troen klamrer dig til al den Naade, ſom Jeſus ved ſin

Smerte og ſin Død har forhvervet dig, at du i Troen glæder dig over, at han i din Daab har kaldt dig med Barnenavn, at du i Troen fryder dig over, at du maa ligge ved Hans Nadverbord og finde Næring for din ſyge og matte Sjæl; — hvis al denne uſigelige og ubeſkrivelige Naade virkelig er dit Gode, ja min Ven, ſaa har du nok, ſaa maa og ſaa vil alt andet nok give ſig af ſig ſelv. Hvis du ſaa forreſten her paa Jorden ſkulde blive overſeet og miskjendt af dine Medmenneſker, ſaa er jo dog Naaden din Trøſt og du ſkjælder ikke igjen; — hvis du ſaa ellers ſkulde være ſyg og ſvag paa Legeme, ſaa bliver du dog ikke mismodig eller knurrer; thi Naaden er din Trøſt, — hvis du ſaa ellers er fattig og lidende, ſaa bliver du derfor ikke misundelig eller bitter; — nei, thi Naaden er dig nok, du har ikke dit Gode paa Jorden, du har dit Gode hos Jeſus, du har det Bedſte ivente. — Nu ja, mine kjære Venner, jeg veed nok, at det er lettere at ſige i en Prædiken end naar den kolde, haarde Nød omringer os i det daglige Liv; jeg veed, her er mange oprigtig troende Sjæle herinde, ſom Dag ud og Dag ind maae taale og bære mange Lidelſer og mange Smerter paa mange Maader, og naar Verden ſaa ikkjænker dig ſin bittre Drik, — ja ſaa bliver Hjertet let ſaa koldt og haardt, og Misundelſe og mange andre ſtygge Fjender herinde i Hjertet reiſe Hovedet fra deres Skjuleſted og ſaa har du det ikke godt; naar du derfor mærker, at du ſaaledes bliver hjerteſyg, ſaa gaa ligeſom Lazarus hen og læg dig for Jeſu rige Naadedør og beed Ham, at Han for ſin Barmhjertigheds Skyld vil ſende dig nogle Smuler fra ſit rige Bord, lig ganſke ſtille og tal med Ham i Bønnen, og vær forvisſet om, at Han nok ſnart ſkal ſende Lindring i din Nød. — Naar Han ſaa aabner Døren for dig og du kommer til i Aanden at ſkue ind i Himlen, ind i Abrahams Skjød, hvor den førſte

Lazarus nu har det saa godt og Han hviſker saa ſagtelig til dig, ogſaa der ſkal du komme, ogſaa du ſkal engang finde Huſvalelſe for alle Jordlivets Qvaler, ogſaa du ſkal evig trøſtes, — af Naade, for mit Navns Skyld. Ja ikke ſandt mine Brødre, saa ſige vi Gud ſkee Lov for Naaden, Gud ſkee Lov for Døden, Gud ſkee Lov, det Bedſte er tilbage, det Bedſte er ivente. O hvilken Fryd for en from troende Sjæl, ſom her ligger paa et haardt, et fattigt Smertensleie, naar Døden kommer og Englene da bære ham paa Hænderne saa ſagtelig ind i Himlen; o hvilken Fryd for en from, troende Sjæl, ſom her er forladt og glemt og overſeet, naar Døden bringer tuſinde nye Venner, der ſynge velkommen, velkommen fra det fremmede Land; o hvilken Fryd for en from, troende Sjæl, ſom her paa Jorden neppe blev ændſet af denne Verdens Rige og Store, ſom blev begravet og glemt efter nogle Maaneders Forløb, o hvilken Fryd at blive optaget blandt Profeter og Apoſtle og engang værdiges at ſee Gud, Anſigt til Anſigt. — Ja hvilken Fryd, naar vi, mine Brødre og Søſtre, engang tør tales ved i det deilige Paradis hinſides det ſtore Svælg; — mine Brødre, vi have det Bedſte ivente. — Men betænk det vel, hver ſom hører diſſe Ord, lad det ikke gaae flygtigt forbi Øre og Hjerte, randſag dig ſelv, dit Liv kan du ikke leve om igjen, — hvad gavnede det et Menneſke om han vandt den ganſke Verden, men tog Skade paa ſin Sjæl; hvad Vederlag kan der gives for Sjælen? „Men ſalige ere de ſom hungre og tørſte efter Retfærdighed"; „ſalige ere de Døde, de ſom døe i Herren herefter; ja Aanden ſiger, de ſkulle hvile fra deres Arbeide, men deres Gjerninger ſkulle følge dem." (Joh. Aab. 14, 13.) Amen.

Kom til Nadvere.

Den Søndag efter Trinitatis.

Luc. Evang. 14, 16—24.

Men han ſagde til ham: Der var et Menneſke, ſom gjorde en ſtor Nadvere, og bød Mange. Og han udſendte ſin Tjener paa Nadverens Time at ſige til de Budne: Kommer! thi nu ere alle Ting berede. Og de begyndte alle endrægteligen at undſkylde ſig. Den Første ſagde til ham: Jeg haver kjøbt en Ager, og haver fornøden at gaae ud at ſee den; jeg beder dig, hav mig undſkyldt. Og en Anden ſagde: Jeg haver kjøbt fem Par Øxen, og gaaer hen at prøve dem; jeg beder dig, hav mig undſkyldt. Og en Anden ſagde: Jeg tog mig en Huſtru til Ægte, og derfor kan jeg ikke komme. Og den Tjener kom og forkyndte ſin Herre det; da blev Husbonden vred, og ſagde til ſin Tjener: Gak hurtig ud paa Stadens Stræder og Gader, og før hid ind Fattige og Krøblinger og Halte og Blinde. Og Tjeneren ſagde: Herre, det er gjort, ſom du befoel, og og der er endnu Rum. Og Herren ſagde til Tjeneren: Gak ud paa Veiene og ved Gjerderne, og nød dem at gaae ind, paa det mit Hus kan vorde fuldt. Thi jeg ſiger Eder, at ingen af de Mænd, ſom vare budne, ſkal ſmage min Nadvere.

„Der var et Menneſke, ſom gjorde en ſtor Nadvere og bød Mange; „den ſtore Nadvere, ſom vor Herre Jeſus Chriſtus

her taler om, det er Himmeriges Rige, det er Guds Rige, det ſalige Frelſeys Hjem hinſides Døden og Graven. Og at vor Frelſer fremſtiller os Guds Rige, om hvis Herlighed vi her paa Jorden kun kunne faae ſvage og fattige Foreſtillinger, at han fremſtiller os Opholdet i ſin Faders Hus ogſaa under Billedet af den ſtore Nadvere; det beroer derpaa, at Han veed, med hvilken Længſel et Menneſke, ſom har været paa en lang, beſværlig, møiſommelig Reiſe den hele lange Dag og udholdt en Reiſes Gjenvordigheder, med hvilken Længſel et ſaadant Menneſke ſeer hen til Aftenſtunden, naar han naaer Herberget og der kan vederkvæge ſit Legeme med Mad og Vin; — det beroer derpaa, at vor Frelſer veed, med hvilken Glæde en ſtakkels Arbeider, der har været paa Marken den hele lange Dag, og under Sol og Regn maattet bære Dagens Byrde og Hede, med hvilken Glæde han ſeer Solen dale i Veſten, ſaa han atter ved Aftentide kan ſamles med Huſtru og Børn ved Nadveren, der bringer Trøſt efter megen Beſvær og Lindring for mange Savn; — det beroer derpaa, at vor Frelſer veed, at det ligger dybt ſkjult i ethvert Menneſkes Bryſt, at vi alleſammen længes efter og glæde os til, naar Mørket og Aftenen falder paa, da at ſamles med vore Slægtninge og gode Venner ved Aftensbordet, og under Samtale, Sang og Skjæmt at glemme vore Smaaſorger og opfriſke Sindet til nyt Arbeide. — At vor Frelſer fremſtiller Himmeriges Rige under Billedet af en ſtor, en feſtlig Nadvere, det beroer paa hans ſtore Kjærlighed til os, det beroer paa, at han ſaa ufigelig gjerne vil gjøre os ſin Faders Hus ſaa lokkende og dragende ſom muligt, ſom et Sted, der bringer Hvile for alle trætte Pilegrimme og Vandringsmænd, ſom et Sted, der bringer Trøſt efter alle Savn og Smerter, ſom et Sted, der giver Vederkvægelſe, Fred, Glæde og ſalig Lyſt efter alle Sorger, Tab og Lidelſer; —

ja med eet Ord, det beroer paa, at Han vil give hver en Synder Lyst, Hjertenslyst til at komme derind. — Derfor var det, at han selv, Husherren selv, kom herned og „bød mange," kom selv at byde Gjæster til Nadveren, derfor gik Han selv hernede i 33 Aar og indbød: „Kommer hid alle I som arbeide og ere besværede, og jeg vil give eder Hvile". — Og ikke blot dette, at Husherren selv, Jesus selv, bragte den store Indbydelse herned, men da Han saa usigelig gjerne vil, at alle skulle høre Indbydelsen, at der ikke skulde være nogen eneste Sjæl, som ikke havde hørt den, eller at nogen skulde have misforstaaet den; saa sender han sine Tjenere ud, sender sine troende Præster ud, at vi paa Hans Vegne og i Hans Sted skulle gjentage Indbydelsen, sige det høiere og høiere, tydeligere og tydeligere til alle vore Medsyndere; kom dog, kom til den store Nadvere, thi „alle Ting ere beredte". — „Alle Ting ere beredte", Huset er der, vor Faders Hus med de mange Værelser, det er beredt, det er kjøbt og betalt, Festsalen er smykket, Bordet er dækket, der er Plads til alle, til hver eneste Syndersjæl; alle Ting ere beredte, Lysene ere tændte, Guds store Naadelys, hvor de Retfærdige selv skulle lyse og skinne som Sole; Brødet er lagt tilrette, Livsens Brød fra Livsens Træ, der bærer Frugt tolv Gange om Aaret; — den nye Vin er iskjænket, den Vin, som Jesus vil drikke sammen med alle Sine i Guds Rige; alle Ting ere beredte, Sangerne ere samlede, vor Guds store Englechor, som istemmer Lovsangen tidlig og silde for Lammets Trone; — alle Ting ere beredte, endog Festdragten ligger til dig, de lange hvide Klæder, som ere tvættede rene i Lammets Blod. — Ja mine Brødre og Søstre, det er dette, vi Husherrens Tjenere og Sendebud skulle hilse og sige: „alle Ting ere beredte"; det er dette store Glædesbudskab vi atter og atter

ſkulle gjentage: „alle Ting ere beredte"; — det er Naade, altſammen blot og bar uforſkyldt Naade; — Jeſus har betalt det altſammen med ſit Guddomsblod, det er frit; — den ſtore Nadvere er ikke noget Betalingsſelſkab, ſaa du ſkulde afkræves dit Contingent ved Indgangen; nei, arme fattige Synder, du ſkal intet, ſlet intet betale, det er frit, det er Naade, det er Jeſu Gave; alle Ting ere beredte, det er ikke noget Sammenſkudsmaaltid, denne ſtore Nadvere, hvor den ene ſkulde bringe ſit Lys, den anden ſit Brød; — nei, arme fattige Synder, det bliver givet dig altſammen, rigt og rundt af Naade, af Jeſu Haand. Jeg vil ikke idag tale om, hvad Nadveren har koſtet Husherren; nei jeg vil blive ved dette; — „alle Ting ere beredte; kommer til Nadveren!"

„Alle Ting ere beredte, kommer til Nadvere"; men hvad ſige Menneſkene til denne ſtore Indbydelſe, hvad ſagde de Budne i Herrens Dage, og hvad ſige de Budne i vore Dage? Vi høre det af vor Frelſers egen Mund: „de begyndte alle endrægtelig at undſkylde ſig, den førſte ſagde, jeg haver kjøbt en Ager og haver fornøden at gaae hen og ſee den; — jeg beder dig, hav mig undſkyldt! Og den anden ſagde: jeg haver kjøbt fem Par Øxen og gaaer hen at prøve dem, jeg beder dig, hav mig undſkyldt! Og en anden ſagde: jeg tog mig en Huſtru tilægte, derfor kan jeg ikke komme". — Men hvor er det dog muligt, at de Budne ſaa endrægtelig bede ſig undſkyldt, hvor er det muligt, at de kunne have Sind til ſaaledes at ſkyde den frie ſtore Naade fra ſig; — og hvorledes kunne de Budne med noget Skin af Grund anføre, hvad de anføre ſom en Undſkyldning? Er dog ikke baade Ægteſkab og Agerbrug og Kjøbmandsſkab Stænder, indſatte af Gud ſelv, i hvilke vi ſkulle leve og arbeide og virke, mens vi ere tilhuſe hernede? Jo viſſelig. Men Sagen er denne, at de trofaſte Tjenere ligeſaa-

lidt dengang ſom nu have fortiet for de Budne, at Veien, ſom fører til det ſtore Nadverhus ingenlunde er ſaa bred og jevn og magelig ſom Helvedesveien, at den derimod er ſmal og ſnever og ſtrid og ſteil; de troe Tjenere havde dengang ligeſaalidt ſom nu fortiet, at Porten, ſom fører ind til Faderhuſet ingenlunde er ſaa ſtor og høi og hvælvet, ſom man gjerne bilder ſig ind; at den derimod er lav og ſnever, ſaa hvis man virkelig tager mod Indbydelſen og vil komme til den ſtore Nadvere, ſaa maa man gaae forſigtig i denne Verden, ſaa maa man vandre i Jeſu Fodſpor og vogte ſig forat komme ud af Sporet, ſaa maa man forſage Djævelen og hans Væſen og leve retfærdigen og gudeligen og tugteligen i denne Verden; i al ſin Færd og i al ſin Gjerning have Jeſus og Hans hellige Ord med. — Og jo alvorligere Tjenerne paaminde om dette, deſto lettere forſtaae vi, at det er gaaet blandt vore Fædre ſom det gaaer iblandt os den Dag idag, at de ſom have kjøbt ſig Agre og ſidde i en ſtor Bedrift, at de have ſagt hvad man ſiger idag: „— Guds Ord kan være godt nok om Søndagen i Kirken, men herhjemme blandt mine Folk og mine Dagleiere, her hvor man maa paſſe paa, tidlig og ſilde, her paſſer Guds Ord ikke, her kan man ikke leve ſom Brødre og Søſtre og dele ſom Brødre og Søſtre, ſaa kunde der let gaae for meget med;“ ja ſaa forſtaae vi ogſaa, hvorledes Heſtehandlere og Kohandlere og Kjøbmænd undſkylde ſig, naar de ſige: „det gaaer umuligt her paa Jorden at leve efter Sandheden, ſaa kunde man ikke længere narre og bedrage hinanden, ſaa vilde man ſnart miſte den ſidſte Skilling;“ ſaa forſtaae vi, hvorledes mange Ægtefolk undſkylde ſig med hinanden indbyrdes; at holde Husandagt og Bøn hjemme, nei det kan vi nu ikke i vort Hus; det vil min Mand ikke høre noget om, eller det vil Kone og Børn ikke vide noget af, — og ſaa er der des-

uden Slægt og Venner, hvad vilde de sige, de vilde jo vende os Ryggen og maaske ikke sætte deres Fod i vort Hus, naar de ikke kunne faae deres sædvanlige Spillepartier og Selskaber, — hav mig undskyldt, jeg kan ikke komme. — Ja mine Brødre og Søstre, er det ikke disse Undskyldninger, vi høre gjentage paa mangfoldig Vis af tusinde og atter tusinde Sjæle i vore Dage; mange ere saa optagne af dette Livs Handler og denne Verdens Ting, denne Verdens Lystigheder og Daarskaber, at de slet ikke ville høre et eneste Ord om den store Nadvere i vor Faders Hus; at de i mange Aar ikke ville gaae i Kirke eller høre den store Husbondes troe Tjenere, ikke i mange Aar ville høre om Nadveren heroppe i Kirkens Chor, hvor Guds Børn faae en velsignet Forsmag paa den store deilige Høitid, der er tilkommende. — Er det ikke disse Undskyldninger, vi høre gjentage paa mangfoldig Vis fra mange af dem, der vel komme i Kirkerne om Søndagen og fryde sig ved Naadens Ord, lade sig bevæge og røre; — men som saa, naar det skal sættes ind i Livet og være Alvor med Naaden, være Alvor med, at Naaden driver os ud af Synden, være Alvor med, at Naaden og den store Indbydelse skulde drive os frem i Jesu Spor, saa vi ikke i Liv og Vandel skammede os ved Ham, som blødte for os; — o ja, hvormange Kirkegængere og Altergjæster bede sig saa ikke undskyldte, man skal ikke tage det saa nøie, man er jo dog kun en svag og skrøbelig Stakkel; man kan jo dog ikke blive helt hellig. — O mine kjære elskede Venner, saa læg Mærke til, hvad der staaer om den store rige Husbonde, der staaer, at han blev vred, da han fik at vide, hvorledes de undskyldte sig og slog hans Tjeneres Indbydelse hen i Vind og Veir; — der staaer, at den milde kjærlige Jesus kan blive vred, og at Han virkelig bliver vred paa de mange døbte Christne, hvem han har kaldet med

Barnenavn, og i Daaben født til Himmerigets Rige, naar de glemme Hans Kald i Daaben og overhøre Hans Indbydelse til Fred og Frelse og Syndernes Forladelse; — vor Herre Jesus bliver vred paa de mange Søndagschristne, som ikke i Liv og i Gjerning ville vandre med Ham og efter Ham den trange Vei til Livet.

„Og naar nu de troe Tjenere mange Gange og paa mange Steder Aar ud og Aar ind staae og kalde, „kom til Nadvere, thi alle Ting ere beredte"! men dog see saa ringe Frugt af Arbeidet, see og fornemme, hvorledes mange rentud spotte dem og slet ikke ville have noget med de hellige Præster at gjøre; see og erfare, hvorledes mange, som vel vare begyndte, atter falde fra; — naar mangen tro Tjener ofte er fristet til at lade Hænderne synke matte ned og bekjende for den store Herre, mit Arbeide er forgjæves, de ville ikke høre; jeg fortærer forgjæves min Kraft; — hvad siger saa Husherren til sine troe Tjenere, giver Han disse sine Tjenere Medhold og siger „ja saa hold kun op at prædike og indbyde, thi det nytter intet;" nei, Gud være lovet, nei mine Venner, det siger Jesus ikke. Han siger tvertimod, „bliv ved, hold ud", gaa hastig ud, det stunder mod Enden, Dagen stryder og Natten kommer, da Ingen kan arbeide; gaa hastig ud paa Gader og Stræder og før hid ind, Fattige og Krøblinge og Halte og Blinde; ja gak ud paa Veiene og ved Gjerderne og nød dem at gaae ind, paa det mit Hus kan vorde fuldt". — Gud være lovet, den store Husherre vil, at saalænge Solen er paa Himlen skal der arbeides, saalænge Naadetiden varer, saalænge skulle Tjenerne blive ved at binde op om sig og gaae ud for at vække, for at kalde, for at drage Gjæster til Nadveren; thi om end mange af de Budne aldrig i Evighed skulle smage hans Nadvere, saa skal Huset dog blive fuldt af

Gjæſter, ſaa ſkal Nadveren dog holdes og Retterne bæres frem. Og ligeſom vi godt vide og daglig erfare, at det vel egentlig er de Fattige, de Hungrige, de Syge og Halte, de ſom døe i Livets Beſvær og alle de mange Savn, ſom følge med Fattigdom og Sygdom, at det ret egentlig er disſe timelig Fattige, ſom laane Øre til en Indbydelſe, ſom med Glædestaarer lytte til, naar nogen lover dem Brød og Vin og Lægedom og Lindring, og ſom ikke ſkye at gaae en lang og beſværlig Vei for at faae lidt Hjælp i Nøden; — ſaaledes veed den ſtore Husherre Jeſus godt, at det førſt er de Sjæle, ſom have lidt Skibbrud i Verden, ſom have erfaret, at de ſelv ſlet ikke have noget at betale med, men at de ere fattige, blot fattige Syndere; ſom have erfaret, at de ſlet ikke ved egen Kraft kunne trøſte og redde eller frelſe ſig ſelv, men at de ere ſom halte og blinde Krøblinge, forkomne og elendige Syndere, der maae lide og bløde ſig ihjel i Helvede, hvis ingen forbarmer ſig over dem og frelſer dem, at det førſt er ſaadanne Sjæle, ſom lytte til Indbydelſen og med uſigelig Tak og Glæde underkaſte ſig alt, hvad der ſkal lides og taales paa denne Jord, naar de dog engang kunne blive tagne til Naade og faae det godt. — Ja mine Brødre og Søſtre, hvem ere de Fattige, Krøblingene, de Halte og Blinde i Lignelſen, ſom virkelig hørte paa Tjenerne og gik ind; hvem ere de vel andre end netop alle arme Syndere, ſom ſidde og ere bedrøvede over deres egen Sjælenød og Elendighed? ſaalænge Menneſkene mene, at de have det godt, baade timeligt og aandeligt i denne Verden, ſaalænge de mene, at de nok kan klare for ſig med deres Kundſkaber, deres Dannelſe, deres gode bløde Hjerte, deres ſtikkelige Levnet og deres gode Navn og Rygte her paa Jorden; ſaalænge Menneſkene leve ſaaledes hen, ſaalænge prædike vi for døve Øren, ſaalænge ſvare de „hav os und-

ſkyldt", ſaa ere de meget klogere end Præſterne og mene, at det er forſtrækkeligt, ſaaledes at tale høit om Himmel og Helvede; — men ligger man lamſlaaet, elendig, med et blødende og ſønderknuſt Hjerte, uden at kunne finde Hvile for ſin arme Sjæl, fordi baade Loven og Døden og Helvede true og ſtræmme, o ja, hvor lytter man ſaa ikke til med ſpændt Opmærkſomhed, hvor der tales om Frelſe, om Syndsforladelſe og om Naade; o ja, det er, ſom man neppe tør trække Veiret, er det muligt, er det ſandt, er det dig, der tør tage imod det, er det dig, der tør vente Tilladelſe til at gaae ind i Himlen. — — Ja, ja, arme Synder, det er netop dig, det gjælder, Jeſus er ikke kommen for at kalde Retfærdige, nei men Syndere; ikke de Sunde, nei, men de Syge have Lægen Behov; — ja det er dig, arme Synder, hvem denne Indbydelſe angaaer. See, jeg ſtaaer her idag iblandt eder, forat byde til Nadvere, jeg ſtaaer her forat hilſe dig fra min ſtore Herre, at Han venter paa dig, Han venter med Længſel paa dig, o gjør ham dog den Glæde at komme, gjør Ham dog den Glæde at gaae ind og varme dig og mætte dig og leve. — Jeg indbyder hver eneſte Sjæl, ſom er herinde, Unge og Gamle, Mænd og Qvinder, Retfærdige og Syndere, Guds Børn og Satans Børn, kom alle, der er Plads til eder alle, din Plads ſtaaer til dig; — kan du nænne, at den ſtal ſtaae tom og du gaae til Helvede, kan du taale, at en anden maaſke indtager din Plads; — o kom dog og gaae Naadeveien ind til vor Faders Hus. Alle Ting ere beredte; jeg ſiger dig fra min Herre, at der er ſaa ſalig ſødt i Himlen. Lad dog intet afholde dig, lad hverken dit Kjøbmandſkab, dit Ægteſkab eller din Bedrift her paa Jorden lægge ſaaledes Beſlag paa dig, at du beder dig undſkyldt, — naar Døren bliver lukket til Bryllupshuſet, ſaa banker du forgjæves paa; — lad intet

afholde dig fra at komme; — er du blandt Krøblingene og de Halte; synes du, at dine Overtrædelser og dine Synder ere saa store og saa slemme, at der ingen Redning er for dig, — o saa hør det igjen: alle Ting ere beredte, Naaden er ogsaa for dig, den tilbydes dig endnu, endnu idag; synes du, at du maa skjule dig bag Gjærderne, fordi du skammer dig, o kom frem, min Herre er ikke vred paa dig, hvis du blot vil høre Indbydelsen, tage imod den og gaae med. O lad mig ikke kalde forgjæves, var det blot een, blot en eneste Sjæl, jeg idag kunde overtale, ja der vilde blive Glæde i Himlen over dig; — tænk om det var dig, dig, den Enkelte; tal med Herren om det iaften i din Aftenbøn, sig til Ham „ja Jesus, ja jeg vil, du har overtalt mig, du var mig for stærk, jeg vil gaae Livets Vei hjem til dig". — O tro mig, og tro Herren, naar Han derhenne ved Alteret siger til Gjæsterne „dine Synder ere dig forladte"; tro Ham og kom: Alle Ting ere beredte. Amen.

Det forlabte Faar.

3die Søndag efter Trinitatis.

Luc. Evang. 15, 1—10.

Alle Toldere og Synbere holdt ſig nær til Ham for at høre Ham. Og Fariſæerne og de Skriftkloge knurrede og ſagde: Denne annammer Synbere og æder med dem. Men han talede denne Lignelſe til dem og ſagde: Hvilket Menneſke af Eder, ſom haver hundrede Faar og haver tabt et af dem, forlader ej de ni og halvfemſindstyve i Örken og gaaer bort efter det tabte, indtil han finder det? Og naar han har fundet det, lægger han det paa ſine Skuldre med Glæde. Og naar han kommer hjem, ſammenkalder han Venner og Naboer og ſiger til dem: Glæder Eder med mig; thi jeg haver fundet mit Faar, ſom var tabt. Jeg ſiger Eder: Saaledes ſkal der være Glæde i Himlen over een Synder, ſom omvender ſig, mere end over ni og halvfemſindstyve Retfærdige, hvilke ikke have Omvendelſe behov. Eller hvilken Kvinde, ſom haver ti Penninge, om hun taber een Penning, tænder ikke et Lys og fejer Huſet og ſøger med Flid, indtil hun finder den! Og naar hun haver fundet den, ſammenkalder hun Veninder og Naboerſker og ſiger: Glæder Eder med mig; thi jeg haver fundet den Penning, ſom jeg tabte. Saaledes, ſiger jeg Eder, bliver der Glæde hos Guds Engle over een Synder, ſom omvender ſig."

„Hvad bryder Vorherre sig om mig", sukker mangen en bedrøvet Sjæl, „hvad skulde Vorherre bryde sig om saadan en fattig, overseet, syg og elendig Synder som jeg er?" spørger mangt et Menneske, som forekommer sig selv at være glemt og overseet, baade af Gud og Mennesker. Hvad Herren den Almægtige bryder sig om dig og om mig og hver en Skabning, som er født af en Kvinde, det siger Han dig idag, det siger Han dig med disse Ord: „Der skal være Glæde i Himlen over een Synder, som omvender sig; der bliver Glæde hos Guds Engle over een Synder, som omvender sig". Min Broder og Søster! det er om dig og om mig, Herren taler; det er dig, dig den Enkelte, den Oversete, den Elendige, som er saa dyrebar i Guds Øine, at Himlen selv og Herrens Engle glæde sig over dig, saafremt du har omvendt dig, og ville glæde sig, hvis du vil vende om til din Sjæls Hyrde og Tilsynsmand. Der staaer ikke, at der først bliver Glæde i Himlen, naar den store Stad Ninive eller det hele Kjøbenhavn med sine mange Tusinder omvender sig til Herren; nei, der staaer, at Englene glæde sig over *een*, over *en eneste* Synder, som omvender sig; see, saaledes bryder Herren sig om dig, hvem du end er; saa stort, saa kosteligt, saa velsignet er det, at blot een eneste Synder omvender sig, at Himlen tager Del i Guds Søns Seir. Da vi forrige Søndag vare forsamlede her i Herrens Huus, da hørte vi, hvorledes Herren udsendte sine Tjenere og Sendebud at kalde, indbyde og overtale, saavel de Budne, som dem paa Gader og Stræder, at de dog skulde komme og tage Del i Hans Nadvere; allerede dette er en stor og ufattelig Kjærlighed af vor Fader, som er i Himlen, at Han ikke blot ikke lader sig nøie med en Gang for alle at bekjendtgjøre i Verden, at der er Plads ved Hans Bord for dem, som have Lyst at komme, men endog skikker

Tjenere ud iblandt os for at kalde og for at ſige, hvor kjært det er Ham at ſee Syndere i ſin Stad og ſit Rige. Idag gaaer Han endnu et Skridt videre i ſin forbarmende Kjærlighed, idag ſiger Han os, at det ikke blot er Tjenerne; nei, det er Herren ſelv, det er den gode Hyrde ſelv, ſom forlader ſin Himmel, det er Hyrden ſelv, der forlader de 99 Retfærdige, de mange tuſinde retfærdige og hellige Engle, ſom boe i Hans Himmel, for at ſtige ned til Jorden, til den fortabte Adams Slægt at opſøge Syndere til ſit Rige. Det er Jeſus ſelv, mine Venner, den evige Kjærlighed, det er Hyrden, der kommer ſelv for at ſøge det Fortabte; det er Jeſus, der forringede og fornedrede ſig ſelv og tog en Tjeners Skikkelſe paa ſig, det er Jeſus, der gaaer den ſure, den ſvære, den ſmertefulde Gang, det er Jeſus, Hyrden, der ſætter Livet til for Faarene, for dog at redde, hvad der kan reddes og frelſe, hvad der kan frelſes. Ja, min Tilhører, ſaaledes bryder vor Herre ſig om dig, ſaaledes bryder Jeſus ſig om din og min arme Sjæl. Og det var ikke blot for 1800 Aar ſiden, det var ikke blot dengang, da Han i de 33 Aar legemlig og ſynlig gik herrede og annammede Toldere og Syndere og aad med dem; det er ogſaa den Dag idag, Han er Synderes Ven, det er ogſaa den Dag idag, Han hungrer og tørſter efter at frelſe det Fortabte, lad os derfor tale med hinanden om denne dybe Kjærlighed, tale om Hyrden og Lammet ſaaledes, at det maa kunne fornemmes, at Jeſus ſøger os ogſaa i denne Stund, og være viſſe paa, at der vil blive Glæde blandt Guds Engle, hvis blot en eneſte i denne Forſamling vilde af Hjertet omvende ſig og lade ſig fange i Jeſu Kjærligheds Favn. Herren velſigne os dertil.

Hvem er da nu det fortabte Faar, ſom Hyrden opſøger? Hvem er den fortabte Synder, ſom er Gjenſtand for Jeſu

Kjærlighed? Hvis jeg paa dette Spørgsmaal vilde svare, det er vi alle, vi ere alle fortabte Syndere, og som saadanne Herrens Hjerte nær; saa vilde dette Svar i en vis Henseende være fuldkommen rigtigt, thi Jesus er jo kommen at være en Frelser for Verden, Jesus er jo død, ikke alene for vore, men for den ganske Verdens Synder; men fortabt er dog vel egentlig først den, som erfarer og føler, at han er fortabt; og frelst af Jesus, frelst af Hyrden bliver dog vel først den, som virkelig erfarer og troer, at han har en Jesus, en Frelser behov. Lad mig derfor først kortelig gjentage for eder denne store Hverdagshistorie, hvorledes et Menneske bliver en fortabt Synder, hvorledes han bliver det fortabte Faar. — Du kan jo let forestille dig, min Tilhører, hvorledes en Hjord græsser paa Bjergene, hvorledes den spreder sig hid og did for at opsøge det bedste, det saftrigeste Græs; du kan let tænke dig, at et ungt og uerfarent Kid, et lille Lam fjerner sig for langt fra Flokken, at det lader sig lokke af det friske Græs længer og længer bort, indtil det ganske forvilder sig; ja det mærker maaske slet ikke selv, at det har forvildet sig, det tænker kun at afgnave de mange yppige Blomster og friske Skud, indtil Mørket og Aftenen falder paa og det staaer ene, langt, langt borte fra Flokken og fra Hyrden, uden at kunne finde Vei tilbage. Ikke sandt, mine Venner! saadant et lille Lam, det er fortabt, det er Ulvens sikkre Bytte, naar Natten vælder frem, eller det styrter ned af de ukjendte Klipper og knuses i Døden. Og see, netop paa samme Maade er det gaaet til, at saa mange iblandt os er bleven den fortabte Synder, det er ikke just med Forsæt eller af ond Villie, at et Menneske vender sig bort fra Jesus og Hans Ord, nei tvertimod, Grunden er som oftest denne, at han har ladet sig lokke, ladet sig friste, ladet sig drage, uden ret at tænke derover. Thi det er en underlig

bedaarende, fortryllende og friſtende Indflydelſe, Verden og dens Ting udøver over ethvert Menneſke, enhver Synder. Man har nok hørt, at Verden, med Kjødets Lyſt og Øinenes Lyſt og Livets Hoffærdighed ikke er af Faderen, man har nok hørt, at Verden og dens Lyſt ſkal forgaae, og kun den, der troer og gjør Faderens Villie, bliver til evig Tid. Men iſærdeleshed i de unge Aar gaaer det ſaa mange, ak ſaa mange, netop ſom det gik det lille Lam, der lod ſig lokke af det yppige Græs; de ſee og fornemme, at Verden med dens brogede Mangfoldighed tiltaler dem paa en forunderlig tillokkende Maade; de tænke, at det ikke kan have nogen Fare engang at prøve det, og ſaa griber man til og prøver det, Mand og Kvinde, hver efter ſin Lyſt og ſin Tilbøielighed, En Kjødets Lyſt, en Anden Øinenes Lyſt, En Nydelſer, en Anden Fornøielſer, en Anden Vellyſt, en Anden Forfængelighed, en Anden Rigdom, en Anden Ære og ſaa fremdeles; man griber til og prøver det; og ſee, det ſmager, thi Synden og Verden har i Begyndelſen en vis Nydelſe i ſig; man prøver det derfor igjen og atter igjen, indtil man kommer ſaa langt bort fra Herren og ſaa langt ind i Verden, at man ſaa at ſige glemmer ſig ſelv, driver længer og længer bort med Strømmen, faaer Verden kjær og overhører alle Advarsler. Og først, naar Aftenen falder paa, og det begynder at blive mørkt i Sjælen, først da kommer en og anden Synder til Beſindelſe og ſeer, hvor han er; først naar Syndens Bitterhed begynder at indfinde ſig, naar det arme Menneſke fornemmer, at det kun var Bobler og Glar, han greb efter, naar Helbredet bliver nedbrudt, naar de bittre Skuffelſer træde frem i deres Nøgenhed, naar det ſuſer koldt igjennem Samvittigheden, og Alvorsrøſten lyder: „hvad har du gjort de mange Aar, du har i Verden levet?“ Naar Angſten begynder at omſpænde Hjertet, og Taarerne over

et ſpildt, forfeilet og ſyndefuldt Liv rinde ned ad Kinden, ſaa man ſidder og ſukker over ſin Ungdoms Daarligheder og ſin Manddoms Idræt; ja, ſaa er man det fortabte Faar, ſaa er man den arme Synder. Nu, min Tilhører, jeg veed nok, at der er mange i denne Forſamling, ſom ſige, at denne Beſkrivelſe ſlet ikke paſſer paa dem, jeg veed, at der ogſaa her i denne Forſamling findes nogle af de 99 Retfærdige, der ſvare og ſige: „Gudbevares! ſaadant et forvildet Menneſke har jeg aldrig været, jeg har altid levet ſkikkeligt, anſtændigt og nydt Livet med Maade; jeg har ikke ſværmet ſaa vildt i mine unge Aar". Nu, min Broder og Søſter, dertil ſvarer jeg: ganſke viſt er det alvorligt og forfærdeligt at ſee ſig ſelv ſom det tabte Faar, ſom den fortabte Synder; men endnu forfærdeligere er det at være en fortabt Synder og ſaa ſlet ikke at kunne ſee det og ikke at ville vide af det. Og tro mig, Verden kan tjenes paa mange Maader; nogle gjøre det plumpt og aabenbart, nogle ſkjult, og ſaaledes, at det næſten ikke mærkes af andre; nogle vende helt Ryggen til Kirken og Guds Børns Forſamling, andre gaae pænt i Kirke og ſynes ſaa fromme; men, kjære Sjæl, hvis du, trods din Kirkelighed og Ærbarhed dog elſker Verden og dens Ting, ſaa er Faderens Kjærlighed ikke i dig og du er en fortabt Synder, enten du vil høre det eller ei. Men hvis her i denne Forſamling ſkulde være ſaadant et ſtakkels Lam, ſom var kommet bort fra Flokken, hvis her ſkulde være en bedrøvet Synder, ſom ſynes, at alt ſeer ſaa ſort og mørkt ud for dig, hvis her ſkulde være en Synder herinde, ſom virkelig er bange for at opſluges af den brølende Løve og frygter for at knuſes i Helvede, ſaa hør nu videre, hvad jeg har at ſige dig.

Der ſtaaer, „at Hyrden forlader de ni og halvfemsſindstyve i Ørkenen og gaaer bort efter det tabte, indtil han finder

det"; hvorledes troer du, det lille Lam blev tilmode, da det ved Aftenstid hørte Støi og Raslen gjennem Løv og Buſk; det har vel gyſt gjennem det lille Hjerte, det har været bange, at det var Ulven med det opſpilede Gab, indtil det hørte Hyrdens Røſt, indtil det fornam den kjære Stemme og Hjertet ſlog af Glæde. See ſaaledes er det ogſaa med mange ſtakkels forvildede Syndere. De holde ſig ſaa langt borte fra Kirken og Guds Børns Forſamling, eller de komme ſaa forknytte med ſtjælvende og bævende Hjerter. De tænke, at det er bar Frygt og Pine, der ſkal times dem, de tænke, at det er Lovens Hammer og Tugtens Svøbe, der ſkal ſvinges over deres forvildede Liv, og bringe endnu mere Dom over dem. Nei, kjære Sjæl! nei, det er Hyrden, det er Jeſus, det er din forbarmende Frelſer, ſom kommer til dig, forat frelſe dig, det er Jeſus, Han ſom kaldes Synderes Ven, ſom her iblandt os ſtemmer ſin Naadeharpe for at kalde ad dig og forat troſte; kan en Moder vel nogenſinde glemme ſit Barn, kan en Moder vel nogenſinde ganſke ſlaae Haanden af det Foſter, ſom hun har baaret under ſit Hjerte? See ſaaledes har Herren heller ikke kunnet glemme dig fra den Dag, da Han i ſin Daab ſatte ſit Korsmærke paa dit Anſigt og dit Bryſt; Jeſus har ikke glemt, nei, Han har fulgt dig i diſſe mange Aar, du vandrede dine egne Veie, han er gaaet efter dig uſynligt paa alle de vildſomme Veie, Han har grædt over dine Synder, Han har været inderlig bedrøvet over dine Daarſkaber, Han har kaldt ad dig hundrede Gange og atter hundrede Gange ved mangfoldige Tilſkikkelſer i dit Liv, men du har overhørt Hans Røſt og forſmaaet Hans Kjærlighed. See idag ſtaaer Han hos dig, nu i denne Stund forat redde din arme Sjæl, thi „Han er kommet at frelſe det Fortabte". Hørte du det, det er for de Fortabtes Skyld, for din

Skyld, Han er kommet. Og Jesus mener virkelig hvad Han siger, det er de Fortabte han vil frelse; for Ham er der ingen Forskjel paa store Syndere eller smaae Syndere, paa gamle forhærdede Syndere eller unge Begyndere, baade Type og Løgnere, baade Mænd og Kvinder; — kort alle, alle fortabte Syndere vil Han og kan Han frelse. Ingen er undtagen. — Og hvad siger saa Jesus, hvad siger den gode Hyrde til dig; Han siger: „kjære Sjæl, jeg kjender hele din Historie fra først til sidst, men alt det vil jeg slet ikke tale om, slet ikke gaae irette med dig for; jeg veed dine Gjerninger, de store med de smaae, men jeg forlader dig dem allesammen, ikke en eneste skal anklage dig, naar du kun helt vil troe mig, kaste dig i min Favn og lade mig lægge dig paa mine stærke Skuldre. Saa rig, saa stor, saa ufattelig er din Frelsers Kjærlighed; Naade, bar uforskyldt Naade tilbyder han dig og skjænker dig, naar du kun vil høre Ham, troe Ham paa Ordet og af Hjertet vende dig til Ham alene. Men dette ene maa ogsaa til, at Hans Naade griber dig og Hans Kjærlighed driver dig til at vende om til Ham, thi at blive i Verden og i sine Synder og alligevel fortrøste sig til Jesus, det behøver jeg ikke at sige dig, det siger din egen Samvittighed dig, det vilde være at spotte Jesu udstrakte Arm, det vilde være at gaae i den visse og evige Død. Derfor hør det rigtigt og lyt nøie til den rige frie Naade, Han skjænker dig, du veed, hvorledes Han har lidt og stridt og blødt for at finde dig og for at frie dig, lad Ham ikke gaae forgjæves, men lad Ham løfte dig op paa sin Skulder, den er stærk og sikker nok til at bære dig og os alle. Og troer du ikke mig, saa tro Ham dog selv, naar Han ved sit Nadverbord siger til Sjælene, „givet, udgydt for eder til Syndernes Forladelse" og rækker dig sit Legeme at æde og sit Blod at drikke til en Besegling

paa at Hans Ord ere Ja; Amen — — See min Broder og Søster! saaledes bryder Jesus sig om dig; gaa nu hjem til dit Lønkammer og tal hjerteligt med din Sjæls Hyrde, udøs dit Hjerte for Ham; og hvis du ikke endnu har givet dig ind under Naaden, ak tænk da, hvilken Fryd Guds Engle sik, om du begyndte nu i dette Øieblik.

Elskede i Herren, I vide, at det er under Kjødets Skrøbelighed, jeg i det sidste Aar har forkyndt Guds salige Evangelium, i hvilket jeg nylig har erfaret det samme af eder, som Paulus erfarede hos Menigheden i Galatia, „at I ikke ringeagte eller forhaane mig for denne Prøvelse i mit Kjød" (Gal. 4. 14); og da det nu atter vil komme til at vare en Stund, inden jeg igjen kommer til at staae paa dette Sted og tale til eder, saa beder jeg eder fremdeles: kom mig ihu i eders Bønner og ringeagter mig ikke for mine Skrøbeligheder; men kommer fremfor Alt ihu, at det hverken er Johannes eller Paulus, hverken Kephas eller Apollos, hverken den Præst eller den Præst, der kan holde Flokken sammen og bære Lammene ind i Himlen, men alene vor store Overhyrde Jesus Christus; Hans Navn være priset i Tid og Evighed. Amen.

Vogter Eder for de falſke Propheter.

8de Søndag efter Trinitatis.

Matth. Evang. 7, 15—22.

(Jeſus ſagde til ſine Diſciple:)

Men vogter Eder for de falſke Propheter, ſom komme til Eder i Faare-Klæder, men ere indvortes rivende Ulve. Af deres Frugter ſkulle I kjende dem. Kan man og ſanke Vindruer af Torne eller Figen af Tidſler? Saaledes bærer hvert godt Træ gode Frugter, men et raadbent Træ bærer onde Frugter. Et godt Træ kan ikke bære onde Frugter, og et raadbent Træ kan ikke bære gode Frugter. Hvert Træ, ſom ikke bærer god Frugt, afhugges og kaſtes i Ilden. Derfor ſkulle I kjende dem af deres Frugter. Ikke Enhver, ſom ſiger til mig: HErre! HErre! ſkal indgaae i Himmeriges Rige, men den, ſom gjør min Faders Villie, ſom er i Himlene!

Mine Venner, hvis nogen under vort daglige Livs Færden og Syslen vilde ſige til os, vogt dig forat gjøre dine Indkjøb hos den Kjøbmand, eller tag dig iagt for den Haandværksmand, det er kun ſlette Varer, han leverer og dog lader han ſig dyrt betale, vogt dig for at indlade dig med den Mand, han gaaer kun ud paa at bedrage dig; ikke ſandt, en ſaadan

Advarſel vilde nok faae Indgang hos os, et ſaadant Vink forſtaae vi godt at benytte; — vore Penge og vor Eiendom have vi altfor kjær, til at vi ſkulde lade os den bedrage fra, og det vilde ſagtens ikke vare længe, førend en ſaadan Kjøbmand maatte lukke ſit Udſalg af Mangel paa Kunder og tye andensteds hen for der at prøve ſin Lykke. — Ja, vore Penge og vort Gods vogte de allerfleſte Mennesker meget nøie over; men naar nu vor Herre Jeſus ikke een Gang, men mange Gange ſiger „vogter eder for de falſke Profeter", hvor faa tage ſaa denne Hans Advarſel til Hjerte; — og dog, hvor ganſke anderledes burde denne Advarſel trænge ind og blive bevaret; er dog Sjælen ikke mere end Legemet, og Frelſen mere end Pengene? Hvad kan en bedrageriſt Haandværker, en ſvigagtig Kjøbmand, hvad kunne diſſe Mænd andet end i det høieſte fraliſte dig din Eiendom og dine Penge? Men en falſk Profet, en løgnagtig Præſt, han fører viſt og ſikkert din Sjæl til Helvede, til evig Pine og evig Død, ſaafremt du lader dig lokke og fange af ham, en falſk Profet er ſom en Peſt, værre end en Tyv, en Morder og Giftblander, thi diſſe kunne dog kun ihjelſlaae Legemet, men en falſk Præſt og Profet kan dræbe og fordærve det evige Liv for et Menneſke. — Nu, ja, hvis en falſk Profet var ſom en ſjelden Fugl, der kom engang hvert hundrede Aar, eller hvis Løgnens Præſter vare ſaa grumme lette at kjende, hvis de bare et Kainsmærke paa deres Pander, ja ſaa var det ſaa let; — men nei, en ſaadan Ulv kommer ikke ſaaledes, at man kan ſkimte Kløerne eller ſee Tænderne, han kommer tilhyllet i Faareklæder og ſeer nok ſaa tam, nok ſaa venlig ud; en ſaadan falſk Profet kommer med Ord, der have Sandheds Præg og med et Væſen, der ſynes ſaa gudeligt, og dog er han indvortes en rivende Ulv, dog er han en Udſending fra Helvede, dog forfører han Sjælene; dog

rive disse falske Profeter den store Skare med sig. Det veed Jesus, og netop derfor formaner Han „vogter eder, vogter eder for de falske Profeter, som komme til eder i Faareklæder, men ere indvortes rivende Ulve." Saafremt derfor din Sjæls Frelse og Salighed ligger dig paa Hjerte, sandelig da maa du med Guds Ords Lys søge at gjøre dig rede, hvem du hænger ved, saa maa du søge at gjøre dig klart, hvem der er sande og hvem der er falske Profeter, paa det du kan vogte dig for de falske. — Herren give os Naade dertil.

„Vogter eder for de falske Profeter, som komme til eder i Faareklæder, men indvortes ere rivende Ulve". Men hvem ere de falske Profeter, er det Papister, er det Mormoner, er det Gjendøbere eller hvad disse mange Partier hedde, som ikke see Troen og Livet paa samme Maade som vi? Hvem ere de falske Profeter, — sender Øvrigheden ikke Præster ud i Landet, som Folket kan holde sig til og høre, ere de ikke allesammen sande Guds Tjenere, — hvad behøve vi saa at frygte for de falske Lærere, naar vi holde os til de beskikkede Præster? O ja mine Venner, hvis Sagen forholdt sig saa simpel og var saa let at gaae til, saa behøvede vi jo slet ikke dette Evangelium; — men da der aabenbart har været og endnu er mangfoldige beskikkede Præster og Lærere, som ere falske Profeter, og mange af dem, der kaldes Secter ikke rent ud bør forkastes, sandelig, da staaer Sagen ikke saa let som mange tænke, saa behøve vi visselig at indskjærpe og formane: „vogter eder for de falske Profeter". — Men hvorledes skulle vi da forholde os, hvorpaa skulle vi kjende dem? „Af deres Frugter, svarer Jesus, skulle I kjende dem," — af deres Frugter; og sandelig, det er ogsaa det eneste rette Kjendemærke; hverken Kaldsbrev eller Beskikkelse, hverken Præstekjole eller Embede er Maalestokken, hvorefter der skal gaaes, — alene af deres

Frugter, siger Jesus, skulle I kjende dem. Og det vil først og fremmest sige — hvad Lærdom føre de — Og er der nu noget, som klart og tydeligt fremgaaer af Guds Ord, da er det vel dette, at Frelseren hedder Jesus, at Han, den Eenbaarne fra Faderen har Nøglerne, der lukke op, saa ingen kan lukke i, og lukke i, saa ingen kan lukke op. Dersom derfor nogen lærer, at enhver kan blive salig ved sin Tro, dersom nogen skulde ville forkynde, at Jøder og Tyrker og Hedninger blive salige, hvad enten de kjende og elske Jesus eller ikke, — visselig, da er denne en falsk Profet, et Træ, der bærer raadden Frugt og som fordærver den Jordbund, hvori han staaer. — Veien til Himlen er kun een, den hedder Jesus, Veien til Himlen er kun een, den er dertil smal, og Porten til Livet er trang; hvis derfor nogen skulde briste sig til at ville gjøre Veien bredere end den fra Begyndelsen af er anlagt af Jesus, hvad vilde du saa kalde et saadant Menneske, vilde du ikke kalde ham en Bedrager, en falsk Profet? Og mon der da ikke mange Gange er bleven prædiket og endnu bliver prædiket en Christendom, hvor Veien bliver gjort saa bred, saa bekvem, saa magelig, at saa at sige ethvert Menneske har Plads til sine Synder og sine Lyster i sin Christendom; bliver der ikke mange Gange prædiket en Christendom uden sand Omvendelse, uden alvorlig Fortrydelse, uden oprigtig Anger, blot bygget paa nogle fromme Følelser, der berøre Hjertets Overflade, uden at ramme Synden og Lysten i Hjertedybet; — bliver Veien ikke mange Gange gjort saa bred, at den hele Verden med al dens syndige Lyst og Glæde ogsaa kan faae Plads paa den. Hører man ikke mange Gange ved Begravelser Menneskene blive priste salige, fordi de kun have ført et borgerligt skikkeligt Levnet, uden at kjende det mindste til Troen, — blive Menneskene ikke priste salige, blive de Efter-

levende ikke trøstede med, at nu have deres Døde det godt, blot fordi de her paa Jorden have elsket Hustru og Børn, uden at de nogensinde have elsket Herren og Hans Menighed, — blot fordi de have givet nogle karrige Almisser og øvet lidt godt i deres lange Syndeliv? — O mine Brødre og Søstre, hvad skal jeg sige andet end: „vogter eder for de falske Profeter", vogter eder for dem, som gjøre den smalle Vei til den brede Vei, vogter eder for dem, der af Hensyn til Menneskenes Brede prædike Menneskene til Gunst; — det er dog altsammen kun stinkende og raaden Frugt. Hvor veltalende, hvor smukt, hvor lærd det end bliver fremsat, det er dog kun Bedrageri, der øves kun Sjælemord ved saadan Forkyndelse; — ingen af dem, som hænge ved saadanne falske Lærere ville indgaae gjennem den trange Port, de ville blive udkastede fra Herrens Ansigt. — — Veien til Himlen er kun een, den hedder Jesus, Veien til Himlen er kun een, den er smal, og Porten til Livet er trang; — hvis derfor nogen skulde ville drifte sig til at gjøre Veien *smallere*, end den fra Begyndelsen er anlagt af Jesus, hvad vil du saa kalde et saadant Menneske, mon ikke en Bedrager, en falsk Profet? — Og mon du da ikke ofte har hørt, hvorledes der opstilles bestemte Kjendetegn i det ydre Liv, hvorpaa et Guds Barn skal kunne kjendes, mon du ikke ofte har hørt, hvorledes der prædikes „rør ikke, smag ikke, tag ikke derpaa, det er af Djævelen," som om ikke al Gave er god, naar den annammes med Taksigelse; — har du ikke hørt, hvorledes der prædikes og forkyndes, at der er visse ydre Lader og Manerer, visse bestemte Talemaader, hvorpaa Guds Folk, de rette Guds Folk skulle kjendes, visse Bønner og Forskrifter, der skulle opfyldes, *opfundne af Menneskene*, som dog gjøres til Betingelse for Saligheden? Hvad er vel dette andet end Bedrageri, hvad er

det andet end Phariſæernes Surdeig, hvormed de vil gjøre Himmelveien ſmallere end den er anlagt af Jeſus, hvad er det andet end Lovtrældom og jødiſt Væſen, hvorved Jeſu Naade fordunkles og ringeagtes, hvormeget man end fører Jeſu Navn paa Læberne, hvad er det andet end raadden Frugt af det onde Træ, falſk Profeti, hvormed Sjælene bedrages i denne og den tilkommende Verden?! — Thi derpaa, mine elſkede Brødre og Søſtre, kjendes de ſande Profeter og Jeſu troe Apoſtle, at de i al deres Prædiken og Forkyndelſe holde Himmelveien ren og fri, ſaa den ligger aaben for enhver Synder, derpaa kjendes Herrens ſande Sendebud, at de holde Jeſuveien i Ære, at det alene er Jeſu frie forbarmende Naade, der kan frelſe en Synder, at det hverken er gode Gjerninger eller Kirkegang eller Valfarter eller Munkeløfter, eller hvad ellers nævnes kan, men alene Jeſu Fortjeneſte, Jeſu Naade, Jeſu Blod, der kan renſe, frelſe og helliggjøre en Synder; derpaa kjendes de gode Frugter, at Naadeveien bliver fremſtillet ſom den ſmalle Livets Vei; at Frelſen er en Gave fra Jeſus, en Gave, ſkjænket i Daaben, en Gave, ſom tilegnes ene og alene ved Troen uden alle Gjerninger; — derpaa kjendes Jeſu ſande Tjenere, at de have Fødderne ombundne med Færdighed i Frelſens Evangelium, at de forkynde Naaden fri og rund og uden Forbehold for alle Syndere, de ſtørſte ſom de mindſte, paa det at Sjælene ſkulle troe Ordet og blive ſalige ved Troen. — Herren ſende mange ſaadanne Profeter, ſom kjende den ſmalle Livets, den ſmalle Naadens og Troens Vei og ſom ville forkynde Folket den, at de kunne faae Lyſt til at gribe om Naaden og leve.

„Af deres Frugter ſkulle I kjende dem", ſiger vor Frelſer; og en Profets Frugter, det er ikke blot den Lærdom, her føres; thi en Profet, en Præſt kunde føre ſaa ren, ſaa ret-

troende en Lære og fremſtille Salighedens Vei ſaa tydeligt, det ſkulde være, det vilde kun være lydende Malm og klingende Bjælde, ſaafremt han ikke ſelv gik ad den Vei, han viſte andre. Hvis ikke et helligt, et fromt og gudfrygtigt Liv er tydeligt og kjendeligt hos en Præſt, en Profet, ſaa hører han til Ulvene i Faareklæder, og Folk ledes vild og ſønderrives. Det er Frugten, ſom man ſøger paa Profetens Træ, at det kan ſees, at han ſelv gaaer ad den ſmalle Jeſuvei, at hans Kjærlighed ikke blot er med Mund og Tunge, men i Gjerning og Sandhed. Nu er det ganſke viſt de allerfærreſte Præſter, der helt og ganſke kunne gjentage Apoſtelen Paulus's ſtore Ord: „vorder mine Efterfølgere"; de allerfærreſte, ja maaſke findes der ſlet ingen Præſt, ſom helt ud tør ſige til Menigheden, gaaer i mit Fodſpor, efterdi alt vort Arbeide, hele vort Liv er mærket med Syndens og Skrøbelighedens Mærke, efterdi der ſelv i gudfrygtige Præſters Liv er Fald, er Skygger, ſom ikke beſtaae for Lyſet. — Jeg har engang hørt om en Præſt, der førte et meget forargeligt Liv og ſom var bundet af ſvære Synder, men ſom dog af og til forkyndte et godt Ord, at han jevnlig ſkal have formanet ſin Menighed: „gjør efter mine Ord, men ikke efter mine Gjerninger"; — ganſke viſt, en ſaadan Formaning klinger noget ilde i en Præſts Mund; — men er det dog ikke Ord, ſom ogſaa en nidkjær, from, troende Guds Præſt til en vis Grad maa gjøre til ſine: „gjør efter mine Ord, men ikke efter mine Gjerninger", thi jeg ſom prædiker for andre, hvor føler og erfarer jeg det ikke hver Dag, hvormegen Synd, der binder mig, hvor Kjødet er ſkrøbeligt, og hvor langt jeg endnu har frem paa Helliggjørelſens Vei. Den ſamme Paulus, ſom ſagde: „vorder mine Efterfølgere", han bekjender ogſaa: „Ikke at jeg allerede har grebet det, eller er allerede fuldkommen, men jeg jager derefter, at jeg dog

kunde gribe det; — og hvor der ikke i en Præsts, en Profets Liv er en lignende alvorlig Jagen efter at gribe det, en alvorlig Stræben efter at forsage Verden og al Ugudelighed; en alvorlig Stræben efter at følge i vor Herres Jesu Fodspor paa den smalle Livets Vei, der er ingen god Frugt, der findes kun Blade og Blomster. — Men Gud være takket og priset, saadanne Mænd sender Herren endnu sin Menighed, Mænd, som i oprigtig Tro paa Naaden, uden Menneskefrygt og uden Hensyn til timelig Vinding jage alvorlig for Folket paa den rette Himmelvei, Mænd, som uden at lade sig drive af ethvert Lærdoms Veir, trofast vogte Herrens Hjord, Mænd, som ere taalmodige i Trængselen, varagtige i Bønnen og glade i Haabet. — Hvor saadanne troe Hyrder findes, der gjælder det for Menigheden at slutte sig tæt om dem, ikke at speide efter deres Feil og Skrøbeligheder; men bede for dem, at de maae staae faste paa Klippen, som er Christus og ikke fordærves. — Hvor saadanne troe Hyrder findes, der gjælder det for Menigheden at slutte sig tæt om dem og lytte efter Hyrdefløitens Røst, efter den velsignede Naaderøst, at Hjerterne maae omvende sig, troe, og blive salige. — Mine Brødre, ligesaa stor en Pest og Fordærvelse som det er at falske Profeter komme og forføre Hjorden, ligesaa stor en Naade og Velsignelse er det, hvor Herren sender troe Hyrder, at Menigheden kan samles og voxe den guddommelige Vext op til Hovedet, som er Christus. — O maatte dog vi, som her forsamles, maatte vi dog høre til Herrens Flok, maatte vi bære Frugt til det evige Liv. Der kommer en Dag, da vi alle skulle sees i det rette Lys, da ikke blot Avner skal skilles fra Hveden, men ogsaa Blade og Blomster kastes hen og der kun spørges om Frugt, Evighedens Frugt; — da nytter det ikke at raabe: Herre, Herre, da nytter det ikke at have kjendt Jesu Navn, da nytter det

ikke, kun at have hørt Prædiken og deltaget i Menighedens Goder; nei, men om vor Faders Villie er gaaet i Opfyldelse, om du har grebet Naaden i Jesus, om du har troet Naaden, om du har levet i Naaden, levet af Naaden, — ja da skal du ogsaa skue hans Ansigt, som er Naade over Naade.

Derfor Brødre og Søstre: „vogter eder for de falske Profeter", lader Herrens Ord leve rigelig iblandt eder, at vi kunne bære Frugt og komme hjem, der hvor der ingen falske Profeter mere findes, ei heller Synd eller Sorg eller Skrig eller Pine, men hvor Gud vil aftørre Taarerne af hvert et Øie. Amen.

Jeſus gjør alle Ting vel.

12te Søndag efter Trinitatis.

Marc. Evang. 7. 31—37.

Og der han gik ud igjen af Tyri og Sidons Egne, kom han til den galilæiſke Sø, midt igjennem Decapolis Grændſer. Og de førte en Døv til ham, ſom beſværlig kunde tale; og de bade ham, at han vilde lægge Haanden paa ham. Og han tog ham affides fra Folket, og lagde ſine Fingre i hans Øren, og ſpyttede, og rørte ved hans Tunge, og ſaae op til Himmelen, ſukkede og ſagde til ham: Ephata! det er, lad dig op! Og ſtrax aabnedes hans Øren, og hans Tunges Baand løsnedes, og han talede ret. Og han bød dem, at de ſkulde Ingen ſige det; men jo mere han bød dem, deſtomere kundgjorde de det. Og de forundrede ſig overmaade, og ſagde: Han haver gjort alle Ting vel; baade gjør han, at de Døve høre, og at de Maalløſe tale.

„Han haver gjort alle Ting vel", ſagde Folket om Jeſus, da de ſaae, at Han havde helbredt det døvſtumme Menneſke. At dog ogſaa vi, mine Brødre og Søſtre, hver eneſte iblandt os herinde fra vort Hjertes Inderſte og i Troens fulde Glæde maatte kunne ſige det ſamme, maatte kunne ſige, Jeſus haver gjort alle Ting vel; — Han har gjort alt vel og godt for

mig, Han har lægt mine Saar, Han har helbredt mine Sygdomme, Han har udslettet mine Synder og skjænket mig sin Naade, aabnet mit Øie, aabnet mit Øre og løsnet min Tunges Baand, — Han har gjort alle Ting vel imod mig, Han har flyttet mig over fra Fordømmelsesstanden og ind i Naadestanden, Han har gjort mig fra en Syndens Tjener til et Guds Barn. — Ja, mine Venner, at dog enhver iblands os saaledes lovpriste det velsignede Jesunavn og takkede vor Frelser, for hvad Han har gjort imod os; — men ak, hvor ganske anderledes staaer det ikke til iblandt os, hvor ganske anderledes lyder ikke Talen iblandt os, end en fuld og hjertelig Lovprisning af Jesus og Hans Værk imod Syndere. Jeg vil ikke tale om de mange, mange saakaldte Christne, som rent ud spotte Jesus, som foragte Hans Ord og Hans Blod; — men jeg vil minde om, hvormeget der er iveien for enhver iblandt os, minde om, hvorledes vi knurre, saa over dette, saa over hint; hvorledes vi synes, at snart dette, snart hint skulde være anderledes, hvor liden Paaskjønnelsen og hvor ringe Taknemligheden er i vore Hjerter. — Det var ikke saa underligt, at vor Frelser sukkede, da Han stod overfor det døvstumme Menneske, da Hans Guddomshjerte fornam al den Elendighed og alle de Savn, som dette Menneske maatte bære; men det er endnu mindre underligt, at Jesus endnu den Dag idag gaaer sukkende midt i sin Christenhed, fordi Han fra sin Himmel er Vidne til al den timelige og aandelige Elendighed, som findes iblandt os, til al den Vantro, Utilfredshed, Unøisomhed og Synders Mangfoldighed, som qvæler Livet og tynger paa Sjælene; — og som dog altsammen kunde svinde bort og blive til intet, som Dug for Morgensolens Straaler, — som dog altsammen kunde blive til intet og forvandles til Lovprisning, naar Han kun kunde faae Lov til at udtale sit Ephata, lad dig op. —

Mine Brødre og Søstre, Jesus er den samme igaar og idag; den samme Barmhjertighed, Han øvede, mens Han gik hernede og helbredte de Syge, den samme Kjærlighed nærer Han endnu imod enhver af os, Naadekilden, Naadefloden er endnu ikke tilstoppet, den rinder endnu med den samme Kraft og Fylde, men der er intet, der saaledes kan dæmpe vor Frelsers Suk og bringe Glæde blandt Hans hellige Engle, som naar en Synder vil lade sig helbrede af Ham, og Troens Røst begynder at raabe herindefra: „Herre Jesus du har gjort vel imod mig, du har gjort alle Ting vel, dit Navn være priset i Evighed. — Lad os derfor idag lægge hinanden paa Hjerte, hvorledes Jesus bar sig ad med at helbrede det døvstumme Menneske, det var jo muligt, at Han vilde øve sin Gjerning paa en eller anden Synder i denne Forsamling og ved sin Helligaand hjælpe nogle iblandt os til at elske Ham endnu mere og bøie vore Hjerter endnu tættere til Ham, som alene kan gjøre alle Ting vel, baade i Tid og i Evighed.

Hvorledes bar vor Frelser sig da ad, da Han helbredte den Døvstumme? Der staaer, at da de førte dette Menneske til Jesus, saa tog han ham affides fra Folket. Dette er det første, vi ville lægge os paa Hjerte, at Jesus tog Mennesket, tog den Syge affides fra Folket. Grunden dertil er ikke den, at Jesus skulde ville skjule noget for Folket, at Mængden ikke maatte være Vidne til, hvad Jesus foretog sig, tvertimod, hvad Herren foretog sig her paa Jorden, det skete ikke i en Vraa, det skete for Alles Øine; — men Grunden er denne, at Jesus havde noget særligt at forhandle med dette Menneske, Grunden er denne, at det syge Menneske maatte fjernes fra alt, hvad der kunde adsprede og forstyrre, naar han stod Ansigt til Ansigt med sin Frelser og Jesu Kjærligheds Blik skuede ind i hans arme Sjæl. — Vi vide dog vist alle, hvilken bedragelig

Indflydelſe det kan have paa et Menneſkes Hjerte, naar han befinder ſig i Mængden, omgivet til alle Sider af andre Ligeſindede; hvor mangen Soldat har ſaaledes ikke talt ſtore Ord om egen Tapperhed og Dygtighed, ſaalænge han var omringet af Kammerater og ſaae hen til ſine mange Vaabenfæller, indtil han paa Kampens Dag kom til at ſtaae ene overfor Faren og Fjenden, og det viſte ſig, at han flygtede ſom en feig Kujon. Og hvor mangt et Menneſke indbilder ſig ikke, at han er, hvad han kalder en god Chriſten, fordi han lever i et chriſtent Land og blandt et chriſtent Folk, fordi han ſeer hen til Mængden og ſiger om ſig ſelv, at han er ligeſaa god ſom de andre og ikke værre end de fleſte; — og dog, — ak Gud bedre det, dog vide vi, at denne „gode Chriſten" paa Kampens og Friſtelſens Dag viſer ſig kun at være en Navnchriſten. — Skal derfor et Menneſke ikke drømme ſig ind i falſke og farlige Foreſtillinger om ſin Salighedsſag, ſaa gjælder det førſt og fremmeſt, at han bliver ført affides fra Folket og kommer til at ſtaae Anſigt til Anſigt med ſin Frelſer alene. — Er der nogen Sag, ſom angaaer hver enkelt perſonlig, ſaa er det dog nok hans Salighedsſag, ingen frelſes fordi hans Moder eller hans Huſtru eller hans Broder maaſke var et ſandt Guds Barn; nei mine Venner, hver ſtaaer og falder for ſig, Herren vil forhandle med hver enkelt iſær, derfor gjælder det fremfor alt at komme bort fra Mængden med dens falſke og bedragelige Indflydelſe, bort fra al Sammenligning, bort fra Menneſkers Domme og Meninger; — derfor gjælder det at komme affides fra Folket. — Men ganſke viſt er dette lettere ſagt end gjort, enhver har ſin Gjerning i Livet, enhver ſtaaer i mangfoldigt Forhold til de Menneſker, ſom vi leve iblandt, og blive paavirkede, ſaa af denne, ſaa af hin, derfor er det allerede en ſtor Naade, naar Jeſus paa en af de mangfoldige

Maader, ſom ſtaae til Hans Raadighed, tager et Menneſke ved Haand, leder ham affides fra den ſtore Hob og Sværm, ſaa han glemmer alt andet end alene dette, at Jeſus ſtaaer for ham og ſiger: „ſee jeg ſtaaer for Døren og banker, derſom du hører min Røſt og lader op for mig, da vil jeg drage ind og holde Nadvere med dig, og du med mig". Hvad ſynes du da nu min Tilhører, naar du hører, hvad jeg her fortelig har talt til dig, mener du, at du i dit Liv har havt ſaadanne ſtille alvorlige Tider, hvor Herren har viſt dig den Naade, at drage dit Sind og din Tanke ganſke bort fra Verden og hvad du ellers levede i, og har forhandlet med dig alene; jeg ſpørger dig ikke, naar, ei heller hvor ofte det er ſkeet, om det var i de Dage, da Sorgen og Sygdommen kom og gjorde Skaar i dine jordiſke Planer; om det var i dit Lønkammer, eller midt i dit Arbeide, om det var ved Dag eller ved Nat, om det var i dit Hjem, eller i Menighedens Forſamling, mens du hørte Ordet; nei, men har der været ſaadanne mægtige Beſøgelſestider i dit Liv, i hvilke du ligeſom glemte, baade hvad Verden dømte og ſagde om dig, og hvad du dømte om Verden, i hvilke du følte dig ſom ganſke alene paa den hele Jord og ene ſtillet overfor Ham, ſom kjendte og ſaae dig, ſaaledes ſom ellers ingen kjendte dig? Har du havt ſaadanne Timer borte fra Larmen og borte fra Folket? Du veed maaſke ikke ret, hvad du vel ſkal ſvare, lad mig derfor videre viſe dig og ſige dig, hvad Herren pleier at forhandle med en Synder i ſaadanne Timer, naar Han har ført en Sjæl affides fra Folket.

Der ſtaaer fremdeles, at Jeſus, da Han havde ført ham affides fra Folket, lagde ſine Fingre i hans Øren og rørte ved hans Tunge. Øren og Tunge var det ſyge Sted paa dette Menneſke og der lagde Jeſus ſine Fingre og rørte der-

ved. Og see, mine Brødre, saaledes gjør Jesus endnu aandelig talt ved hver en Synder, som Han har taget affides fra Folket, Han lægger sin Guddomsfinger paa det syge Sted. Det pleier ikke at være behageligt for en Syg, naar Lægen undersøger det Sted, hvor han har sin Skade, det pleier at volde Smerte. Saaledes er det ganske vist heller ikke behageligt for Kjød og Blod, naar Sjælelægen med sin Finger rører ved vore Synder, nei, mine Venner, det volder Smerte, ofte megen Smerte. De fleste Mennesker vide jo vel nok saaledes i Almindelighed, at vi alle ere Syndere, men det er dog først, naar Jesu Guddomsfinger berører det ømme Sted, at ett sand Smerte, en alvorlig Bedrøvelse, en oprigtig Anger over Synden begynder at bevæge Hjertet. Derfor pleier det at være et godt Tegn paa, at Jesus har taget et Menneske affides fra Folket, og at Jesus har berørt ham, naar han begynder at føle en alvorlig Smerte over Synden. Du veed nok selv, min Tilhører, hvormange Prædikener du har hørt, uden at de havde den mindste Indflydelse paa dig, du synes nok at det kunde lade sig høre, hvad Præsten sagde, men selv blev du igrunden ganske uberørt deraf, du gik igjen til din Gjerning, som du pleiede, du gik til dine Synder, som du pleiede og der var slet ikke nogen Tale om nogen Omvendelse eller Forandring; men da saa Ordet engang ramte dig, da det skarpe tveæggede Sværd trængte ind og skar i Syndebylden, saarede dig netop paa dit ømme Sted, saa du syntes, at hele Prædikenen passede paa dig og blev holdt til dig alene; ja, da blev du paa engang vred og dog alvorlig bedrøvet, du syntes det var for galt, saaledes at staae Skoleret for et andet Menneske, du var vred paa Præsten, fordi han prædikede saa strengt, og du var nær ved at love, at du aldrig vilde sætte din Fod mere i Kirken; og dog, kjære Sjæl,

dog var du meſt vred paa dig ſelv, meſt bedrøvet over hvad du begyndte at ſee i dit eget Indre, al den Syndens Elendighed, hvori du havde levet og ſom nu traadte frem i ſin Afſkyelighed og ſyntes ganſke at ſpærre Veien til Himlen og berøve dig den Fred, ſom du mente at have. Og hvoraf kom vel alt dette, det kom deraf, at det ikke alene var et Menneſke, du hørte prædike og tale, men fordi Jeſus, vor barmhjertige Jeſus gjennem ſin Tjeners Mund og Ord tog dig ſyge, elendige Synder affides fra Folket, ſtillede dig overfor ſig og lagde ſin Finger paa det ſyge Sted. Herren være takket for alle dem iblandt os, hvem dette er vederfaret, o, hvor mange, mange Mennesker gaae ikke, Aar efter Aar, Søndag efter Søndag forgjæves i Kirke, de forøge vel deres Kundſkaber og Indſigt, de lære vel at tale om aandelige Ting, men Hjertet, Synderhjertet, hvorfra alt det Onde udgaaer og breder ſig ſom en Peſt over det hele Menneſkeliv, Hjertet, det bliver uberørt af Frelſerens Guddomsfinger. Men naar nu dette Store er ſkeet, at et Menneſke er begyndt at være alene med ſin Frelſer, naar Jeſu hellige Skikkelſe er traadt ſaaledes frem for en Sjæl, at al Syndens Afſkyelighed og Bedrag, ſom findes herinde, er begyndt at ſmerte og volde alvorlig Bedrøvelſe; hvad ſaa? Mine Venner, er ſaa et Menneſke frelſt? Ak nei, kjære Sjæl, hvis Jeſu Gjerning indſtrænkede ſig dertil, at Han vakte os op til Anger og Smerte over Synden, hvis Han alene traadte frem for Synderen ſom den, der drev Taaren frem af Øiet og Sukket op fra Sjælen, ſaa vilde Han være en ny Moſes, en ny Lovens Mand, der knugede os med Lovens Stentavler, ſaa vilde Han ikke være en Frelſer, en Forbarmer, en Guds Søn, der kan borttage Synder. Men Gud være takket, det er Han, Han er en Frelſer, en almægtig Frelſer for hver en Synder. Derfor ſtandſede Hans

Gjerning med det døvſtumme Menneſke heller ikke derved, at Han lagde ſine Fingre i hans Øren og rørte ved hans Tunge; nei, Han ſukkede og ſagde: „Ephata, det er lad dig op!“ Og ſtrax aabnedes hans Øren, og hans Tunges Baand løsnedes og han talede ret. Med ſin Guddomsmund og ſit Guddomsord bød Han al Sygdom ſvinde og fare bort; og ſee, der ſtod den Døvſtumme ſund og karſk for Ham. Derfor ſtandſes Jeſu Gjerning med os heller ikke derved, at Synden og dens Smerte bliver levende ved Hans Berøring, nei, Han ſiger „Ephata, lad dig op;“ du arme Synder ſee, Han ſtaaer for dig, ſom ikke alene har grædt over dine Synder og ſukket over dine Synder, men ogſaa har lidt for dine Synder og betalt for dine Synder. „Ephata, lad dig op“ og ſee, her ſtaaer din Frelſer for dig, ſom har taget dine Synder og dine Straffe paa ſig, ſom er død for dine Synder og ſom forlader dig dine Synder i Tid og Evighed; „Ephata, lad dig op“ og ſee al den rige frie Naade, hvorved jeg Jeſus, din Broder og dog din Frelſer, vil ſtandſe dine Taarer, borttage dine Smerter og helbrede dig, ſaa der ikke bliver Spor tilbage. „Ephata, lad dig op“ og ſee, hvorledes jeg har elſket dig fra Evighed, hvorledes jeg døbte dig til mit Navn, mens du endnu ikke kjendte Høire fra Venſtre, for at du ſkulde blive min Eiendom og ingen ſkulde rive dig ud af min Haand; „Ephata, lad dig op,“ ſee og hør, hvorledes jeg beſøger dig gjennem mit Guddomsord, gjennem mit Naades Evangelium, for at du ſkal faae Fred i din Sjæl. „Ephata, lad dig op“ og ſee, hvorledes jeg Søndag efter Søndag dækker mit Naadebord, mit Nadverbord for alle bedrøvede Syndere, at de der kunne faae den Fred og Hvile, ſom ingen kan tage af ſig ſelv. — Nu min Tilhører, hvad mener du, har du havt ſaadanne ſtille ſalige Timer med din Jeſus affides fra Folket, har Jeſus ſagt ſit Ephata ſaa-

ledes over dig, at du i en fuld og ſikker Tro er forvisſet om, at alle dine Synder ere begravede under Jeſu Kors, og at al Jeſu Retfærdighed er bleven din Eiendom; nu ja, kjære Sjæl, ſaa veed du, hvad det er at blive helbredet af Jeſus, ſaa veed du, hvad det er at have en Frelſer. Men ſaa lad dog heller ikke de mange andre Smaating her i Livet fordunkle denne ſtore Naade for dig, lad ikke din Sygelighed og Svageligheb, lad ikke Bekymringerne for Brød og timeligt Udkomme, lad ikke de mange ſmaae Fortrædeligheder, ſom omringe dig i dit Hjem, lad ikke noget Jordiſk og Timeligt afholde dig fra at priſe og takke Ham, ſom haver gjort alle Ting vel imod dig, men lad din løſte Tunge ret bære frem din Tak til Ham, ſom ikke glemte dig, men ſom gjorde alt vel imod dig i Tiden og ſom vil gjøre alt fuldkommen ſaligt for dig i Evigheden, ſaafremt du bliver tro indtil Enden; Gud hjælpe os dertil. Amen.

Samaritanen.

13de Søndag efter Trinitatis.

Lucc. Evang. 10, 23—37.

Og han vendte ſig til Diſciplene i Særdeleshed, og ſagde til dem: Salige ere de Øine, ſom ſee det, I ſee. Thi jeg ſiger Eder, at mange Profeter og Konger vilde ſeet det, I ſee, og have det ikke ſeet; og hørt det, I høre, og have det ikke hørt. Og ſee, en Lovkyndig ſtod op, og friſtede ham, og ſagde: Meſter! hvad ſkal jeg gjøre, at jeg kan arve et evigt Liv? Men han ſagde til ham: Hvad er ſkrevet i Loven, hvorledes læſer du? Men han ſvarede og ſagde til ham: Du ſkal elſke HErren din Gud af dit ganſke Hjerte, af din ganſke Sjel og og af din ganſke Styrke og af dit ganſke Sind, og din Næſte, ſom dig ſelv. Men han ſagde til ham: Du ſvarede ret; gjør dette, ſaa ſkal du leve. Men han vilde gjøre ſig ſelv retfærdig, og ſagde til JEſum: Hvo er da min Næſte? Men JEſus ſvarede og ſagde: Et Menneſke gik fra Jeruſalem til Jericho, og faldt iblandt Røvere, hvilke baade klædte ham af, og ſloge ham, og gik bort, og lode ham ligge halv død. Men ved en Hændelſe drog en Præſt den ſamme Vei ned, og der han ſaae ham, gik han forbi. Desligeſte ogſaa en Levit, der han kom til Stedet, gik han til, og ſaae ham, og gik forbi. Men en Samaritan reiſte, og kom til ham, og der han ſaae ham, ynkedes han inderligen. Og han gik til ham, forbandt hans Saar, og gød Olie og Viin derudi, løftede ham op paa

ſit eget Dyr, og førte ham til Herberge, og røgtede ham. Og den anden Dag, der han reiſte bort, tog han to Penge ud, og gav Verten dem, og ſagde til ham: Røgte ham, og hvad du udlægger mere, vil jeg betale dig, naar jeg kommer igjen. Hvilken af diſſe Tre tykkes dig nu at have været hans Næſte, der var falden iblandt Røvere? Men han ſagde: Den, ſom gjorde Barmhjertighed imod ham. Derfor ſagde JEſus til ham: Gak bort, og gjør du ligeſaa.

Apoſtelen Jacob ſkriver i ſit Brev: „Derſom nogen er Ordets Hører og ikke dets Gjører, han er lig en Mand, der betragter ſit legemlige Anſigt i Speil, thi han betragtede ſig ſelv og gik bort og glemte ſtrax hvordan han var" (Cor. 1—23). See mine Venner, et ſaadant Speil til Selvbetragtning er det, vor Frelſer idag ſtiller hen for dig, og hvor vilde jeg ønſke, at du nu ogſaa maatte komme til at ſee dig ſelv, ſee dig, ikke ſom den glemſomme Tilhører, der vel betragtede ſig ſelv, men gik bort og glemte ſtrax, hvordan han var, men at du maatte ſee dig ſelv, eller rettere ſee Samaritanen, ſee den barmhjertige Samaritan med et ſaadant Øie og et ſaadant Hjerte, at Hans forbarmende Kjærlighed evig maatte ſtaae ſkrevet derinde og evig maatte drive og tvinge dig til at være en Ordets Gjører, til at „gaae bort og gjøre ligeſaa". Ja visſelig er det et mægtigt Speil til Selvbetragtning, Herren fører frem for os, hver Gang Evangeliet om Samaritanen og Leviten lyder iblandt os; men naar dog ſaa mange gaae bort ſom kolde, følesløſe og glemſomme Tilhørere, uden at vækkes til ogſaa at være Ordets Gjører, mon det ikke for en ſtor Del beroer derpaa, at man med ſit Øie og med ſine Tanker ſaa let forvilder ſig i det ſtore Billede, Herren viſer os, beroer derpaa, at man dels med, dels mod ſin Villie ſaa gjerne

dvæler ved Biperſonerne i Handlingen, iſtedetfor at fæſte Øiet paa Ham, der „gjør Barmhjertighed?“ Ikke ſandt min Broder, du tykkes ofte, at du end ikke har ſaa ringe et Udbytte af at høre Evangeliet om Samaritanen, naar du kan ſee, hvor ubarmhjertigt Præſten handlede imod det Menneſke, ſom var faldet iblandt Røverne, da han ſaae ham og gik forbi; naar du føler en billig Harme over Leviten, hvis Gjerning det ogſaa var her paa Jorden at antage ſig de Lidende, at ogſaa han kom til, ſaae Menneſket, men lod ham ligge og gik forbi; du tykkes maaſke dertil, at det er Tegn paa uſædvanlig Skarpſynethed hos dig, naar du opdager, at der midt i Chriſtenheden findes mangfoldige Præſter, der paafaldende ligne ham i Evangeliet, idet de vel ſee deres Medmenneſkers aandelige og timelige Nød, men i deres aandelige Hovmod gaae dem forbi uden at række dem en Haand; du bliver dig maaſke mange Gange ſelv vigtig og forbauſes over, at du kan ſee de mange Leviter i vore Dage, der i Sneverhjertethed, Ukjærlighed og Pengegridſkhed hellere hjælpe Røverne at afklæde de ſtakkels Menneſker, end bøie ſig over dem, hjælpe dem og forbinde dem. Og du forſtaaer ikke under alt dette, at der endnu er et uendeligt Spring imellem det, at ſee, at andre ere ukjærlige og ſaa ſelv at elſke; imellem det, at bryde Staven over Præſten og Leviten og ſaa ſelv at vandre i Samaritanens Fodſpor. Og dog er det vel fornemmelig deri, vor Tid har baade ſin Styrke og ſin Svaghed, at ſaa mange have mere Lyſt til at „ſprede end til at ſamle“, mere Evne til at dømme, paaviſe Feil og lægge ſvære Byrder paa andres Skuldre, end ſelv at have Hjerte til at bære dem, ſelv at træde i Jeſu Fodſpor, ſelv at forbarme ſig, ſelv at være „Ordets Gjørere“. Men dertil maa det jo dog komme med os, ikke blot, at vi ere Hørere, glemſomme Hørere, der gaae bort og glemme ſtrax

hvordan vi vare, men Ordets Gjørere; ikke blot, at vi have Kundskaber og Skarpsindighed, men Tro og Kjærlighed. Der kommer dog tilsidst ikke andet ud af den megen Dømmen og Kundskab end Hovmod og Opblæsthed, som Paulus siger: „Kundskaben opblæser, men Kjærlighed opbygger" (1 Cor. 8. 1.); ja, „Kjærlighed alene affalder aldrig". Lad os derfor, mine Venner, bede Guds Aand at hjælpe os til at vorde Ordets Gjørere, til at være vor Faders kjære Børn, bede Aanden at gyde ny Olie i vore svage Lamper, at vi ret kunne faae Lyst til at gaae bort og gjøre ligesom Samaritanen, naar vi nu fæste vort Blik paa Mennesket, som faldt iblandt Røverne, og Samaritanen, der forbarmede sig over ham.

„Et Menneske, siger vor Frelser, gik fra Jerusalem til Jericho og faldt iblandt Røvere, hvilke baade klædte ham af, sloge ham, gik bort og lode ham ligge halv død". See, mine Brødre, det er den samme Vandring, enhver af os, aandelig taget, have at tilbagelægge; som han gik op til Jericho, det er Palmestaden, saaledes skulde ogsaa hvert Menneskes Liv være en Vandring til Herrens Palmestad heroventil, dertil ere vi skabte, og det er Bestemmelsen med enhver iblandt os, at vi engang skulde lande i Guds Stad, der hvor Ærens Palmer voxe til dem, der blive troe indtil Enden; det er Bestemmelsen med os, som ere skabte i Guds Billede, at vi ogsaa skulde see Gud, at vi skulle gaae frem med Ærens Kroner paa vore Hoveder og Palmegrene i Hænderne, for evig at blive i Hans Hus. Men Røveren, den gamle Manddraber, den Fader Djævelen, han kunde ikke taale, at Mennesket skulde naae sin Bestemmelse, at Mennesket skulde naae frem til Himmelen, naae ind i Palmestaden, ind i Guds Rige, fra hvilket han selv var blevet udstødt; derfor udtænkte han sine Ranker, lagde sig i Baghold, for at overfalde, udplyndre og ødelægge Van-

dringsmanden. Og det lykkedes ham, ja det lykkedes over al Maade Røveren, den store Manddraber, først at overfalde vor Fader Adam og dernæst hver Sjæl, som er fremgaaet af hans Sæd, det lykkedes ham ved sine Gjøglerier og sit Blændværk først at lede Menneſket ud fra den gode Vei ind i Syndens Vildnis og Tykninger, for der i Mørket at lægge sin Helvedes Haand paa ham, afføre ham den Retfærdigheds og Helligheds Kjortel, hvormed Faderen fra Begyndelsen havde udstyret ham, dernæst udplyndre ham for hans Reisepenge, det er, hans Barnetro, hans Uskyld, hans Fred med Gud, dernæst „slaae ham", ikke blot med Angst og Rædsel, men ogsaa med Sygdom og Smerte og allehaande Plager; saare ham med sine giftige, sine Helvedesvaaben, med Hovmod, med Gjerrighed, med Vellyst, Avind og meget saadant, og saaledes lade ham ligge halv død og blødende i sine Saar, medens hans Haanlatter lød som en frygtelig Triumfsang i det arme Menneskes Øren. Ja, mine Brødre, saaledes er det jo, Røverne have tilredet os, de store Røvere, Synden og Døden og Djævelen; men hvem troer, at vi ere saa ilde farne, hvem troer, at vi ere komne ud fra Veien og aldrig i Evighed ved egne Kræfter kunne naae ind i den deilige Seiersstad, i Palmestaden? Mange mærke nok, hvorledes Sygdom og Pest og Krig og Plager kan slaae dybe Saar i det enkelte Menneskes og Folkenes Liv, saa det smerter bitterligt, mange føle vel, at Synden har Uro og Bitterhed og Sorg ifølge med sig, som sin sikkre Løn, men at det staaer saa slet med os, at vi aldeles ikke kunne hjælpe os selv, at vi af Naturen ere Vredens Børn, at et Menneskes Liv af Naturen kun er som den Halvdødes, der vel kan holde ud en Stund, men engang tidligere eller senere maa forbløde sig, døe uden at komme ind i den sikkre Stad i Guds Rige, døe og synke ned i Røverens Grav,

i det dybe Helvede, — hvor faa troe det, og hvor faa tænke alvorligt derpaa? — Men mine Venner, desto høiere skal det siges, at der er Een, der har tænkt derpaa, desto høiere skal det siges, at Samaritanen tænkte derpaa, den store himmelske Samaritan, Jesus Christus, Ham, hvem Jøderne spotvis i hans Kjøds Dage kaldte den Fremmede, kaldte „Samaritanen"; ja, Gud være lovet og takket, Jesus saae Mennesket, der var faldet iblandt Røvere, saae den frygtelige Tilstand, hvori han laa, saae, hvorledes hverken Præsten eller Leviten, det er Loven og Profeterne, hvorledes de ikke vilde og ikke kunde hjælpe Mennesket, men at han maatte omkomme i sit eget Blod; alt det saae Han, og seer endnu den Dag idag, det gik Ham til Hjerte og Han ynkedes inderlig over ham. Derfor „gik Jesus til ham", han gik selv, han sendte ikke sine Tjenere, sine Engle, nei, Han gik selv, Han forlod sin Himmel og kom selv i Mands Lignelse, Han, der selv er Gud med Faderen, Han fornedrede sig selv og tog en Tjeners Skikkelse paa sig, gik til Mennesket, der laa halvdød paa Veien, bøiede sig over ham, talte saa kjærligt til ham, som ingen anden: „frygt ikke, jeg er ingen ny Røver, der kommer for at martre dig tildøde og lee over dine Smerter, nei, jeg er din Broder, jeg er din stærke Broder, din rige Broder, din kjærlige Broder; frygt ikke, jeg vil hjælpe og jeg kan hjælpe". Jesus gik til Mennesket, og talte saa trøstende som ingen; „dig er en Frelser født", dine Synder ere dig forladte; du skal ikke døe den evige Død, du kan helbredes, du kan komme ind i Palmestaden, du kan rives ud af Røvernes Hænder; du er vel svag og mat, men jeg vil ikke anstrænge dig, jeg vil „ikke udslukke den rygende Tande". Jesus gik til Mennesket, og han forbandt hans Saar, ikke med Figenblade, saa at Saarene atter skulde springe op og bløde, nei, med sin

Guddomsfinger lægte han dem, saa der end ikke blev Ar tilbage, gød Naadens Olie og Vin deri, saa Smerten svandt bort; ja Han løftede ham op,. løftede ham med sin stærke Guddomsarm op af det dybe Fald, satte ham paa sit eget Dyr og førte ham til Herberget. Min Broder og Søster, behøver jeg at føre dette Billede videre ud for dig; du har jo dog saa ofte hørt om Jesu dybe forbarmende Kjærlighed til Sjælene, om Ham, der inderlig ynkedes over Syndere, om Ham, der for det halvdøde Menneskes Skyld gik i Kampen med Røveren, med Manddraberen, og som den „Stærkere overvandt den Stærke og uddelte hans Bytte". Men jeg vil derimod spørge dig, har du ladet dig redde af Samaritanen, eller ligger du endnu i dine Saar, har Jesu Evangelium løftet dig op, eller har det kun rørt ved dig, saa du som saa mange Syge blot har dreiet dig om paa den anden Side og bløder fremdeles i dine Synder? Har du taget imod den nye Klædning, som Samaritanen har skjænket dig, Jesu Retfærdigheds-kjortel, hvormed du alene kan dække din Nøgenhed og din Skam? Har du ladet dig føre ind i Herberget, ind i hans hellige almindelige Kirke, det store Hospital för alle Syndere; og tærer du derinde ikke af den fremmede Kost, af denne Verdens Visdoms og Forstands Tale; men tærer du paa Samaritanens 2 Penninge, det er hans Ord og hans Sacramenter, som han tog ud og gav Verten for dig? Er din Daab blevet dig til Igjenfødelsens og Fornyelsens Bad, saa du seer, at Han i Daabens hellige Vande har tvættet og renset dig for al det Smuds og Støv og Blod, hvormed Røveren havde tilsølet dig i Faldet; er Nadveren blevet din sande Næring, er Ordet, hans Evangelium, blevet dit daglige Brød, den Sjæleføde, som mætter til det evige Liv? Ja min Broder og Søster, jeg spørger dig, hvorledes staaer det aandelig

talt med din Helbred, er du endnu dødsſyg af Røverens Overfald, eller har Samaritanen vundet Seir over dig ved ſin Barmhjertighed, er du helbredet, har „du fundet Lægedom ved hans Saar", Gud velſigne dig, hvis det er ſkeet!

Og dernæſt ſpørger jeg, hvorledes mon et ſaadant Menneſke, ſom er udfriet fra Røverne og indbaaret i Herberget, hvorledes mon han bliver tilfinds, alt efterſom han vinder ſine Kræfter og ſin Førlighed tilbage; jeg vender mig til eder, mine kjære Brødre og Søſtre, thi jeg veed jo dog, at der er mange iblandt eder, hvem denne Naade er vederfaret, at Samaritanen har helbredet eder, hvorledes ere eders Hjerter ſtemte, ikke mod Samaritanen, nei, det vil jeg ikke ligefrem ſpørge om — men mod de mange, mange andre halvdøde Mennefter, ſom ligge ved Veien? Naar du nu ved Jeſu Naade, thi det er jo dog altſammen fri uforſkyldtNaade af Ham, der er Synderes Ven; naar du er blevet ſat iſtand til at fortſætte Reiſen paany, er begyndt at vandre ad Veien mod Palmeſtaden, og du da ſeer — jeg vil endda ikke føre dit Blik for vidt ud og pege paa Broderen derude i Hedningelandet, der ligger ganſke bagbunden af Røveren, uden at kunne røre et Lem; — men naar du ſeer de mange Døbte, ſom engang vare ſatte ind paa den nye, paa Livets Vei, men ſom nu meer og mindre have forvildet ſig bort fra Veien og ere komne i Kaſt med Røverne, ere blevne ſaarede og ligge blødende i deres Synder, kan du da nænne at lade dem ligge, kan du nænne at gaae dem forbi ſom Præſten og Leviten, maae Samaritanens Ord til dig: „gak bort og gjør du ligeſaa"! ikke beſtandig lyde for dine Øren, ſaa de drive dig til „at paaminde de Uſtikkelige, trøſte de Kleinmodige, og hjælpe de Skrøbelige og være langmodig mod alle" (1 Theſ. 5. 14)? Det er jo umuligt andet.

Vel er det ikke hver givet, at kunne hjælpe alle, eiheller os alle at hjælpe paa samme Maade, Evnerne, Midlerne, Naadegaverne ere forskjellige, men det er de Troendes store Forret at være Sendebud i Christi Sted, at lade Verden smage den Naade, som os er vederfaret, at gaae som Samaritaner i Hans Fodspor, som satte sit Liv til for Faarene. Og mine Brødre og Søstre, vi behøve jo ikke at lede længere eller anstrænge vore Øren for at høre Raabene fra deres Mund, paa hvem Røverne have lagt deres haarde Hænder; de lyde til dig fra din Nærhed, maaske fra din egen Kreds. Du seer jo dog, hvorledes mange af dine Venner og dine Slægtninge, maaske endog dine Børn rase frem i Synd, i Verdslighed, i Kjødslyst, uden Fred, uden Tro, uden Jesus, den sikkre Vei til Helvede; mon ikke et stille Ord i rette Tid kunde finde Vei til Hjertet, „omvende en Synder fra hans Veis Vildfarelse og frelse en Sjæl fra Døden" (Jac. 3. 20). Eller du seer dog, hvorledes Smaarøverne, Armod, Fattigdom, Nød og Sygdom sværme om dine Medmennesker og udplyndre dem ubarmhjertigt, hvad om du nu aabnede lidt for dine gode Ting; ved dine Penge, dine Gaver gød lidt Olie i Saarene, forbandt dem med din Kjærlighed og derved maaske efterhaanden fik Sjælene lokket ind i „Herberget", i Jesu Favn, i Troen paa ham, som er rig nok til at hjælpe ogsaa timeligt, alle dem, som paakalde Hans Navn; mon ikke ogsaa det vilde være en Samaritangjerning, mon ikke ogsaa det vilde være velbehageligt i Hans Øine, som har forbarmet sig over dig? — Du vil indvende mig og sige, hvis du er ærlig: „jo ganske vist kan jeg nok hjælpe, baade her og der med Penge, med Gaver, med timelig Understøttelse, mere end jeg gjør det; men paa den Maade maa jeg slaae af i mine egne Fordringer til Livet, paa den

Maade bliver jeg ikke rig eller ſparer mig lidt op, ſom jeg kan lægge mig tilgode". Og ganſke viſt indrømmer jeg dig, at Samaritangjerningen ikke er Veien til timelig Rigdom og bløde Dage her i Verden, men hvis det er Alvor med din Chriſtendom, hvis du mener det oprigtig med din Kjærlighed til Ham, ſom er gaaet den ſure Gang for at frelſe dig; lad mig da blot idag minde dig om det Ord, Han ſagde til „Verten", da han forlod Herberget: „hvad du udlægger mere, vil jeg betale dig, naar jeg kommer igjen". Hører du, Samaritanen ſiger det, alt hvad du giver ud, af Penge, Gaver, Tid, Anſtrængelſe, Kjærlighed, ſom du giver ud i Jeſu Navn, det er kun Udlæg paa Forſkud for Ham, ſom vil betale det tilbage, naar Han kommer igjen. Og Han kommer, om Han end tøver, Han kommer dog igjen, Han kommer, ſaa viſt ſom Himmel og Jord ſkulle forgaae, og Han har Lønnen med ſig, Naadelønnen til alle de oprigtige Samaritanere; intet ſkal blive glemt i den ſtore Afregning, Han ſkal betale os det igjen, rigt og rundt og kongeligt, baade dem, ſom have „beſøgt Enker og Faderløſe", dem, ſom have mættet de Hungrige, klædt de Nøgne, beſøgt de Syge, dem, ſom have annammet et lidet Barn i Jeſu Navn (Matth. 18), ja lige til dem, ſom have givet en af Jeſu Diſciple ikkun et Bæger koldt Vand at drikke, end ikke de ſkulle miſte deres Løn (Matth. 10, 42). — Derfor mine Brødre og Søſtre, dyrekjøbte Sjæle, lad os reiſe os og binde op om vore Lænder, bede Aanden at gyde ny Olie i vore Lamper, at vor Troes og Kjærligheds „Lys kunne ſkinne for Menneſkene, at de kunne ſee vore gode Gjerninger og ære vor Fader, ſom er i Himlene" (Matth. 5, 16), lad os, ſom ere blevne helbredte ved Jeſu Saar, og hvis Fødder ere blevne ſtyrkede, lad os drage op til

Seiersſtaden, til Palmeſtaden, ſamle ind de Saarede fra Øſter og Veſter og møde Ham, ſom kommer igjen, at der dog kunde være mangfoldige iblandt os, til hvem Han paa den ſtore Afregningsdag vendte ſig og ſagde: „Vel du gode og tro Tjener, du har været tro over Lidet, jeg vil ſætte dig over Meget; gak ind til din Herres Glæde“ (Matth. 25, 23). Amen.

Hvor ere de Ni?

14de Søndag efter Trinitatis.

Luc. Evang. 17, 11—19.

Og det begav sig, der han reiste til Jerusalem, da drog han midt igjennem Samaria og Galilæa. Og der han kom til en By, mødte ham ti spedalske Mænd, som stode langt borte. Og de opløftede Røsten og sagde: JEsu, Mester, forbarm dig over os! Og der han saae dem, sagde han til dem: Gaaer hen, og beteer Eder for Præsterne. Og det skete, der de gik bort, bleve de rensede. Men Een af dem, der han saae, at han var helbredet, vendte tilbage, og prisede Gud med høi Røst. Og han faldt paa sit Ansigt for hans Fødder, og takkede ham; og denne var en Samaritan. Da svarede JEsus og sagde: Bleve ikke de ti rensede? men hvor ere de ni? Bleve ellers ingen fundne, som vendte tilbage, at give Gud Ære, uden denne Fremmede? Og han sagde til ham: Staa op, gak bort, din Tro haver frelst dig.

Ikke alle de, som løbe paa Banen faae Klenodiet; nogle forlade Løbet og Banen, nogle bøie af til Siderne, nogle blive trætte underveis, nogle snuble og falde uden at reise sig, og saaledes gaaer det, at ikke alle naae Maalet og faae Klenodiet. Man siger jo vel nok i daglig Tale, at godt begyndt er halv

fuldendt, men ak, mine Venner, Erfaringen viſer dog beſtandig, at ſelv de, ſom have gjort en god Begyndelſe, dog ikke naae til Enden, at de lade ſig nøie med Begyndelſen, blive ſtaaende paa Halvveien og ſaaledes gaae glip af Arbeidets Frugt. Og naar dette nu kun paaſede paa de jordiſke Forhold og timelige Formaal, nu ja, ſaa maatte vi vel, hvad vi ofte maae, beklage de mange, ſom lade ſig drive ud af Courſen og ikke opnaae de timelige Goder, ſom de begyndte at jage efter. Men Sagen, ſom vi have at tale med hinanden om, den angaaer ikke det at opnaae eller gaae glip af et eller andet timeligt Gode, ſom dog kun varer en Tid; Sagen, ſom vi have at forehold hinanden, er paa een Gang langt alvorligere og langt ſørgeligere, Sagen er, at mange af dem, ſom begyndte at vandre paa den ſmalle Livets Vei, atter forlade den, at mange, ſom begyndte i Troen, dog ikke fuldende i Troen, at mange, ſom begyndte i Aanden, dog ende i Kjødet, at mange, ſom pege efter Guds Rige, dog ikke komme derind, at mange, ſom ſøgte at frelſe deres Sjæle, dog fortabes i Helvede. Og hvad Vederlag gives der ſaa for Sjælen, intet, intet, uden evig Angſt og evig Pine; thi Livet kan ikke leves om igjen og Herren lader ſig ikke ſpotte. Mine Brødre og Søſtre, Elſkede i Herren, det er ikke min Agt idag at tale til, eller om de mange, mange, ſom endnu ſove i deres Synder, ſom endnu kun leve uden Gud i Verden, uden at have begyndt paa at ſpørge efter Livet; nei, jeg taler til eder, ſaamange ſom ere begyndte at elſke Herren, ſaamange ſom ere begyndte at tage ved Troen, ſaamange ſom alt løbe paa Banen; det er min Agt med Guds Aands og Naades Biſtand at advare, formane og opmuntre eder, ſom ere begyndte i Troen, til at fortſætte i Troen, at I maa fuldende Løbet, bevare Troen, at I kunne arve Livet; thi det er jo „umuligt, at de ſom en-

gang ere oplyſte, ſom have ſmagt den himmelſke Gave og ere blevne delagtige i den Helligaand og have ſmagt Guds gode Ord og den tilkommende Verdens Kræfter, — og falde fra, atter kunne fornyes til Omvendelſe, da de korsfæſte ſig ſelv Guds Søn og gjøre ham til Spot". (Hebr. 6, 4). Vort Evangelium idag fortæller os, om ikke mindre end ti Menneſker, ſom havde taget ved Troen og begyndt det gode Løb; det er de ti Spedalſke. „Jeſu, Meſter, forbarm dig over os", det er deres Bøn, det er det Raab og den Bøn, hvormed de endrægtig vende ſig til Herren: Jeſu, Meſter, forbarm dig over os; — ikke ſandt, det er Troens Klang og Røſt, der klinger gjennem denne Bøn: „forbarm dig over os". Saavidt havde Guds Aand og det ſvære Kors, ſom den almægtige Gud havde lagt paa dem, ſaavidt havde Guds Aand bragt dem, at Troen begyndte at røre ſig i dem. Jeſu, Meſter, kalde de ham, Han er altſaa den, der kan hjælpe dem, Han er ikke Tømmermandens Søn fra Nazareth, Han er ikke den ſtore Lærer, nei, Han er Meſteren, Han er Frelſeren, den eneſte, der kan udfrie dem af deres Nød, — forbarm dig, ſige de; til Jeſu Kjærlighed vende de ſig og banke paa Hjertedøren, her er ikke Tale om, at pukke paa nogen uretfærdig Lidelſe eller nogen Fortrøſtning til egen Fortjenſtlighed, nei, her er ene og alene Tale om at trænge ind til Jeſu Hjerte og bede om Naade hos Ham. Saaledes bærer Troen ſig ad, den bøier ſig med en forunderlig Kraft hen til Herren og ſtøtter ſig til Ham alene, den ſpringer over alle Forhindringer og trænger lige ind i Helligdommen, lige ind i Jeſu forbarmende Kjærlighed forat hente, hvad den har behov; derfor lyder Troens Bøn heller aldrig forgjæves, men faaer hvad den begjærer. Som vi nu ogſaa høre om diſſe ti Spedalſke, at da Herren ſaae dem og hørte deres Bøn, ſagde Han til dem, „gaaer bort og beteer eder for Præſterne".

Og dette Svar, dette Ord, det var nok for disse troende Mænd. Lad os vel lægge Mærke til dette, der staaer ingenlunde, at Spedalskheden, at Sygdommen strax forlod dem, det skete først underveis, først efter at de havde forladt Herren. Nei, Ordet alene var dem nok, det troede de, det adlød de, derfor skete det dem efter deres Tro, Sygdommen forlod dem, de bleve rensede. See, saavidt hjalp Troen disse Mænd, alle kom de ind paa Banen, alle fandt de Herren, alle bleve de hjulpne af Herren; og saavidt troer jeg ogsaa Guds Aand har ført mange af eder; derom tvivler jeg ikke, at der jo er mange i denne Forsamling, som have smagt Jesu forbarmende Naade i deres arme Synderhjerter. Hvad der i hver enkelts Liv har været den særegne Anledning til, at Troens Bøn: „Jesu, Mester, forbarm dig over mig", har begyndt at røre sig i Hjertet og stige op fra det Dybe, det veed jeg naturligvis ikke. Men det veed jeg, at først da Guds Aand begyndte at oplyse dig om, at Synden ikke blot er Folkenes Fordærvelse, men ogsaa hvert enkelt Menneskes Fordærvelse, at Synden er den fortærende Gift og væmmelige Sygdom, der som Spedalskhed omspænder det hele Menneske fra Hovedisse til Fodsaal, at Synden er den frygtelige Magt, der sætter Splid mellem Gud og Mennesker; — først da du erfarede, at al din egen Kraft og Stræben slet ikke kunde raade Bod paa Syndens Smerter, først da du erfarede, at Venners og Bekjendtes Raad og Anvisninger gjorde Sygdommen værre, saa du ligesom fortæredes i Qval og Angst, først da var det, du i din Sjælensød vendte dig til den Jesus, som du vel havde hørt og læst om i dine Børneaar, men som du igrunden slet ikke kjendte endnu; først da var det, du begyndte at kalde og raabe „Jesus, Mester, forbarm dig over mig", lad mig dog ikke omkomme i mine Synder, udstræk din Haand imod mig og lad mig smage din

Kjærligheds Kraft og Sødhed. Ja, ikke ſandt, det var i ſaadanne alvorlige Smertens Timer, Troens Haand begyndte at banke paa Naadedøren, det var i ſaadanne Tider, du fandt Vei til din Frelſers ſtore Guddomshjerte, der altid ſlaaer for Syndere; det var i ſaadanne Tider, dit Tungebaand blev løſt og dit Hjerte fik Luft; „Jeſus, forbarm dig over mig". — Men ſaa erfarede du viſſelig ogſaa, hvorledes Jeſus bønhørte dig i ſin Himmel, hvorledes Han ſaae ned paa dig med ſit Frelſerblik, hvorledes Han forbarmede ſig over dig og ſendte dig Hjælp. Om det ſkete ſtrax, eller der endnu randt en Stund af Timer, i hvilke du fremdeles kaldte paa Ham af din Sjæls Inderſte, det veed jeg vel ikke, men da Hans Aand gav dig Frimodighed til at troe det Ord, Han har talt til dig i din Daab, da Hans Aand gav dig Frimodighed til at troe det Ord, Han Søndag efter Søndag lader forkynde for Syndere, at der er Frelſe og Syndernes Forladelſe af Naade, uforſkyldt, da Hans Aand gav dig Frimodighed til at knæle ved Hans Nadverbord og annamme Hans Blod, Forſoningens Blod, der er udøſt til Frelſe for alle Syndere; da du fik Frimodighed til at troe Ham paa Ordet, ja, da ſvandt Sygdommen, da udſlettedes dine Synder, da ſtod du der, ſom et nyt, et gjenfødt Menneſke. Alt var glemt, alt var borte, den mørke Nat var veget for den klare Dag, Naadeſolen, Jeſus, havde beſøgt dig, og dine Synder laae begravede under Jeſu Kors; — fri og frelſt var du; — af Naade var det ſkeet, altſammen af Naade. Huſker du det, kjære Sjæl, huſker du, hvor ſalig glad du var, da du havde fundet din Frelſer, og Han tørrede Taarerne bort af dit Øie; Gud velſigne enhver Synder, der ſaaledes er naaet til Troen, Gud velſigne dig min Broder og Søſter, ſaafremt du i dit Hjerte har erfaret, hvad disſe ti Spedalſke erfarede paa deres Legemer, at Jeſus helbredte dem

og de bleve renſede. „Salig er den Mand, hvis Overtrædelſer ere forladte og hvis Synd er ſkjult"; det kan kun ſkee ved Troen. Men ikke alle de, ſom begynde i Troen ende i Troen; ikke alle de, ſom løbe paa Banen faae Klenodiet.

Nei, mine Venner, ikke alle de, ſom løbe paa Banen faae Klenodiet. Vort Evangelium idag ſiger os det ſaa ſmertelig alvorligt; af disſe ti Spedalſke, ſom alle vare begyndte i Troen, var der kun een, kun en eneſte, en Samaritan, ſom holdt ud i Troen, vendte om til Jeſus og gav Gud Æren. Kun en eneſte af dem, ſom alle vare helbredte, naaede til den fulde Salighed og hørte det velſignede Ord af Herrens Mund „Staa op, gak bort! Din Tro haver frelſt dig". Men hvor bleve da de Ni? ſpørger du, du ſynes det er hjerteſkjærende, at Menneſkene kunne tage en ſaa ſtor Gave af en andens Haand, uden at vende ſig og ſige Tak. „Hvor bleve de Ni?" ſaaledes ſpørger vor Frelſer ogſaa. Vort Evangelium giver ikke noget ligefrem Svar paa dette Spørgsmaal, ſaa du kan i en vis Henſeende gjerne tænke dig det, ſom du ſelv vil, du kan gjerne tænke dig, at disſe Menneſkers Familie og Slægt og Venner, da de atter ſaae dem ſunde og raſke i deres Hjem, ere blevne ſaa glade derover, at de have opholdt dem og forſinket dem; du kan gjerne tænke dig, at disſe ni Spedalſke have havt iſinde at ſige Jeſus Tak, men at de have udſat det fra den ene Dag til den anden, indtil det tilſidſt gik dem afglemme; kort ſagt, du kan i den Henſende tænke dig det, ſom du vil, naar du faſtholder dette ene ſtore, ſørgelige Svar paa Spørgsmaalet „hvor bleve de Ni?" De vendte ikke om til Jeſus, de vendte ikke tilbage at give Gud Æren, derfor naaede de ikke Maalet, derfor annammede de ikke Klenodiet, derfor fik de ikke det ſtore Opreisningsord af Jeſu Mund: „Din Tro haver frelſt dig?" — Men mine Brødre,

ſkulde det igrunden være ſaa vanſkeligt at gjøre Rede for, hvor de ni helbredte Spedalſke opholdt ſig? Giver den nuværende Chriſtenhed og vore Dages ſaakaldte Troende ikke Oplysninger nok i ſaa Henſende? Gaaer det ikke dig, min Tilhører, ſom det gaaer mig, kjender du ikke Mennesker, ſom engang begyndte alvorligt at ſøge Herren, ſom virkelig bad i deres Hjerteangſt, ſom flokkedes om Ordet ſom hungrende og tørſtende Sjæle, indtil de fik Fred i Sjælen og bleve helbredte; og ſom nu, ak Gud bedre det, atter have forladt Guds Børns Forſamling og drive om ſom Vrag for alle Lærdoms Veir; kjender du ikke Mennesker, ſom engang toge et alvorligt Tilløb, kaſtede ſig af ganſke Hjerte ind i Frelſerens Favn og naaede til Troen, men hvis hele Chriſtendom nu beſtaaer i, at de af gammel Vane møde i Kirken og ved Herrens Bord, men ſom forreſten ere ſaa døde og kolde i deres Hjerter, at man kommer til at fryſe i deres Nærhed. Kjender du ikke Mennesker, ſom engang i ydmyg ſtille Tro takkede Herren for al den Naade, Han gjennem Daaben og Ordet havde tilſagt dem, ſom frydede ſig i Stilhed over, at Herren forbarmede ſig over dem og udſlettede deres Synder; men ſom ſiden ere blevne trygge i Naaden og have givet ſig ind i, hvad man kalder den „glade Chriſtendom", hvor den hele Verden tages med og hvor mangfoldige Afguder ſtilles op næſten Side om Side med Jeſus, og hvor der ikke er meget andet tilbage af Chriſtendommen end Mundens Bekjendelſe og Chriſtennavnet. Kjender du ikke Mennesker, ſom engang i inderlig Glæde over den Barmhjertighed, ſom var dem vederfaret, bleve løftede høit over Jorden og ſmagte i Aanden det evige Livs Kræfter; og mente ſig dygtige til at gjøre en Samaritangjerning iblandt deres Brødre, men ſom ſiden, ak ſaa hurtig derefter, bleve lunkne i deres Iver, kolde i Kjærligheden, ſaa de hverken havde Gaver

til de Trængende eller Trøst til de Bedrøvede eller nogen Tanke paa Hedningenes Nød, — men kun tænkte paa egen Bekvemmelighed og paa at de engang — ja engang for længe siden havde havt nogle salige Timer hos Herren. — Mine Venner, naar det staaer saaledes til med mange i Christenheden, med mange, som kalde sig Troende og Hellige; — og desværre, desværre, saaledes staaer det til, kan da nogen for Alvor savne Svar paa det Spørgsmaal, hvor de ni Spedalske bleve af. Svaret er i sit Inderste nu som dengang, og dengang som nu; Synderne ville vel tage Naaden og Gaverne af Jesu Haand, men de ville ikke vende om til Naaden og blive i Naaden; Synderne ville vel helbredes af Jesus, men de ville ikke forlade deres Synder, kaste sig for Jesu Fødder og vandre gjennem Kors og Trængsler i Jesu Fodspor. Og dog, kjære elskede Brødre og Søstre, dog er dette den nødvendige, den uomgængelige Betingelse for, at Jesus kan opreise os og frelse os i Tid og Evighed, at vi af Hjertet ville vende om fra vore Synder, forlade Verden i os og om os, og ene og alene klynge os til Ham, som har frelst os og udøst sine Saligheds Strømme over os. — Visselig, det er noget meget ringe i Guds Øine og noget høist bedrageligt for dit eget Hjerte, hvis du mener, at Taknemmelighed mod Jesus alene bestaaer deri, at du med Munden siger Ham Tak for Hans blodige Sved i Gethsemane og Hans smertefulde Død paa Golgatha, og at du synger Ham nogle glade Psalmer om Søndagen. Nei mine Venner, Taknemmeligheden mod Jesus, den bestaaer deri, som Luther siger i sin Catechismus: „at vi drukne den gamle Adam ved daglig Anger og Bod", at vi hver Dag for Alvor bryde med Verden, vende os bort fra, hvad der kan bedrøve og saare Hans Guddomshjerte, kæmpe og stride mod de onde Magter, baade om os og i os; og naar vi saa

alligevel ved Aftentide gjøre Regnſkabet op og ſee, hvor meget der er forſømt, og hvor meget der dog har revet os hen, at vi da kaſte os ned paa vort Anſigt og raabe til Ham, „Jeſus Meſter, forbarm dig fremdeles, ſlaae ikke Haanden af din ſtakkels Broder og Søſter, for hvem du har lidt og ſtridt ſaa meget, og ſom langtfra, ak langtfra elſker dig ſaameget ſom jeg ønſtede det; Jeſus kom og gyd ny Olie i min ſvage Lampe, giv mig Kraft og giv mig Dygtighed, at jeg dog ikke ſkal blive ſom de ni Spedalſke, der atter forlode dig, ſkjøndt du overøſte dem med dine Velgjerninger". — Ja mine kjære Venner, maatte mine Ord og mine Formaninger dog hjælpe en og anden iblandt eder til ret at ligne denne ene Fremmede, denne Samaritan, ſaa du fik ny Lyſt og ny Længſel efter at forlade Kjødets og Verdens Veie, efter at vende om til din Sjæls Hyrde og Tilſynsmand, at du, ſom er begyndt i Troen, maatte fortſætte i Troen; ſaa ſkal det visſelig ogſaa komme til at klinge atter og atter for dit Øre, dette deilige Ord: „ſtat op, gak bort, din Tro haver frelſt dig", ſaa ſkal du fornemme, hvorledes Han løfter dig op fra det Dybe og med ſin uſigelige Naade forſikrer dig om, at den, ſom bliver i Ham, han ſkal ikke fortabes, men have Livet, vinde Klenodiet og gaae hjem der, hvor der ikke længer er Omvendelſe eller Kamp eller Strid, men hvor alle give Ham alene Æren, ſom ſidder paa Tronen, og Lammet.

Søg først Guds Rige!

15de Søndag efter Trinitatis.

Matth. Evang. 6, 24—34.

(Jesus sagde til sine Disciple:)

Ingen kan tjene to HErrer; thi han maa enten hade den ene og elske den anden, eller holde sig til den ene og foragte den anden. I kunne ikke tjene Gud og Mammon. Derfor siger jeg Eder: Bekymrer Eder ikke for Eders Liv, hvad I skulle æde, og hvad I skulle drikke; ikke heller for Eders Legeme, hvad I skulle iføres. Er ikke Livet Mere end Maden, og Legemet mere end Klæderne? Seer til Himmelens Fugle; de saae ikke, de høste ikke, og samle ikke i Lader, og Eders himmelske Fader føder dem; ere I ikke meget mere end de? Men hvo iblandt Eder kan lægge en Alen til sin Vext, endog han bekymrer sig derfor? Og hvi bekymre I Eder for Klæderne? Betragter Lilierne paa Marken, hvorledes de voxe; de arbeide ikke, spinde ikke. Men jeg siger Eder, at end ikke Salomo i al sin Herlighed var saa klædt, som een af dem. Klæder da Gud saaledes det Græs paa Marken, som er i Dag, og i Morgen kastes i Ovnen, skulde han ikke meget mere klæde Eder, I lidet troende! Derfor skulle I ikke bekymre Eder, og sige: hvad skulle vi æde? eller: hvad skulle vi drikke? eller hvormed skulle vi klæde os? efter alt saadant søge Hedningerne; thi Eders himmelske Fader veed, at I have alle disse Ting

behov. Men søger først Guds Rige og hans Retfærdighed, saa skulle og alle disse Ting tillægges Eder. Bekymrer Eder derfor ikke for den anden Morgen, thi den Dag i Morgen skal bekymre sig for sit Eget. Hver Dag haver nok i sin Plage.

At være glad som en Fugl, at være let som en Fugl, at være fri som Fuglen under Himlen, hvem iblandt os har ikke ønsket sig det, hvem iblandt os har ikke ønsket sig Vinger, til at hæve sig op over denne Jord med al dens Sorg, med al dens Plage, med alle dens Bekymringer; det er dette, mine Venner, vor Herre Jesus taler om i vort Evangelium idag, naar Han siger: „seer til Himmelens Fugle, de saae ikke, de høste ikke, de sanke ikke i Lader, og Eders himmelske Fader føder dem;" det er dette, vor Herre Jesus vil hjælpe alle Guds Børn til at være, det er dette, vor Herre Jesus under alle sine Brødre og Søstre i Verden — at være frie, at være glade som Himmelens Fugle; paa Troens mægtige Vinger at svinge op over alle Dødnets Bekymringer, paa Troens Vinger at flyve hen over al Jordelivets Jammer og Plage og med nye Tunger prise den store Fader, vi have i Himlen. See mine Brødre, vi kalde os alle Christne, vi ere alle døbte til at være Guds Børn og Jesu Sødskende, vor Herre Jesus vil saa gjerne, at vi skulde være glade som Guds Folk; men hvorledes seer der ud i Christenheden? Hvor er Troens Frimodighed, der kaster alle Sorger over paa Guds Faderhjerte, hvor er Troens Glæde, der priser Gud, selv midt i Trængslerne? Ligner vor Gang og Vandring hernede ikke langt mere Sneglens langsomme Krybben end Fuglens raske Flugt, ligner vort Liv ikke langt mere Hedningenes urolige, rastløse Jagen og Higen end Troens faste, sikkre Gang paa Himmelveien! — Du vil

ſige, ja det kan tage ſig godt nok ud i en Tale, i en Prædiken, en Søndagformiddag, men Livet er anderledes, man ſlipper ikke for Bekymringer og den Dag imorgen kaſter dog ſine alvorlige Spørgsmaal ind i et Menneſkes Hjerte. Jeg vil dertil ſvare, det kan blive anderledes, hvis du virkelig vil være fri for alle disſe timelige Bekymringer „hvad ſkal jeg æde, hvad ſkal jeg drikke, hvormed ſkal jeg klæde mig"; hvis du virkelig vil være glad ſom Fuglen, o min Ven, ſaa kan det ſkee; ſaa mægtig er Jeſus, ſaa ſtærk er Guds Aand, det kan ſkee, men kun paa een Betingelſe. Gud give da ſin Naade til, at vi kunne tale ſaaledes med hinanden derom idag, at dog nogle bekymrede Sjæle kunde lade deres Bekymringer blive herinde, blive løftede lidt op over Jorden og ind i Himlen, hvor der er ſaa ſaligt at være.

Det kan ſkee, du kan visſelig blive fri ſom Fuglen og glad ſom Fuglen, men kun paa een Betingelſe. „Ingen kan tjene to Herrer, thi enten maa han hade den ene og elſke den anden, eller holde ſig til den ene og foragte den anden, I kunne ikke tjene Gud og Mammon". See, det er Betingelſen: at vælge den rette Herre og tjene Ham alene; men det er ogſaa Hindringen, den frygtelige Hindring, ſom gjør det umuligt, nogenſinde at blive glad, hverken i denne eller den tilkommende Verden, dette, at ſaa mange Tuſinde vælge den forkerte, den urette Herre og give ſig i Tjeneſte hos ham; det er Hindringen, den frygtelige Hindring, ſom gjør det umuligt, nogenſinde at blive glad, hverken i denne eller den tilkommende Verden, denne Vaklen, at ſaa mange Tuſinde vælge at tjene begge Herrer, baade Gud og Djævelen, halte til begge Sider, ſynge med de Hellige og dog lyve med Verden, bede med Guds Børn og dog tjene Mammon med Verdens Trælle. „Ingen kan tjene to Herrer, enten maa han hade

den ene og elske den anden, eller holde sig til den ene og foragte den anden", — det er Betingelsen, og det var ogsaa Betingelsen, som Jesus stillede dig, den første Gang han mødte dig i dit Liv, det var den Betingelse, Han stillede dig og som du og dine Faddere gik ind paa, da du blev døbt, at du vilde forsage Djævelen, alle hans Gjerninger og alt hans Væsen, at du vilde sige dig løs fra den ene Herre og saa ganske tjene Gud. Thi ligesaa lidt som en af Jordens Konger, naar han tager Tjenere i sin Sold, kan være tjent med at hans Folk ogsaa tjene hans Nabo, med hvem han ligger i Krig og Strid, ligesaa lidt som du, naar du tager en Dreng eller en Pige i din Tjeneste, kan være tjent med at denne din Tjener eller Tjenestepige ogsaa adlyder og udfører Arbeide for din Nabo; ligesaa lidt, ja endnu mindre kan Jesus finde sig i, at der findes Overløbere og Forrædere i Hans Rækker; ingen kan tjene to Herrer. Men det erfare vi, ja kun altfor ofte, at saalænge Naadetiden varer, saalænge Prøvetiden varer, saalænge staaer det enhver frit for, saalænge gaaer det paa din egen Regning, hvem du vil vælge, Gud eller Mammon, Jesus eller Djævelen. Og hvis det nu altid var saa let at gjøre sig rede for, naar Djævelen synger sin Forførersang for vore Øren; hvis det altid var saa let, at komme paa det Rene med, at det er Fristeren, der staaer for Døren, naar Morderen fra Helvede søger at hverve Folk til sin Hær; ja saa vare vi endda ganske vel stillede; — men netop naar det angaaer disse timelige Ting, om hvilke vort Evangelium handler idag, netop naar det angaaer Mad og Drikke og Klæder og de jordiske Kaar, hvor forstaaer han da med snedige, glatte Ord, med lokkende og smilende Udsigter at bedaare Hjerterne og føre os lige modsat af den Vei, som Jesus saa gjerne vil have os. Djævelen pleier altid at byde Menneskene det samme som

Herren; — „vil du være glad, vil du være uden Bekymringer, siger han, vil du føre ret et lykkeligt Liv; — nu vel, saa tjen Mammon, du kan jo dog, siger han, ikke let tænke dig noget behageligere Liv paa denne Jord, end at være en rig, en velstaaende Mand, at have fuldt op til dig og dine; nu vel, det beroer paa dig selv, du er jo selv din Lykkes Smed, der er jo dog ingen, som giver dig noget, og dette som Præsterne prædike, at Gud i Himlen nok sørger for os allesammen, det seer du jo hver Dag, hvor du vender dig, det er den bare Løgn; nei, vil du være sorgfri og glad, saa tag fat, tjen Mammon, det er Veien". O hvor mange Tusinde har han ikke forført med denne falske Tale, hvor gaae dog ikke mangfoldige i Djævelens sure, strænge Tjeneste forat tjene Mammon, og hvor mangfoldige have havt andet Udbytte af deres Arbeide og deres Sved end at blive mere ulykkelige, mere bekymrede og endnu fattigere, end de vare i Forveien. Men sæt nu, at det lykkes een af tusinde, eller een af hundrede at strabe noget Mammon til sig, mon han saa blev uden Bekymring i sin Velstand, mon han blev glad i sin Rigdom, ak, mine Brødre, saa aabnedes Døren for den næste Bekymring: „hvorledes skal du nu bedst nyde din Rigdom, hvorledes skal du føre det eleganteste Hus med Mad og Vin, med Kjøretøier og Tjenerskab", ja, thi det vide vi jo dog, at de rige Mammonstrælle, de spise og drikke, ikke som andre Mennesker, for at leve, nei, de leve for at spise og drikke, for at fraadse og drikke sig drukne; og visselig, deri er ingen Glæde, kun idel Pine og Plage; — eller Bekymringsdøren aabnes paa en anden Maade, — „hvorledes skal du bevare din Rigdom til dine gamle Dage, der maa endnu mere til"! og saa gaaer det videre og atter videre i at bevare og forøge Formuen under mangfoldige Bekymringer. Med en frygtelig Ængstelse speide Børsmatadorer og Penge-

mænd efter enhver lille Bevægelſe, ſom kunde tyde paa Krig og Uroligheder, der vilde ſtandſe Forretningen og gjøre Krav paa Pengekaſſen; ak, læſe og høre vi ikke beſtandig om Mammonstrællenes feberagtige Bekymringer, der tale høit om de arme Sjæles Elendighed og Ulykke midt i deres Rigdom. Og naar ſaa dette ſtakkels Liv lakker mod Enden for ſaadanne, o, hvor ængſtes de da for Døden, Døden, ſom ikke længer giver dem Lov at tjene Penge og leve ſom rige Mænd; Døden med al dens Bitterhed og Gru; Døden, ja den kommer jo dog engang og giver dem en ſmuk Begravelſe paa denne Jord, men ſaa for Reſten Helvede i evig Eie, Helvede med evig Pine, uden en Krumme Brød for den Hungrende, uden en Draabe Vand til at lædſke de forbrændte Tunger med. O, mine Brødre og Søſtre, var det mig muligt ret at aabenbare og blotte for eder al Djævelens frygtelige Bedrag, var det muligt for mig at viſe dig, hvor elendigt, ſtakaandet, kummmerfuldt et Liv, Mammonstrællene tilbringe baade i Tid og Evighed, baade de, der ere fattige paa Guld og Gods, men ſom gjerne vilde have det, og de, ſom have Guld og Gods og ſom ikke ville af med det igjen, o maatte jeg dog kunne give eder en ſaadan Afſmag, en ſaadan Lede derfor, at om nogen var begyndt at tjene Mammon, han da vilde ſige ſin Tjeneſte op, vende ſig fra Djævelen, hade og foragte ham, paa det han kunde blive virkelig rig og virkelig glad, thi det kan du blive, min kjære Broder og Søſter, du kan blive uden diſſe timelige Bekymringer, du kan blive ſom Fuglen under Himlen, du kan blive ſom Lilien paa Marken, der hverken arbeider eller ſpinder og dog ſtaaer i en Dragt ſom ingen Rigmand, ingen Konge har Mage til.

Du kan blive fri og glad ſom Fuglen, men kun paa een Betingelſe, og Betingelſen er denne, at du vælger den rette

Herre og tjener ham, Betingelſen er denne: „ſøg først Guds Rige og Hans Retfærdighed, saa skal, siger Jesus, saa skal alle disse timelige Ting tillægges dig“, saa skal Mad og Drikke og Klæder blive dig skjænkede som Gave af vor Fader, som er i Himlen. En from christelig Kvinde, som havde været usigelig lykkelig stillet i timelig Henseende, havt en Mand, som hun elskede og som elskede hende igjen, havt Børn, som voxde til, saa hun havde Glæde af dem, havt Rigdom, havt Herregaarde og prægtige Eiendomme; hun mistede i en yngre Alder alt hvad der var hende kjært, mistede sin Mand, sine Børn, sine Eiendomme og maatte nøies med at boe tilleie i et Hus, som hun tidligere havde eiet og ernære sig kummerfuldt af en lille Handel. I denne Stilling maatte hun ofte taale Spot og uhøflig Behandling, men var og blev den samme fromme, sagtmodige Kvinde; en from Præst, som kjendte hende og besøgte hende, blev just Vidne til en saadan Scene, hvor en Mand kom ind i hendes Boutik og tiltalte hende grumme uhøfligt og nærgaaende, uden at det mærkedes paa hende, at noget usædvanligt var forefaldet; i sin Forundring derover spurgte Præsten hende, om sligt ofte forefaldt, hvilket hun bekræftede, „men, spurgte han hende, er det dem da ikke meget svært at bære saadanne tunge Tider efter den megen Velsignelse, de har havt, og taber de ikke ofte Taalmodigheden?“ „Nei, svarede hun, fra den Dag jeg fandt min Frelser, fra den Dag, jeg fik denne ene Bekymring, at jeg dog maatte blive salig, saa er jeg altid glad“; — og saaledes var det i Virkeligheden, hun var altid glad, altid tilfreds, altid sagtmodig, hvordan hendes himmelske Fader handlede med hende her paa Jorden. Og saaledes er det, hvor denne ene store Bekymring: — maatte jeg dog engang blive salig — faaer Lov til at opfylde et Menneskes Sjæl, der svinde alle andre Bekym-

ringer, som angaae Jorden og Livet her, de svinde ind og blive til Intet. Hvor denne ene store Bekymring — at faae Del i Himlen og i al Himlens Herlighed bliver levende hos en Synder, der voxer ogsaa en salig Glæde, som løfter og svinger os op over Jordens Sorger. Derfor siger Jesus, „søger først Guds Rige", derfor er hele Jesu Evangelium en uafladelig indstændig Opfordring til hver en Sjæl — at hige efter det evige Fædreland. Ganske vist, mine Venner, Guds Rige og Jesu Retfærdighed, det er, hvad jeg ofte siger eder, en Gave, en fri Naadegave, som Jesus skjænker sine, en Gave, som gribes og tilegnes i Troen; — men Guds Rige er ogsaa et Gode, som uafladelig skal søges, saalænge vi ere her i Verden; ligesom Guds Rige opfylder en Synders Hjerte med en usigelig salig Glæde, naar vi til Tider ganske kunne hvile i Naaden og finde Fred i al Uro, saaledes opfylder Guds Rige ogsaa en Synders Hjerte til Tider med en salig Higen og en salig Søgen, som gjør, at vi glemme alle andre Smaasorger og Smaabekymringer for dette Ene, „at vi dog kunne gribe det", som Paulus siger. — Naar man har Vin og helder den paa en Flaske og propper for den, ja saa har man Vinen; eller naar man har 1000 Daler, lægger dem i sin Skuffe og lukker for dem, saa har man dem; men ikke saaledes med Guds Rige og de himmelske Ting, dem kan et Mennske ikke siges at eie eller at have, med mindre han uafladelig paany gaaer til Jesus og beder Ham om ny Naade, om ny Velsignelse, om ny Forsikkring i sin Udvælgelse, at det dog paa den store Dag kunde skee, at han indgik til Hvilen, at sidde tilbords med Abraham, Isak og Jacob. O, hvormange af dem, som virkelig engang alvorlig have søgt Guds Rige, hvormange af dem, som engang virkelig naaede til Troens Glæde, have ikke lagt sig trygt til Hvile paa

Naaden, og derfor paany ladet ſig omtumle af denne Verdens Ting, paany ladet ſig opfylde af disſe timelige Bekymringer for den Dag imorgen, „hvad ſkulle vi æde, hvad ſkulle vi drikke, hvormed ſkulle vi klæde os". Hvis der ſkulde være ſaadanne i denne Forſamling, hvis du virkelig har Lyſt til at være fri for dine Bekymringer, o ſaa hør Jeſu Raad til dig idag: Søg først Guds Rige og hans Retfærdighed, da ſkal Han ſkjænke dig Reſten. Du ſeer hver Dag med Bekymringens Taarer, hvorledes dit Brød er fattigt og du er bange for at komme til at hungre og lide Nød; o maatte dog Guds Aand lade dig ret ſee, hvorledes din arme Sjæl trænger til ny Næring fra Jeſu Naadebord, ny Syndsforladelſe, ny Lædſkedrik, hvis du ikke ſkal forſmægte paa Salighedsveien, o tro mig, du fattige Broder og Søſter, hvis denne Hunger og denne Tørſt efter Livet rigtig kommer til at fylde dig paany, da ſkal du ikke alene glemme dine timelige Sorger, men vor Gud og Fader ſkal nok give dig alt, hvad du behøver til dig og dine. Du gaaer ofte og bekymrer dig for Klæder til at dække dit Legeme med, o maatte Guds Aand lade dig ſee, hvorledes dine Synder, dine daglige Synder og Overtrædelſer have plettet og ſmudſet den deilige Bryllupsdragt, ſom Jeſus ſkjænkede dig i Daaben; ſandelig, du ſkal nok faae Lyſt at gaae til Jeſus og bede Ham at tvætte den ren med ſit Blod, ſaa du kan indlades ved Hans Bryllupshøitid; og ſaa, ja ſaa tænker du ſlet ikke mere paa din jordiſke Dragt, hvor fattig den er; har du Jeſu Naade og Hans Retfærdighed, ſaa er du klædt ſom Markens Lilier, hvor usſel du end ſeer ud for Menneſkers Øine. — Saa give Herren da, at Aanden maa ſuſe ſaaledes hen over vore Hoveder, at vi kunne faae Vinger til at flyve ind med Bøn og Tak for Guds Trone, og der ſøge Fred for vore Sjæle; ſandelig, mine Brødre, da ſkulle vi og blive

glade og glemme vore Trængsler og vore timelige Bekymringer, da skulle vi forstaae, at alle Jesu sande Brødre og Søstre kun ere som Trækfugle paa denne arme Jord, og naar Solen begynder at dale og Sommeren er omme, saa flyve vi hjem til den evige Sommer, hvor alle Taarer og Suk og Savn ere glemte: „Søger først Guds Rige og hans Retfærdighed, saa skulle alle andre Ting vorde os tillagte". Amen.

Døden og Livet.

16de Søndag efter Trinitatis.

Luc. Evang. 7, 11—17.

Og det begav ſig Dagen derefter, at han gik til en Stad, ſom hedte Nain, og der gik mange af hans Diſciple med ham og meget Folk. Men der han kom nær til Stadens Port, ſee, da blev en Død udbaaren, ſom var ſin Moders eenbaarne Søn, og hun var en Enke; og meget Folk af Staden gik med hende. Og der HErren ſaae hende, ynkedes han inderligen over hende, og ſagde til hende: Græd ikke. Og han traadte til, og rørte ved Baaren; (men de, ſom bare, ſtode ſtille) og han ſagde: Du unge Karl, jeg ſiger dig, ſtaae op! Og den Døde reiſte ſig, og begyndte at tale; og han gav hans Moder ham. Men en Frygt betog Alle, og de priſede Gud, og ſagde: Der er en ſtor Profet opreiſt iblandt os, og Gud haver beſøgt ſit Folk. Og denne Tale om ham kom ud i det ganſke Judæa og i alt det omkringliggende Land.

Kjære Tilhørere, er der noget, om hvilket vi maae ſige, at vi alle vide det, men om hvilket vi ogſaa maae ſige, at de allerfleſte vide det, ſom om de ſlet ikke vidſte det, vide det, ſom om det ſlet ikke kom dem ved, da er det dette, at „det

er hvert Menneſke beſtikket engang at døe". Uagtet hvert Menneſke, ſom fødes til Verden, bærer det Mærke paa ſig, at han engang ſkal døe, ſaa vist ſom Syndens Sold er Døden, uagtet Døden har herſket ligefra de første Forældre, indtil denne Dag og ſkal vedblive at herſke, indtil Jeſus kommer igjen, for at ſamle ſine i Skyen med ſig; uagtet Døden med ſit hule Øie, ſin kolde Haand, hver Dag kommer iblandt os paa ſin bleggule Heſt, for at hente ſit Bytte blandt alle Stænder og i alle Aldere, alle dem, hvis Straae han har meiet af med ſin Le; uagtet Strømme af Taarer ere fældede ligefra den Dag, da Adam og Eva løftede op paa Marken den blege, den blodige, den kjære Abel og indtil Enken af Nain græd over ſin Søn, fra den Dag, da Kong David græd over ſit Barn og indtil denne Dag, hvor ſaa mangfoldige græde over deres Døde. — Dog, Venner, dog vil Verden ikke tage Visdom af alt dette; Menneſker leve og færdes paa denne Jord, ſom om de aldrig ſkulde forlade den, de ſpiſe, de drikke, de kjøbſlaae og handle, ſom om der ſlet ikke var nogen Død, der venter paa dem, de regere og tumle ſom Børn, der lege forgløſe ved Randen af en Kløft, uden at ane, at et eneſte Skridt fører dem ned i en Afgrund, hvorfra der ingen Redning gives mere. — „Det er hvert Menneſke beſtikket engang at døe"; nei, kjære Venner, der er jo ikke en eneſte iblandt os, uden at han maa bekjende, at han veed det; der er ingen iblandt os, uden at han i nogen Maade har været Vidne til Dødens ødelæggende Magt, naar den har bortrevet en Ven eller Slægtning, nær eller fjern og vi ſaae den Afdøde ligge ſtiv og kold; det var det ſamme Menneſke, og dog en anden, vi raabte til ham og han hørte os ikke, vi talte til ham, men han ſvarede os ikke; vi talte venligt, men han ſmilede ikke til os; nei, thi Øiet var briſtet, Tungen var lammet

og Aaren ſtandſet. Af Venner, vi vide og vi kjende det alle; at Støvet engang ſkal vende tilbage og blive til Støv igjen, hvoraf det er taget; men hvor mange hundrede tuſinde Mennesker gaae ikke let og ligegyldig hen forbi alt dette, uden at tage Lærdom deraf, uden i Sandhed at ſtandſe paa Livets rivende Strøm, for at ſpørge ſig ſelv: „hvorledes er du beredt til at optage Kampen med den ſidſte Fjende her paa Jorden?“ — uden at opkaſte det Spørgsmaal eller at ſøge Svar derpaa: „hvad er der paa hin Side Graven? — naar du er død hvad ſaa?“ — Saa lad os da ikke, kjære Venner, undſlaae os for at tale med hinanden om disſe alvorlige Ting, de hellige Bøger ere idag opſlaaede for os, for at viſe os et Ligtog, et Sørgetog; for at føre os ind i et Sorgens Hus, men ogſaa for at minde os om, at der er en Jeſus, en Frelſer, en Livets Fyrſte, ſom er Herre over Døden og Graven, ſom er mægtig at aftørre Taaren af vor Kind og give Vaaben i Hænde til at ſeire over Fjenden. Høre vi i Sandhed til Hans Diſcipie og have vi Ham med os, da ſkal vi fornemme, at det er Sandhed, hvad det gamle Ord ſiger: at det er bedre at gaae til Sorgens Hus end til Glædens Hus. Det er dog vel ikke *hele* vor Tid og *hele* vor Slægt, der er blevet opſlidt i Glæder og timelige Fornøielſer, det er dog vel ikke *alle*, der ere blevne i den Grad baade aandelig og legemlig nervøſe, at man helſt ønſker ſig fritaget for at høre om ſaadanne ſørgelige Ting ſom om Døden og Dommen. Ak, hvad ere vi da for Chriſtne? — Det fortælles om de gamle Hedninger, baade de gamle Ægyptere og de gamle hedenſke Romere, at naar de vare forſamlede ved deres Drikkegilder, da var der ved Bordenden indrømmet en Plads til en ſæregen Gæſt, en Plads, paa hvilken de ſatte en Benrad, Skelettet af et afdød Menneſke, ſom de lode forblive der, ſaalænge de vare for-

ſamlede ved Gildet, for at de uafladelig under Glæden kunde blive mindede om, at dertil ſtunder Livet, mindede om, at det gjælder at leve ſaaledes, at man beſtandig har Døden for Øie. — Saaledes levede de alvorlige blandt Hedningene, lad da ikke os, kjære Venner, ſom ere døbte til Chriſtum og nævnede med Hans Navn, lad os ikke undſlaae os for jevnlig at tænke paa vor Død, jevnlig at tale om Døden og bede Guds Helligaand at drage vore Hjerter ſaaledes til Jeſus, til Ham, ſom er Opſtandelſen og Livet, at naar Straaet engang ſkal fældes, at da Axet maa være modent, modent til at bæres hjem i Herrens Lade.

Visſelig, kjære Tilhørere, fører vort Evangelium idag os hen til et Ligtog, det fører os ind i Sorgens Hus. En Enke i Staden Nain, en Husmoder, ſom førſt havde miſtet ſin Mand, miſtet den, ſom er Kvindens, ſom er Familiens Hoved, hun bærer ud, ſin Søn, ſin voxne Søn, ſin eneſte Søn til hans Grav, til hans ſidſte Hvileſted. I Sandhed, vi behøve ikke at føre Beſkrivelſen videre ud, for at forſtaae, hvor ſørgeligt der ſaae ud i dette lille Hjem, hvor ſørgeligt der ſaae ud i denne Enkes Hjerte, vi behøve ikke at minde hinanden om den Kjærlighed, ſom bandt denne Moder og Søn til hinanden, ikke at minde om de Forhaabninger, hun nærede til denne Søn og hans Liv, ikke at minde om de Ængſtelſer, hun maaſke havde gjennemgaaet i hans Sygdom ved at vaage ved hans Leie og være Vidne til hans Smerte, før han døde; nei, dette behøve vi ikke at minde hinanden om, for at forſtaae, at det var et ſørgeligt Dødsfald. Den ſtore Skare af Jøder, ſom boede der i Byen, og ſom fulgte Kiſten, de ere os Vidner nok om, at det lille Hjem var blevet et Sorgens Hus, at denne Moder græd over et ſtort Tab; — man behøver kun at have et Menneſkehjerte for at forſtaae, hvad der ſtaaer om

vor kjære Frelser, at han ynkedes inderlig over hende, da han saae Ligtoget. — Men vi ville hellere spørge: Hvori bestod den store Velgjerning, som Jesus øvede ved Nains Porte? Hvad var det for en Naade, hvorved Jesus forvandlede dette Sorgens Hus til et ret Glædens Hus? Hvad var Kraften i dette Hans almægtige Ord til den bedrøvede Moder, da Han med sin Guddomsstemme sagde til hende: „græd ikke!"? Jeg veed, at de allerfleste ville svare og sige „derved var det, at Jesus forvandlede hendes Taarer til Frydesang, at Han kaldte den Døde tilbage til Livet, at Han bød og sagde: „du unge Karl, jeg siger dig, staa op!" at han tog den Døde, der var bleven levende og gav ham tilbage til hans Moder". — Nu ja, det er i Sandhed noget uendelig stort, at en Død bliver levende, det er i Sandhed en Glæde, atter at omfavne hinanden, det var en usigelig Glæde for Enken, atter at kysse sin Søns Mund og see hans kjære Øie, at følges med ham til det kjære Hjem. Men spørger jeg fremdeles, er det da virkelig saa uendelig glædeligt for en Død at vende tilbage til dette Liv, er det saa frydeligt atter at vende tilbage til al den Gjerning, som her hviler paa os, atter at arbeide for det sure Brød i sit Ansigts Sved, atter at udsættes for Skuffelser, for Krænkelser, for Sygdomme, for Fattigdom, for Modgang, for nye Smerter, naar kjære Venner døe, for endelig engang atter selv at døe? Kan virkelig Gjensynets korte Glæde opveie alle de Smerter, som dette Liv indeholder og som visselig Enkens Søn i Nain ikke blev forskaanet for i sit senere Liv? Nei Venner, hvis Jesus kun havde gjort dette, da vilde Hans: „Græd ikke!" have manglet den rette Guddomsklang, da vilde Hans Ord ikke have kunnet tone gjennem Verden som det rette Frelsesord. Der var noget endnu større, som vederfores Enkens Hus den Dag, end dette, at Sønnen atter drog der-

ind, noget endnu høiere, der blev dem til Del end alene Gjenſynets Glæde; og det var dette, at de begge derved havde lært at kjende og at elſke Jeſus ſom den almægtige Frelſer, at de havde faaet Troen paa Ham, ſom Livets og Dødens Herre. Det var den ſtore Rigdom af Naade, ſom Jeſus udøſte over dem, den Skat, ſom de bare hjem til det tomme Hus, at Troen paa Jeſus fæſtede ſig i deres Sjæle, at de fra den Dag bleve vundne og optagne i Diſcipelſkaren, bleve optagne blandt dem, der med Troens Øie havde ſeet den ſtore Prophet, ſom Herren havde opreiſt iblandt ſit Folk, og med Troens Læber bekjendte Ham, i hvem Guddommens Fylde boede legemlig. Det var ſom et helt nyt Liv, der fra den Dag begyndte at røre ſig i Hjemmet i Nain, nu var intet Arbeide ſvært for dem, thi Jeſus var Kraften i deres Arm, nu var ingen Modgang for ſtor, thi Jeſus var deres Trøſt, intet Savn for tungt, thi Jeſus var deres Rigdom, ingen Sygdom for ſmertefuld, thi Jeſus var Lægen, nu var der ingen Frygt for Døden, thi de vidſte og de troede, at der var et Liv efter dette, et Liv, hvor de atter ſkulde ſee Jeſus, hvor de atter ſkulde ſamles med hinanden, og hvor Moder og Søn ikke mere ſkulde ſkilles ad. — Om nu end ikke alt dette ſtaaer udtrykkelig at læſe i vort Evangelium idag, ſaa er jeg dog vis paa, at om vi kunde ſee ind i det lille Hus i Nain, da vilde vi ſee Bekræftelſen paa, hvad jeg her har ſagt, at Jeſus virkelig var blevet deres kjæreſte Ven her paa Jorden; — ſaamange iblandt os, ſom engang komme i Engleſtaden, vi ville da høre det af Enkens og hendes Søns Mund, at det var ſaa; thi den Jeſus, der i ſin Høire holdt Livet og Frelſen, Han har ikke opvakt en Død til Livet, for at han atter ſkulde rives af Hans Haand ned i den evige Fortabelſe, og ſaa viſt, ſom Troen paa Jeſus bringer Frelſe,

saa vist kunne vi forlade Sorgens Hus i Nain med den Forvisning, at de to, som boede der, af Hjertet have sunget: „Sorg er til Glæde vendt, Klagen endt".

Men ville vi da nu vende os til vort eget Land, til os, som hedde Christne, til de mange Sorgens Huse, som hver Dag findes iblandt os og see, om der er taget Lærdom af de svundne Tider, om Menneskene have lært Visdom af Jesus, af den mægtige Prophet, som Gud har opreist iblandt os. Ak, hvor erfare vi det da ikke daglig, at Menneskene netop i Spørgsmaalet om Livet og Døden, om Frelsen og Fortabelsen slakke om som Faar uden Hyrde, drive som Spaaner paa Havet, uden Tro og uden Haab. — Hvad er det vel, som man her i vort Land, i vor Stad i Almindelighed pleier at kalde et sørgeligt Dødsfald? Lad en Yngling eller en ung Pige, paa hvis Opdragelse Forældrene have anvendt megen Omhu, megen Opofrelse, mange Penge, lad dem døe, netop paa den Tid, da Forældrene skulde begynde at høste lidt Ære og Glæde af dem; og strax hedder det: Det er ret et sørgeligt Dødsfald! — Lad en ung Mand, en Familiefader, der sidder i en udbredt Virksomhed og har mange Børn at forsørge, lad ham ved Døden blive revet bort, det hedder da atter: Et sørgeligt Dødsfald. Lad en elsket Hustru, en trofast Moder ved Døden kaldes bort fra Mand og Børn, mens der endnu synes at paahvile hende mangen kjærlig Pligt, ogsaa det kalder man „et sørgeligt Dødsfald"; og saaledes kunne vi blive længe ved. Er det derimod en udlevet Olding, en alderstegen Kvinde, der sænkes i Jorden, da gaaer man lettere hen derover, man siger, det er saa Naturens Gang. Nu ja, kjære Venner, det er ganske vist meget sørgeligt for Forældre at miste et ungt livsfrist Barn, til hvem de have bundet deres Hjerter, det er ganske vist meget sørgeligt for Ægtefælle og Børn at miste en

kjærlig trofaſt Fader og lades tilbage med tomme Hænder; det er meget ſørgeligt, naar Kjærligheds og Venſkabsbaand ſønderſlæres af Dødens Le; — og hvor mangfoldige ſaakaldte Chriſtne vilde ikke anſee det for den ſtørſte Glæde, hvis deres Døde atter kunde vende tilbage til Livet, hvis der gaves en Prophet, ſom kunde føre deres Afdøde tilbage igjen til dette Liv. O Venner, vi ville jo ikke ſmigre hinanden eller bedrage hinanden, men er det dog ikke ſaa, at naar der iblandt Menneſkene tales om „ſørgelige Dødsfald“ og „tunge Tab“, da har man ſom ofteſt ene og alene Øiet fæſtet paa dette Liv og denne Tilværelſe, da tænkes blot paa det kjære Samliv og den gode Hjælp for dette Liv og denne Timelighed. Det er jo ſom om vor Tids Chriſtne gjorde fælles Sag med den vantro Verden, med Gudsfornegterne og Spotterne, der mene, at naar et Menneſke er død, ſaa er han død, det vil ſige, ſaa er han blevet til intet, thi ſiger Vantroen, Menneſket er kun et Dyr, ſom andre Dyr, der lever ſin Tid og ſaa ſynker tilbage i det Stof, hvoraf det er taget. — Ja er det ikke ſaa, — er det ikke ſom vor Tids Chriſtne aldeles havde glemt, at chriſtelig ſeet og guddommelig ſeet er jo dog det Sørgelige i et Dødsfald ikke væſentligt at ſøge i de Smerter og Tab og Savn, ſom de Efterlevende underkaſtes, men deri, at vi ſpørge om, i hvilken aandelig Tilſtand den Afdøde forlader denne Jord. Thi hvad er ſørgeligt ſom dette, naar et Menneſke døer i ſine Synder uden Omvendelſe, hvad er ſørgeligt ſom dette, naar et Menneſke rives herfra uden ſand og levende Tro paa Jeſus, uden at have faaet ſine Synders Forladelſe ved Troen paa hans Blod? — Er det ikke ſom uddød af mange Menneſkers Bevidſthed, at det er hvert Menneſke beſtikket, engang at døe og derefter Dommen“, — ja derefter Dommen, —

er det ikke, ſom man havde glemt: „at den Time kommer, paa hvilken alle de, ſom ere i Gravene, ſkulle høre Guds Søns Røſt og gaae frem, nogle til Livets Opſtandelſe og nogle til Dommens Opſtandelſe“.? (Joh. 5, 28); Man vil ikke vide, at Dødens Braad er Synden“; — at det Smertende, det Dræbende og Ødelæggende i Døden, det er Synden, det er den Braad, hvormed den gjennemborer et Menneſkes Inderſte. Er det ikke Ordet om Dommen, om Fortabelſen og om Helvede, ſom vor Tids Menneſker glide ſaa let hen over, ſom om Guds Ord havde tabt ſin Kraft og ſin Sandhed. Derfor vee dem, der tage Guds Ord bort og fortie dets Sandhed, vee dem, der afſlibe og afſtumpe Syndens og Dødens Braad og indbilde Menneſkene, at det Sørgelige ved Døden alene ſkulde ligge i Adſkillelſen, i Tabet af en Hjælp og en Biſtand her paa Jorden. Jeg gjentager det, ſørgeligt, uſigelig ſørgeligt er det, naar unge Menneſker kaldes herfra midt i deres Forfængelighed, Forlyſtelſer og Glæder, uden at have fundet Jeſus, uden en Frelſer; uſigelig ſørgeligt er det, naar en Mand eller Huſtru rives bort midt i Dagens Arbeide og Byrde, uden at have betraadt Omvendelſens den trange Vei og begyndt at bøie de ſtive Knæe under Jeſu Kors; uſigelig ſørgeligt er det, naar en Olding udaander og ſætter ſin Fod i Dødsriget, uden i ſit lange Liv at have fundet Syndernes Forladelſe og Sjælens Fred i Lammets Blod, uden at have kyſſet ſin Frelſers Saarmærker. Viſſelig, da er det Tid at klæde ſig i Sorg og binde Flor om ſin Klædning, da er der Grund til at græde, græde Smertens Taarer, thi da har Dødsriget lukket ſine ſorte Jernporte efter ſit Bytte og efter Døden følger Dommen.

Men, kjære dyrekjøbte Venner, Gud være i Evighed lovet, der gives dog den, der har afſtumpet Dødens og Syndens Braad, brudt dens Odd og lindret Saarets Smerter, der gives

den, der er gaaet igjennem Døden og Graven, har tændt Fakler i Dødsriget og beredt Sted for alle ſine Brødre og Søſtre; der gives den, ſom endnu kan træde hen til Ligbaaren og udtale ſit almægtige „græd ikke!“ ſaaledes, at Taarerne maae tørre bort paa Kinden; Jeſus Chriſtus, den menneſkeblevne Guds Søn, Han, ſom gjennem ſin Fornedrelſe, ſin Lidelſe, ſin Smerte, ſin Død har udſlettet Syndens Magt og naglet vort Skyldbrev til ſit hellige Kors, han er „Opſtandelſen og Livet, og hver den, ſom troer paa Ham, om han end dør, han ſkal dog leve“; Han har Magten, Han alene, over Døden og Livet og Dommen, var det end det ryggesløſeſte Menneſke, der i Sandhed og for Alvor begyndte at paakalde Hans barmhjertige Naade, da ſkal han i al Evighed ikke miſte ſin Løn, men der ſkal blive beredt ham Sted i Faderhuſet; vi vide det jo og have hørt, at han har ſagt det til en Røver, en Morder, ſom ſukkede til Ham: „Herre, tænk paa mig, naar du kommer i dit Rige“! ſagt til ham: „ſandelig, idag ſkal du være med mig i Paradis“! — Hvem tæller de Taarer, ſom denne vor Jeſus nu igjennem 18 Aarhundrede har aftørret paa troende Forældres Kinder, naar Han med ſit „græd ikke, græd ſaa ſagtelig“! har trøſtet dem over deres gudfrygtige Børn, der gjennem Daaben og en levende Tro havde ladet ſig fæſte ſom rette Brudepiger og Brudeſvende og ſom Døden rev bort fra al denne Tummel og Trængſel og Synd, trøſtet dem og ſagt: „Jeg vil være dem, ſom ere dragne fra eder, en Ven, en Fader, en Moder, de ſkulle intet fattes. Hører det, I Forældre, ſom have miſtet gudfrygtige Børn, Han ſiger til eder: „græd ikke“! — Og I Enker, ſom have miſtet en gudfrygtig Mand, ſom have mange Børn og mange Munde at forſørge, til eder ſiger han ogſaa: „græd ikke!“ „det er ikke Døden, det er mig, din Frelſer, din Ven, ſom har kaldet en

Broder til mig, frygt ikke, jeg har en Fader, som har lovet at være de Faderløses Fader og Enkers Trøst, saadanne Enker, som ville leve for Gud og søge, først Guds Rige og hans Retfærdighed". „Græd ikke"! I Mænd og Kvinder og Børn, som skulle sige Farvel til gamle, gudfrygtige Forældre, de drage til det store Fædreland, hvor Sorgen og Smerten og Døden ikke herster mere! — Men er da Kraften i dette Jesu Guddomsord, i dette hans „græd ikke" alene at søge deri, at Han alene trøster med Hensyn til de afdøde Troende, at de have det godt i Dødsriget og at de skulle bestaae paa Dommens Dag, nei, ogsaa Gjensynets, Gjenforeningens Glæde lover Han alle Sine, alle sine sande Disciple, alle dem, der blive troe indtil Enden, thi Han har sagt det: „hvor jeg er, der skulle ogsaa I være". — O Venner, maae vi da ikke sige, alle vi, som elske Jesus og Hans Død og Opstandelse: „Den nærværende Tids Lidelser ere for intet at regne mod den Herlighed, som skal aabenbares paa Guds Børn"; har ikke Døden ved Jesus mistet sin Braad og Helvede sin Seir? Er du da, min Broder og Søster i Herren, er du da saa forelsket i dette kjødelige Legeme, det være nu dit eget eller din Vens eller din Hustrus eller dine Børns, synes du virkelig, at denne Lerhytte er et saa herligt Palads, at det er et saa fast Blokhus, som kan modstaae Fjendens Angreb og Vaaben, mærker du ikke, hvor brøstfældig den er, hvorledes Sygdommen ruster Fag og Tag, saa det brager og smerter dybt, mærker du ikke, hvorledes Armod og Hunger og Fattigdom trænger ind gjennem de aabne Sprækker, hvorledes Djævelen, som er Verdens Fyrste, stiger ind gjennem Vinduer og Døre? Har du da noget imod at din Jesus, din Frelser befrier den stakkels Fange, Sjælen, som boer i dette Legeme, i denne daarlige Hytte og indbyder den at boe i et Hus, hvor hverken Storm eller Regn

eller Fjender længere kan trænge ind, i et nyt, et deiligt Hus, det himmelſke, det forklarede, det uforkrænkelige Legeme; — ſom vi ſynge „mit Støv vil Jeſus vække og herligt overdække med Himmelglands og Ære, Hans Navn velſignet være"; — og veed du ikke, at Hvedekornet førſt maa døe i Jorden, førend det kan lade fremſpire den deilige, den friſke, den grønne Spire? Derfor græd ikke, alle I, ſom have fundet Jeſus og ſom have Venner, der elſke Jeſus, græd ikke, naar Døden kommer, thi da vide vi, at det er Herren, der befrier ſine Fanger, da ſynge vi: „ja Herre, naar Tiden er omme, da kalder du flux dine Fromme, fra Striden i Verden til Freden, fra Hvilen i Graven til Glæden". Men visſelig, det gjøres fornødent at minde om, at al denne Glæde, hele denne Seir er knyttet ene og udelukkende til Jeſus og Hans ſande Diſciple, det gjøres fornødent at ſige, at alt beroer i Opſtandelſen alene paa Hjerteforholdet til vor ſtore Ypperſtepræſt; det gjøres fornødent at minde Chriſtenheden om, at det ikke gaaer an, at priſe enhver ſalig ſom døer. Det er paa Tide, at vi i Jeſu Navnet vende os til eder, I Ynglinge og Piger og byder eder „du unge Karl, jeg ſiger dig, ſtaa op"! Ja reiſer eder fra Ligbaaren, reiſer eder fra den Baare, paa hvilken Verden med ſin Spøg, ſine Adſpredelſer, ſine ukydſke Glæder vil lægge eder ſom aandelige Lig og dysſe eder i en Trylleſøvn. Staaer op og bøier Hjerterne til Jeſus, at Han kan føre eder til det rette Faderhus. Det er paa Tide, at vi vende os til eder, I Mænd og Kvinder, og i Jeſu Navn byde eder: „ſtaaer op", reiſer eder, og lad Jeſus lyſe for eder, reiſer eder fra den Baare, paa hvilket Arbeidet og Erhvervet og Dagsgjerningen og Hovmodet, og Mammonnen vil faſtholde eder ſom Døde for de Ting heroventil; reiſer eder og betænker „hvad gavnede det et Menneſke, om han vandt den ganſke Verden, men tog

Skade paa ſin Sjæl"? Og I gamle Mænd, ſtaaer op af Selvretfærdighedens og Hykleriets Baare og falder Jeſus til Fode. Hans hellige dyrebare Navn lyſe for os alle, medens det endnu er Dag paa denne Jord; der kommer en Nat, da ingen kan arbeide, og rædſomt er det at falde i den levende Guds Hænder; fra Bethlehem udgaaer den Stjerne og ſkinner det Lys, ſom ſkal lysne over den ganſke Jord, lysne i Dødsriget og brænde klart i Opſtandelſen; ſalige ere de, ſom ſee dette Lys, ſalige ere de, ſom vandre i dette Lys, ſalige ere de, ſom døe i dette Lys, ja ſalige ere de Døde, de ſom døe i Herren"! Amen.

Er det tilladt at helbrede paa Sabbaten?

17de Søndag efter Trinitatis.

Luc. Evang. 14, 1—12.

Og det begav sig, der han kom i En af de øverste Pharisæers Huus paa en Sabbat, for at holde Maaltid, at de toge vare paa ham. Og see, der var et vatterſottigt Menneſke for ham. Og JEſus begyndte at tale til de Lovkyndige og Phariſæerne, og ſagde: Mon det er tilladt at helbrede paa Sabbaten? Men de taug. Og han tog paa ham, og helbredte ham, og lod ham gaae. Og han ſvarede, og ſagde til dem: Hvo er iblandt Eder, ſom naar hans Oxe eller Aſen falder i en Brønd, ikke ſtrax drager det op paa Sabbatsdagen? Og de kunde ikke give ham Svar derpaa. Men han ſagde en Lignelſe til Gjeſterne, der han gav Agt paa, hvorledes de udvalgte de øverſte Sæder ved Bordet, og ſagde til dem: Naar du er buden af Nogen til Bryllup, da ſæt dig ikke øverſt tilbords, at ikke en hæderligere end du maatte være buden af ham; og den, ſom indbød dig og ham, maatte komme og ſige til dig: Giv denne Plads; og du da meb Blusſel komme til at ſidde nederſt. Men naar du er buden, gak hen, og ſæt dig nederſt, at naar han kommer, ſom dig indbød, han da maa ſige til dig: Ven! ſæt dig høiere op; og da ſkal du have Ære for dem, ſom ſidde meb dig tilbords. Thi hver den,

sig selv ophøier, skal fornedres; og hvo sig selv fornedrer, skal ophøies.

„Er det tilladt at helbrede paa Sabbaten"? spørger vor Herre Jesus Pharisæerne og de Lovkyndige, for at beskæmme dem i al deres indbildte Visdom. At Herren, den almægtige Gud og Skaber, havde skjænket Israels Folk en Sabbatsdag, en Hviledag, paa hvilken de skulde hvile fra deres Arbeide, ja, det vidste Pharisæerne og de Lovkyndige grumme godt, og at de turde komme med Reb og Stiger og Stænger og arbeide for at hjælpe en Oxe eller et Asen op af en Brønd, hvis det var faldet deri paa en Sabbatsdag, ja, derom tvivlede de heller ikke, at Gud Herren nok vilde tillade dem det Sabbatsarbeide; men at helbrede en Syg — nei, det var de ikke rigtig paa det Rene med sig selv om det kunde være tilladt. At øve en Kjærlighedsgjerning mod et Dyr, en Oxe eller et Asen, derover gjorde de sig ingen Skrupler, men at øve en Kjærlighedsgjerning mod en Broder eller Søster, at helbrede en Syg, et Menneske, som er skabt i Guds Billede; nei, det tillod deres Pharisæervisdom dem ikke at afgjøre. O mine Venner, maae vi ikke grue og ræddes ved en saadan Forvendthed, maae vi ikke takke Herren, vor Jesus, som brød igjennem dette Væv af Løgn og Værkhelligheb, forbarmede sig over den Syge, tog paa den Vatterfottige og helbredte ham for deres Øine. Ja, den Skæve, den Splint i vor Broders Øie er ikke saa vanskelig at opdage, maatte vi ligesaa let kunne see Bjælken i vort eget Øie, maatte vi ligesaa let kunne see al den Modstand, som vi vise mod den samme Herre Jesus, naar Han Søndag efter Søndag kommer, for at gjøre sin Gjerning iblandt os. Thi ogsaa os, ogsaa den nye Pagtes Folk

har den levende Gud ſkjænket en Sabbatsdag, ogſaa os har Gud ſkjænket en Hviledag, en velſignet Seirsdag midt under Arbeidet og Kampen hernede, at vi kunne vederkvæge vore Hjerter ved Naaden og drikke ny Lædſtedrik af Livets Kilde, ogſaa os har den levende Gud ſkjænket en Søndag, en Helbredelſesdag, paa hvilken de ſyge Syndere kunne komme og finde Lægedom hos Israels Læge. Men hvorledes nytte vi denne Naadens Dag, hvorledes takke vi Herren for Hans Seirsdag? hvorledes bruger Chriſtenheden ſin Søndag? O mine Venner, behøver jeg med mange Ord at beſkrive eder den Sorg, ſom gaaer igjennem vor Frelſers Hjerte, naar Hans velſignede Søndag oprinder over Chriſtenheden, behøver jeg at ſige eder med mange Ord, hvorledes mange i Chriſtenheden rentud foragte Hviledagen, hvorledes Mammonstrællene, baade de rige og fattige iblandt dem, baade Arbeidsherrer og Daglønnere mene, at de kunne undvære Hviledagen, undvære Hvilen og derfor arbeide, trælle, ligeſaa godt paa Herrens Dag, ſom paa de andre Dage; behøver jeg at ſige eder det, vi ſee det jo for vore Øine, hvorledes mangfoldige mene, at de aldrig kunne faae nok af denne Verdens Mammon, medmindre de ogſaa tage Søndagen til Hjælp, hvorledes de mene, at det er tilladt at kræve ſamme Gjerning, ſamme Arbeide af deres Pige og af deres Svend om Søndagen, ſom i Ugens andre Dage, — end ikke en Smule Hvile unde de ſig ſelv eller andre. Alt mene de er tilladt paa Herrens Dag, — kun ikke det at tjene Herren. — Hvorledes bruger Chriſtenheden ſin Søndag? ſaaledes ſpørger jeg atter. Hvad er det, der gjør, at mangfoldige længes ſaa meget efter Søndagen, hvad er det der gjør, at ſaa mangfoldige tælle Timerne til at Søndagen ſkal bryde frem, er det for at tjene Herren, ak nei, det er for at de atter og atter kunne kaſte ſig ind i Hvirvelen af de tuſinde ſyndige og kjøde-

lige Forlyſtelſer, hvormed Verden og Djævelen lokker og forfører dem. Kan vi ſkjule det, og ſkal vi dølge det for hinanden, at Morſkaben og Daarſkaben og Forlyſtelſen er den Afgud, for hvilken Chriſtenheden her iblandt os bøier ſine Knæ, offrer ſine Penge, offrer ſin Helbred, offrer ſin Sjæl, — altid Nyt og atter Nyt, den ene Forlyſtelſesanſtalt overbyder den anden, for at drage den brede Menneſkeſtrøm ind i ſin Favn og fordærve den paa Sjæl og Legeme; og hvilken Dag vælges fornemmelig til denne Idræt, netop Søndagen, Herrens Dag, Jeſu Dag. — Ja mine Brødre, naar engang alt ſkal aabenbares, naar Bøgerne engang ſkulle rulles op, paa hvilken Ugedag troer du da, Djævelen har ſanket ſin ſtørſte Høſt af Menneſkeſjæle, mon ikke om Søndagen, den velſignede Hviledag; ſpørg de unge Mænd, ſpørg de unge Kvinder, hvilken Dag, der lokkede dem bort fra Frelſeren, hvilken Dag, der bragte dem ind paa den brede Syndevei, og visſelig, de ville ſvare dig, det var en Søndag, det var en Søndag Aften. — See, alt dette mener Chriſtenheden er tilladt paa Sabbaten, ſaaledes bruger, ſaaledes misbruger Chriſtenheden den ſtore, deilige Dag, ſom Herren har ſat. Og dog, dog mine Brødre og Søſtre, dog er Herren endnu langmodig imod denne Slægt, dog flytter Han endnu ikke ſin Lyſeſtage fra os, dog lader Han hver Søndagmorgen ſine Kirkeklokker ringe hen over Landet og ſige: „Kom, kom, kom herind, kom alle Syndere, kom til mig, kom og finder Hvile for Eders Sjæle"; dog vender Jeſu beſtandig tilbage hver Søndag og ſpørger ind i denne Slægt: „er det tilladt at helbrede paa Sabbaten"?

„Er det tilladt at helbrede paa Sabbaten"? ſaaledes ſpørger Jeſus, og det er godt, at Han ſpørger ſaaledes, thi naar vi nu have mindet hinanden om, at der er ſaa mange, ſom ſlet ikke ville have noget at gjøre med Jeſus; ſaa er der

derimod mange, ſom flittig ſamles i Guds Hus, mange, der komme Søndag efter Søndag i Kirkerne, ſom ſlet ikke ville høre noget om Helbredelſe. De ere ſom de jordiſke Phariſæer i gamle Dage, naar Søndagen kommer og Klokkerne ringe, ſaa tage de Pſalmebogen og vandre trøſtig til Kirke, ikke ſom Syndere, ikke ſom Syge, nei, men ſom de, der mene, at de ſkulle viſe Gud den Tjeneſte at komme, ſom de, der mene, at naar de kun gaae flittig i Kirke, ſaa maa Gud da ogſaa være ſaa god at lukke Himmeldøren op for ſaadanne flittige Kirkegængere, naar de engang døe; — ja de mene at viſe Gud en Tjeneſte, ſom om Gud trængte til nogen Tjeneſte af os, ſom om Gud trængte til nogen Dyrkelſe af os; — medens Forholdet jo netop er lige modſat, at det er den ſtore levende Gud, der viſer os arme Syndere den ſtore Tjeneſte, den ſtore Naade, at Han vil beſøge os, at Han vil ſamles med os, at Han vil helbrede os. — „Er det tilladt at helbrede paa Sabbaten?“ ſpørger Jeſus; ja, du hører det nok, jeg roſer dig ikke fordi du gaaer i Kirke; jeg ønſker ikke at bænke dig til Høibords, fordi du kommer her ſaa flittig; nei, jeg ønſker og beder, at du og jeg maa ſamles her den ene Gang efter den anden ſom ſyge Syndere, der længes efter Helbredelſe, ſom ſyge Syndere, der begjære Lægedom. Thi naar vi ſpørge os ſelv hvad vor Gudsdyrkelſe her om Søndagen egentlig har at betyde; ja ſaa kunde derom viſtnok være meget at ſige, men naar vi ville ſamle det i een Sum, da lyder Svaret ſaaledes: Vi ſamles, for at Jeſus, den korsfæſtede og igjenopſtandne Jeſus kan gjøre ved os, hvad han gjorde ved det vatterſottige Menneſke, for at Han kan „tage paa os og helbrede os“; vi ſamles her for at Jeſus, der ikke er langt borte fra os, kan aande hen over Hjerterne og ſige ſit „Fred være med eder“, ſaaledes, at vi blive glade ved at fornemme Hans Naade. —

Ganſke viſt kan et Menneſke ogſaa i Lønkammeret have ſine ſalige Timer med Herren i Bønnens Stund; ganſke viſt kunne vi ogſaa midt under Arbeidet hver Dag fornemme vor Frelſers kjærlige kraftige Haand; men naar vi paa hans Seirsdag, om Søndagen ſamles under Bøn og Pſalmeſang, ſaa kommer Jeſus gjennem Ordet og Aanden, for at tage paa os, ſnart haardt og ſnart lempeligt, men altid forat helbrede os, altid forat helbrede os med ſin frie forbarmende Naade. Og hvis der derfor idag ſkulde være kommen nogen herind i Forſamlingen, ſom ellers er en ſjelden Gjæſt i Guds Hus, hvis her ſkulde være kommen nogen herind, ſom ellers plejer at holde Søndag ved Arbeide eller blandt Verdens Børn, o, hvor vil jeg ønſke, at Jeſus maa tage paa dig idag, at Han med ſin Naadehaand maa gribe dig og rive dig ud af dine Vildfarelſer og af dine egne Beregninger, hvor ønſker jeg, at Jeſus, ſom er herinde, maa tage paa dig med ſin Naadehaand, om det end ſkulde ſmerte, at Han maa tage paa dig, ſaa Sygdommen, hvoraf du lider, maa ſtandſe, og Hjertet maa begynde at ſlaae for Ham, ſom alene har Himlen og ſom alene kan frelſe dig. — „Er det tilladt at helbrede paa Sabbaten", ſpørger Jeſus; ja, ſige maaſke mange iblandt eder, det Spørgsmaal har ſin ſtore, ſin berettigede Plads overfor Verdens Børn, Jeſu Helbredelſe har ſin Anvendelſe paa de mange blinde og halte Stakler, ſom drive om efter Djævelens Bedrag; — men vi, vi ſom kjende Jeſus, ſom elſke Jeſus, ſom troe Jeſus, vi ere jo dog helbredte ved Jeſu Naade, vi have jo ſmagt den deilige Naadevin og ere blevne lædſtede; vi Guds Børn, vi behøve jo dog ikke, at Jeſus ſkal tage paa os, for at helbrede os; vi ere jo helbredte. — Hvis nogen ſkulde tale ſaaledes, ſaa vil jeg ſige; „kjære Brødre og Søſtre, lad os ikke ſætte os for høit op, at ikke Han, ſom har budt os til Gjæſter ſkal viſe os ned;

lad os ikke mene om os ſelv, at vi ikke atter og atter trænge til, at Jeſus paany ſkal tage paa os og helbrede os. — Thi ligeſaa lidt, ſom der gives noget Menneſke, der har et ſaa godt Helbred, at han jo kan blive forkjølet og paadrage ſig en Sygdom, ligeſaa lidt ſom de, der ere helbredte for en ſvær legemlig Sygdom kunne undgaae Tilbagefald og Eftervirkninger af Sygdommen; ligeſaa lidt kan nogen levende Sjæl undgaae at falde i adſkillige aandelige Sygdomme, ſelv „ſtørſte Helgen har Adams Kjød og Klæder paa; ved Støvet hænger dog vor Sjæl og Slangen bider i vor Hæl"; — og derfor, mine Brødre, kommer vor barmhjertige Jeſus Søndag efter Søndag for at tage paa os med ſin Naade, at vi kunne helbredes. Hvor ofte hænder det ikke ſaaledes, at et Guds Barn falder i den Sygdom, ſom hedder Bekymringsſygen, Bekymringen for disſe timelige, jordiſke Fornødenheder, ſom vi alle have behov, mens vi gaae i det fremmede Land; Arbeidet er ſluppet op, Pungen er tom, Brødet er knapt, Børnene fryſe og raabe efter Brød; hvor kan en gudfrygtig Fader, hvor kan en from troende Moder i ſaadanne Tider føle ſig forſagt, forknyt, alt mens Djævelen og denne Verdens Børn ſtikle med Spot og allehaande falſk Trøſt; — men hvor velſignet naar ſaadan en ſyg bekymret Sjæl om Søndagen kommer i Guds Hus og Herren tager ſaa lempelig paa ham, trøſter ham med Naadens Trøſt, minder ham om at holde ud og blive tro, ſiger ham paa ny, at vi have en Fader i Himlen, ſom viſt og ſikkert vil forſørge alle ſine, naar vi kun ville troe Ham. Ikke ſandt, mine Brødre, er der dog ikke mange, ſom have erfaret det, og er det dog ikke velſignet at blive helbredet af Jeſus ved hans Ord og Naade? — Hvor ofte hænder det ikke, at et Guds Barn falder i den Sygdom, ſom hedder Tvivleſygen. Verden og denne Verdens Viſe ſætte ind paa ham og beviſe med

den ſunde Fornuft, at det umuligt kan hænge rigtigt ſammen med Chriſtendommen, at det er umuligt, at Jeſus paa engang kan være Gud og Menneſke, at det er umuligt, at Verden kan forgaae, at det er umuligt, at der er nogen Djævel eller noget Helvede og andet ſaadant, indtil Troen begynder at vakle og man ſtaaer ſom et Siv, ſom et Rør, der bevæges ſnart herhen, ſnart derhen. O, hvor velſignet for ſaadan en ſyg Sjæl, for ſaadant et tvivlende Menneſke, naar han om Søndagen kommer i Forſamlingen, og Jeſus, den levende opſtandne Jeſus, gjennem et levende kraftigt Vidnesbyrd tager paa ham, tager alle Tvivlene og knuſer dem med ſin Aands Kraft, tager paa den arme Sjæl og lægger Troens Ild paany ind i Hjertet og gjør ham karſk. — Hvorofte hænder det ikke, at et Guds Barn falder i den Synge, ſom hedder Anfægtelſen. Synderne, de gamle Synder, ſom man troede vare glemte og tilgivne, de reiſe ſig af Erindringens Grav og begynde paany at anklage og fordømme Hjertet; de gamle Synder vende tilbage med ny Lyſt og ſøge at forføre og bedrage Hjertet; du veed nok og du troer nok, at der er en Frelſer og at Han hedder Jeſus, men dine Synder og din Angſt ſige dig, at Han umuligt kan tilgive dig, de ſige dig, at Jeſus er vred paa dig, at Han vel elſker andre, men ikke dig, at der vel er Tilgivelſe for andre, men ikke for dig, at vel andre kunne være glade, men ikke du. O mine Brødre og Søſtre, hvor velſignet for ſaadan en fredløs, anfægtet Synder, naar han kommer i Guds Børns Forſamling, og Jeſus, ſom elſker Syndere, tager paa hans ſyge Hjerte og helbreder ham; hvor velſignet, naar Jeſus tager paa en ſaadan ſyg og anfægtet Sjæl og fører ham tilbage til hans Daab, viſer ham, at der, netop i Daaben har Han udvalgt ham og ſat ſit Kjærlighedsmærke paa ham; hvor velſignet, naar Jeſus tager en

saadan anfægtet Sjæl og fører ham hen til Nadverbordet og der giver ham ny Bekræftelse paa Syndernes Forladelse, giver ham Fred i Hjertet af bar uforskyldt Naade. — Og saaledes mine Venner kunde jeg pege paa mange Sygdomme, hvoraf Guds Børn lide, og som Jesus i sin usigelige Barmhjertighed kommer Søndag efter Søndag for at helbrede. Men jeg vil endnu kun pege paa een Sygdom, som desværre er saa udbredt, skjøndt den hører til de allerfarligste; hvem kjender ikke noget til Hovmodssygen, denne afskyelige Sygdom, der gjør os saa store i vore egne Øine, som om vi led af Vattersot, denne Sygdom, der gjør, at man seer ned paa andre, fordi de ikke have saa stor en Naade, saa stærk en Tro, saa glimrende Gaver; og ak, mine Venner, hvem skulde vel kunne kurere os for denne Syge, hvem skulde kunne sætte os ned paa de lave Ydmyghedsbænke uden Jesus, den barmhjertige Jesus; hvem skulde kunne gjøre det uden Jesus, naar Han om Søndagen kommer og tager lidt haardt paa os, saa vi see, at vi af os selv slet ikke ere andet end stakkels elendige Syndere, at vi slet ikke ere noget uden alene af Naade; saa at „hvo sig roser, han roser sig i Herren". O, maatte Jesus nu ogsaa idag have taget paa nogen af os og helbredt os, maatte Han dog, min kjære Tilhører, have besøgt dit Hjerte og skjænket dig ny Sabbatsglæde; maatte Jesus have hjulpet os alle lidt nedad, ned paa de lave Sæder, ned hvor Naaden annammes med usigelig Tak, ned der, hvor Maria, Lazarus's Søster, fandt sin Plads, ned ved Jesu Fødder; ja mine Brødre, saa har vor Kirkegang ikke været forgjæves; saa siger du Amen til Herrens Ord: „hvo sig selv ophøier skal fornedres, men hvo sig selv fornedrer skal ophøies". Amen.

Hvad tykkes du om Christus?

18de Søndag efter Trinitatis.

Matth. Evang. 22, 31—46.

Men der Phariſæerne hørte, at han havde ſtoppet Munden paa Sadducæerne, forſamlede de ſig. Og En af dem, en Lovkyndig, ſpurgte og friſtede ham, og ſagde: Mester, hvilket er det ſtore Bud i Loven? Men JEſus ſagde til ham: Du ſkal elſke Herren din Gud i dit ganſke Hjerte, og i din ganſke Sjæl, og i dit ganſke Sind. Dette er det første og ſtore Bud. Men det andet er ligeſom dette: du ſkal elſke din Næſte ſom dig ſelv. Af disſe to Bud hænger al Loven og Propheterne. Men der Phariſæerne vare forſamlede, ſpurgte JEſus dem, og ſagde: Hvad tykkes Eder om Chriſto? hvis Søn er han? De ſagde til ham: Davids. Han ſagde til dem: Hvorledes kalder da David ham i Aanden en Herre? da han ſiger: HErren ſagde til min HErre: Sæt dig ved min høire Haand, indtil jeg lægger dine Fjender til dine Fødders Skammel. Efterdi David nu kalder ham en HErre, hvorledes er han da hans Søn? Og Ingen kunde ſvare ham et Ord, og Ingen turde ydermere gjøre Spørgsmaal til ham efter den Dag.

Mine Venner, naar vi ſee et Maleri, ſom fremſtiller en Begivenhed af den hellige Hiſtorie, ſaa pleier det ikke at være

vanſkeligt at opdage, hvilken Perſon Maleren har villet fremſtille ſom vor Herre Jeſus Chriſtus. Han pleier at kjendes paa Glorien om Panden; ſelv Børnene kunne pege og ſige: „Det er vor Herre Jeſus, Ham med Straaleglandſen om Hovedet". Ja ſaaledes pleie Malerne, ſaaledes pleie Kunſtnerne at fremſtille Ham, for at vise Hans guddommelige Oprindelſe, Hans himmelſke Herkomſt; men ſaaledes ſaae Jeſus ſlet ikke ud mens Han gik hernede i Kjøds Lignelſe; ſaaledes ſaae vor Herre Jeſus ſlet ikke ud, da Han havde forringet ſig ſelv og taget en Tjenerſkikkelſe paa ſig; tvertimod, Han havde ſlet ingen Glorie om ſin Pande, Han havde ſlet ingen Deilighed, ſaa man kunde faae Lyſt til Ham; Han ſaae ud ganſke ſom et andet Menneſke. Da Han derfor ſtod omringet af Phariſæer, Sadducæer og denne Verdens Viſe, ſom kun læſte Skrifterne med deres kjødelige Forſtand og ſom kun ſaae Jeſus med deres kjødelige Øine, og ſpurgte dem „hvad tykkes eder om Chriſtus, hvis Søn er Han?" Mine Venner; da er det ikke ſaa underligt, at Phariſæerne, der kun ſaae et ringe, et fattigt, et uanſeligt Menneſke for deres Øine, at de bleve Ham det rette Svar ſkyldige; er det ſaa underligt, at de, ſom vort Evangelium idag ſiger, „ikke kunde ſvare Ham et Ord derderpaa?" Er det ſaa underligt, at da dette Spørgsmaal „hvad tykkes Eder om Chriſtus?" beſtandig trængte tættere ind paa dem og krævede et Svar, krævede en Afgjørelſe, at de da ſvarede derpaa, ſom de ſvarede, at de ſvarede, ved at fordømme Jeſus ſom en Fantaſt, en Sværmer, og korsfæſtede Ham paa Golgatha ſom en Forbryder, der forførte Folket; visſelig, det er ikke at undres over. Men mon da vi, ſom kalde os Chriſtne, vi, ſom briſte os til paa Lærredet at fremſtille Jeſus med Straaleglands om Hovedet, vi, ſom have Dokumenter fra gamle Tider, ſom godtgjøre, at fromme Fædre, og Biſper og

Paver og Concilier for lange Tider ſiden have afgjort, at Jeſus paa een Gang er ſand Gud og ſandt Menneſke; mon vi, vi ſom nu leve, dermed have givet det rette Svar paa Spørgsmaalet „hvad tykkes eder om Chriſtus, hvis Søn er Han? — Mon vi ikke længere behøve at høre, at overveie, at beſvare det Spørgsmaal „hvad tykkes eder om Chriſtus?“ — O mine Brødre, ſaalænge Verden ſtaaer, ſaalænge vedbliver Jeſus at være Modſigelſens Tegn, ſaalænge Verden ſtaaer, bliver Jeſus ved at være Forargelſens Klippe, paa hvilken nogle ſlaae ſig tilbøde, og paa hvilken andre bygge deres Saligheds Haab; ſaalænge Verden ſtaaer, bliver Jeſus ved at komme igjen i hver ny Tidsalder, i hver ny Slægt, og forelægge dem Spørgsmaalet „hvad tykkes eder om Chriſtus? Lad os derfor ikke mene, at vi ere færdige med Beſvarelſen af dette Spørgsmaal, der er ingen iblandt os ſom bliver helt færdig før vi lukke vore Øine paa denne Jord, og gid vi da maae kunne give det rette, det eneſte rette Svar. Lad os derimod bede Aanden, at give os Naade til paany at kaſte det ſtore Spørgsmaal ud i denne Slægt, ſom det rette brændende Spørgsmaal: „hvad tykkes eder om Chriſtus, hvis Søn er han;“ lad os bede Aanden give os Naade til at trænge ind og trænge paa med dette Spørgsmaal hos hver eneſte Sjæl; thi paa dette Spørgsmaal beroer alt; paa dette Spørgsmaal beroer hele Saligheden; det er det Spørgsmaal, ſom vil komme til at lyde ind i hvert Øre og hvert et Hjerte paa den ſtore Dag, og vee os da, om vi ikke ere paa det Rene med Svaret, vee os da, om ikke vort Liv giver Svaret ſaaledes, ſom det alene kan og ſkal gives.

Og naar vi da ſpørge Menneſkene „hvad tykkes eder om Chriſtus, hvis Søn er Han?“ ſaa vide vi nok, at der er mangfoldige i Chriſtenheden, ſom ſlet ikke tykkes om Chriſtus

og for hvem det er aldeles ligegyldigt, hvis Søn Han er; mangfoldige, for hvem mange timelige og jordiske Spørgsmaal have langt større Betydning og Interesse end dette Spørgsmaal om Christus, mangfoldige, som ikke ville høre et Ord om Jesus, som have dømt og svaret, at Jesus var en Sværmer, en Bedrager, en uægte Søn af en ukydsk Kvinde, der ikke kunde hjælpe sig selv, endsige andre; ja, vi vide mine Venner, at der er mangfoldige i Christenheden, der leve som Christi Korses Fjender, som i deres egen Visdom see ned paa og foragte Herrens Venner; mangfoldige, der mene, at det kun er det uoplyste Folk, sværmeriske Kvinder, enfoldige Daarer og lønnede Præster, der kunne være enfoldige nok til at ville troe Jesus, holde sig til Jesus og vente alt godt af Ham; ak mine Venner, mon saadanne Christne ere videre end Pilatus, der dømte Jesus til Korsfæstelse? Der findes vel ikke saadanne Christi Fjender i denne Forsamling; men hvor de end ere og hvor de end findes, gid de dog vilde lade sig oplyse, førend det er for silde, gid dog Herrens Aand maatte magte deres Aand og gjøre dem vise til Salighed, førend Dødsklokken ringer for deres Øren og Helvede aabner sig for dem. — Er der saaledes end mangfoldige i Christenheden, som slet ikke tykkes om Christus, saa er der derimod andre, som mene om sig selv, at de tykkes vel om Christus og at de holde Ham høit i Ære; men som i Virkeligheden slet ikke give andet Svar paa Spørgsmaalet: hvis Søn er Christus, end det samme, som Pharisæerne gave Jesus i Dagens Evangelium, da de sagde „han er Davids Søn"; det vil sige, han er et Menneske, et fromt, et begavet, et gudfrygtigt Menneske, men dog kun et Menneske, som David, dog kun en Synder som David. Mon den Tro og den Forestilling skulde være ganske udryddet af Menigheden, der for et halvthundrede Aar siden voxede saa

frodigt i Chriſtenheden og ſom gav ſig ud for at være den rette, forſtandige og oplyſte Chriſtendom, den Tro og Foreſtilling, at Jeſus var den fromme Viſe fra Østerland, der var kommet til Verden, for at give Menneſkene ſmukke, moralſke Leveregler og tale med dem om den ſtore Gud, at det kun kom an paa at leve ſkikkeligt, retſkaffent, ſom gode Borgere, hverken at troe paa Spøgelſer eller Mirakler, men paſſe ſin Dont og ſaa lade dette fra den anden Verden ſtaae hen ſom enhver vil foreſtille ſig det. Mon denne Tro paa den fromme Vismand er ſaa ganſke udryddet? Det være langtfra, den voxer endnu i mange Hjerter og vil aldrig blive ganſke udryddet af Chriſtenheden, efterdi der altid gives Phariſæerhjerter, ſom ſlet ikke ville frelſes af Naade, af bar uforſkyldt Naade; efterdi der altid gives ſaadanne Menneſker, ſom mene, at de i Grunden kunne frelſe ſig ſelv; de indrømme nok, at Synden har efterladt en Blindhed i Forſtanden, ſom gjør, at man kan tænke feil og troe forkert; men naar der kun fremſtaaer en tro Veiviſer, ſom opklarer Mørket og viſer os lidt tilrette, ſaa kan et Menneſke nok forreſten hjælpe ſig ſelv og arbeide ſig op ved ſine gode Forſætter, ſine fromme Gjerninger og ſit dydige Sind til at blive velbehagelig for Gud, her og hisſet; og denne ſtore Veiviſertjeneſte mener man, den fromme Jeſus, den viſe Davids Søn har viſt os; derfor ærer man Ham, derfor agter man Ham, derfor taler man med al Ærbødighed om Jeſus; men alting med Maade; vi ſelv, vi ſelv, vi maae jo dog anſtrænge os og gjøre det, ſiger man. — Ja, er det ikke ſaa, man vil nok have Jeſus til Veiviſer, men at Jeſus er ſelve Veien, er Sandheden og Livet, derom vil man intet høre; man vil nok kalde Jeſus en Frelſer; men at Han er blevet os Visdom fra Gud, og Retfærdighed og Helliggjørelſe og Forløsning, at Jeſus er alt, derom vil man ſlet intet høre.

Ak, at Gud dog ved sin Aand vilde knuse disse haarde Pharisæerhjerter, der slet ingen Frelser har, som kun er dem selv en Frelser, og vise dem, hvorledes de i al deres indbildte Rigdom ere fattige, elendige, jammerlige, blinde og nøgne Syndere, som trænge til Naade, ja til Naade, alene til Naade.

Men hvad skal der da svares paa Spørgsmaalet „hvad tykkes Eder om Christus, hvis Søn er Han?" Mine Brødre og Søstre, om der end Gud skee Lov er mange i denne Forsamling, som baade vide, hvad der skal svares, og som have svaret rettelig paa Spørgsmaalet, saa lad os dog ikke blive trætte af at tage det op paa ny og bestyrke hinanden i vor Salighedssag. — Engang da Jesus var samlet med sine Disciple, vendte Han sig til dem og spurgte dem: „Hvem sige Menneskene mig, Menneskens Søn at være?" Men de sagde: „Nogle sige, at du er Johannes den Døber, men andre, Elias, men andre Jeremias, eller en af Propheterne". Da siger Jesus til dem: „Men I, hvem sige I mig at være?" Da svarede Simon Peter: Du er Christus den levende Guds Søn. Og Jesus svarede og sagde til ham: „salig er du, Simon Jonas Søn; thi Kjød og Blod har ikke aabenbaret dig dette; men min Fader, som er i Himlene"; og føier Han til „paa denne Klippe vil jeg bygge min Menighed" (Matth. 16). Her høre vi altsaa, hvilket der er det rette Svar, hvilket Svar, der har Saligheden ifølge med sig, hvilket Svar og hvilken Bekjendelse, der staaer saa urokkelig fast, at Herren derpaa vil bygge sin Menighed gjennem alle Tider? Svaret: „Du er Christus den levende Guds Søn". Og efterdi vi nu igjen have hørt, at det ikke blot var for 1800 Aar siden, men ogsaa den Dag idag, at der er forskjellige Rygter i Omløb om Jesus, Marias Søn, at nogle kalde ham en Bedrager, nogle en Johannes den Døber, nogle en Prophet, en Lærer og

Vismand og saa fremdeles, saa gjælder det om at ogsaa vi, hver eneste iblandt os, i Hjertets fulde Tro, uden Efterſnakken og uden Menneſkefrygt, kunne give det ſamme Svar og aflægge den ſamme Bekjendelſe ſom Peder; at denne Jeſus, Marias Søn, dette ringe, foragtede Menneſke, der blev forſtudt, forhaanet og korsfæſtet, at Han dog er Chriſtus, den levende Guds Søn, den eneſte Frelſer i Tid og Evighed. Ganſke viſt, mine Brødre, en ſaadan ſalig Tro, en ſaadan frimodig Bekjendelſe, den kan man ikke læſe ſig til, den kan man ikke tænke ſig til, den kan man ikke ſpeculere ſig til, den kan man ikke bede ſig til, den kan man ikke faae af ſig ſelv eller ved ſig ſelv, eller af noget Menneſke, den Tro er en Guds Gave, en fri Naadegave, ſom Jeſus ſagde til Peder, „det har Kjød og Blod ikke aabenbaret dig, men min Fader ſom er i Himlene". — Og vil nu nogen videre ſpørge, paa hvilken Maade et Menneſke kommer i Beſiddelſe af denne Naadegave, ſaa har vor Fader i Himlen mange Maader og mange Veie, ad hvilke Han trænger ind i et Menneſkehjerte og ſkaber den ſalige Tro og lægger Bekjendelſen paa hans Læber. Men hvad mener du vel, min Tilhører, om et Menneſke, der har begyndt at faae Syn for Synden, ſom er begyndt at ſee, hvor elendigt han hidtil har levet i Verden, kun efter ſin kjødelige Forſtand og efter verdslige Beregninger, hvad mener du om et ſaadant Menneſke, der er begyndt at vaande ſig under Smerten af ſin Anger, ſom ikke kan finde Hvile for ſin arme Sjæl, fordi han frygter baade Døden og Dommen og Helvede, hvad mener du om en ſaadan ſtakkels forpint Synder, der paa engang bliver ganſke ſtille, fordi hans Øre kommer til at lytte efter det ſalige Evangelium, fordi han kommer til at høre Jeſu Røſt: „Søn, vær frimodig, dine Synder ere dig forladte",

det er dig forladt altsammen, alt hvad der hidtil har anklaget dig, det er bragt til Taushed; det er ikke dig, min kjære Ven, som skal betale, nei det er mig Jesus, din bedste Ven, som har betalt og giver dig det altsammen, frit af Naade. Hvad mener du om en saadan stakkels forpint Synder, der paa engang blev ganske stille, fordi han fandt Vei hen til det store Nadverbord, lagde sig paa sine Knæ og drak Syndernes Forladelse af Forsoningens Kalk med Jesu Blod; troer du ikke, en saadan Synder kunde komme til at synes godt om Christus; troer du ikke, at en saadan lidende Synder kunde raabe det ud med høi Røst „du er Christus den levende Guds Søn!" thi ingen kan bringe saadan Fred som du? O visselig, derom tvivle vi ikke. — Eller hvad mener du, min Tilhører, om dem, der staae grædende og sørgende om Dødsleiet, som nys have hørt det sidste Suk fra en elsket kjær Sjæl, som de saa usigelig nødig vilde miste, som de synes, de slet ikke kunde undvære; hvad mener du, min Tilhører, naar Jesu mægtige Ord „græd ikke", som en himmelsk Lysstraale falder ind i den sørgende Forsamling, naar Jesu mægtige Ord: „Jeg er Opstandelsen og Livet, hvo som troer paa mig, om han end døer, han skal dog leve; i min Faders Hus ere mange Boliger, jeg gaaer bort at berede Eder Sted," naar dette salige Opstandelsens Haab begynder at lysne i Hjerterne, saa Taarerne rinde saa sagtelig; mon der da ikke skulde være adskillige i en saadan Kreds, som begynde at tykkes vel om Christus; mon der da ikke skulde være dem, som kunde bekjende og sige, „du er Christus, den levende Guds Søn;" thi ingen kan saaledes standse Taarer, ingen kan saaledes gyde Olie i Smertens Saar og læge dem som alene du, Guds elskelige Søn? — Visselig, saadant skeer ofte. Eller hvad mener du, min Til-

hører, naar Jeſus driver ſine troe Tjenere og Sendebud ud paa Gader og Strœder, ud ved Veiene og Gjerderne, hvor de mange Fattige, de Halte, de Syge og de Overſete i denne Verden hver Dag arbeide og kœmpe ſurt for Udkommet og dette arme Livs Behov, og de der forkynde det: „Kommer til Jeſus, vi have Bud til eder fra den ſtore Konge, kommer til Bryllup, kommer hjd til mig, alle I, ſom arbeide og ere beſvœrede, kommer og bøier Knœ og beder, ſaa ſkulle I faae, leder, ſaa ſkulle I finde, banker paa, ſaa ſkal der lades op for eder." Kommer alle til Jeſus, Han har en ſtor Himmelſal, ſom er beredt, der er Plads til eder alle, der ſkulle I hvile fra eders Møie, der ſkulle I ſmage Glœden og fyldes med Naaden, der ſkal ingen Perſonsanſeelſe findes mere, der ſkulle I ei blive ſkubbede tilſide, ſom hernede, fordi I have fattige og ſmudſige Klœder; nei, thi der faae I alle en ny, en hvid Kjortel, ſom er dyppet i Lammets Blod. — Hvad mener du, min Tilhører, mon der ikke er mange blandt disſe Fattige og Overſete, ſom ere begyndte at tykkes vel om Chriſtus, der ſaaledes prædiker et rigt Evangelium for dem, mon der ikke er mange, der med Mund og Hjerte bekjende, „du, du Jeſus, Marias Søn, du er Chriſtus den levende Guds Søn". Ja, derom tvivle vi ikke, at der er mange, ſom have faaet denne Tro og ſom ſvare rettelig paa Spørgsmaalet, „hvad tykkes du om Chriſtus, hvis Søn er Han?" — Og derfor ſiger jeg ogſaa til dig, min Broder og Søſter, ſom har denne Tro, jeg ſiger til dig, hvo du end er, Mand eller Qvinde, Fornem eller Ringe, Ung eller Gammel, jeg ſiger til dig, ſom Herren ſagde til Peder: Salig er du, ja ſalig er du, ſom har denne Tro, thi ſaa ſeer du jo Straaleglandſen, ſaa ſeer du jo

Glorien om Jeſu Pande, ikke den malede, nei den himmelſke Glorie, ſom engang ſkal lyſe fra Hans Anſigt, naar Han kommer igjen at hente os hjem til ſig. Gud holde fremdeles ſin Haand over dig, at intet i Verden maa fordunkle Jeſu deilige Anſigt for dig, men at du ogſaa i din Dødsſtund maa bekjende om Jeſus: „Du er Chriſtus den levende Guds Søn;“ ſaa ſkal Ingen tage din Glæde fra dig. Amen.

Har du dine Synders Forladelse?

19de Søndag efter Trinitatis.

Matth. Evang. 9, 1—8.

Og han traadte ind i Skibet, og foer over, og kom til sin egen Stad. Og see, de førte en Værkbruden til ham, som laa paa en Seng; og der Jesus saae deres Tro, sagde han til den Værkbrudne: Søn! vær frimodig, dine Synder ere dig forladte. Og see, nogle af de Skriftkloge sagde ved sig selv: Denne bespotter Gud. Og der Jesus saae deres Tanker, sagde han: Hvi tænke I saa ondt i Eders Hjerter? Thi hvilket er lettere? at sige: Dine Synder ere dig forladte? eller at sige: Staa op og vandre? Men at I skulle vide, at Menneskenes Søn haver Magt paa Jorden at forlade Synder, da siger han til den Værkbrudne: Staa op, og tag din Seng op, og gak til dit Huus. Og han stod op, og gik bort til sit Huus. Men der Folket det saae, forundrede de sig, og prisede Gud, som havde givet Menneskene saadan Magt.

Hvad vi nu have hørt forelæse, Jesu Helbredelse af den Værkbrudne, det skete, som der staaer, i Herrens egen Stad. Herrens egen Stad, det var ikke Bethlehem, hans Fødested, der, hvor Jesus saae Lyset paa denne Jord; det var ikke

Nazareth, hvor han blev opfødt og hvor hans Forældre boede; Herrens egen Stad, det var ikke Jerusalem, Davids Kongestad, hvor man forraadte, dømte og hudflettede Guds egen Søn; nei, hans egen Stad, det var den smukke lille Fiskerstad Capernaum ved Genezaret-Søens Bredder, saaledes kaldet, ikke fordi Jesus der havde sit Slot, hvori han boede; thi „Fuglene have Reder og Rævene Huler, men Menneskens Søn havde ikke det, hvortil Han kunde hælde sit Hoved," men fordi Han paa sin Fornedrelsesgang her paa Jorden i Capernaum baade fandt Hjerterum og Husrum, fordi Fiskerne Peder og Andreas, Jakob og Johannes annammede Ham under deres Tag og delte deres Fattigdom med Ham, fordi Han i denne Stad gik ud og ind og gjorde vel imod Hundreder. Herrens egen Stad, hvilket Hædersnavn fremfor alle Israels Byer, at være udseet til at være Herrens Eiendom; hvilken Naade, at have været Vidne til Jesu Arbeide og Gjerning, at have hørt Hans Ord og mærket Hans Bøn, at have fluet Hans Aasyn og være bleven berørt af Hans Naadefinger; sandelig, det kunde nok været værd at boe i det stille Capernaum, at tælles blandt Indvaanerne i Herrens egen Stad, og have besøgt Ham i Simon Peders Hus. Men, min kjære Tilhører, hvis et saadant Ønske er opstaaet i din Sjæl, eller hvis det var blevet vakt i dette Øieblik og der da med det samme er fulgt et stille Suk over, at du ikke kunde staae ved Siden af den Værkbrudnes Baare og see til, dengang Jesus bød: „Stat op, tag din Seng og gak til dit Hus;" et stille Suk, over, at du ikke boede i Herrens egen Stad; — o, saa siger jeg, „suk ikke og vær ikke bedrøvet derover; thi Herrens egen Stad er ikke forsvunden af Jorden." Vel ere Stenhusene i Capernaum sunkne i Grus og Muselmændene have opslaaet deres Telte der, hvor Jesus engang færdedes med sine faa;

men Herrens egen Stad, Hans hellige Menighed, Hans dyrekjøbte Brud, Hans lille troende Flok, som endnu har Hjerterum og Husrum til Ham, der banker saa sagtelig paa Dørene, denne Jesu aandelige Stad, den er endnu paa Jorden og vil vedblive at være der. Overalt hvor Hans Daab og Nadvere holdes i Ære og bruges, overalt hvor Hans salige Evangelium forkyndes i Aands og Krafts Bevisning, overalt hvor troende Sjæle forsamles i Hans Navn, der er Herrens egen Stad, der er Han midt iblandt os, ja „var vi paa Jord ei meer end To, bygge dog vilde Han og boe hos os i hele sin Vælde". Visselig, Herren er ikke langt borte fra nogen iblandt os; derfor suk ikke og vær ikke bedrøvet over, at du ikke boer Hus om Hus med Ham i Capernaum; men suk og bed saa sagtelig, at den Jesus, som nu i denne Stund er herinde iblandt os, ikke vil drage dit Hjerte forbi idag; suk og bed saa sagtelig, at Jesus, som nu er herinde, vil drage ind i dit Hjerte paany og opfylde det med sin Naades Kraft; thi i Herrens Stad, i Capernaum, der boede ikke blot de troende Disciple Peder og Andreas, der boede ikke blot de troende Mænd, som bare den Værkbrudne, der boede ikke blot den Værkbrudne og andre Syge, men i Herrens egen Stad, der boede ogsaa Pharisæere, Skriftkloge og Spottere, der loe ad Jesus og strides med Ham; derfor suk og bed saa sagtelig, at du ikke maa være blandt Spotterne, naar du nu hører Hans Evangeliums Røst, men at du som den Værkbrudne maa reise dig og gaae styrket hjem til dit Hus og tage Jesus med dig, som din eneste bedste Sjæleven; — ja, Herren høre det og give sin Velsignelse dertil!

„Søn vær frimodig, dine Synder ere dig forladte", det var det mægtige Guddomsord, hvormed Jesus opreiste og trøstede den syge værkbrudne Mand, der blev baaret til Ham i

Capernaum; og det er det samme mægtige Ord om Syndernes Forladelse, Han har udtalt over hver eneste af os, da Han i Daaben tog os til Naade og gjorde os til Indvaanere i sin egen Stad; men naar jeg nu ikke destomindre idag har isinde at spørge enhver iblandt eder „har du dine Synders Forladelse", da er det ingenlunde min Hensigt at ville svække eller afkræfte det Ord, Herren har talt til dig, tvertimod, det staaer urokkelig fast som Klippen; da skeer det, for at dette Ord kunde faae Liv og Sandhed og Virkelighed i dig, for at det kunde blive dig en Guds Kraft til Salighed. Har du dine Synders Forladelse? Sandelig, mine Brødre og Søstre, det er et Spørgsmaal, som behøver at lægges tæt hen til enhver Sjæl, thi der er saa mange af Indvaanerne i Herrens egen Stad, saa mange tusinde døbte Christne, der leve hen i den største Sorgløshed og Ligegyldighed, baade om Liv og Død og om Himmel og Helvede; de mange Spørgsmaal om hvad man skal blive til i denne Verden, om Arbeide og Udkomme, om Kundskaber og Penge, om Spise og Drikke, om Pynt og Fornøielse, kort sagt, om Verden og dens Ting lægger i den Grad Beslag paa deres Tanker og Interesse, at ethvert dybere Spørgsmaal, der anbefaler sig til Samvittigheden og det indvortes Menneske rask skubbes tilside for alle Dagnets lette Ting. Lykkes det engang imellem at faae et Qvarterstids Samtale med et saadant Menneske, og man da spørger ham: Troer du, du har dine Synders Forladelse? Hvad Svar faaer man da? Lyder det ikke omtrent som saa: „Ja, det tænker jeg nok, jeg har, jeg er dog ikke værre end saa mange andre", eller man svarer: „Det vil nok vise sig engang paa den store Dag; Herren er ikke saa streng, jeg er jo døbt, confirmeret, gaaer ogsaa engang imellem i Kirke og til Alters, der maa vel nok være Hjælp og Naade for mig", og alt

saadant siges og svares med samme Overfladiskhed og Lethed, som om man talte om ganske Hverdagsting. O, mine Brødre, man kan tilgive et ungt Menneske, der ved Vintertid i Kaadhed og Letsindighed løber hen over den knagende Isflade, der kun er een Nat gammel; men at Mænd og Kvinder, Dag ud og Dag ind, et langt Liv igjennem kan fjase og spase Naadetiden hen og leve ganske paa det Uvisse og Usikkre, det skulde man vanskeligt troe, hvis ikke Livet prædikede høit om det, hver Dag vi leve. Skulde der være kommen en saadan Sjæl herind idag; o, hvor gjerne vilde jeg ikke standse dig lidt, hvor gjerne vilde jeg ikke bede dig betænke vel, hvilken uhyre, hvilken forfærdelig Byrde din Synd er, og hvilken uendelig Salighed det er, at være Synden kvit og fri og gaae som et Guds Barn hjem til Guds Faderhus; — hvor gjerne vilde jeg ikke sige dig ret indstændig; een af Delene maa skee med dig, enten maa dine Synder trykke og knuge dig ned i Helvede og nage dig gjennem alle Evigheder, eller ogsaa maa Jesus tage dem af dine Skuldre, og du gaa fri og frelst ind i Paradiset; men i den Sag kan man ikke leve paa det Usikkre, derom maa man have Vished, „kun salig er den Mand, hvis Overtrædelser ere forladte og hvis Synder ere skjulte"; hvor gjerne ønskede jeg ikke, at enhver var vis og sikker i denne Sag, at enhver kunde svare og sige: Ja, Gud være takket, for Jesu Christi Skyld veed jeg, at min Synd er slettet, min Gjæld betalt, at jeg har mine Synders Forladelse". — men det kan og vil umuligt skee, saalænge du endnu elsker Synden; det er den store, den forfærdelige Hindring, der ligger iveien for saa mangfoldige for Tilegnelsen af Daabsnaaden, for Tilegnelsen af hele Evangeliets Naade; man elsker Synden, man lever i Synden, finder sig vel i Synden og har igrunden ikke Lyst til at forlade Synden; saalænge det ikke

er kommet til et Brud i saa Henseende, saalænge man ikke har faaet en inderlig Lyst og Længsel efter at rives ud af Synde-livet, saalænge kan der umuligt blive Tale om nogen Syndsforladelse, nogen Frimodighed, Fred og Glæde i Herren. Den Værkbrudne i Capernaum vilde aldrig være bleven helbredet, vilde aldrig have smagt Syndsforladelsens Naade i sit Hjerte, hvis han ikke havde sat det igjennem at lade sig bære hen for Jesu Fødder, og saaledes vil du umuligt kunne faae ret Del i Naaden og dens Velsignelse, saalænge du kun har Lyst til Synden og dens Forbandelse. Det er Kræftskaden, som fortærer saa mange, mange Mennesker; man vil nok have Naaden, men man vil ogsaa have Synden, man vil nok have Syndsforladelse, men man vil fremdeles blive i sine Synder, man vil nok ind i Himlen, men man vil ikke ud af Helvede; og dog lade disse to Ting sig umuligt forene, thi ingen kan tjene to Herrer. Vil du derfor frelses, vil du have Vished og Fred i dit Hjerte, saa bryd af itide og kom til Jesus; kom, ganske som du er, kom med dine Synder og læg dig ved hans Fødder, kom til Ham, tvivl ikke, men tro kun, at Han har baade Villien og Magten til at reise dig op og lade sin Naade trænge dybt ind i din Sjæl, saa det bliver ganske fast og sikkert i dit Hjerte, at Han ikke har slaaet Haanden af dig, at dine Synder ere dig forladte.

Har du dine Synders Forladelse? Idet jeg gjentager dette Spørgsmaal, veed jeg ogsaa, at jeg af mange vil faae Svar fra en hel anden Kant, end det Svar, vi nys talte om, da veed jeg, at mange med Suk og Bekymring ville svare: „Gud bedre det for Syndsforladelse; ja Synd har jeg, men ikke Syndsforladelse; Synd har jeg mangfoldig som Haar paa mit Hoved, — men Syndsforladelse med Fred og Glæde i Hjertet, ak, Gud bedre det, det har jeg ikke;

Synd har jeg, nagende, brændende, fortærende Synd; men Tilgivelſe og Udſlettelſe af min Synd, det er det, jeg ſukker efter, det har jeg ikke, ak, kan jeg dog faae det". — Ja min Broder og Søſter, tro mig, jeg kjender dig; dit Ungdomsliv ſvandt hen ſom en ufund Drøm, men det efterlod en Feber i dine Aarer, fordi du ſmagte og nød den forbudne Frugt; du blev ældre, du tænkte, Tiden vilde læge dig, der groede Mos over Saaret; men ak, det brød op igjen, du har ingen Fred, ingen Hvile, der er ingen Velſignelſe i dit Liv, du fortærer din Kraft, ak ja, thi du har ingen Forladelſe for din Synd. Tro mig, min Broder og Søſter, jeg kjender dig, jeg veed, hvorledes du har kaſtet dig ind i Arbeide for at glemme, hvad der dog ikke kan glemmes, jeg veed, hvorledes Erindringen om dine mange Overtrædelſer følger dig paa alle dine Veie ſom Skyggen følger Legemet, jeg veed, hvorledes Natten ſkrider langſomt for dig, fordi Bedrøvelſen omgiver dit Leie; hvorledes dit inderligſte Ønſke kun er dette, at du maatte finde Frelſe for din forpinte Sjæl. — Gud velſigne dig, min kjære Broder og Søſter, at du er kommet herind idag, du er ikke gaaet feil, da du ſatte din Fod her indenfor diſſe Mure idag, thi ſom jeg ſagde dig før, Jeſus er herinde, Jeſus, Synderes Ven, og hvad er det, Han idag har at ſige dig gjennem min Mund? Naade for din værkbrudne Aand, Naade, Søn vær frimodig, dine Synder ere dig forladte; hører du det ret, det er til dig, Han taler, det er over dig, Han bøier ſig og ſiger ind i dit Hjerte, Søn vær frimodig, vær ikke forſagt og bange, jeg forlader dig al din Synd. — Du forbauſes, du kan ikke ret troe det, du mener, det er til den Værkbrudne i Capernaum, Han taler; nei, det er til dig, til dig, ſom ligger hjælpeløs paa din Syndebaare, det er til dig, til hver Eneſte, ſom ret er bedrøvet med den Bedrøvelſe, ſom er efter Gud

min Broder og Søster, her er ikke Tale om dine Synder ere mange eller de ere faa, vare de end saa røde som Blod, vare de end utallige som Himlens Stjerner, vare de end afskyeligere, end Ord kunne udtale det, de ere dog udslettede, de ere dog betalte af Ham, det Guds Lam, som bar al Verdens Synd, af Ham, som gik i Døden for os; nei, her er ikke Tale om dine Synder ere mange, her er kun Tale om at troe Jesus, at troe Ham paa Ordet, at troe Ham ganske ubetinget, o, bøi dog dit Øre til hans Ord, see op i hans Guddomsøie og see hvor Han elsker dig med en evig Kjærlighed. Hvorfor vil du ikke troe Ham, hvorfor vil du lytte til dine Anfægtelser og Betænkeligheder, du vil dog vel ikke gjøre Jesus til en Løgner, naar Han siger dig: „Søn, vær frimodig, dine Synder ere dig forladte", og du dog ikke lader dig opreise ved Hans Kjærligheds Magt. — „Dine Synder ere dig forladte", o, maatte dog dette mægtige Naadeord lyde ret ind i hvert et Hjerte idag; sandelig, der kan være nok hver Dag i Livet, der kan minde os om, at vi ere Syndere, Djævelen og de Vantroe spotte os ofte nok idet de spørge os, hvad vi bilde os ind, om vi virkelig bilde os ind, at vi ere bedre end andre; o, maatte vor almægtige Frelsers Ord da klinge saaledes igjennem, at vi kunne svare „bedre eller ikke bedre, det beroer ikke paa mig, men fri, evig fri for vor Syndegjæld, det er vi af Naade, af Jesu Naade". Maatte Jesu Ord dog faae en saadan Plads hos hver en Sjæl, at de kunde sige, „forknyt, sørgmodig og bedrøvet gik jeg idag til Kirke, men frimodig og fuld af Glæde gaaer jeg hjem til mit Hus; den store Byrde, jeg bar med mig ind ad Kirkedøren, den blev liggende derinde, den blev liggende paa min Frelsers Guddomsskuldre og jeg gaaer saa glad, saa velsignet glad til mit fattige Hjem, til min daglige Gjerning." — „Een Dag,

ſiger David, een Dag i Herrens Hus er bedre end tuſinde ellers"; ja, mine Brødre, ſaa velſignet er der i Herrens egen Stad, at tuſinde ſure Smertens Dage ere ſom glemte og udſlettede, hvergang Jeſu Naadeſol paany gaaer op over vore Synderhjerter og varmer os med al Kjærlighedens Fylde. Lad os derfor blive i Herrens egen Stad, lad os blive i hans hellige almindelige Kirke, i de Helliges Samfund, lad os give Ham Hjerterum og Husrum iblandt os, at Han ret kan faae Lyſt til at blive iblandt os; ja, lad os blive i Herrens egen Stad, thi kun der, kun der er godt at boe. Amen.

Allehelgensdag.

Matth. Evang. 5, 1—13.

Men der han ſaae Folket, ſteg han op paa et Bjerg; og der han havde ſat ſig, gik hans Diſciple til ham. Og han oplod ſin Mund, lærte dem, og ſagde: Salige ere de Fattige i Aanden, thi Himmeriges Rige er deres. Salige ere de, ſom ſørge, thi de ſkulle huſvales. Salige ere de Sagtmodige, thi de ſkulle arve Jorden. Salige ere de, ſom hungre og tørſte efter Retfærdighed, thi de ſkulle mættes. Salige ere de Barmhjertige, thi dem ſkal vederfares Barmhjertighed. Salige ere de Rene af Hjertet, thi de ſkulle ſee Gud. Salige ere de Fredſommelige, thi de ſkulle kaldes Guds Børn. Salige ere de, ſom lide Forfølgelſe for Retfærdigheds Skyld, thi Himmeriges Rige er deres. Salige ere I, naar man beſpotter og forfølger Eder, og taler allehaande Ondt imod Eder for min Skyld, og lyver det. Glæder og fryder Eder, thi Eders Løn ſkal være megen i Himlene; thi ſaa have de forfulgt Propheterne, ſom vare for Eder.

Det er idag Allehelgensdag, den Feſtdag, paa hvilken de Hellige her paa Jorden pleie at ihukomme de Hellige i Himlen, den Dag, paa hvilken den ſtridende og kæmpende Menighed her paa Jorden pleier at ihukomme den ſeirende Menighed, dem ſom

have stridt Striden, fuldendt Løbet, bevaret Troen og derfor nu ere gaaede ind, for at annamme Klenodiet. Og Gud være lovet og priset, det er en hellig Sky og Skare af troende Sjæle, som i de henrundne Tider alt ere indsamlede, det er ingen ringe Skare, baade af Mænd og Kvinder, som ere komne igjennem den store Trængsel og nu ere samlede i den Flok, som ingen kan tælle af alle Folkeslag, Stammer, Nationer og Tungemaal; det er ikke alene Propheter og Evangelister og Apostle, ikke alene dem, der staae antegnede med store Bogstaver i Menighedens Levnetsløb, nei, ogsaa de Smaae, de Overseete, dem, som Verden ikke kjendte, som led og stred i det fattige Hjem, i den ensomme Hytte, der nu holde Gudstjeneste i Himlen; det er ikke alene fra de gamle Tider, men med Guds Hjælp er der ogsaa dem fra vore Tider og vore Dage, ja vel og fra vor Menighed og vor Forsamling, dem, der nu ere iførte de lange hvide Klæder og bære Palmegrene i Hænderne og synge for Ham, der sidder paa Tronen og for Lammet. O, hvor godt gjør det ikke at vide og at tænke paa, at Mennesker som vi, Syndere som vi, Skrøbelige som vi, Stakler som vi, der nu leve, at de dog ere gaaede ind i Faderhuset med de mange Boliger og have faaet Del i det himmelske Borgerskab; visselig, det er en Trøst for os, det er en stor Trøst for os at tænke paa, thi ere de gaaede hjem, ak ja, mine Venner, saa kan Timen ogsaa slaae for os engang, saa kunne vi jo ogsaa engang komme hjem og holde Høitid i Himlen. Men skal det skee, skal vi engang samles med de salige Aander, med de hellige Guds Børn, saa maae vi gaae den samme Vei, som de ere gaaede, saa maae vi allerede her i Livet ind paa Livets Vei. — Og naar vi nu idag lade Tanken glide tilbage over de henfarne Slægter i Herrens Menighed, ved hvem skulle vi, som høre til den lutherske Kirkeafdeling,

ved hvem skulde vi vel hellere dvæle end ved Morten Luther, Melanchton og de mange andre trofaste Vidner, som nu for en halvfjerde hundrede Aar siden vare til Velsignelse for de ængstede Samvittigheder; — ikke som om Luther og hans Medbrødre skulde have stiftet nogen ny Kirke, eller vist nogen ny Vei; — nei, nei mine Venner, Kirken er kun een, stiftet og grundlagt i de gamle Dage af Jesus Christus og paa Jesus Christus; Veien er kun een, den gamle sikkre Vei, som er anlagt af Jesus, Marias Søn. — Nei, Morten Luther har visselig ikke stiftet nogen ny Kirke eller anlagt nogen ny Vei; men efterson den gamle Kirkevei gaaer igjennem Verden og slynger sig henover Jorden, hvor denne Verdens Fyrste, Djævelen og denne Verdens Børn regjere i Tidens Mørke, saa har det jo altid været Djævelens Opgave at skjule den rette Vei og vise Menneskene falske Veie, saa har det altid været denne Verdens Børns Opgave, at lade den rette, smalle Vei forgroe af Ukrudt, saa den blev ukjendelig. Og derfor takke vi Herren for Morten Luther, fordi han fik Naade til at rense den gamle Kirke for alt det Menneskeværk og al den Løgn, hvormed den i Tidernes Løb var bleven belemret; derfor takke vi Gud for Luther, fordi han fik Naade til at rense og bortluge Ukrudtet fra den gamle Salighedsvei, saa den kom til at ligge klar og tydelig for hver, der spurgte efter den; derfor takke vi Gud for Luther, fordi han og hans Venner fik Naade til at finde den gamle Kirkesti, selv gik ind paa den og fik mange til at gaae ind paa den, trods Pavens Ban og Baal; — og den Vei, den rette Saligheds Vei, den findes endnu, Gud lade den aldrig mere tilgroe eller blive ukjendelig. Lad os ogsaa idag tale med hinanden om den, hjælpe hinanden ind paa den, prøve os selv, om vi ere paa den, og bede, at den maa bevares for vore Børn, at baade vi og de kunne gaae

ad den og naae hjem der, hvor vore Fædre, Reformatorerne, Apoſtlene og alle de Hellige nu ere i Guds deilige Himmel, hvor der aldrig mere kan tages feil af Veien, men hvor Synden og Døden er overvundet. Gud give os dertil ſin Naade.

„Salige ere", ſaaledes begynder vor Herre Jeſus ſin Prædiken; det var den første Prædiken, Jeſus holdt her paa Jorden for Folket og for Diſciplene, og her begynder Han med at priſe ſalig, og hermed ere vi førte lige ind paa den Vei, ſom fører til Himlen. „Salige ere de Fattige i Aanden, ſalige ere de ſom ſørge, ſalige ere de ſom hungre og tørſte efter Retfærdighed;" — det er den nye Naadens Sølvklokke, hvormed Jeſus, vor Frelſer, ringede Syndere ind paa Himmelveien. Hvor ganſke anderledes lød Budſkabet her fra Herrens Bjerg end Budſkabet fra Sinai Bjerg; hvor ganſke anderledes og langt lifligere lød Røſten fra Jeſu Mund, end Røſten fra Moſe Mund: „Forbandet være du, hvis du ikke opfylder Loven; forbandet være du, hvis du viger af fra Herrens Bud". Ja mine Venner, vi vide, at Røſten gjennem Moſe Mund, der lød til Israel fra de haarde Stentavler, vi vide, at det var Truſels Røſten og den haarde Tugtens Svøbe, hvormed Herren maatte opdrage ſit Folk Israel indtil Tidens Fylde. — Hvor ganſke anderledes lød nu Røſten, da Naaden og Sandheden var ſtegen ned til Jorden, da Ordet var blevet Kjød og boede iblandt os, ingen Truſel, ingen Forbandelſe; nei Naade, Naade for Syndere, „ſalige ere", ikke blot ſalige ſkulle I blive engang efter Døden, nei ſalige ere I alt her, om I troe mig og blive hos mig. „Salige ere de Fattige i Aanden, ſalige ere de ſom hungre og tørſte efter Retfærdighed". Og vi vide det jo, hvorledes Toldere og Syndere, Sløger og Fiſkere flokkedes om denne Herre Jeſus, hvorledes de Fattige

i Aanden toge Ham paa Ordet, troede Ham og bleve ſalige i Troen, vi vide, hvorledes de bedrøvede Syndere, de ſom hungrede og tørſtede efter en anden Retfærdighed end Lovens Retfærdighed, hvorledes de bleve hufvalede i deres Sorg, mættede for Hungeren, ja bleve ſalige ved at drikke af Naadens Kilde hos Jeſus.

Men da der ſaa var gaaet fjorten, femten hundrede Aar af Menighedens Løbnetsløb paa Jorden, da var Salighedsveien bleven ſaa forgroet af Ukrudt, af Menneſkebud og Menneſkelærdomme, at den ſlet ikke var mere til at kjende; da der var gaaet en fjorten femten hundrede Aar hen, da ſtod den døde Moſes op midt i Chriſtenheden og begyndte gjennem Pavens og Kleresiets Mund at true og forbande det arme Chriſtenfolk, ſaa Sjælene næſten ikke vidſte mere om Naaden at ſige. — Forbandet, hed det nu atter, være du, hvis du ikke adlyder Paven og Concilierne og Biſkopperne, forbandet være du, hvis du ikke overholder alle Faſter, forbandet være du, hvis du ikke gjør de befalede Valfarter til den hellige Stad Rom; forbandet være du, hvis du ikke knæler for Jomfru Maria og alle de mange Helgener, forbandet være du, hvis du ikke lader læſe Sjælemeſſer for dine Afdøde; og ſaa fremdeles. Ja mine Venner, ſaaledes vide vi jo, at det har lydt og endnu for en ſtor Del lyder i Pavekirken, hvor de arme Sjæle pine og plage ſig med at forarbeide en Retfærdighed efter Loven, ſom dog i Evighed ikke duer, pine og plage ſig med at erhverve en Syndsforladelſe, ſom dog aldrig i Evighed kan forhverves, efterdi den kun ſkjænkes af Naade. — Men Gud være priſet og takket, ſom forbarmede ſig over ſin arme Chriſtenhed; Gud være priſet og takket, at Han bøiede ſig ned over de forpinte Samvittigheder; Gud være priſet og takket, at Han lod Luther og de andre Reformatorer finde den gamle Himmelvei, rydde

Ukrudtet af den, saa den laa klar for alle. Thi om jeg skal samle det i een Sum, da er dette det Store, det Nye, det Velsignede ved Luther, at Herren med sin Aand skrev det ind i denne Mands Hjerte med en uudslettelig Skrivt: „Ikke ved Loven, men af Naade retfærdiggjøres en Synder, ved Troen paa den Forløsning, som er i Christus;" at Han lod denne Mand finde den gamle tillukkede, glemte Bibel og læse Bekræftelse deri, og at Han gav ham Mund og Frimodighed til høit og lydt fra Tagene at forkynde for Folket: „I ere dyrekjøbte, vorder ikke Menneskers Trælle;" — der er Naade, reen uforskyldt Naade, ikke for Penge, nei for intet er den at faae; kom alle Syndere. „Salige ere de Fattige i Aanden, salige ere de, som sørge, salige de, som hungre og tørste efter Retfærdighed;" „Jesus er død for vore Synder og opreist til vor Retfærdighed," Veien er banet ved Jesu Blod. „Saaledes elskede Gud Verden, at Han gav hen sin Søn den eenbaarne, paa det at hver den, som troer paa Ham, skal ikke fortabes, men have et evigt Liv". -- Det er Klenodiet, som vi, der leve i den lutherske Kirkeafdeling af vor Herres Jesu Christi Kirke, have arvet fra Reformatorerne, og som vi ikke ville lade os fravriste, at vi med Guds Aands Vidnesbyrd i vore Hjerter og med Guds hellige Bog i vor Haand kunne forkynde hinanden og sige alle dem, som ville troe Jesus, dine Synder ere borte, de ere dig forladte af Naade, Jesus har betalt for dig; sige hinanden: „Loven og dens Forbandelse kan ikke ramme os, efterdi Jesus blev en Forbandelse i vort Sted;" — salige ere alle de, som troe dette, „salige ere de Fattige i Aanden, Himmeriges Rige er deres". — Ja, min Broder og Søster, Himmerige er det, om du enfoldig troer det, din Sorg er borte, om du troer dette: „I ere dyrekjøbte, vorder ikke atter Menneskers Trælle".

Men, mine Venner, have vi nu fundet Veien, ere vi komne ind paa Veien, saa gjælder det ogsaa at gaae frem paa den og ikke blive staaende; have vi fundet Naaden, i Troen grebet Jesus, saa vi tør regne os blandt Guds Børn, blandt de Hellige, saa maae vi ogsaa gaae frem i Naaden, gaae frem paa Hellighedens Vei, lade et nyt, et helligt Liv stinne Verden imøde, saa Menneskene kunne see vore Gjerninger og ære vor Fader, som er i Himlen. Det er dette, vor Frelser taler om i Evangeliet, naar Han siger, „salige ere de Sagtmodige, salige ere de Fredsommelige, salige ere de Barmhjertige, salige ere de Rene af Hjertet". Ganske vist, mine Brødre, det er ikke behageligt for Kjød og Blod at høre om Sagtmodighed, Fredsommelighed og Barmhjertighed, om alle disse Troens Frugter, som skal komme for Dagen, jo længere vi komme frem ad Salighedens Vei; og det var en Bebyrdelse, som allerede Luther i hans Dage ofte maatte høre af sine Modstandere og som vi maae høre i vore Dage af vore Modstandere, at vi ved vor Prædiken om den frie Naade, om Frelsen, uforskyldt ved Jesu Fortjeneste, at vi ved denne Prædiken virker Hovmod, Ufordragelighed og Selvtillid i Hjerterne, istedetfor Fredsommelighed og Barmhjertighed. — Ak, Gud bedre det, om det var saa, men vi sige nei, nei og atter nei, saaledes er det ikke, og saaledes vil det aldrig være hos dem, som i Sandhed smage Naaden og gribe Naaden. Vi skamme os ikke ved at bekjende, at det er i stor Svaghed, i stor Skrøbelighed, under mange Fald, vi gaae frem paa Helliggjørelsens Vei, men vi, saa mange som formedelst Daab og Tro have grebet Jesus, vi vedgaae ogsaa, at det hører til de saligste Timer i vort Liv, naar den stærke Jesus, Fredsfyrsten bøier vore stridslystne Hjerter, saa vi ikke gjengjælde Lige med Lige, ikke Slag med Slag, men Ufred med Fred;

vi vedgaae, at det hører til de ſaligſte Timer i vort Liv, naar det ſagte ſtille Mod bringer os til at holde ud under Arbeide og Beſværligheder, naar det ſagte og ſtille Mod giver os Kræfter til at bære Dagens Byrde og Hede uden Knur og uden Skjælden; dette ſagte ſtille Mod, ſom dog er ſaa vis og ſikker paa Seiren, fordi Jeſus er med os og er Kraften i os; — og Gud ſkee Lov, ſaadanne Timer opleve vi, flere og flere, jo ældre vi blive i Herren, og jo længere vi gaae frem paa Veien. — Salige ere de Barmhjertige, ja, hvem iblandt os har vel ikke fornummet noget af den Saligheb, ſom ligger i at øve Barmhjertighed, naar man ret faaer Øie for ſin Næſtes, baade timelige og aandelige Nød og Jeſus da faaer os til at glemme os ſelv, glemme vor egen Fordel, vor egen Bekvemmelighed, vor egen Lyſt og vi med aaben Haand dele vore Gaver ud, beſøge de Syge, antage os de Trængende, klæde de Fattige, mætte de Hungrende og opreiſe de Faldne; hvem iblandt os har dog ikke erfaret noget af den Saligheb, ſom er forbeholdt Guds Børn paa Barmhjertighedens Vei. Vi indrømme og vi bekjende, at Kjærlighedens og Barmhjertighedens Vei er mangfoldig og at der er mange Stier, ſom ikke ere ſynderlig betraadte, at Kjærligheden er kold i mange Hjerter, og det uagtet de mene at have Fred med Gud ved Jeſus. Herren lade Kjærlighedslivet med al dets rige Fylde og Mangfoldighed brede ſig mere og mere iblandt os, ſaa det kan fornemmes, at vi elſke, ikke blot med Mund og Tunge, men i Gjerning og Sandhed; ſaa vil Han maaſke ogſaa forunde os den Naade, at lide for Hans Navns Skyld. — „Salige ere I, naar man beſpotter og forfølger eder og taler allehaande Ondt imod eder for min Skyld og lyver det; glæder og fryder eder, thi eders Løn ſkal være megen i Himlen; thi ſaa have de forfulgt Propheterne, ſom vare før

eder". — Det er ligesom Endemaalet for Salighedsveien her paa Jorden, det er ligesom den sidste svære Bakke, Guds Folk maae over paa denne Jord, Bespottelsen, Forfølgelsen og Forhaanelsen for Jesu Navns Skyld. Om disse Hæderstegn for Guds Folk her paa Jorden kunne vi kun tale saa sagtelig i vore Dage; vi vide, hvorledes det gik Apostlene og Propheterne; hvorledes Morten Luther og Reformatorerne maatte smage mangen Forfølgelse for det dyrebare Evangeliums Skyld, hvorledes de maatte tømme mangen bitter Kalk, fordi de ikke vilde gaae paa Akkord med Verden. Herren tager saa lempelig paa os, som nu leve, men ganske fri bliver ingen, som elsker Jesus og gaaer med Ham, ganske fri bliver ingen, som ikke vil svige Korsets Fane; hvis du derfor i din Kreds, min Tilhører, hvis du blandt dine Venner og dine Slægtninge maaske daglig maa høre ilde, fordi du vil regnes blandt de hellige Guds Børn og ikke stammer dig ved Jesus; o saa hør, at Jesus ogsaa priser dig salig i Striden og Kampen for Hans Skyld, hør, at det er gaaet Guds Folk saaledes førend os; Himmerige er dog vort, om vi holde ud indtil Enden. — Dertil give Han Naade, at vi engang maae fuldende Løbet, bevare Troen og saa gaae hjem til alle de Hellige i Seirskirken heroventil og mødes med Paulus og Peder, med Maria og Magdalene, med Luther og Melanchton, med alle dem, der ere gaaede gjennem den store Trængsel ind til Jesus. Amen.

Troer du Ordet?

21de Søndag efter Trinitatis.

Joh. Evang. 4, 46—53.

Og der var en kongelig Tjener, hvis Søn laa syg i Capernaum. Der denne hørte, at JEsus var kommen fra Judæa til Galilæa, gik han til ham, og bad ham, at han vilde komme, og helbrede hans Søn; thi han var nær Døden. Da sagde JEsus til ham: Dersom I ikke see Tegn og Undergjerninger, ville I ikke troe. Manden sagde til Ham: HErre, kom, før mit Barn døer. JEsus siger til ham: Gak bort; din Søn lever. Og Manden troede dette Ord, som JEsus sagde til ham, og gik bort. Men i det han nu drog bort, mødte hans Tjenere ham, og forkyndte, og sagde: Dit Barn lever. Da udspurgte han af dem den Time, paa hvilken det var blevet bedre med ham; og de sagde til ham: Igaar ved den syvende Time forlod Feberen ham. Da mærkede Faderen, at det var skeet paa den samme Time, paa hvilken JEsus havde sagt til ham: Din Søn lever: og han troede selv, og hans ganske Huus.

Mine Venner, det er ligesom Herren ved vor Dags Evangelium aabnede os Døren til sit hemmelige Værksted og lod os see derind, lod os see, hvorledes det i det Enkelte gaaer

til, at et vantro uomvendt Menneſke bliver omdannet til et troende, ſaligt Guds Barn. Vi ere alle af Naturen nysgjerrige og videbegjærlige; vi lade os gjerne føre om i menneſkelige Værkſteder og Fabriker, lade os gjerne forevise og forklare, hvorledes de og de Ting forfærdiges, ſom bruges i den daglige Handel og Vandel, og naar vi, efter et ſaadant Beſøg i et Værkſted, forlader det, opfyldte af Forundring over alt hvad vi have ſeet, have vi ganſke vist forøget vore Kundſkaber og ere maaſke blevne en Del klogere; men det er langt fra derfor ſagt, at vi ere blevne bedre Mennesker. Desværre, andet Udbytte have mangfoldige Mennesker heller ikke af at ſee ind i Guds Hemmeligheder, af at gjøre Bekjendtſkab med Hans hellige Værkſted; de læſe og høre vel om Herrens Storværk med ſit Folk her paa Jorden og Hans Førelſe med mange enkelte Sjæle, forøge derved deres Kundſkaber, tilfredsſtille deres Nysgjerrighed, blive med eet Ord noget klogere; men ſelv give ſig ind i Herrens Smelteovn, ſelv lade ſig omdanne og forarbeide af Herrens Aand og Ord til at blive brugbare i Himlen, ſelv tage ved Troen og Livet, og derved fries fra den evige Død, derpaa tænke Menneſkene kun ſaa lidt. Derfor vil jeg ønſke, min kjære Tilhører, at du ved det, ſom Herren nu idag har at ſige dig om den kongelige Tjeners Frelſe, ikke alene maa blive klog og viis, men at du maa vorde viis til Salighed ved Troen paa den levende Guds Søn; at du, ſom endnu ikke er begyndt, dog maatte lære at ſøge Herren, og at I, kjære Brødre og Søſtre, ſom alt have begyndt at elſke Jeſus, maae blive end mere rodfæſtede og grundfæſtede i Naaden og Troen paa Hans Ord. — „Der var en kongelig Tjener, hvis Søn laa ſyg i Capernaum". Denne kongelige Tjener var altſaa boſiddende i Herrens egen Stad, i det velſignede Capernaum, hvor Herren gik ud og

gik ind; han har saaledes ofte kunnet høre Hans Prædiken, har maaske ladet sig fortælle om det store Fiskedræt paa Genezaret Sø, om Helbredelsen af Simons Svigermoder og mange andre Undergjerninger; og dog var der ikke dengang Tale om, at han vilde gaae til Jesus og slutte sig til Ham, sagtens har det været under den kongelige Tjeners Værdighed, at gaae Arm i Arm med Simon Peder, der pleiede at sælge Fisk ved hans Kjøkkendør, sagtens har han havt hundrede Betænkeligheder og endnu flere fornuftige Grunde og Beviser for, at Propheten fra Nazaret maatte være en Bedrager. Der maatte mere til, inden den kongelige Tjener kunde bekvemme sig til at søge Jesus, der maatte hans Søns Sygdom til; da hans kjære Barn var kastet ned, da Feberen greb Barnet med Voldsomhed, da menneskelig Hjælp var forgjæves, da Døden spillede paa Læberne; see, da stod Faderen op, da bandt han op om Lænderne og ilede til Jesus, flere Mile bort til Cana, hvor han da opholdt sig; da Nøden stod for Døren, da sik hans Fødder Vinger, da fængede Troens Gnist i hans Sjæl, da gik han til Jesus, for at bede. Mine Brødre, lad os vel betænke dette, og lad det være os en stor Trøst, naar vi mange Gange med Bedrøvelse maae see, hvor mangfoldige Mennesker i Christenheden, baade kongelige Tjenere og Fiskere, baade Fornemme og Fattige, der endnu slet ikke ville have noget med Jesus at gjøre; naar vi see, hvor mange Sjæle, der boe i Herrens egen Stad, midt i Christenheden, tæt ved Kirker og Forsamlingshuse, her iblandt os, hvor Jesus endnu prædiker høit om Naade og Syndernes Forladelse, hvor Han endnu samler Skarer om sig, hvor Lovsangen har faaet nye Toner, hvor Hans Gjerninger ere aabenbare, og dog saa mange, mange Sjæle ikke blot, ikke ville høre Jesu Ord, men endog have megen Spot og mange, som de sige, klare Beviser

for, at Jeſus er en Bedrager og de Hellige kun ere Sværmere. Lad det være vor Trøſt, at den Sorg og Nød og Trængſel, ſom maaſke kan blive Anledning til deres Frelſe, ikke er ſaa langt borte, ſom vi mene. Sorg og Nød og Trængſel, ak ja, mine Brødre, det maa ofte til; det er de ſorte Snore, Han maa drage os med, naar vi ikke ville lade os binde og fange af de hvide Kjærligheds Baand, Han kaſter over os, idet Han lader ſit Saligheds Evangelium prædike. Sorg og Nød og Trængſel, hvem vil ikke helſt være fri for disſe Gjæſter, hvem har Lyſt til at kaſtes paa Sygdoms og Smertens Leie, hvem har Lyſt til at tære ſit fattige Brød med Taarer; hvem lukker ikke gjerne ſin Dør, naar Døden med ſin Knokkelhaand banker paa for at hente en ud af Kredſen? Og dog, mine elſkede Brødre, naar engang den ſtore Dag aabenbarer alle Ting, da ſkal det visſelig ſees og kjendes, hvorledes Sorg og Sygdom og Nød og timelig Trængſel for mange, mange Sjæle har været den aabnede Dør til Herrens Værkſted, har været Midlet i Faderens Haand til at drage til Sønnen, har været Anledningen til, at Troens Gniſt er bleven tændt, har været Begyndelſen til Frelſen. Derfor tænk ikke ilde om disſe Herrens ſorte Sendebud; du har maaſke allerede lært at priſe din Sygdom, din Fattigdom, din Elendighed, fordi den blev Sporen, der vakte dig af din Vantro og Verdslighed, fordi den alt har lagt dig ned for Jeſu Fødder, og aabnet din Mund til en oprigtig Bøn. Lad det være din Trøſt, ſom det ofte er min Trøſt, naar jeg forgjæves har kaldet, advaret, undervist og formanet, naar jeg, ſom man ſiger, har prædiket for døve Øren, at jeg da har ſagt mig ſelv, nu ja, Herren har maaſke endnu ikke bundet det Ris, hvormed denne Sjæl ſkal optugtes, for at finde ſin Frelſer; o, at det dog ikke maa blive brugt forgjæves, naar det engang ſvinges over dig;

thi ſkal et Menneſke frelſes, da maa han til Frelſeren, da maa han til Jeſus, da maa han tale med Ham, ligeſom den kongelige Tjener talte med Ham.

Visſelig, mine Brødre, dette er det første, at et Menneſke gaaer til Jeſus og faaer Ham i Tale, at han beder og udøſer ſit Hjerte for Ham, ſom vi høre den kongelige Tjener bede og trænge paa, „kom, Herre, kom, min Søn er nær Døden, kom, før mit Barn dør"; men hvormeget er der ikke endda, ſom ſtaaer i Veien og maa ryddes, hvormegen Taalmodighed, Sagtmodighed og Langmodighed maa den trofaſte Ypperſtepræſt ikke viſe imod en Synder, førend han ligger ſtille ved Hans Fod og bøier ſig efter Hans Villie. Thi naar nu Sorgen og Nøden og Trængſelen, naar Korſet er begyndt at drive et Menneſke i Bøn til Jeſus; hvad er det da, der bedes om, det er naturligvis, at Byrden maa tages af Skuldrene, det er, at Sygdommen maa ophøre, at Jeſus dog vil befale Trængslerne at fare bort ſom Ånder for Vinden; og det ſkal naturligvis ſkee hurtigt, helſt lige ſtrax, ſaaledes ſom den kongelige Tjener bad, „kom, før mit Barn dør;" og hvad er en ſaadan Bøn, et ſaadant Forlangende andet, end at begjære Tegn, at falde under Herrens Bebreidelſe: „Uden at I ſee Tegn og Undergjerninger ville I ikke troe"! Derfor maa denne Underſyge førſt helbredes, denne begjæren Tegn førſt ſlaaes til Jorden og rykkes op med Rode, førend et Menneſke kan blive ſtikket til at vandre Livets Vei og i Ydmyghed naae hjem til Himlen; thi et Menneſke frelſes ikke, om han ſeer Tegn, var det end hundrede Tegn og Mirakler, et Menneſke frelſes ikke, fordi han faaer ſine timelige Ønſker opfyldte, vare de end høie ſom en Keiſertrone; et Menneſke frelſes kun ved Troen, uforſkyldt af Naade. — Vi Mennesker ſynes jo vel nok efter vor kjødelige Forſtand, at et Mirakel, hvis det ſkete,

det maatte kunne overbevise, trods mange Prædikener; derfor høres det Raab gjennem alle Tider og alle Slægter, „giv os et Tegn og vi ville troe;“ og desværre, derfor lide saa mange Menneskers Tro Skibbrud paa denne Klippe og de komme ikke til Frelsen. Naar saaledes et Menneske er faldet i en eller anden Sygdom, da tænker han ofte: Jeg har rigtignok hidtil levet et daarligt ugudeligt Liv, jeg har hidtil ikke søgt Menighedens Forsamling, men saameget har jeg dog hørt, at Jesus skal kunne helbrede og gjøre Mirakler, nu vil jeg dog prøve at bede til ham, nu vil jeg dog forsøge, om det forholder sig saa; og saa aabner et saadant Menneske sin Mund, raaber og beder, at Herren dog vil tage Sygdommen bort, lover og siger: „Herre, hvis du vil spare mig denne Gang, saa vil jeg i Fremtiden tjene dig og leve skikkeligt!“ Og naar Herren nu ikke bønhører og opfylder en saadan Bøn, fordi Han, som kjender Hjerterne, seer, at det langfra vilde være dette Menneske gavnligt, at det tvertimod kun vilde gjøre ham endnu mere stikket til Løgn og Ugudelighed, hvis han blev rask; — ak, hvor vender et saadant sygt Menneske sig ikke ofte i Vantro bort fra Herren og spotter maaske nogen Tid efter over sig selv, at han kunde have været saa taabelig, at bede til Jesus. Eller et Menneske er geraadet i Fattigdom og Armod, som trykker og piner ham, da tænker han ved sig selv, hidtil har jeg grebet mit Liv saaledes an, jeg har arbeidet med mine Kammerater, men jeg har ogsaa sviret og sværmet med mine Kammerater, det har ført til Bettelstaven; nu troer jeg, jeg vil forsøge det paa en anden Led, saaledes som min hellige Nabo, han staaer sig dog ganske ganske godt, nu vil jeg gaae i Kirke og holde mig til de Hellige, saa maa Jesus dog synes om mig og give mig Velstand og gode Kaar; — men naar nu Jesus fra sin Himmel seer, at alle disse For-

ſætter kun ere Skrømt, kun ere opſtaaede af Lyſt til gode Dage paa denne Jord, kun er at begjære Tegn; og Han derfor i ſin Himmel beſtemmer, at denne Mand har bedſt af endnu en Stund at kæmpe med Armod og Fattigdom; ak hvor ofte, hvor ofte vender en ſaadan Synder ſig ikke med Forbittrelſe bort fra alt det Hellige og kaſter ſig endnu dybere ind i Syndelivet; netop fordi hans Sind og Hu ikke ſtod til Omvendelſe og Tro, men kun til Tegn og Undere, til at Penge og Velſtand ſkulde regne ned i hans Skjød fra Himlen. Mine kjære Brødre og Søſtre, jeg gaaer ikke irette med nogen iblandt eder, jeg veed, hvor dybt disſe Lyſter og Begjæringer ere rodfæſtede i vor ſyndige Natur; men jeg ſiger og gjentager idag, ſee hen til den kongelige Tjener; han kom ganſke viſt ogſaa til Jeſus, forat begjære et Tegn af Ham, han kom med den inderlige Bøn, at Jeſus dog vilde helbrede hans Søn; men det Store og Velſignede ved denne Mand er dette, at han ikke holdt op at bede, ſkjøndt Jeſus ikke ſtrax opfyldte hans Bøn, det Store og Velſignede ved denne Mand, det, der ſtiller ham i Lighed med den cananæiſke Kvinde og mange andre ſalige Sjæle, er dette, at han tog imod Tilrettevisningen og lod ſig bøie efter Herrens Hjerte; det Store og Velſignede ved denne Mand er dette, at han troede Ordet, ſom Jeſus ſagde til ham og gik bort. Ja det er den ſtore Hemmelighed, ſom fuldbyrdedes paa ham, at han fra en ſøgende og ſørgende Mand, blev et frimodigt, glad og troende Guds Barn; hvorledes det gik til, det har Gud Herren forbeholdt ſit eget Raad, men vi ſee i ham den ſtore vidunderlige Virkning af en oprigtig Bøn og af Jeſu Guddomsord, at Manden blev troende og annammede Fred og Salighed i denne ſin Tro. — Derfor, min kjære Tilhører, prøv dit eget Hjerte, hvorledes det forholder ſig med din Bøn og din Chriſtendom,

hvorfor kommer du i Kirke og til Forſamling, er det, fordi det nu hører til god Tone, eller kommer du, for at der kan falde en Skilling af til dig ſom Gave fra troende Brødre og Søſtre; hvorom beder du, er det Tegn du begjærer, er det om gode Dage for Kjød og Blod; eller hvad er det du søger? Er det Ordet du har Lyſt til at høre, er det for at befæſtes og bekræftes i Troen paa Jeſu Ord? Ja, og atter Ja, derom er det, det dreier ſig altſammen, at du ret maa komme til Troen paa Jeſu Ord, til Troen paa det Ord, Jeſus har talt til dig i din Daab, ſom Han taler til dig gjennem vore Munde, ſom han taler til dig ved Nadverbordet; Troen paa Ordet om din Udvælgelſe, Troen paa, at Han har lidt og ſtridt for dig, Troen paa, at al din Synd egjæld er betalt af det Guds Lam, Troen paa den uforſkyldte Naade. Derom er det, det gjælder, ikke at begjære Tegn, ikke at have Drømme og Syner, men at troe Ordet, Han har talt til dig, og ſom Han er mægtig at indfrie, Ordet om, at hvor fattig og elendig du end ſkal vandre hernede, ſaa har Han dog Plads og Bolig til dig i ſin Faders Hus; Troen paa hans Ord ganſke kjækt og frit og ubetinget. Alene denne Tro giver Faſthed og Sikkerhed og Glæde gjennem alle Livets Omvexlinger og Kampe, gjennem alle Sorger og Bekymringer; den kongelige Tjener troede det Ord, Jeſus talede til ham og gik bort; gjør du det, min Broder og Søſter?

Men, ſiger du, den kongelige Tjeners Søn blev jo dog helbredet og Faderen fik jo ſaa dog et Tegn, ja, ganſke viſt blev Sønnen helbredet, ganſke viſt blev Barnet udrevet af Dødens Strube ved Jeſu Almagtsord, men Faderen troede Ordet, længe førend han ſaae Tegnet, Faderen troede Ordet trygt og faſt, ſkjøndt han førſt den næſte Dag med ſine egne Øine overbeviſte ſig om, at Jeſus virkelig er Guds Søn, der

har Magt over Liv og Død. Hvad mener du da med denne Indvending, mener du, at den kongelige Tjener bad om et Tegn og fik et Tegn; saa gjentager jeg for dig og siger: „Nei, saaledes gik det ikke til; den kongelige Tjener bad om et Tegn, men fik ved Samtalen med Herren Troen, det kostelige Klenodie; og Herren skjænkede ham dernæst et Tegn, et Pant til at bekræfte hans Tro, da Han i sit Guddomshjerte fornam, at denne Mand kunde taale og bære en saadan Bekræftelse paa Troen, uden at blive hovedsvimmel. Og nu, hvad skal jeg vel sige til eder, kjære troende Brødre og Søstre, skal jeg sige, at Jesus ikke skjænker os Tegn og Undergjerninger i vore Dage, visselig, da vilde jeg lyve; jeg vil tvertimod sige, at Herren i sin store Naade sender os Tegn paa Tegn hver Dag, for at styrke vor svage Tro; visselig, her er mange tilstede, som med Glædestaarer kunne vidne, hvorledes Jesus har hørt Bønnerne og opfyldt dem, hvorledes Han har helbredet Syge, opvakt Døende, sendt Brød i Armoden og Vederkvægelse i Sorgen. Men hvad jeg vil sige og spørge om, er dette: „Mon Jesu Naadetegn har styrket din Tro og opreist dit Liv og dit Hus til et sandt Bedehus, hvorfra Takken opstiger, som den rette Offerrøg for Hans hellige Trone?“ Der staaer om den kongelige Tjener, at da han var vendt hjem næste Dag til Capernaum og havde trykket sit kjære Barn til sit Bryst, karst og glad; da staaer der: „Han troede selv, og hans ganske Hus“. See dog mine Brødre, hvilken Høst, Herren fik efter sin Udsæd: „Tjeneren troede, og hans ganske Hus;“ staaer det saaledes til hjemme hos dig, min Broder, har dit ganske Hus taget ved Troen paa den korsfæstede Jesus? — Ak, jeg veed, det beroer ikke paa dig at skabe og vække Troen hos et Menneske; det er Herrens Gjerning, men er det dig om at gjøre, at lade dig bruge som Herrens Redskab til at drage

dine ind i Guds Favn; viſer du i et ſtille ſagtmodigt Væſen, at du gaaer i Hans Fodſpor, ſom var ydmyg af Hjerte; taler du ſaa ſagtelig til dem om Herren, og taler du til Herren om dem; nu, er det ikke ſkeet, ſaa lad dig trøſte, ſom jeg ſagde det nys, Herren er maaſke nærmere med ſin Hjemſøgelſe end du troer. Og er det ſkeet, ſidde I ſammen med Herren iblandt eder, Forældre og Børn og Venner; Gud velſigne eder da, at I maae blive tro indtil Enden og med hinanden vente paa det ſtore Tegn, naar vi engang ſom Børn ſkulle ſidde ſammen i vor himmelſke Faders Hus og have Jeſus midt iblandt os og ſynge den nye Sang med hinanden. Ja, maatte mine Ord idag have ſtyrket eder dertil; Han gjøre det for ſin Barmhjertigheds Skyld. Amen.

Hvorledes betaler du din Skat?

23de Søndag efter Trinitatis.

Matth. Evang. 22, 15—23.

Da gik Phariſæerne hen og holdt Raad, hvorledes de kunde beſnære ham i Ord, og de ſendte deres Diſciple til ham med de Herodianer, og ſagde: Mester! vi vide, at du er ſanddru, og lærer Guds Vei i Sandhed, og ſkjøtter om Ingen; thi du anſeer ikke Menneſkens Perſon. Siig os derfor, hvad tykkes dig? er det tilladt at give Keiſeren Skat, eller ei? Men ſom JEſus havde mærket deres Ondſkab, ſagde han: I Hienſkalke, hvi friſte I mig? Viſer mig Skattens Mynt. Men de bragte ham en Penning. Og han ſagde til dem: Hvis Billede og Overſkrift er dette? De ſagde til ham: Keiſerens. Da ſagde han til dem: Saa giver Keiſeren det, ſom Keiſerens er, og Gud det, ſom Guds er. Og der de hørte det, forundrede de ſig og forlode ham, og gik bort.

Vor Herre havde mange Fjender mens Han vandrede her paa Jorden, og jo mere Han øvede ſin Kjærlighed mod Menneſkene, jo mere Folket ſamledes om Ham og hængte ved Ham, deſto mere voxede ogſaa Hans Fjenders Tal og paa alle Maader lagde de Hindringer iveien for Ham, baade aabenbart *og ved Liſt.* Her i vor Dags Evangelium ſee vi, hvorledes

disse Fjender indbyrdes slaae sig sammen for at bekrige Guds egen Søn, Folk, som ellers til daglig selv vare Fjender og Modstandere, de gjøre fælleds Sag imod Ham, ligesom vi vide, at senere hen i den stille Uge Pilatus og Herodes, der ellers hadede hinanden, bleve gode Venner i den Sag, at rydde Jesus afveien; her see vi, at Pharisæerne og Herodianerne udtænke ret en listig Plan for at fange Ham, idet de forelægge Ham det Spørgsmaal, „er det tilladt at give Keiseren Skat?" Pharisæerne hørte til det folkelige, det nationale Parti, som altid mindede deres Landsmænd, Jøderne om, at de vare Guds eget Folk, langt bedre, end alle andre Jordens Folkeslag, som ikke burde taale noget fremmed Herredømme, efterdi det var en Vanære for Guds Folk; og skjøndt Jøderne allerede havde maattet bøie sig for Romerne, havde Pharisæerne dog den større Part af Folket paa deres Side; ethvert Folk holder mest af dem, som love Frihed og kjæle for de folkelige Eiendommeligheder. Herodianerne derimod vare Magthavernes Leiesvende, Folk der levede af Gunst og Gave fra Hoffet og kun interesserede i, at Romernes Herredømme voxede paa Jødernes Bekostning. Og det maae vi indrømme, at det var en meget snild Plan, Pharisæerne og de Herodianer havde lagt, et saare underfundigt Spørgsmaal de fremsatte, da de spurgte Jesus, „er det tilladt at give Keiseren Skat? Thi den, hvem man betaler Skat til, den betragter man som sin Herre, og havde Jesus svaret simpelt: „Ja, det er tilladt at give Keiseren Skat;" see, saa stode Pharisæerne der og kunde udsprede dette Svar over Israel og sige til deres Landsmænd, „nu, hvad mene I om ham, er det den rette Israels Konge, er han værdig at sidde paa Davids Kongetrone og regere et frit Folk, han, som forraader os til Keiseren og vil, at vi skulle arbeide for at betale til de Fremmede;" og Folket havde saa nok vendt sig mod Jesus.

Svarede Han derimod: „Nei, Guds Folk skal ikke betale til Hedningene; ja, saa vilde Herodianerne jo let kunne faae Ham anklaget og dømt til Baal og Fængsel som Oprører og Folkeforfører, der vildledede Folket mod dets Magthavere. Men, nei, mine Brødre, saaledes lod „Løven af Juda" sig ikke fange; forgjæves stode Hans Fjender der og lyttede efter et Ja eller et Nei fra Hans Læber, de fik det dog ikke. „Han, som er blevet os ikke alene Retfærdighed, men ogsaa Visdom fra Gud," Han blottede deres Dienskalkhed, deres Hykleri og gav dem et Svar, som har evig Gyldighed til alle Tider og i alle Forhold: „Giv Keiseren det, som Keiserens er og Gud det, som Guds er;" lærte dem og os, at hvor vi ofte see og søge et Enten-Eller, der findes slet ikke noget Enten-Eller, men derimod et Baade-Og, som netop er den levende Gud til Behag, om det end er vore Synderhjerter til megen Besvær. Lad os derfor nærmere tale med hinanden derom idag; thi skjøndt vi, som leve paa denne Tid i vort kjære Danmark, ikke skulle betale Skat til fremmede Herrer, der ville gjøre os til Trælle i vort jordiske Fædreland, saa er der dog Fjender og Dienskalke nok i vore Dage, som ville friste og besnære os med Ord og Meninger, saa det visselig er fornødent at indskjærpe alle Guds Børn dette Herrens Ord, „giv Keiseren det, som Keiserens er og Gud det, som Guds er."

Ja, vor Herre havde mange Fjender mens Han vandrede her paa Jorden; og Han har mange Fjender endnu, deres Tal er ikke blevet ringere, skjøndt deres Angreb ikke altid mærkes lige stærkt. Der gives Tider, i hvilke Fjenderne hvile og i Stilhed samle Kræfter; men jo mere Herrens Sag har Fremgang, jo kraftigere Jesus lægger sin Finger paa det blinde Øie, det syge Hjerte og den halte Fod og helbreder dem, jo mere der viser sig en sand levende Christendom, jo flere sande levende Guds Børn,

der avles ved Aanden og Ordet, som ikke skamme sig ved Naadens Evangelium, desto talrigere myldre Fjenderne atter frem fra deres Skjulesteder for at levere Slag mod Herrens Salvede; og da seer man atter, at indbyrdes Modstandere gjøre fælleds Sag for at standse Herren og korsfæste Ham paany, thi intet hader Verden mere end Jesus og de Hellige. — Og da det er aabenbart, at Herren i vore Dage besøger sit Folk, da det Gud være takket ikke kan og ikke skal skjules, at Jesus gjør sin Naadegjerning ogsaa i vort Folk, og flere levende Lemmer ogsaa af vor Slægt og vort Folk føies til Hans hellige Legeme; visselig, mine Venner, saa maa det ikke undre os, at vi høre alvorlige stærke Angreb mod Jesus og al levende Christendom, baade fra denne og fra hin Side. Snart er det denne Verdens Børn, der kun hige-efter materielt Velvære paa denne Jord, hvis Opgave det er at gjøre sig det saa behageligt og bekvemt med alle timelige Goder som muligt, og som ved Maskiner og Opfindelser ville underlægge sig den gamle Jord til at tjene „Kjødet", disse Vantroens Børn, hvis Feltraab er „Madstrævet", som raabe os imøde: „Christendommen duer ikke for denne Jord, den gjør Folk forskruede, faaer Folk først Smag for den gammeldags Christendom, saa blive de jo „hellige", spilde Tiden med at synge Psalmer, blive dovne, ville ikke tage ordentlig Del i Livets Arbeide, men sidde blot og vente paa at døe og saa komme til Himlen; nei, Gud fri os for den Christendom, bort med de Hellige". — Snart kommer Modstanden fra den anden Side, fra denne Verdens Vise og Philosopher, naar det lyder i høit Chor: „Christendommen duer ikke mere i vore, „oplyste Tider", den er for bornert, den gjør Folk dumme istedetfor at gjøre dem vise, den bilder os ind, at den kan løse de store Spørgsmaal, forædle os Livet og gjøre Menneskene lykkelige, og i dets Sted, — sige

disse Vise, — indsnevrer den Synskredsen og udslukker Sandsen for hvad der er Ædelt og Stort i Aandens Rige, derfor bort med den mørke Christendom!" — Mine Venner, naar nu disse Røster lyde til os, og vi ikke agte at lade os besnære, men give rettelig Svar paa disse Spørgsmaal, Angreb og Indvendinger, da lad os bære os ad ligesom Herren, der først bad om Skattens Mynt og spurgte, hvis Billede og Overskrift Penningen bar; lad ogsaa os først tage „Mennesket" for os og spørge, „hvis Billede og Paaskrift bærer han?" Og da er der vel ingen som vil negte, at vi jo alle have „Adams Kjød og Klæder paa," at vi bære den Paaskrift, at vi ere dannede af Jord, udrustede med et Legeme for denne Klode, bestemte til Arbeide, bestemte til at „æde vort Brød i vort Ansigts Sved." Derfor lyder det med Christendommens hele Alvor til enhver iblandt os, „giv Keiseren det som Keiserens er", undslaae dig ikke for, i hvad Stand du end er, at yde din Skjærv i alle timelige og jordiske Forhold til den store Fællesopgave, som er stillet Slægten paa denne Jord. Der har vel været Tider i Menighedens Levnetsløb, hvor det har lydt iblandt Menneskene, at det just var Tegnet paa de rette Hellige og de sande Guds-Børn slet ikke at have noget med disse lave, urene, jordiske Ting at gjøre, men vende Ryggen til Verden og Livet, gaae i Kloster som Munk og Nonne, der tilbringe Tiden med Bøn, Psalmesang og hellig Beskuelse og saa leve af Almisse, som tiggedes af de raae Verdensbørn, som saa kunde være gode nok til at arbeide „for de Hellige". Men netop da har Herren forbarmet sig over Menneskene og gjentaget med høi Røst, „giv Keiseren det, som Keiserens er", gjentaget til Skomageren, bliv ved din Læst, til Kjøbmanden, bliv ved din Forretning, til Bonden, bliv ved din Ager, til Husmoderen, bliv ved dit Hjem; arbeider hver i

den Stand og Stilling, hvori I ere satte, thi Stand og Stilling er af Gud, og din Gjerning deri, den være anset eller ringe, den er Ham velbehagelig, naar den kun skeer i Troskab, Ham til Ære. Der gives vel til alle Tider dem, der give sig ud for de rette Hellige og de sande Guds Børn, fordi de gaae flittig i Kirke om Søndagen, synge Psalmer og ere ganske vel bevandrede i Christendommens Lære, men som forresten see ned paa disse ringe jordiske Ting og leve til Hverdag i Dovenskab og slet Husholdning. Til dem kommer Apostelen igjen og minder paany: „Hvo som ikke vil arbeide, bør ikke have Føden", det gjælder at arbeide og tage sig noget nyttigt for, paa det man ikke skal falde andre til Besvær. „Giver Keiseren det som Keiserens er;" al sund og sand Christendom bestaaer netop deri, at Gudslivet, det himmelske Liv som en Suurdeig gjennemsyrer det hele Jordeliv, saaledes at der slet ikke er nogen Stand, Stilling eller Gjerning uden at den jo helliges ved Bøn og Guds Ord, helliges Gud til Ære, naar kun de, der arbeide i den og udføre den, gjøre Arbeidet med Troskab, betale Skatten med villigt Sind.

Men netop da staae vi ogsaa ved den anden Del af Herrens Ord idag: „Giv Gud det som Guds er"! Vi tage derfor atter Skattens Mynt for os og spørge, „hvis Billede og Overskrift bærer den?" Enhver Mynt har to Sider, vi have nu seet hvad der staaer paa den ene Side, at hvert Menneske er skabt af Jord, skabt til Daggjerningen hernede, hvad staaer da paa den anden Side? Ja, jeg veed det nok, at mange ikke ret kunne see Præget og læse Indskriften, den er ogsaa utydelig, næsten ganske udslettet af Synden og kan aldrig komme rigtig frem førend den bliver renset ved Lammets Blod. Men dog staaer der „Gud skabte Mennesket i sit Billede;"

det er Adelspræget og Kongepræget, som er sat paa enhver af os, — Gudsbilledet, — dertil ere vi skabte, dertil bestemte, at vi, netop vi, hver enkelt iblandt os skal afspeile noget af den Helligheds og Saligheds, som vor store treenige Gud har i hele sin Fylde. — Og jo mere vi see, at Menneskene have glemt denne store Opgave, jo mere Synden har fordærvet Billedet og udvisket Minderne herovenfra, jo mere vi daglig see, at denne Verdens Børn betale „Keiseren" hele Skatten, hengive sig med Sjæl, Legeme og alle Gaver i Verdens Tjeneste; desto høiere skulle vi sige det, „giv Gud det som Guds er", desto indstændigere skulle vi formane, „giver Gud eders Hjerter", thi deraf afhænger Livet; „hvad gavnede det et Menneske, om han vandt den ganske Verden, men tog Skade paa sin Sjæl". Og er det da saa byrdefuldt, at give Gud hvad Guds er? Volder det saa megen Pine, at give sig ind i Guds Naadefavn? Thi hvad betyder det andet at give Gud hvad Guds er, end at komme med sin arme, syge, forknytte, forsagte Sjæl og faae den sund, helbredet, frelst tilbage af Naaden i Christo Jesu. Hvad andet vilde Jesus sige, dengang du første Gang mødtes med Ham i Daaben, end netop rense Penningen for al Smuds, at den evige Guds Billede atter kunde komme til at lyse dig ud af Øiet; og hvad andet er det, jeg vil Søndag efter Søndag end netop indbyde eder til at give eder ind under Naaden, ind under den frie uforskyldte Naade, at I kunne blive Herrens Eiendom og leve evigt. „Giv Gud det som Guds er;" giv Gud dit Hjerte, men giv Ham det helt og ganske; halve Hjerter kan Herren ikke nøies med, det gaaer ikke an, som nogle gjøre, at dele Hjertet mellem Gud og Keiseren og give hver sin Part; det gaaer ikke an, som adskillige gjøre, at fortrøste sig til sin borgerlige Retskaffenhed, sin Redelighed blandt Mennesker, saa man deraf

gjør ſig en Egenretfærdighed og haaber, at den levende Gud ſaa nok ſtal lægge det Manglende til; nei, mine Venner, Gud vil have det hele Hjerte — uden Forbehold — paa Naade; først da kommer der Fred i Sjælen, Trøſt i Nøden, Lys i Mørket, Løsning paa Gaaderne, Styrke i Kampen, Frimodighed i Livet og Lyſt til Daggjerningen; først da lærer man paa rette Maade at give Keiſeren hvad Keiſerens er. Salig er hver den, ſom giver Gud hvad Guds er og Keiſeren hvad Keiſerens er.

Der ſtaaer til Slutningen i vort Evangelium, at der Phariſæerne og de Herodianer hørte Herrens Svar, „ſaa forundrede de ſig, forlode Ham og gik bort"; de kunde ikke andet end med Forundring bøie ſig for den Visdom, der lød af Hans Mund; men derved blev det ogſaa, det næſte Skridt, at falde ned for Hans Fødder og bekjende, „du er Chriſtus, den levende Guds Søn!" — Nei, det gjorde de ikke, dertil havde de Verden for kjær; „de forlode ham og gik bort," til deres Sted. — Saaledes har der til alle Tider været Menneſker, ogſaa i vore Dage, der vel holde af at høre Jeſu Ord, forundre ſig over det „ſmukke" Juleevangelium, „beundre" de deilige evangeliſke Billeder, men derved bliver det ogſaa, de komme aldrig til nogen ſand Omvendelſe, give aldrig Jeſus deres Hjerter, forlade vore Forſamlinger med nogle Stemninger, men gaae ſaa forreſten bort hver til deres Sted, til Ager og Kjøbmandſkab og leve paa gammel Vis i Verden. — Saaledes vil du dog ikke gjøre min Tilhører, har du nogenſinde forundret dig over den høie himmelſke Visdom, ſom ſtrømmer os imøde fra Herrens hellige Skikkelſe, har du ogſaa idag mærket noget dertil, ſaa gjør det næſte Skridt henimod Ham, kom og kaſt dig til Hans Fødder i ſand Tilbedelſe af Ham, ſom alene kan gjøre Syndere ſalige. Lad dig ikke holde

tilbage fordi du mærker saa megen Synd, saa meget Urent, saa meget Jordisk i dit Hjerte; kom som du er, Jesus vil have dig som, du er, at Han kan rense dig og gjøre dig hellig ved Naaden, selv kan du jo ikke; giv Gud dit Hjerte, og du skal faae det tilbage som en evig Helligdom, som et Guds Tempel. Herren kalder atter idag af os, lad det ikke blive forgjæves, først naar vi ret blive Hans Eiendom, som som har kjøbt os og betalt os saa dyrt med sit Blod, først da blive vi paa ret Maade dygtige til al jordisk Bedrift; — først naar vi lade os indskrive som Borgere i det nye Jerusalem og have vort Borgerskab i Himlen, først da lære vi at bruge Verden saaledes, at vi ikke misbruge den, først da lære vi som Fremmede og Udlændinge at give „Keiseren" Skat. — Dertil give Gud os Naade! Amen.

Den blodsottige Kvinde.

24de Søndag efter Trinitatis.

Matth. Evang. 9, 18—27.

Der han dette talede til dem, see, da kom en Øverste og faldt ned for ham, og sagde: Min Datter er just nu død; men kom, og læg din Haand paa hende, saa bliver hun levende. Og JEsus stod op, og fulgte ham, med sine Disciple. Og see, en Qvinde, som havde tolv Aar havt Blodflod, traadte til bagfra, og rørte ved Sømmen af hans Klædebon; thi hun sagde ved sig selv: Dersom jeg ikkun rører ved hans Klædebon, da bliver jeg helbredet. Men JEsus vendte sig om, og da han saae hende, sagde han: Datter! vær frimodig, din Tro haver frelst dig. Og Qvinden blev helbredet fra den samme Stund. Og der JEsus kom i den Øverstes Huus, og saae Piberne og Folket, som buldrede, sagde han til dem: Viger bort, thi Pigen er ikke død, men hun sover. Og de beloe ham. Men der Folket var uddrevet, gik han ind, og tog hende fat ved Haanden; da stod Pigen op. Og dette Rygte kom ud i det ganske Land.

Ligesom vi nu have hørt, at Jesus, fulgt af sine Disciple, drog til Jairus's Hus, forat opvække den lille Datter, som nylig var død, men underveis blev standset af den blodsottige

Kvinde, der trængte ſig til Ham bagfra og blev helbredet af Ham; ſee, mine Venner, ſaaledes er Jeſu Gang igjennem Verden en Vandring til Opſtandelſe, dertil ſtunder Herren og hans Menighed, dertil ſtunder det hele Verdensløb, til Opſtandelſens Morgen, til den Dag, da Menneſkens Søn kommer igjen at dømme Levende og Døde; og hvis et Menneſke ſkal faae en ſalig Opſtandelſe, hvis Jeſus paa Opſtandelſens Morgen ſkal tage dig kjærligt ved Haand og give dig tilbage til ſin Fader, ligeſom Han tog den lille Pige ved Haand og gav hende tilbage til ſine Forældre, ſaa gjælder det at ſtandſe Ham underveis, ſaa gjælder det, mens Han drager os forbi hernede i det fremmede Land, at trænge ſig til Ham og faae Del i den Naadekraft, ſom udgaaer fra Ham; da gjælder det, at berøre Jeſus med Troens Haand førend det bliver forſilde. En from Bonde har engang ſagt: „Der behøves kun to Skridt for at komme ind i Himlen, det første Skridt er: „Ud af ſit Eget og ind i Chriſtus, det næſte er: Med Chriſtus ind i Himlen". Disſe Skridt havde den blodſottige Qvinde lært at gjøre, maatte vi lære at gjøre dem efter! Der er jo ikke en eneſte iblandt os uden at han jo gjerne vil ind i Himlen og være ſalig med alle Guds Børn, der er jo ikke Een herinde, uden at du jo dog ønſker og maaſke ogſaa venter at beſtaae for den levende Guds Anſigt og finde en evig Fred for din Sjæl; maatte vi da have lært at gjøre disſe ſalige Skridt til Jeſus og med Jeſus, lad os prøve vore Hjerter idag, naar vi nu nærmere tale om den blodſottige Kvinde.

„Ud af ſit Eget og ind i Chriſtus;" det var det første Skridt, og det er ogſaa det, ſom det kniber meſt med: „Ud af ſit Eget". O, hvor pleie vi Menneſker dog at indrette os bekvemt og comfortabelt netop med det, ſom vi kalde

vort eget, en mener, at han har et godt Hoved, en ſkarp Tænkning, og i en Fart bygger han ſig et Tankeſlot af egen Visdom og egen Philoſophi, ſaa prægtigt, at han mener, der ikke findes Mage til det i den hele Verden, en anden tømrer ſig et Hus, ſom han ſelv mener, et meget ſolidt Hus af ſine egne gode Gjerninger og ſin egen Retfærdighed, ſom han mener ingen Storme kunne kaſte omkuld, thi han opfylder jo ſin Pligt og giver hver Mand ſit. En tredie roſer ſig af ſin Dyd, en fjerde af ſin gode Helbred, en femte af ſin Skjønhed og ſine Gaver og ſaaledes i det Uendelige. Der gives ikke et Menneſke paa den hele Jord, uden at han jo mener, at der er noget hos ham, ſom han har fremfor andre, noget, ſom han kalder ſit eget, noget, ſom han elſker ſom ſit eget, noget, han forlader ſig paa ſom ſit eget. Men vil du være ſalig, vil du ind i Himlen, ſaa maa du netop ud af dit eget og ind i Chriſtus, det hjælper ikke, hvor ſkjult du end holder det for Menneſker, det hjælper ikke, hvor ringe det end kan ſynes at være i andres Øine, du maa dog ud af det, du maa dog forlade det. Det var dette, ſom den blodſottige Kvinde var kommet ud af, takket være Herren og den aarelange ſmertefulde Sygdom, Han havde lagt paa hende. Aar ud og Aar ind, i tolv lange Aar havde hun ſøgt Lægedom og Hjælp hos Menneſker, indtil, ſom de andre Evangeliſter fortælle, indtil hun havde forbrugt al ſin Formue paa Læger, og Sygdommen endda, iſtedetfor at blive bedre, var bleven værre; da hun ſaaledes var bleven bragt ned og havde faaet at ſee, hvor ſtakkels hjælpeløs hun var, ja da gik det op for hende, at hun maatte andenſteds hen, forat hjælpes og frelſes. Og ſaaledes, mine Brødre og Søſtre, maa det ogſaa gaae klart op for dig, at alt, hvad du kalder dit eget, duer ikke, alt hvad Menneſkene kunne gjøre for dig, vil kun

gjøre Ondet være, saa der ikke bliver noget andet Valg end at rømme den Borg, du af Naturen boer i og som du stoler saa fast paa. Men ak, med det Gode pleie vi ikke at rømme Marken, dertil ere vi af Naturen altfor stolte og egenkjærlige, derfor maa Herren, den barmhjertige Gud, efter sin store Kjærlighed sende os Sygdomme, Fattigdom, Modgang og mangeslags Kors, forat drive os ud af vore Forstandsninger, at det dog kan blive klart, hvor elendige vi ere af os selv. Hvilke Midler og hvilke Svøber han har brugt imod dig, det veed du bedst selv; men har det frugtet paa dig, har du seet og har du erfaret, at den Blodflod, som du lider af, kan du umuligt selv standse; har du erfaret, at den blodige Synd, som klæber ved dit Liv og ved din Sjæl, kan du umuligt selv skaffe bort ved det, som du kalder dit eget, hverken med dine gode Gjerninger, eller dit saakaldte gode Hjerte eller din egen Retfærdighed, men at det kun er som visne og skjøre Figenblade du vil lægge paa Saaret? Har Guds Svøbe frugtet paa dig, har du erfaret, at hverken Menneskevisdom eller Menneskeforstand eller Menneskevillie eller menneskelige Forsætter kunne standse den røde, blodige Syndestrøm, som hver Dag og Time gjennemstrømmer et Menneskes Liv, men at Sygdommen kun bliver værre derved? Har du erfaret og have dine Taarer ofte vidnet, hvor elendig og dødssyg en Synder er, saalænge han holder Kjød for sin Arm, saalænge han fortrøster sig til sig selv eller til andre Syndere; ja, saa veed du nok, at dit eget duer ikke, saa veed du nok, at det er bedst at forlade den faldefærdige Hytte, som du kalder dit eget og som før forekom dig at være et deiligt Slot; ja, min Broder og Søster, saa begynder der, eller saa er der begyndt at blive Haab om din Frelse. O, hvor mange af dem, som kalde sig Christne, ja troende Christne og som komme flittigt i

Kirke, hvormange leve ikke i et forfærdeligt Selvbedrag, hele deres Chriſtendom betyder blot, at de give deres Bifald til de Troesſætninger, de have lært i Skolen eller ved Confirmationen eller ſom de høre i Kirken; men forøvrigt leve de ganſke i deres eget eller for deres eget, alle deres egne Planer, alle deres ſyndige Lidenſkaber give de frit Tøilen, de gamle Vaner kjæle de for og nye komme til, uden at der er mindſte Bedrøvelſe over Synden, Raab efter Frelſe, Taalmodighed i Korſet eller Ydmyghed i Livet. Derfor, mine Brødre, derfor maae vi uafladelig gjentage det ſamme enfoldige Ord: „Ud af ſit Eget og ind i Chriſtus", det er det førſte ſtore Skridt paa Himmelveien; ud af ſit eget.

„Ud af ſit Eget og ind i Chriſtus;" ind i Chriſtus, førſt da er Skridtet gjort helt ud, men hvor mange betænke ſig ikke og blive ſtaaende paa Halvveien. De mærke nok, at de ikke have det godt, de mærke nok, at de ikke ſelv kunne hjælpe ſig, men gaae til Jeſus, det gjøre de dog ikke, de blive i deres Sorger, de blive i deres Synd, de knurre under Livets Byrde og Beſvær, men leve hen, den ene Dag efter den anden, og lade det komme an derpaa. Saaledes gjorde den blotſottige Kvinde ikke, hvor ſvag og ſyg hun end var, til Jeſus maatte hun dog; hvor ſtor en Menneſkeſkare, der end omringede Ham og trængte Ham fra alle Sider, igjennem maatte hun dog, til Jeſus maatte hun; hvor haſtig Jeſus end gik, for at naae Jairus's Hus, til Ham, til Jeſus maatte hun dog, det gjaldt hendes Liv, hendes Helbred, Jeſus kunde helbrede, Jeſus maatte helbrede, Jeſus vilde helbrede, det troede hun fuldt og faſt, kun at hun kom til Ham, og det maatte hun. Ja mine Venner, det er Troens Sprog, det er Troens Gang, det er Skridtet hen til Jeſus og ind i Jeſus; derfor fik hun ogſaa, hvad hun begjærede, derfor hel-

bredtes hun i samme Stund. Men du seer, min Tilhører, det kostede Kamp, det kostede Møie, det gjaldt om at trænge ind og trænge igjennem; hun mente ikke, at hun kunde sove sig til Livet eller sove sig ind i Himlen, frem maatte hun, til Jesus maatte hun.

Har du gjort det samme Skridt hen til Jesus og ind i Jesus, har du fornummet Kraften, som udgaaer fra den levende Frelser? Har du trængt dig igjennem som den blodsottige Kvinde og rørt med Troens Haand ved Sømmen af Hans Klædebon? — Ja, thi det koster ogsaa i vore Dage baade Kamp og Møie at slaae sig igjennem. Ogsaa i vore Dage er der en stor Skare, som trænger sig om Jesus, ikke for at helbredes af Ham, nei, ligesom i hine Dage for at see og for at dømme den fornedrede Frelser; du kan høre det paa Gader og Stræder og læse det i vantroe Bøger, hvorledes Christne af Navn skrive og tale om Jesus, Marias Søn, at Han umuligt kan være Verdens Frelser, efterdi Han ikke kan være Gud og Menneske paa een Gang, at Han kun var et Menneske som en af os andre; ogsaa i vore Dage er der en stor Skare Navnchristne, som trænger sig om Jesus og Hans Evangelium, for at høste timelige Fordele eller dog for at spotte over Ham, som døde paa Korset, men som de paastaae, ikke er opstanden og lever ved Guds høire Haand. Har du slaaet dig gjennem denne tætte Skare, uden at lide Skibbrud paa Troen, har du ladet dem tale og spotte som de lystede, uden at ændse, hvad de sagde til dig, for dog at naae til Jesus og ind i Hans Favn? Ja, min kjære Tilhører, hvorfor lever du hver Dag, er det for hver Dag paany at trænge igjennem alle Taager og Skyer af Menneskelærdomme og Menneskepaafund og finde Jesu Hjerte og Jesu Kors? Hvorfor gaaer du i Kirke om Søndagen; hvorfor er du kommet

herind idag? Jeg ønsker ikke dit Svar, men svar Herren i al Oprigtighed inde i dit Hjerte, er det for at høre et og andet Ord, som kunde fængsle dig, eller for at være med blandt de mange, eller hvorfor? Er det for at trænge igjennem til Jesus, som er her midt iblandt os, er det for at røre ved Ham, som alene kan frelse din arme Sjæl? O, mine Venner, maatte vi dog trænge igjennem alle disse mange Forhindringer, som Verden og vort eget Kjød og Blod stiller mellem Jesus og Synderen, maatte vi dog bryde med al den Slendrian og alt det Vanevæsen, der lægger sig som en tyk Novembertaage om saa mange Hjerter, saa de gaae ligesaa døde, kolde, uomvendte ud af Kirken, som de komme derind. — Lad mig sige dig det, Jesus er her, Han, den eneste, der kan standse din Taareflod, din Blodflod og trøste dig med en evig Trøst, Han er herinde, her, hvor Hans Ord forkyndes og Hans Sakramenter forvaltes; Jesus er her, tal derfor med Ham, græd for Ham, rør ved Ham, slip Ham ikke, lad Ham ikke drage dit Hjerte forbi, hvis du vil være salig, førend du mærker Kraften, Naadekraften, udgaae fra Ham, forplante sig til dit Hjerte og skjænke dig, hvad du begjærer. Thi derpaa kjendte den blodsottige Kvinde, at hun var naaet til Jesus, det Guds Lam, og at det var Hans Klædebon, hun rørte ved, derpaa, at en Kraft udgik fra Ham og tørrede Blodfloden i hendes Liv; — og derpaa kjender enhver bedrøvet Synder, at han er kommet ind i Herren og Herren ind i ham, derpaa, at en forunderlig guddommelig Kraft trænger med Ordet ind i Hjertet og siger: „vær stille du arme Synder, din Synd er dig forladt, jeg har betalt, du skal ikke græde, jeg, Jesus, har taget den paa mig"; derpaa kjender en Synder, at han har rørt ved Jesus, naar den Helligaand tager hele Syndebyrden og Syndesorgen bort, saa der bliver saa for-

underlig lyſt og klart inde i dit beklemte Hjerte, fordi Naaden, den frie Naade, ſkinner derind med en forunderlig Klarhed, der gjør hele Livet og hele Gangen hernede ſaa let og velſignet. Der ſtaaer om den blodſottige Kvinde, at hun trængte til Jeſus bag fra og rørte ved Hans Klædebon; der er Phariſæere nok i denne Verden, ſom møde Jeſus forfra og ſtille ſig for Hans Øine i al deres indbildte Fortræffelighed, der er ſtore og ſtolte Chriſtne nok i vore Dage, ſom mene, at de blot behøve at viſe ſig i Guds Hus og ved Jeſu Nadverbord, for at hente ny Beſegling paa deres Barnenavn og Barneret, men der er faa Tiggere, der i al Skamfuldhed og i al Ydmyghed trænge ſig til Jeſus og Hans Ord, fordi de undſee ſig for at møde Hans velſignede Guddomsblik, og dog er det dem, der ret vække Jeſu Barmhjertighed, dog er det dem, der faae Del i Naadekraften, der udgaaer fra Hans Blod. Ganſke viſt er der ingen undtaget, Jeſus vil ſaa ufigelig gjerne have enhver Synder og læge alle Skrøbeligheder, Han har ſagt det: „Hvo ſom kommer til mig, ham vil jeg ikke kaſte ud", og Jeſus ſtaaer ved ſit Ord; hvo du end er, hvor ofte du end har bedrøvet Jeſus med dine Synder, hvor ofte du end har taget Tilløb, for at ſpringe ind i Hans Naadefavn, men atter betænkt dig, hvis du kommer igjen, kommer med en oprigtig Tro til Jeſu Barmhjertighed, du ſkal ikke gaae forgjæves, Han vil ikke kaſte dig ud; men jeg veed nok, at du ſkammer dig, jeg veed nok, at du helſt ſøger den meſt ſkjulte Krog i Forſamlingshuſet, for at du, uſeet og ukjendt af Menneſker, kan tale Hjerteſproget med Herren og høre ny Trøſt om Naaden; jeg veed nok, at du trænger dig til din Herre bagfra, men er Troens Haand beredt, ſtrækker du den ud imod Ham, ſom drager igjennem midt iblandt os, du ſkal ikke gaae tomhændet hjem, Jeſus mærker dig, Jeſus

hører dig, Han vil ſtille din Taareſtrøm. — Saa lad os da ret af Hjertet takke og priſe denne barmhjertige Jeſus for al Hans Naade imod os, takke Ham for al den rige Trøſt, Han øſer ud iblandt os, lad os takke Ham, vi, ſaamange, ſom have begyndt at elſke Ham og ſom have rørt ved Sømmen af Hans Klædebon. Søndag efter Søndag har han ladet ſit rige Evangelium forkynde for de Fattige, Søndag efter Søndag har Han dækket ſit Nadverbord for bedrøvede Syndere, ladet ſin Daabskilde ſpringe iblandt os; — altſammen for at vi dog ſkulle faae Lyſt til at gjøre Skridtet ud af vort eget og ind i Chriſtus, altſammen for at vække og for at ſtyrke Troen i vore Hjerter. Lad os da ikke ſlippe Ham, lad os holde os tæt til Ham, at vi mere og mere kunne lære ogſaa at gjøre Skridtet med Chriſtus ind i Himlen, at naar Naadetiden løber til Ende for os, og Dødsklokken ringer, at nu er Aftenen forhaanden, at det ſaa maa være Adventsklokken, der kalder os ud af denne Vingaard og ind der, hvor der er en evig Fred for alle dem, der her i Livet have fundet Herren og mærket Kraften, der udgaaer fra Ham. Amen.

Kom til Jeſus!

26de Søndag efter Trinitatis.

Matth. Evang. 11, 25—30.

Paa den ſamme Tid udbrød JEſus, og ſagde: Jeg priſer dig, Fader, Himmelens og Jordens HErre! at du haver ſkjult dette for de Viſe og Forſtandige, og aabenbaret det for de Umyndige. Ja, Fader! thi det var ſaaledes behageligt for dig. Alle Ting ere mig overgivne af min Fader; og Ingen kjender Sønnen, uden Faderen, og Ingen kjender Faderen, uden Sønnen, og den, ſom Sønnen vil det aabenbare. Kommer hid til mig Alle, ſom arbeide, og ere beſværede! og jeg vil give Eder Hvile. Tager mit Aag paa Eder, og lærer af mig, thi jeg er ſagtmodig og ydmyg af Hjertet; ſaa ſkulle I finde Hvile for Eders Sjele. Thi mit Aag er gavnligt, og min Byrde er let.

„Kommer hid til mig alle, ſom arbeide og ere beſværede, og jeg vil give eder Hvile", ſaaledes indbyder Herren paa den ſidſte Søndag i det gamle Kirkeaar; „kommer hid til mig!" Efterat Herren mange Gange og paa mange Maader har talt til os i det nu forløbne Kirkeaar, efterat Han baade paa Søndagene og Feſtdagene og i Ugens de andre Dage har

ladet ſin Røſt høre iblandt os, ſnart vækkende, for at vi ikke ſkulle ſove hen i Verdens Favntag, ſnart kaldende, for at vi ſkulle vende om fra Synden og dens Gjerninger, ſnart advarende, for at vi ſkulle undgaae Friſtelſen, ſnart formanende, for at vi ikke ſkulle tage Naaden forfængelig, ſnart fra Golgatha med ſine Smerter og ſin Alvor, ſnart fra den aabnede Grav med dens Lys og dens Haab; — ſee, ſaa ſamler Jeſus nu til Slutningen al ſin Prædiken i denne Hovedſum, i denne Indbydelſe: „Kommer hid til mig, alle, ſom arbeide og ere beſværede, og jeg vil give eder Hvile", det er ſom Hønen, der kalder ad Kyllingerne, for at de ſkulle flokke ſig under dens ſkjærmende Vinger og der ſidde i Læ for alle Storme og alle Uveir. Og det er ogſaa Enden, det er Maalet for al Prædiken her paa Jorden, at alle Syndere gjennem Ordet maatte kunne fornemme, hvorledes Jeſus ſtrækker ſine blødende Hænder ud imod os, for at vi ſkulle vende os til Ham og troe Ham; det er Maalet her paa Jorden gjennem Verdens Uro og Verdens Larm at finde Hvile for den trætte, den ſyge Sjæl; det er Maalet at finde et Hjerte, for hvilket man ganſke og helt kan udøſe ſin Sorg, at finde et Hjerte, ſom banker os imøde med al dets rige ſtore Kjærlighed, at finde en Haand, ſom vil tørre Taaren af det forgrædte Øie og den vaade Kind, at finde en Arm, ſom kan holde os faſt under alle Slingringer og alle Kampe, en Arm, hvor vi kunne finde Tryghed, en Barm, ved hvilken vi kunne finde Hvile. — Det er Maalet her paa Jorden, at finde Hvile, ſaa man ikke længere ængſter og plager ſig ſelv, ſaa man ikke mere lader ſig drage af lokkende Røſter eller forføre af ſmigrende Tale; — at finde Hvile; og Hvilen, den kan kun faaes hos Jeſus, men hos Ham kan den faaes, Han bedrager ingen, Han holder Løfte evindelig, Han ſtjænker Hvilen til hver, ſom kommer til

Ham. — Saa hør det da nu igjen, mine Brødre og Søstre, hør Hans Kjærlighedsrøst paa vort Kirkeaars Nytaarsaften: „Kommer hid til mig, alle;“ — hører du min Tilhører, alle vil Han skjænke Hvile, alle omfatter Han med sit store ypperstepræstelige Hjerte, alle, som vil komme til Ham. Hos Jesus gjælder ingen Rangforordning, som hos denne Verdens Store og Konger, Jesus indbyder alle; det er ikke alene de Rige, de Fornemme, de Velklædte, nei, ogsaa de Smaae, de Fattige, de Oversete, de, som i Verden blive skubbede tilside ved saa mange Leiligheder, ogsaa eder indbyder Jesus; der er Plads til eder alle, der er Plads til os alle, Mænd, Kvinder, Børn, store Syndere og smaae Syndere, saamange, som længes efter Hvile, saamange, som ere trætte af Verdens Bedrag; — kom, siger Jesus, kom til mig, min Dør er aaben, mit Hus er rummeligt, i min Faders Hus ere mange Boliger, ikke een, ikke en eneste vil jeg afvise tomhændet, kom kun, jeg er ikke som denne Verdens Folk, der love meget og holde lidet, nei, vær forvisset om, jeg holder nu og i al Evighed alt, hvad jeg lover, du skal ikke blive bedraget. — Maatte vi da ret faae Lyst til at gaae til Jesus, maatte vi allesammen faae ny Lyst til at kaste os i Hans Arme, maatte vi faae ret Lyst til Hvilen ved Hans Barm, jeg veed, at der er mange iblandt eder, som have fundet Jesus, Gud velsigne eder til at blive mere og mere stille for Herren; men jeg veed ogsaa, at der er mange, som endnu see det an, som tvivle og som betænke sig; — lad mig da hjælpe dig, min kjære Broder og Søster, lad mig hjælpe dig at rydde nogle af Stenene bort, at du kan naae din Jesus og finde Hvilen hos Ham. — Tro mig, Jesus er en Herre, som er værd at tjene.

„Kommer hid til mig, alle, som arbeide og ere besværede, og jeg vil give eder Hvile“. Men er det nu saa vist og

ſikkert, at Jeſus vil give alle Hvile, at Jeſus indbyder alle; ſiger Han ikke idag i Evangeliet, „jeg priſer dig Fader, Himlens og Jordens Herre, at du haver ſkjult dette for de Viſe og Forſtandige og aabenbaret det for de Umyndige," ſynes det ikke, ſom Jeſus ikke vil have noget med de Viſe og Forſtandige at gjøre, ſynes det ikke, ſom om Jeſus udelukkede de Viſe og Forſtandige fra at finde Hvilen? Nei, Jeſus udelukker ingen, de, der blive udelukkede, de udelukke ſig ſelv, det er dem, ſom ſelv ikke ville have noget med Jeſus at gjøre, og naar Jeſus priſer ſin og vor Fader, da lyder paa een Gang et Smertens Suk over alle dem, der forkaſte og forſtøde Ham, men ogſaa en inderlig Tak, at der dog var nogle, at der dog var nogle Umyndige, ſom annammede Ham og fandt Hvile hos Ham. Nei, Jeſus udelukker ingen, men Han erfarede det bittert, mens Han gik her paa Jorden i Tjenerſkikkelſe, erfarede at Phariſæerne og de Skriftkloge, denne Verdens Viſe, Israels Bygmeſtere, forkaſtede Ham, ſom er Hovedhjørneſtenen, erfarede, at kun Toldere og Fiſkere og Syndere, de Umyndige i Landet, annammede Ham og fandt Hvile hos Ham. Apoſtlene erfarede det ſelvſamme, da de gik ud over Jorden med Frelſens Budſkab, erfarede, at det Korſens Ord vare Jøderne en Forargelſe og Grækerne en Daarlighed, erfarede, at det ikke var mange Viſe efter Kjødet, ikke mange Mægtige, ikke mange Fornemme, ſom lode ſig kalde, — men det for Verden Daarlige, de Ringeagtede, de Svage, de Skrøbelige, de annammede Ordet og bleve ſalige ved Ordet. — Det ſelvſamme erfare vi den Dag idag, at det er ſkjult for denne Verdens Viſe og Forſtandige, men aabenbaret de Umyndige. Midt i Chriſtenheden lever der baade blandt Høie og Lave ſaadanne Viſe og Forſtandige, ſom ſlet ikke ville have noget med Jeſus og Hans Evangelium at gjøre, ſaa vi vel maae ſpørge,

men hvor kan det dog være, hvad er Grunden til denne Modſtand, man pleier dog at ſee op til Mænd med Visdom og Forſtand, man pleier jo dog at anſee det ſom et ſtort Gode, at være udruſtet med aandelige Evner og med klar Forſtand, er det ikke Gaver, ſom ere ſkjænkede af den ſtore Skaber Gud? Jo visſelig, mine Venner, er Visdom og Forſtand en Gave af Gud, og ſom al Gave, der kommer ovenfra, værd at annammes med Taksigelſe. Men med enhver Gave følger en Friſtelſe, og det er Friſtelſen, ſom tuſinde og atter tuſinde Viſe og Forſtandige ere faldne i, at de mene, at de ſlet ikke trænge til nogen Frelſer, de ere ſaa optagne af deres egne Ideer, deres egne Forſkninger, deres egne Planer, at de ſlet ikke kunne faae Øie for Guds ſtore Frelſerplan, de ere ſaa indtagne i ſig ſelv og deres egen Lærdom, deres egen Skarpſindighed, deres egne taarnhøie Tankebygninger, at de mene, at de kunne ſpadſere paa deres egne Fødder, Skridt for Skridt, lige ind i Himlen, lige ind for Guds Trone; — og ſee, netop derfor komme de ſlet ikke ind i Himlen, efterdi ingen kjender Faderen uden Sønnen og den, hvem Sønnen vil det aabenbare. — Det er Friſtelſen, ſom tuſinde og atter tuſinde Viſe og Forſtandige falde i, at ſelv om de begynde at fornemme, at Verden trænger til en Frelſer, ſom kan løſe alle Gaader og bringe Lys i alt Mørke, ſelv om de begynde at fornemme, at der ogſaa inde i deres egne viſe og forſtandige Hjerter ſidder en ſyg og forpint Sjæl, ſom længes efter Frihed og Frelſe, ſaa ville de dog allermindſt indlade ſig med Frelſeren fra Golgatha, Han er dem for ringe, for fattig, en ſaadan lidende og blødende Frelſer paſſer ikke efter deres Syſtemer og i deres Tankegang. Det er Friſtelſen, ſom disſe Begavede falde i, baade Mænd og Kvinder, baade blandt de Fornemme og blandt de Ringe, at de ikke kunne finde ſig i

at frelſes af Naade, af bar, fri, uforſkyldt Naade; hvis Jeſus vilde gaae paa Akkord med dem, anerkjende deres ſmukt udtænkte Visdom og ſaa i al Beſkedenhed føie nogle Oplysninger til; hvis Jeſus vilde anerkjende og godkjende deres dydige Forſætter, deres gode Gjerninger, deres egen selverhvervede Retfærdighed, og ſaa lægge det til, ſom endnu fattedes; ja ſaa, ſaa vilde man endda lade Jeſus gjælde for en Frelſer. — Men da Jeſus af Nazareth aldrig i Evighed har gjort ſaaledes, og aldrig i Evighed vil gjøre ſaaledes, da Jeſus af Nazareth bryder Staven over alt vort eget, over al vor Visdom og Forſtand, over alle vore Gjerninger og over al vor Egenretfærdighed, og i det Sted ſiger, „kom til mig og faae alt hos mig, faae alt af mig, faae alt af Naade, ſom Gave, jeg giver dig det;“ — ak ja, mine Venner, ſaa ender det ſom Jeſus ſiger: „Jeg priſer dig, Himlens og Jordens Herre, at du have ſkjult det for de Viſe og Forſtandige og aabenbaret det for de Umyndige“, ſaa ender det med, at de Viſe og Forſtandige ſige Nei til Naaden og blive i deres Synder. — Mine Venner, man kan jo dog ikke tænke ſig nogen billigere Maade at blive frelſt paa, man kan jo dog ikke tænke ſig nogen mere velſignet Maade at finde Hvile paa, end den Jeſus tilbyder alle Syndere, at Han vil ſkjænke det altſammen af Naade, alt ſom Gave; ja, at Han til alle de Døbte har givet dem det i deres Daab, at Han har udſlettet deres Synder; — men netop denne Maade ville denne Verdens Viſe og Forſtandige ikke indlade ſig paa; de ville ikke vorde Daarer i Chriſto, at de kunne vorde viſe, de ville ikke gaae Troens ydmyge Vei gjennem Naadedøren. Saalænge derfor et Menneſke, i hvad Stand og Stilling, han end er, ſiger om ſig ſelv og mener om ſig, „jeg er rig, jeg har Overflod, mig fattes intet“, — ja, ſaalænge kan han ikke have noget

med Jesus at gjøre, men saalænge finder han heller aldrig Hvile, den rette Hvile for sin arme Sjæl. Hvert eneste Menneske, han være viis eller ikke viis, han være forstandig eller ikke forstandig, hvert eneste Menneske maa aandelig talt gaae fallit, før han ret finder Hvile hos Jesus; han maa erkjende, erfare og bekjende om sig selv, „ak jeg er elendig og jammerlig og fattig og blind og nøgen", ak, hvo skal hjælpe mig, hvo skal trøste mig, hvo skal klæde mig, hvo skal oplyse mig; — ja, mine Brødre, naar vi saaledes ere blevne fattige i Aanden, hungrende og tørstende efter Retfærdighed, ja, saa lytte vi til Indbydelsen: „Kommer hid til mig, alle, som arbeide og ere besværede, jeg vil give eder Hvile", — saa gribe vi ret om Jesus og Hans Naade og finde Hvile hos Ham. Gud give os alle, Gud give enhver, som er herinde, at du saaledes maa lære at tage Forstanden fangen under Troens Lydighed, lære at tage Jesus paa Ordet, ja, saa skal du ogsaa fornemme, hvorledes Englene, hvorledes Herren selv priser sin Fader for denne Umyndige: „Jeg priser dig min Fader, at du har aabenbaret det for de Umyndige, ja, thi saaledes er det dig behageligt".

„Kommer hid til mig, alle, som arbeide og ere besværede og jeg vil give eder Hvile;" ja, svare maaske mange iblandt eder, jeg er gaaet til Jesus, jeg har kastet mig i den kjære Frelsers Arme, men jeg har dog endnu ikke fundet Hvile; — jeg troer fuldt og fast Naaden i Jesus, men der er dog saa megen Uro og Ængstelse i mit Hjerte. Hvis nogen talte saaledes, og saaledes gaaer det jo mange, at uagtet de høre til Guds Børn og de Troende, saa er der dog ingen Fred, ingen Hvile i Naaden; — saa lad mig spørge dig, om du ret har lagt Mærke til vor Frelsers Ord og om du ret har taget dig Hans Formaning til Hjerte, naar han idag siger, „tager mit

Aag paa eder og lærer af mig, thi jeg er ſagtmodig og ydmyg af Hjertet, ſaa ſkulle I finde Hvile for eders Sjæle". — Hører du, her ſtiller Jeſus en Betingelſe, hvis det ſkal blive godt herinde i Hjertet, hvis du ſkal finde rigtig Hvile; Han ſtiller den Betingelſe: „Tager mit Aag paa eder;" og Aaget er dette, det gamle Løfte, den gamle Fordring fra Daabens Tid: — at forſage Djævelen og alle hans Gjerninger og alt hans Væſen; Aaget er dette, at vi, ſaa mange, ſom ville høre Jeſus til, ville ſlippe Synden og Djævelen og Verden ud af Sind og Tanker, at vi ikke længer ville tjene to Herrer, men tjene Jeſus alene; thi hvad har Chriſtus med Belial at gjøre? — Men det er netop Sorgen, vi ſaa ofte maae klage for os ſelv og for hinanden, at Guds Børn, at de Troende ikke ret ville gaae i Kampen mod den gamle Arvefjende, ikke for Alvor ſtride Troens gode Strid, ſtride mod Synden og det gamle Menneſke i enhver Skikkelſe; det er Sorgen, vi have at klage for hinanden, at ſaa mange halte til begge Sider, ſpille dobbelt Spil, tjene Jeſus med Læberne og Synden med deres Lemmer; det er Sorgen, at Naaden ikke kan faae Lov til at drive det hele Menneſke ind til Jeſus, ind i Jeſus. Deraf kommer Uroen, deraf kommer Ængſtelſen, deraf kommer Ufreden i ſaa mange Hjerter, fordi man ømmer ſig ved at tage Aaget rigtig paa; det ſmager ikke Kjød og Blod ſaaledes helt at bryde med ſig ſelv og med Verden, for at blive en Daare i Chriſtus, det ſmager ikke Kjød og Blod ſaaledes altid at være paa Vagt og ſtaae med Sværdet i Haand. Men tro dog Herren og tro mig, naar Han ſiger til os idag, „mit Aag er gavnligt", der er ikke Tvivl om, nei, ikke den mindſte Tvivl om, at dette Aag er til det rette Sjælegavn, baade i denne og den tilkommende Verden. Men du tvivler jo heller ikke derom, du er jo ganſke enig med

Herren, du er kun bedrøvet over dig selv, over, at det saa ofte glipper baade paa Villie og Kraft; du er bedrøvet over, at du saa ofte ligger under i Kampen; ikke sandt, min Tilhører, det gaaer dig, som det gaaer mig. Lad os derfor lære af Ham, der er sagtmodig og ydmyg af Hjertet, lad os lære af vor store Frelser Jesus, der aldrig blev træt af at lide, aldrig træt af at stride, men, som et Lam, der føres til Slagterbænken, var taus imod sine Modstandere; o, mine Venner, lad saa ogsaa os bie og tie og stride, saa skal det nok mere og mere fornemmes, at Hvilen og Freden faaer helt Plads i Hjertet. — Sagtmodighed og Ydmyghed ere de bedste Mærker, hvorpaa det kan kjendes, at vi have taget Jesu Aag paa os; at bruse hastig op, og til en Tid, nogle Maaneder, at være begeistret for Jesus og saa mene, at alt er vundet, ak ja, saaledes bedrage mange sig selv; — nei, Dag ud og Dag ind, et helt langt Liv at leve af Naade, at blive i Naaden, at kæmpe for Naaden med Jesu sagtmodige, ydmyge Sind; ja mine Brødre, det vidner om Fred, og det giver Fred i Døden og i al Evighed. — Maatte vi da alle gaae mere og mere frem paa Herrens Vei, og maatte det midt under Verdens Uro, midt i Larmen, under Sorgen og i Fristelsens Stund lyde for Øret og lyde ind i Hjertet, „kommer hid til mig, alle, som arbeide og ere besværede, jeg Jesus, vil give eder Hvile;" — ja mine Venner, saa har Ordet ikke lydt forgjæves. Amen.

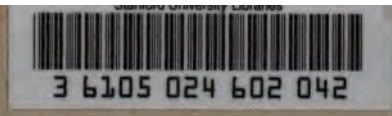
3 6105 024 602 042

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD AUXILIARY LIBRARY
STANFORD, CALIFORNIA 94305-6004
(650) 723-9201
salcirc@sulmail.stanford.edu
All books are subject to recall.
DATE DUE